Cristian Teodorescu

Medgidia, orașul de apoi

roman

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Medgidia, oraşul de apoi

Cristian Teodorescu

Roman

Cartea Românească 2009

www.cartearomaneasca.ro

Editura Cartea Românească

București, Calea Victoriei nr. 115, sect. I

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,

sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

© 2009 by Editura Polirom

ISBN 978-973-23-2882-8

ISBN eBOOK: 978-973-46-2093-7

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsește penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune electronică realizată de Elefant.ro

Cuprins

- Cuvânt înainte
- Istoria abandonată
- Adio, Ada Kaleh
- Semn de belșug
- Raul binefăcătorul
- Clauzele contractului
- Ceasul de buzunar
- Mirosul de la plecare
- Apa și legionarii
- Steaua din frunte
- Alsacienii judecătorului
- Pistolul
- Croitoreasa de lux
- Cînd a căzut Parisul
- Sharia și imamul
- Curcanii lui Tefik
- Defilarea
- Vestitorii Apocalipsei
- Poștașul din sertar
- Trenul special
- Interogatoriul
- Duelul
- Buick de holtei
- Dom’ Caludi

- Apţii şi dezertorii
- Neli şi artistul
- Marea convalescenţă
- Potcovarul Bazil
- Bairam Ramadan
- Copiii
- Zizi şi Radie
- Costică Observatorul Astronomic
- Cumetria tocmai cînd
- Inspecţia
- Vin de Dealul Mare
- „La război, copii!”
- Modista şi feminismul
- Noua ordine
- Norocul lui Fănică
- Orient Express
- Grigori
- Logodnica locotenentului
- Costumul de cangăr
- Leuţu lui Neli
- Anestezie locală
- Vila şi vinul
- Pariu pe moarte
- Martirul Paulică
- Naşa
- Răpirea
- Onoarea şi civilia

- Trandafirul Profetului
- Amoraşii din tavan
- Trenul de ora opt
- Botezul
- Prietenii lui Caludi
- Apartamentul din Bucureşti
- Noaptea proclamaţiei
- Accidentul
- Internatul
- Ochi fumurii
- Captură de război
- Cafeaua lui Sarchis
- Femeia cu voal
- Invitaţia expertului
- Prasceai, prasceai!
- A doua ţuică
- Un semn de adio
- Locuri rezervate
- Arabica de război
- Micul dejun
- Austeritate
- Dimineaţă senină
- Nostalgia
- Scrisoarea primarului
- Vis în doi
- Poporul ales a doua oară
- Semnătura

- Un pocher pe rusește
- Dans pe linia moartă
- Pacea la o ciorbă de burtă
- Fluturașii
- Falimentul lui Cezărel
- Fericitul Ionică
- Doliu la discreție
- Promisiunea
- Schimbarea la față
- Libertate cu papion
- Sabia și Lea
- Isaiia dănțuiește din nou
- 7 la 5
- Fănică și Mareșalul
- Soarele Chiruței
- Calcan prăjit și vin acrișor
- Balul de primăvară
- Oglinzile și scaunul
- Noaptea judecătorului
- Șapte ani de ghinion cu suspendare
- Sfîrșitul și începutul
- Lumea nouă
- Kadish de negustor
- Treburi țigănești
- Scipion, trenul, Lea
- Orașul de atunci și cel de apoi

Se dedică soţiei mele Daniela, în memoria
bunicilor mei, Ştefan şi Virginia Theodorescu

După ce am publicat primele povestiri din această carte în *România literară* am primit telefoane de la urmaşii unora dintre persoanele care apar aici ca personaje. Unii au recunoscut o parte dintre poveştile care circulau în Medgidia despre părinţii sau bunicii lor şi m-au ajutat cu întîmplări şi detalii pe care nu le cunoşteam. Alţii mi-au spus că am mai pus şi de la mine, ceea ce trebuie să recunosc, e adevărat. De aceea aş prefera să citiţi cele ce urmează ca şi cum *toate* personajele şi întîmplările lor ar fi inventate şi să le luaţi drept simple potriviri de nume şi de situaţii cu lumea Oraşului de apoi.

Aş fi putut schimba numele personajelor care au echivalent în lumea reală, dar niciunul dintre ele nu s-ar fi putut chema altfel, fiindcă în poveştile lor, pe care le-am auzit în familie sau prin oraş, de la unul şi altul, totul pornea de la numele acelor oameni. Anumite personaje s-au născut doar din menţionarea îndeletnicirii lor şi a unei întîmplări prin care au rămas în istoriile pe care le-am auzit despre alţii în oraş. De dragul fiecărei poveşti în parte, care poate fi citită separat de celelate, m-am gîndit să scriu acest – totuşi – roman, transformînd obişnuitele capitole în povestiri de sine stătătoare. Aşa că puteţi începe să-l citiţi de oriunde. Dinspre sfîrşit înapoi, cei mai nerăbdători, de la început, dar cu sărituri peste aşa-numitele capitole de umplutură, cei care vor ca romanele să nu treneze, şi de la cap la coadă, cei care vor să citească un roman ca pe un roman, chiar dacă e alcătuit din peste o sută de povestiri ce le pot încurca obişnuinţele de lectură, şi care, nu mă îndoiesc, se vor întreba ce mi-a venit să scriu un roman din piese detaşabile. Cînd l-am recitit, povestire cu povestire, mi-am dat seama că nu l-aş fi putut scrie altfel, chiar dacă aş fi ştiut ce mă aşteaptă scriind un asemenea roman care începe şi se sfîrşeşte de o sută de ori, cu fiecare poveste în parte, şi continuă după fiecare dintre dintre ele, pînă la ultima.

C.T.

Istoria abandonată

Din ambiţiosul proiect interbelic al unei istorii ilustrate a comunei Slobozia n-au rămas decît vreo cîteva fotografii şi, poate, paginile introductive scrise de învăţătorul P. Ideea i-a venit primarului, în timpul unei partide de table cu învăţătorul. Jucau în curtea casei lui P., sub umbrar, şi bunicul meu, care se apucase de fotografiat, le-a făcut o dată o poză. Învăţătorul, patriot local, s-a oferit să scrie textul, iar bunicul meu să pozeze edificiile şi personalităţile comunei. Contribuţia lui nu era tocmai dezinteresată: avea nevoie de o ţidulă de la primărie ca să facă fotografii la minut prin tîrguri şi la bîlciuri. Învăţătorul s-a împiedicat în originile comunei. Nu ştia nimeni cît erau de îndepărtate. Iar în istoria ei orală existau mărturii neconvenabile pe care iniţial P. voia să nu le menţioneze. Ulterior s-a răzgîndit, căutînd un nume mai vechi al comunei, pe care nu l-a putut descoperi, sau cel puţin o altă explicaţie pentru numele ei, stîrnit de întrebarea primarului: „Domnu Ilie, cum să fie localitatea noastră sat de ţigani sloboziţi?”; „Păi dacă o fi fost...”; „Şi unde sînt, domnu Ilie, ţiganii ăia sloboziţi?”. Învăţătorul i-a enumerat cîteva nume. Nu erau prea mulţi: „S-or mai fi amestecat cu românii, s-or mai fi dus şi prin alte părţi” „Şi noi, ăştilalţi, tot sloboziţi sîntem?”. Bunicul meu, mai închis la piele, ţinea brutăria comunei, dar se cam săturase de ea. De aceea se apucase de poze. El auzise că „înainte”, la ţară, fierarii, brutarii, de lăutari nu mai vorbim, erau ţigani. Dacă n-aveau pămînt, trebuia să trăiască şi ei din ceva. „Mă, nea Fănică, te complaci prea uşor. De-aia zic, să facem o istorie a comunei şi s-o tipărim la Bucureşti! Şi un album de fotografii!”. Primăria, biserica, şcoala, monumentul şi notabilităţile.

Într-o săptămînă, domnul Ştefan Theodorescu, artist-fotograf din Slobozia a pozat tot, chiar şi pe şeful de post, deşi nu era localnic. Pozele nu erau cine ştie ce – artistul încă îşi făcea mîna în vederea expediţiilor la bîlciuri şi nu stăpînea toate tainele developării. Toată comuna s-a dus la primărie să le vadă. Domnul Fănică i-a fotografiat pe treptele primăriei. Preotul era în mijloc, totuşi primarul se vedea mai bine. Mai erau acolo notarul, moaşa, tînăra soţie a învăţătorului, iar sus în stînga, în haine de duminică şi cu gîtul lungit, sărăcia de Papurică, negustorul de peşte şi de raci. Ăsta umbla din casă în casă cu coşul de papură, dimineaţa cu peşte, mai pe la amiază cu raci.

Domnul Ilie învăţătorul se ducea la bătrîni acasă şi îi întreba ce mai ţin minte. Cercetase fără mare spor catastifele bisericii şi îşi făcea curaj să-i scrie lui Nicolae Iorga. A prins el cîteva fire, că poate satul o fi fost numit aşa de ruşii lui Kiseleff, ori că ţiganii care au plecat de aici în alte sate or fi zis că vin din slobozie, dar nimic sigur. După ce şi-a făcut treaba, nea Fănică a vîndut brutăria şi cu ce bani a mai adunat din poze a cîştigat licitaţia cîrciumii din gara Medgidia. Învăţătorul a fost trimis din greşeală în linia întîi, pe frontul din Rusia, confundat cu un legionar care avea acelaşi nume. Numele acestui patriot local n-a ajuns pe monumentul eroilor din Slobozia, ci doar într-o scrisoare prin care tînăra doamnă P. era anunţată că soţul ei a căzut pe cîmpul de luptă.

Adio, Ada Kaleh

Cînd avea 18 ani şi stătea de nevoie la mătuşile ei de pe insula Ada Kaleh, Virginica l-a văzut prima oară pe Fănică Theodorescu. Era înăltuţ, dar nu înalt, grăsuţ şi îngrijorător de negricios la faţă, pentru pretenţiile şi temerile ei de fată născută la Şocariciu. Mătuşile din partea tatălui o luaseră la ele pe Virginica după ce-i murise şi mama. La 12 ani, rămăsese cu toată gospodăria pe cap şi cîteva luni a avut grijă şi de fraţii ei mai mici. Tatăl lor căzuse în război la Turtucaia, iar maică-sa murise de prea multă muncă. Picase într-o zi pe cîmp, la arat.Ţinea coarnele plugului şi, de la distanţă, ai fi zis că se împiedicase. A rămas întinsă acolo. Calul Ionică înhămat la plug a păzit-o nechezînd pînă au venit nişte bătrîni s-o ridice. Cînd au venit mătuşile s-o ia la Ada Kaleh, Virginica era plină de păduchi, slabă moartă, dar nu voia să plece. Făcuse două clase la şcoala din comună, premianta întîi, dar de cînd întrerupsese, aproape că uitase şi cititul şi scrisul. Le-a reînvăţat la Ada Kaleh, de una singură şi printre picături. Mătuşile nu ştiau nici ele carte şi ca să-i dea lecţii cum se conduce o gospodărie au pus-o mai întîi să facă pe fata în casă, iar apoi au trimis-o la bucătărie să gătească, să ştii, fato, cînd oi fi la casa ta, să nu te înşele bucătăreasa.

Fănică Theodorescu n-a fost prima ei „vedere”, înaintea lui fusese un locotenent de grăniceri, cu recomandări bune, însă fără avere. Îl chema Mircea. Virginica îl plăcuse, totuşi nu atît de mult încît să fugă cu el. Pe Fănică, în schimb, îl plăcuseră mătuşile. Avea brutărie la Slobozia, tatăl lui fusese măcelar la Cocargeaua, cu *ausvais* de la Solingen şi ridicase trei perechi de case. Cînd a rămas singură cu el în camera-sufragerie din casa mătuşilor, grăsuţul negricios i-a spus că să nu se

mişte el de-aici, o domnişoară ca ea era tot ce-şi dorea, dinainte s-o cunoască. Era năduşit şi hainele de pe el ori că nu erau ale lui, ori că nu era învăţat să le poarte. L-a lăsat să-i pupe mîna cu un ţocăit pofticios de buze, amintindu-şi de sărutarea fină a locotenentului care nu-i atinsese decît vîrfurile degetelor. L-a acceptat totuşi, mai mult ca să scape din casa şi de pe insula mătuşilor ei. Ele, care i-l lăudaseră la început, nu ştiau cum să-l mai înnegrească, Virginico, noi ţi l-am prezentat, dar cum să te măriţi tu cu ăsta? Adică, şi-a făcut ea socoteala, mătuşile voiau să tragă de pe urma ei tot ce le aducea, pentru că era în grija lor. A acceptat să se mărite cu Fănică Theodorescu, chiar dacă nu-i plăcea de el. Mătuşile i-au făcut rochia de mireasă, dar în ziua cînd să treacă Dunărea cu bacul, unde o aştepta Fănică, se rupe bacul din legături şi se duce la vale. Ce să facem? Amînăm nunta, că doar n-o să treacă mireasa de pe insulă la mal cu barca, fără alai. Si atunci începe Virginica să plîngă. Ea se duce şi înot după alesul ei! Pe mal, îmbrăcat în haine de ginere, Fănică Theodorescu adusese cîţiva barcagii şi a pornit cu ei, să o întîlnească la mijlocul apei. Bătea un vînt cu ploaie. Cînd s-au întîlnit, mirii erau uzi şi învineţiţi de frig. Virginica a sărit în barca lui şi l-a sărutat, apoi s-a înfăşurat în vălul ei de mireasă şi a plîns pînă la biserică, cuviincios, că se desparte de rudele ei să se mărite. Asta n-a împiedicat-o ca vreo două săptămîni să nu-l lase pe Fănică să se apropie trupeşte de ea, cu toate cununiile lor, fiindcă nu se putea obişnui cu el.

Semn de belşug

Parcă numai cîrciumi ar fi avut Fănică pînă atunci, aşa îi dobzea pe chelneri şi le spunea bucătăreselor ce să gătească! Coana Virginica amuţise de admiraţie. Încă nu-i venea să creadă că restaurantul gării din Medgidia era al lor. Fusese ca un vîrtej. În ziua cînd cîştigase licitaţia, Fănică dăduse un banchet cu şampanie, başca şperţuri grase şi licitaţia „propiu-zisă". Se ambiţionase domnul Stelian, cel care ţinea restaurantul, pînă a început Fănică să rîdă spre el, cum făcea la pocher. Se duseseră pămîntul din baltă, casa, *juma* din brutărie şi pentru restaurant nu cumpăraseră nici măcar o lingură. Înainte de banchet Fănică îi trimisese o telegramă lui Pascu, băcanul din Feteşti şi se pusese pe băut. Domnul Stelian, ciocnise un pahar cu el şi dăduse să plece: „De-aia am făcut noi România Mare, băi ţărane, ca s-o luaţi voi!". Fănică îl luase de braţ. Cu cît voia să vîndă mobilierul restaurantului? Să ştie că-i dă foc şi nu i-l vinde lui! zice domnul Stelian. „Ţi-l cumpăr eu, nene Steliene, şi-i dăm foc împreună! Eu aduc mese şi scaune de la Bucureşti!" Cu asta îl înmuiase cît să-i cumpere sifoanele şi tejgheaua de tablă zincată, care era comandă specială şi avea şi trăgător de bere. Cînd au ajuns ei a treia zi la Medgidia, meşterii tocmiţi de Pascu începuseră să făţuiască restaurantul, să arate mai ca la Bucureşti şi între clasa întîi şi clasa a doua să nu fie decît deosebirea de preţ, plus la clasa întîi, cîteva dichisuri, să vină aici şi lumea bună din oraş, să discute la un pahar. Şi pe peron, la trenurile care opreau doar cît să ia locomotivele apă, băieţi cu covrigi, turtă dulce şi limonadă. Printre meseriaşi se fîţîia omul cel mai bine plătit dintre ei, care nu făcea nimic. Era, lasă-l în pace, Virginio, domnul Seruzi arhitectul, care i-a pus să strice ferestrele,

ca să le lărgească. Fănică nu se băga peste el, o singură dată i-a spus că el nu voia să facă aici chiar un restaurant de lux. Italianul l-a amenințat că-l lasă baltă, încît ca să-l îmbuneze Fănică l-a învățat cîteva secrete ale pocherului. Impresionat, domnul Seruzi, cartofor ghinionist, i-a împins de la spate pe meşteri şi, în aceiaşi bani, i-a pus să înrămeze în pereţi oglinzile care aveau să facă din restaurantul gării cel mai mare local din Medgidia. Cu o săptămînă înainte de redeschidere, Fănică se dusese la Constanţa, după chelneri şi o bucătăreasă. Într-o cîrciumă din port l-a descoperit pe Ionică, cel care îi servise sub numele de Jacques pe călătorii din Orient Express pînă s-a plîns de el o franţuzoaică că îi făcuse o propunere incalificabilă. Ionică a acceptat să lucreze cîteva luni în restaurantul lui, dar cu condiţia ca el să-i aleagă pe ceilalţi chelneri. Iar în ziua de dinaintea inaugurării i-a spus patronului care erau regulile de pe Orient Express, ca să ştie şi el ce să ceară personalului. Bucătăreasa era o ardeleancă rotunjoară care gătea dumnezeieşte, cînd nu se îmbăta criţă. Inaugurarea ar fi trebuit să fie pe 9 noiembrie, dar coana Victoriţa nu fusese de acord. Fănică, 9 e cu ghinion. Pregătiseră mesele, puseseră sticlele de vin şi de şampanie pe rafturile din spatele tejghelei şi se culcaseră pe saltele în camera din spate împreună cu chelnerii şi cu bucătăreasa. La 3 noaptea bucătăreasa a început să ţipe că se mişcă pămîntul. Iar în restaurant au început să explodeze sticlele de şampanie. Fănică a sărit din somn şi a tras-o năuc pe Virginica de mîna în restaurant. Căzuseră sticlele de pe rafturi, iar una dintre oglinzile de pe pereţi se făcuse ţăndări. „Mă omule, ne-a lovit Dumnezeu că deschidem cîrciumă!”; „Fugi, fă, de-aici. Ăsta e semn de belşug!” De dimineaţă, telegraful gării anunţa că la Bucureşti se prăbuşise hotelul Carlton.

Raul binefăcătorul

Slujba nu putea începe. Din curtea bisericii se auzea o tot mai necuviincioasă zarvă. Cine nu încăpuse înăuntru, şi erau mulţi, protesta şi cerea ca defunctul să fie scos în curte. Cei care îşi găsiseră loc în biserică încă de dimineaţă începuseră să se împotrivească. Slujba trebuia ţinută înăuntru, nu în curte. Cei trei preoţi care veniseră să slujească la capătîiul lui Raul Barbălată dădeau din colţ în colţ. După slujbă urmau discursurile şi un marş pios al legionarilor pînă la cimitir. Se uitau la domnul Caludi epitropul, care aştepta în strană alături de soţia sa. Epitropul stătea cu ochii în gol. Primarul nu zicea nici el nimic. Domnul Stelian, şeful legionarilor, care venise fără doamna lui, le-a făcut semn preoţilor să ţină slujba în curte. Apoi a ordonat, răsunător: „Zece camarazi la catafalc!”. Îmbrăcaţi în cămăşile lor verzi, camarazii şi-au făcut loc prin mulţime. Patru dintre ei au luat sicriul pe umeri, iar ceilalţi şase au pornit cu catafalcul spre ieşire. În fruntea lor, Stelian le făcea cărare numai din priviri, deşi protestele şoptite nu încetaseră.

Cînd el a apărut în uşa bisericii, urmat de camarazii cu sicriul pe umeri şi de cei care duceau catafalcul, în curte s-a auzit un vuiet de mulţumire.

Profesorul Raul Barbălată era de mulţi ani primarul spiritual şi edecul cultural al oraşului. Singurii care-i puteau aprecia erudiţia erau preotul bisericii ortodoxe, imamul, profesorul Tase şi librarul. După un doctorat *summa cum laude* la Sorbona, Raul se întorsese în oraş, în loc să se stabilească la Bucureşti, cum făcuseră ceilalţi fii sclipitori ai Medgidiei. Colabora cu articole şi poezii la *Gândirea* domnului Nichifor Crainic, citise în cenaclul domnului Lovinescu şi fusese apreciat, dar socotise, dintr-un tineresc elan, că

misiunea lui era să ridice oraşul în care se născuse la rangul de capitală spirituală a Dobrogei. Ţinea conferinţe la Constanţa şi la Tulcea şi se ducea în Cadrilater să înteţească şovăielnica flacăra a românismului. Asociaţia lui culturală „Cugetul Dobrogei" avea filiale chiar şi la Cernavodă şi la Babadag, localităţi mărunte, unde se ducea măcar o dată pe an la şezători cu intelectualii. Refuzase să intre în vreun partid şi, cînd Nicolae Iorga îl invitase la Bucureşti să-l cunoască şi-i oferise prefectura judeţului, îi mulţumise onorat, dar nu se simţea în stare să învingă, domnule prim-ministru, corupţia din administraţie şi nu era dispus să intre în rîndurile corupţilor. Atunci fusese marele lui moment. Doi ani mai tîrziu, cei mai mulţi dintre membrii filialelor asociaţiei sale culturale îmbrăcaseră cămaşa verde a legionarilor şi îşi consumau energiile spirituale în marşuri şi în tabere de muncă în folosul comunităţii şi al popularităţii Căpitanului. Barbălată nu-i urmase, deşi prietenul lui, Caraeni, îi transmisese oferta personală a Căpitanului de a li se alătura. Raul înţelegea nerăbdarea şi nemulţumirile tinerilor din asociaţia lui, care vedeau în politică drumul cel mai scurt între aspiraţiunile lor personale şi săltarea mai iute a judeţului. Dar dacă el n-avea încredere în căile politicii, ce era să facă? Înfiinţase „Cugetul Dobrogei" cu gîndul că intelectualii şi tinerii studioşi care se formau şi care puteau face parte din orice partid voiau ei vor găsi astfel o cale de a-şi pune minţile laolaltă pentru propăşirea judeţului. Barbălată nu era mason, cum credeau mulţi din oraş. Nu era nici socialist mascat, cum spuneau legionarii, pentru a-i scoate cu desăvîrşire de sub influenţa lui pe membrii asociaţiei. Era în schimb convins că în Dobrogea şi în ţară era nevoie ca oamenii cu idei să discute şi să se înţeleagă, pe deasupra politicii, asupra viitorului de urmat. După părerea lui Raul nu mai era timp de pierdut. Cu o săptămînă înainte

începuse un turneu prin filialele asociaţiei, cu un automobil închiriat. Cei cîţiva fideli care-i rămăseseră la Tulcea îl întrebaseră dacă n-ar fi fost mai bine să meargă şi el împreună cu legionarii. Barbălată nici să n-audă: aceşti tineri nu-i făceau o impresie bună! Deşi începuse să se întunece, s-a urcat în automobil şi a pornit spre Medgidia. Soarta l-a ajuns cu vreo doi kilometri înainte de intrarea în oraş. Maşina a intrat în şanţ şi s-a răsturnat. Şoferul, care a recunoscut că adormise la volan, a scăpat cu cîteva julituri şi cu obrazul tăiat de geamul parbrizului. Lui Barbălată i s-a răsucit faţa la ceafă, altfel era neatins, că stătea în spate.

După ce s-a încheiat slujba, domnul Stelian a ţinut un discurs despre binefăcătorul spiritual al oraşului. Dacă n-ar fi fost acest accident nedrept, marele nostru concitadin ar fi acceptat să fie îndrumătorul de suflet al singurei mişcări care voia o Românie ca soarele sfînt de pe cer! În timp ce-l asculta, judecătorul de instrucţie l-a întrebat în şoaptă pe şeful de post Pomenea dacă nu cumva şoferul automobilului era legionar. Poliţistul a dat din cap că da. Cînd s-au terminat discursurile şi dricul oraşului a fost tras în curte, camarazii au deshămat caii şi au trecut în locul lor, ajutaţi din spate de alţii care împingeau dricul spre cimitir. Şi toţi cîntau „Sfîntă tinereţe legionară”.

Clauzele contractului

A doua zi după ce a deschis restaurantul, Fănică s-a dus la plimbare pe jos, prin oraş. Era după-amiază, frig şi plouase. Pe strada principală, cam pustiu. Poliţistul Pomenea care îşi făcea rondul, nişte cîini, un căruţaş cu lemne, cîţiva copii care se întorceau de la şcoală şi un bărbat în costum de vînător, într-o birjă. Hotelul Traian, prăvălii mici, o farmacie, două brutării la cîteva sute de metri distanţă una de cealaltă, primăria, sala de baluri şi de întruniri a oraşului, două cîrciumi, judecătoria, un atelier fotografic, încă un hotel, geamia, iar printre ele case şi mai aşa şi mai pe dincolo. În deal, cartierul turcilor, cu case fără ferestre la stradă. Tot în deal, singuratic, un imobil lung, „la Chelu", iar în vale barăcile regimentului de infanterie. Fănică aflase dinainte de a veni în oraş şi de casa vagon de pe deal şi de regiment. „La Chelu" funcţiona un bordel cu două compartimente. Unul pentru ofiţeri, cu intrarea prin spate, iar celălalt pentru soldaţi, prin faţă. În această primă expediţie a lui în Medgidia, Fănică voia să găsească o casă cu chirie ieftină pentru el şi ai lui, cu tot cu chelneri şi bucătărese. Ochise una de lîngă gară, dar domnul Tudorică, şeful gării, îi spusese să-şi ia gîndul de la ea. Proprietăreasa era o nebună. Casa era nelocuită de mulţi ani, totuşi n-avea ferestrele sparte şi nici uşile forţate. Aici fusese sediul primului comandant al regimentului şi al ofiţerimii exilate în acest nenorocit tîrg turcesc, după Războiul de Independenţă. Nu mai ştia nimeni cum şi de cine fusese ridicată casa, dar moştenitoarea ei avea aproape acelaşi nume ca al maiorului Scipion, actualul comandant al regimentului, o chema Scipione. Toţi cei care încercaseră să închirieze casa pînă atunci fuseseră

respinşi de proprietăreasă, fiindcă nu-şi putea lăsa casa pe mîna oricui.

Cînd s-a întors de la plimbare, Fănică i-a trimis o telegramă cu răspuns plătit doamnei Scipione. În locul răspunsului, peste trei zile, s-a dat jos din trenul de prînz, de la Bucureşti, doamna Scipione însăşi, îmbrăcată în mare doliu. O însoţea un ţîrcodel care îi căra geamantanul, îmbrăcat tot în negru şi cu o voce subţire, de castrat, care vorbea în locul ei: „Cine e Theodorescu Ştefan care vrea să discute cu doamna Maria Scipione?". Fănică era în restaurant cînd ţîrcodelul a pus această întrebare, dar s-a făcut că nu aude. A luat-o prin spate şi i-a ieşit în întîmpinare pe peron Scipioancei: „Distinsă doamnă, plecăciuni respectuoase, nu mă aşteptam să veniţi în persoană!". Văduva i-a cerut să-i cheme o birjă pentru a străbate cei o sută de paşi dintre peronul gării şi hotelul Traian şi l-a rugat să-l găsească şi pe omul ei, să-i ducă geamantanul la hotel. Fănică a intrat în restaurant şi i-a spus ţîrcodelului ce să facă. Apoi s-a întors la văduva Scipione şi a invitat-o în restaurant, la o gustare. Ea să fi avut atunci vreo 40 de ani, iar Fănică, la cei 35 ai lui, galanton cu ochii albaştri cu care putea promite orice, a reţinut-o la masă – o supă de pui, o friptură pentru o doamnă venită de la drum, îngheţata nu v-o recomand, dar o clătită flambată, scumpă doamnă? Contractul de închiriere l-au semnat seara, în doi, în camera ei de hotel, după mai mult de trei ore de negocieri. Mai tîrziu, chiar şi cînd avea în oraş prieteni devotaţi şi de cuvînt, Fănică nu le-a spus decît că o văduvă coaptă nu se lasă convinsă imediat. Vreo doi ani după aceea, Fănică s-a tot dus la Bucureşti să mai discute cu ea anumite părţi litigioase ale contractului. Dacă întîrzia, venea după el, trist şi de neînduplecat, ţîrcodelul văduvei: „Doamna Scipione intenţionează să denunţe contractul cu dumneavoastră, domnule Theodorescu". Cînd îl

vedea în restaurant pe *comisarul* proprietăresei, coana Virginica nu mai avea linişte: „Du-te, Fănică şi vezi ce mai vrea nebuna!”.

Ceasul de buzunar

Portofel, zis şi Mînă Uşoară, era un domn în cele mai multe privinţe. Ce costume pe el şi ce pălării! Pantofi cu ghetre cenuşii, mănuşi de piele fină şi un baston negru, elegant, cu care îşi măsura paşii. Chelnerul Ionică îl cunoştea din Orient Express, unde fusese percheziţionat sub bănuiala de furt din buzunare. Ca un domn ce era, n-a făcut scandal. S-a lăsat pipăit şi scotocit cu un dezgust rece. A adresat prin telegraf o plîngere conducerii companiei. A primit o scrisoare de scuze şi o despăgubire frumoasă. În urma acestui insultător tratament, Portofel nu s-a mai urcat în Orient Express. Totuşi, în trenurile cu care călătorea el, totdeauna la clasa I, dispăreau portofele şi ceasuri de buzunar. Poliţia începuse să-l urmărească. Cam o dată pe săptămînă se dădea jos din tren la Medgidia, la ore diferite. Nu avea bagaj. Ionică îi pregătea imediat o masă, numai pentru el, cu şampanie Mott la frapieră. Îi aducea mai întîi un mezelic cu măsline şi un ţoi cu ţuică. Urma o ciorbă pe care Portofel şi-o mai acrea cu o jumătate de lămîie. Friptura în sînge, pe care Ionică o păzea el însuşi şi o întorcea pe grătar cu ochii la ceas, era groasă de două degete şi mare cît farfuria. Portofel o pipera cu atenţie, îi punea un vîrf de cuţit de unt în mijloc şi storcea deasupra cealaltă jumătate a lămîii, pe care o prindea cu şervetul, să nu-şi păteze mănuşile. Mînca fără grabă şi fără pîine. Bea două cupe de şampanie la friptură. Îşi aprindea o ţigară grecească şi, uitîndu-se în gol, se scobea discret între dinţi. Unii de pe la celelalte mese îl ştiau din vedere. Îl salutau; le răspundea distant, ca să nu-şi tragă vreunul scaunul lîngă el. Uneori rămînea în oraş, la hotelul Traian de lîngă gară, dar mai totdeauna lua un tren înapoi spre Bucureşti, ca şi cum singurul

scop al călătoriei sale era să mănînce aici la restaurant, servit de Ionică.

În ultima vreme, lumea din oraş vorbea despre război şi despre noul stat, cel al patrioţilor cu cămăşi verzi, şi se întreba ce va face Generalul după fuga din ţară a lui Carol regele, cu tot cu Lupeasca lui. Maiorul Scipion era de părere că Generalul, absolvent de Saint-Cyr, ascundea un as în mînecă. Apariţiile lui Portofel în restaurantul gării începuseră să treacă aproape neobservate. Cu trenurile veneau ardeleni şi refugiaţi din Basarabia care nu ştiau încotro să se îndrepte. Unii se dădeau jos din tren din năuceală şi se îngrămădeau în sala de aşteptare sau rămîneau pe peron pînă la următorul tren spre Constanţa.

Portofel era tot mai trist cînd venea la masa lui din restaurant. Poliţia făcea razii prin trenuri şi ceea ce i se părea inadmisibil era că puteai fi reţinut pentru cercetări chiar şi fără să existe probe împotriva ta. Ar fi plecat din ţară, dar unde să se ducă? Peste tot era război sau stătea să înceapă. Iar America nu-l atrăgea. Ionică tocmai îi punea pe masă mezelicul. În restaurant au intrat trei bărbaţi, doi poliţişti şi un civil care a întins mîna spre Portofel. Calm şi fără a se grăbi, clientul lui l-a bătut pe umăr, să stea liniştit, şi a înfipt scobitoarea într-o felie de salam uscat. Poliţiştii l-au ridicat de la masă. Înainte de a ieşi cu ei, Portofel a cerut nota şi a plătit. Noaptea, cînd şi-a dezbrăcat haina neagră de chelner, Ionică a simţit ceva în buzunarul pentru batistă. Era un ceas de buzunar, cu lanţul rupt. Un ceas elveţian de aur. Portofel a fost eliberat a doua zi dimineaţa. A venit la restaurant să bea o cafea, în aşteptarea primului tren spre Bucureşti. Ionică i-a întins ceasul, cu fereală. L-a refuzat: nu era al lui, dar de ce n-ar fi putut fi al lui Ionică?

Mirosul de la plecare

Îşi vindea prăvălia domnul Marcel! Îşi vindea şi casa şi pământul. Nu mai voia să stea în Medgidia şi nicăieri în această ţară. Singurul bijutier din oraş pleca *la Palestina* sau în America – nu se ştia. Doamnele din oraş, chiar şi cele care îi simpatizau pe patrioţii lui Stelian, începuseră să mocnească. Marcel le făcuse verighetele de cununie, de la el îşi cumpărau inelele, cerceii, lănţişoarele şi pandantivele. Lucra scump: avea comenzi şi de la Constanţa şi de la Bucureşti. Învăţase meseria la Paris. Făcea schimb de desene şi cu bijutieri din trei alte capitale – Londra, Berlin şi Viena, evrei care, ca şi el, nu voiau să audă de sionism. Tatăl lui Marcel, cetăţean de vază în Medgidia, îşi românizase numele din Ben Iatan în Dobrogeanu. O vreme, ca să nu provoace confuzii, le purtase pe amîndouă. Marcel, sigurul lui băiat, al doilea copil între trei fete, fusese trimis pe front la 19 ani. Se întorsese surd de o ureche şi cu o decoraţie. Ben Iatan-Dobrogeanu l-a trimis la Paris să-l scape de tristeţea morocănoasă a surzilor şi ca să nu se piardă meseria familiei. Marcel s-a întors de la Paris şi cu recomandări de la maeştrii la care ucenicise şi cu nepoata unuia dintre maeştri, cu care se căsătorise la plecare. Ben Iatan n-ar fi avut nimic împotriva Margueritei, dar măcar să fi ştiut şi el că-i aduce Marcel noră acasă. Era fericit că fiul lui îi venise cu o asemenea mîndreţe de femeie în familie, dar suferea că n-avusese şi el un cuvînt de spus în acest *mariaj*. Nu s-a ştiut dacă a murit de inimă rea sau de fericire că Marcel îl încuscrise cu cel mai de seamă bijutier parizian. Energica roşcovană Marguerite şi-a deschis o şcoală particulară la Constanţa, cu profesoare franţuzoaice. Marcel a dat un aer parizian prăvăliei din Medgidia şi de unde Ben Iatan aproape că nu

mai avea clienţi, ocupat cu pămîntul şi cu funcţiile sale – unele plătite altele onorifice – din oraş, după o lună, bijutierul de la Paris nu mai ştia cum să onoreze comenzile şi a deschis liste de aşteptare. Ar fi vrut Marcel să-şi ia ucenici, dar unde să-i găsească? Muncea de unul singur, de dimineaţă pînă noaptea tîrziu. Primul copil pe care i l-a făcut Marguerite a fost o fată. I-au spus Judith, după numele mamei ei. Au urmat, la cîte doi ani, Beniatan, băiatul, şi fata Rachelle, un compromis onomastic între numele mamei lui Marcel şi dorinţa Margueritei ca numele fetei să nu aibă doar rezonanţă românească. Atunci cînd le-a venit rîndul să meargă la şcoală, Marguerite nici nu s-a gîndit că ar fi putut învăţa în altă parte decît la Paris.I -a adus acasă pe toţi trei cînd Franţa a fost ocupată de nemţi. Dar cam tot atunci, pe vitrina prăvăliei lui Marcel apăreau cuvintele „Jos jidanii!" sau „Nu cumpăraţi de aici!" sau „Ne-ai supt sîngele!". Doamnele din oraş n-ar fi avut nimic împotriva acestor inscripţii vopsite, dar, cînd au aflat că Marcel vrea să plece, au sărit în sus. Cine se cred legionarii ăştia? Chiar şi soţia lui Stelian s-a revoltat. Dacă el uitase că *Marcel* îi făcuse inelul pe care-l purta pe degetul mic şi acul de cravată, ea mai ţinea minte. Domnul Stelian a lovit-o peste gură, chiar cu mîna pe care purta inelul, de faţă cu unul dintre băieţii care stăteau cu schimbul alături de el de cînd fusese omorît Caraeni.

Şi dacă l-ar fi îmbrăcat în aur jidanul, datoria lui era să-l scoată din afaceri.

Peste o săptămînă, Marcel, Marguerite şi cei trei copii ai lor au luat primul tren de dimineaţă spre Constanţa. De acolo urmau să ia vaporul spre Istanbul. Cînd trenul s-a urnit, Marcel a scos capul pe fereastră şi a tras pe nas pentru ultima oară aerul oraşului, cu casa pe care o părăsea, cu părinţii lui pe care îi abandona în micul cimitir de lîngă cel al turcilor, dar mai ales cu decoraţia lui de

soldat pe care, în drum spre gară, o lăsase la portarul primăriei cu rugămintea de a-i fi dată din partea sa primarului.

Apa şi legionarii

Toată lumea din oraş lua chinină, împotriva frigurilor. Apa rîului nenorocit care trecea pe aici şi care, vara, mai seca nu era bună de băut şi se zicea că dă malarie. Şi despre apa fîntînilor din Medgidia se spunea acelaşi lucru. Farmacistul Mihalache scosese o broşură *Cauzele paludismului*, care zăcea nevîndută în farmacie chiar şi după ce el adăugase cu tuş pe copertă: „Cum să ne ferim de friguri”. Dar chiar dacă nu dădea friguri, apa din oraş era sălcie. Cîţiva căruţaşi tătari mai înstăriţi îţi aduceau zilnic la poartă „Apa bun!”. O vindeau la găleată. Clienţii mai bogaţi cumpărau o dată la două sau la trei zile toată apa din butoiul căruţaşilor. Deverul cel mare al aparilor era la cele două sifonării, la hoteluri şi la cîrciumile mai cu pretenţii din oraş. Apa venea de dimineaţă cu vagoanele cisternă de la Feteşti. CFR-ul o aducea pe gratis. O parte era încărcată în furgoanele regimentului, o parte rămînea în gară, iar la început persoanele cu certificat de pauperitate aveau dreptul la o găleată de apă pe daiboj dacă veneau s-o ia de la gară. Dar cine venea la gară după apă dacă stătea în partea de sus a oraşului? Sau chiar şi la piaţă? Iar sărăcimea oraşului nu locuia aproape de gară. Din discuţiile ei cu doamna Musica, şefuleasa gării, coana Virginica a aflat de ce trebuia să plătească apa care venea în rezervorul restaurantului. Domnul Stelian, care avea fabrică de sifoane şi gheţărie, luase toată apa prin contract cu CFR-ul şi se ocupa de distribuirea ei. El îi dijmuia şi pe apari. Şefulesei îi era frică de domnul Stelian de cînd fuseseră împuşcaţi cîinii judecătorului şi prăvălia blănarului luase foc. Soţul ei primise ameninţări de la legionarii din oraş, care-şi aduseseră aminte că atunci cînd regele – Carol, nu ăsta mic, Mihai – se

dăduse jos din trenul regal cît alimentase locomotiva în gară, dăduse mîna cu el. Şi din cîte aflase şefuleasa, Stelian era mînă în mînă cu legionarii. Coana Virginica îi ştia pe legionarii din Slobozia: se duceau la biserică, îi spuneau sărut mîna şi-şi cîntau cîntecele cînd ieşeau pe uliţe să văruiască pomii şi să mai adîncească şanţurile. Dar cînd şefuleasa i-a spus că cei care-l bătuseră pe Fănică al ei erau legionari şi că băieţii de prăvălie care dăduseră foc blănăriei erau tot legionari, a întrebat-o Virginica de ce nu chemase şeful gării jandarmii, cum îl rugase? Pentru că şeful jandarmilor din Constanţa era şi el legionar – sau şeful cel mare al jandarmilor de la Bucureşti era, a lămurit-o doamna Musica. Şi Virginica nu vedea ce se întîmpla de cînd ăştia conduceau ţara? Nu citea şi ea ziarele? Cînd să le citească, dacă toată ziua stătea cu restaurantul, şi avea şi vederea cam slăbită? Virginica n-ar fi recunoscut pentru nimic în lume că nu prea ştia să citească, încît nu se apropia nici de titlurile ziarelor. Îi mai spunea cîte una Fănică, noaptea tîrziu, cînd se băgau în pat, dar la asta îi stătea ei mintea? Dormea cît să-şi înşele puţin somnul şi se ducea la bucătărie, s-o ajute pe ardeleancă la gătit dacă era mahmură. La cinci dimineaţa le dădea băieţilor care vindeau pe peron covrigii calzi şi dulciurile pentru primele trenuri, dar şi pentru ceferiştii care veneau la treabă. Şefuleasa, care n-avea asemenea griji, i-a spus că venise un ordin în oraş împotriva jidanilor. Să nu mai iasă pe stradă dacă nu-şi cos steaua lui David pe haine. Cum să-i ceri lui Haikis angrosistul să-şi coasă ceva pe frumuseţea aia de palton a lui? Sau doamnei Lea, doctoriţa, cu haina ei de blană?

Dar de ce să-şi coasă steaua pe haine? n-a înţeles coana Virginica. Ca să ştie lumea că sînt jidani. „Şi ce halviţă am eu dacă ştiu? Madam Musica, eu vreau să ştiu cum să nu-i mai plătesc apa lui Stelian ăsta şi îţi spun că nu mă las.”

Steaua din frunte

Profesorul Caraeni luptase şi el în Spania, ca Nicadorii, dar scăpase. Nu-i plăcea să-şi amintească de perioada aceea. Căpitanul voia să-l aducă la Bucureşti, alături de camarazii de frunte. Caraeni avusese privilegiul să-l poată refuza. Îşi îngropase armele şi îşi distrusese caietul cu cîntece de luptă. Se uita cu milă la legionarii care defilau războinic prin oraş. Unii îi fuseseră elevi. Cu doi era coleg de cancelarie. Mai erau şi nişte popi din satele din jur, cu dascălii lor cu tot, vreo trei negustoraşi armeni patrioţi. Cei mai mulţi erau armâni de-ai lui: toţi ambiţioşi, cîţiva inteligenţi, dar chiar şi ăştia îşi închipuiau prosteşte că partidul în care se băgaseră era noua lor familie. După moartea Căpitanului, cel care-i luase locul, chiar dacă nu îndrăznea să schimbe filosofia partidului pe faţă, o transformase radical. Unde mai era elita, floarea românimii, cînd te trezeai camarad cu orice căzătură care vedea în cămaşa verde un deghizament ca să poată bate şi jecmăni pe cine avea poftă? *Bucureştiul* tolera ca un fost cîrciumar urmărit de judecătorul de instrucţie pentru afaceri murdare să folosească partidul pentru răzbunările sale. Zestrea pe care o adusese Stelian Legiunii erau băieţii lui de prăvălie şi doi ofiţeri din regimentul lui Scipion care sperau că dacă aderă pe ascuns la Legiune vor scăpa de aici şi vor fi ridicaţi în grad mai repede.

Caraeni aflase că oamenii Căpitanului, chiar mai bine înfipţi în partid decît el, erau daţi deoparte. În statul legionar nu mai era nevoie de idealişti, ci de băieţi care să pompeze fonduri la Bucureşti, pentru a acoperi cheltuielile partidului nostru aflat la putere.

Caraeni era de acord că jidanii trebuie puşi cu botul pe labe, cum superb susţinuse răposatul

domn Nae Ionescu cînd îl făcuse de doi bani pe ovreiaşul ăla de Sebastian, dar nu să-i jefuieşti banditeşte. Şi nici să le iei mijloacele de trai, fiindcă ăsta nu e un stat sănătos. Cînd aici în oraş Lea e singura doctoriţă pricepută la naşteri şi boli femeieşti, nu-i spui că nu mai are voie să trateze decît ovreice de-ale ei. Şi nici nu te duci peste Haikis angrosistul de grîne să-i iei afacerea, cum făcuseră băieţii de prăvălie trimişi de Stelian, cînd tu n-ai fost în stare nici să-ţi păstrezi nenorocita aia de cîrciumă, la licitaţie.

Caraeni ştia că Generalul n-avea nimic împotriva acestor măsuri de românizare forţată şi că nici el nu-i înghiţea pe jidani, dar aflase că voia, ca şef al statului, să meargă treaba. Cu puterea mai degrabă simbolică pe care o mai avea, profesorul l-a chemat pe Stelian la el acasă. Cîrciumarul i-a transmis că era prea prins de conducerea oraşului, împreună cu tinerii patrioţi, pentru a da curs invitaţiei lui. Acest refuz i-a amintit lui Caraeni de prerogativele sale în partid. Şi-a trimis doi armâni de încredere să i-l aducă acasă pe Stelian, cum or şti. Voia să-i aplice pedeapsa biciuirii, cît era cîrciumarul de bătrîn. Profesorul aştepta acasă: poate că biciuirea era cam mult pentru un om bătrîn, i-a spus omului său de încredere. Spre seară a auzit ţipete dinspre prăvălia lui Isidor băcanul. Caraeni a ieşit negru de furie din casă: „Tu-l în noroc pe mă-sa de Stelian, pînă aici i-a fost!”. Astea au fost ultimele cuvinte ale eroului supravieţuitor din Spania. Trei lovituri de cuţit i-au intrat în piept şi tot cu un cuţit cineva i-a crestat „steaua lui David” pe frunte. „Răzbunarea sioniştilor!”, a strigat Stelian, care venise în vizită la camaradul Caraeni. Apărut ceva mai tîrziu, judecătorul i-a spus lui Stelian, după ce l-a examinat pe profesor, că din cîte ştia sioniştii nu credeau în steaua în cinci colţuri, cîte avea cea scrijelită pe fruntea lui Caraeni.

Alsacienii judecătorului

Domnul Stelian a aflat că judecătorul strîngea probe împotriva lui. Într-o după-amiază i-a făcut o vizită care a durat puţin. Cîinii judecătorului, altfel blînzi, l-au fugărit pînă la poartă. Nu muşcau, dar săreau pe tine şi te tăvăleau pînă se îndura judecătorul să-i cheme. Stelian n-a zis nimic. La anii lui era încă iute de picior. Cîteva nopţi mai tîrziu cei doi alsacieni au fost împuşcaţi cu o armă de vînătoare, după ce i-a zădărît careva prin gard. „Ce pierdere pentru judecător!”, a comentat Stelian: el avea pistol, cu hîrtii în bună regulă. Puşcă de vînătoare nu ţinea în casă. Judecătorul şi-a îngropat cîinii cu mîna lui în fundul curţii. Îi avea de cînd erau pui, el îi dresase şi cînd ieşea la plimbare pe strada principală îi lua în lesă. Cînd s-a aflat în oraş că Jac şi Rex fuseseră ucişi, s-au scandalizat chiar şi cîţiva dintre prietenii lui Stelian. „Azi belim cîinii, mîine îl belim şi pe proprietarul lor!”, a spus Mardare blănarul. Nu-i venea să creadă că Stelian avea vreo legătură cu această operaţiune nocturnă. Ipoteza lui era că ţăranul care ţinea cîrciuma gării plătise pe careva, să-l compromită pe acest om de vază al oraşului. Raţionamentul lui era că pînă la venirea în oraş a noului cîrciumar, în Medgidia nu se pomeniseră cîini împuşcaţi prin gard. După două zile, blănăria lui luase foc din senin. Tot noaptea. Poliţistul Pomenea tocmai ce trecea pe acolo, în rondul de noapte, dar pînă să deschidă el gura să spună ce-a văzut, Mardare urla că i-a incendiat Fănică Theodorescu prăvălia! Blănăria nu era departe de gară. Fănică s-a dus să vadă ce se întîmplase. Cînd l-a văzut, Mardare a sărit la el: „Ai venit să te bucuri! Te omor cu mîinile mele!”. Mai erau cîţiva dornici să-l ajute, care au început să-i care pumni lui Fănică, după ce l-au înconjurat. Pomenea a tras

un foc de pistol în aer, să-i zburătăcească, dar mai rău i-a întărîtat: „Vrei să ne şi împuşti, ai!”, s-a înverşunat Mardare – l-a apucat de gît pe Fănică şi a început să strîngă. Poliţistul, omul lui Dumnezeu, s-a băgat cu bastonul între ei. Îi lovea calm peste ceafă, să-i amorţească, iar blănarului i-a dat una în bărbie, de l-a leşinat. Prăvălia lui Mardare ardea de parcă apa din tulumbele pompierilor întărîta focul. Năucit de pumni, Fănică s-a aplecat să-l ridice de jos pe blănar, dar Ionică chelnerul, care venise după el împins de un presentiment confuz al coanei Virginica („Du-te, Ionică, şi vezi ce face omul ăla!”), l-a apucat de mînă în timp ce striga: „Aduceţi apăăă!” şi l-a tras în afara cercului în care lua dupaci. În noaptea aceea geamurile restaurantului au fost sparte cu pietre. Coana Virginica s-a dus plîngînd indignată la şefuleasa gării, să cheme jandarmii de la Constanţa, cum o şti! Fănică bea o gură de cafea şi o cană de vin să-şi revină din bătaie şi cheamă un birjar pe peron. Îl ia de acasă pe Vasile geamgiul care stătea lîngă potcovăria de la marginea oraşului. Cînd a auzit cîţi bani primeşte pentru şase geamuri, Vasile şi-a tras buimac pantalonii peste cămaşa de noapte. Birja, cu coviltirul ridicat, se opreşte la prăvălia lui să-şi ia Vasile foile de geam, cuişoarele şi chitul. De dimineaţă, la primul tren, geamurile restaurantului erau la locul lor, iar Fănică şi chelnerii patrulau nedormiţi pe peron cu ciomege în mînă. Vîntul aducea mirosul de păr ars de la blănăria lui Mardare. Omul lui Dumnezeu, Pomenea, izbutise să-l lămurească pe păgubaş, spre dimineaţă, că cei pe care îi văzuse cu sticle de gaz în mînă cărora le dăduseră foc după ce îi spărseseră vitrina erau cei patru foşti băieţi de prăvălie ai prietenului său Stelian.

Pistolul

Într-o noapte, în loc să se bage în pat, Fănică a luat din şifonier aparatul cel mic de făcut poze. Îl costase cît un cal de prăsilă, dar îşi scosese înzecit banii pe el. Jucărioara asta neagră îi amintea că nu trecuse anul de cînd se ducea fără griji prin bîlciuri şi pe la tîrguri, de unde se întorcea plin de bani, în timp ce acasă brutăria îi aducea un venit sigur. Afacerea cu restaurantul începuse să meargă. Chiar dacă departe de nădejdile lui, cînd îşi făcea planuri la Slobozia, ieşea totuşi în cîştig. Vasile geamgiul scotea bani frumoşi de pe urma lui. Îi punea geamuri de trei ori pe săptămînă şi la restaurant şi acasă, deşi Pomenea poliţistul şi jandarmii lui îşi lungiseră rondurile pe peronul gării. Venise în oraşul ăsta ca să rămînă, dar începuse să-şi dea seama că nu va mai putea rezista mult timp. După ce fusese ucis profesorul Caraeni, îi făcuse o vizită judecătorului, care îi spusese să se ferească şi îl sfătuise să-şi cumpere pistol. De cîteva luni judecătorul însuşi umbla înarmat. La Bucureşti, chiar sub ochii lui Antonescu, era mult mai rău. Legionarii îşi băgaseră oamenii peste tot. Judecătorul bănuia că Generalul îi lăsa să-şi facă de cap. Ei îl scăpau definitiv de foştii fideli ai regelui şi ai Camarilei şi el se făcea că nu poate să-i prindă pe făptaşi. Poate că-i era frică de ei, a încercat Fănică. Lui Antonescu frică? Nu, domnule Theodorescu, ăstuia nu-i era frică de nimeni. Şi reputaţia asta a lui de om corect şi om al legii o să ne ardă rău. Dacă nu-l dau legionarii jos, şi atunci o să ne ardem şi mai rău.

Cîrciumarul îşi cumpărase pistol, dar nu i-l arătase nevestei lui, să n-o sperie. Îl ţinea la restaurant, într-un dulap a cărui cheie n-o avea decît el, încît era aproape ca şi cum nu l-ar fi avut. Maiorul Scipion, care începuse să ia cina la el în

restaurant, îl invitase la regiment, la o partidă de table. Comandantul nu se amesteca în certurile celor din oraş, dar nu voia să-şi închipuie careva că se lasă intimidat de demonstraţiile de forţă ale legionarilor. I-a trimis vorbă lui Stelian, chiar printr-unul dintre simpatizanţii lui din regiment, să nu care cumva să se spargă vreun geam al cîrciumii cînd el e acolo. Stelian i-a trimis şi el vorbă – că se miră că un român de onoare, ofiţer al armatei conduse de generalul Antonescu, frecventează o cîrciumă laolaltă cu jidani ca Haikis şi cu inamici ai Legiunii. Maiorul nu i-a răspuns prin interpuşi. A doua zi, la ora de plimbare pe strada principală, cînd s-a întîlnit cu Stelian, i-a spus de faţă cu martori că pentru javrele bătrîne nu foloseşte biciul, ci lesa cîinelui pe care nu-l avea. După o săptămînă calul lui Scipion a început să şchioapete. Maiorul i-a examinat piciorul. N-avea nimic. Apoi i-a ridicat copita piciorului beteag. A văzut pironul. I l-a scos el singur cu cleştele de potcovărie. Calul, dresat de el pentru călărie, nu-l aruncase din şa, deşi pironul pentru asta îi fusese bătut în copită, ca o capsă de glonţ.

Făcuse Scipion anchetă, în secret, la regiment, ce aflase numai el ştia, dar dacă şi maiorul putea s-o păţească, el cum să se apere?

Nu îndrăznea să-şi aducă aici copiii, după o jumătate de an. Îi ţinea în gazdă prietenul său, învăţătorul din Slobozia. Ar fi plecat şi el în altă parte, oriunde, dar cîrciuma nu era a lui, aşa că n-o putea vinde. Ar fi pierdut aproape tot.

Speranţa lui din noaptea aceea era micul aparat de fotografiat. Dacă nu-i putea prinde nimeni pe cei care-i spărgeau geamurile restaurantului şi îl bătuseră, putea încerca el să-i prindă în poze, cînd fugeau de pe peron. Virginica lui adormise cu faţa în sus şi sforăia uşurel. Nu se mai atinsese de ea de vreo lună. Ei nu-i ardea de asta aproape niciodată, dar şi lui începuse să nu-i mai ardă.

Croitoreasa de lux

Cînd a auzit Pomenea poliţistul ce-i dăduse cîrciumarului prin cap, să-i sperie cu aparatul de fotografiat pe cei care-i spărgeau geamurile, cît era el de serios, l-a umflat rîsul. Nu i-a spus asta direct lui Fănică, ci noaptea, la un pahar cu rom, chelnerului Ionică. Avea şi el o listă de suspecţi, dar dacă nu-i prindea cu piatra în mînă n-avea ce le face. Şi dacă venea vreunul să-i dea la cap lui domn Fănică, la sigur o lua la fugă de frica aparatului. Pe ăştia nu-i mai speria nici uniforma, nici glonţul. Orăşelul ăsta îşi pierduse veselia. Nu mai avea lumea chef de plimbare de răul lor: săreau la om pe stradă. Judecătorul, bărbat curajos, nu-i putea împiedica să se scălîmbăie în spatele lui şi să-i imite mersul. Nimeni nu îndrăznea să le spună să se astîmpere. Iar pentru maimuţăreala pe stradă, Pomenea nu cunoştea decît o singură pedeapsă: un baston pe spinare şi cîteva ore de şmotru la secţie. Dar primise ordin de la Constanţa să nu se lege de copilării din astea. Trebuia să stea cu ochii în patru pe duşmanii tînărului stat legionar, nu să-şi piardă vremea cu prostii. Judecătorul era primul pe lista celor pe care trebuia să-i supravegheze, îl urmau domnul maior Scipion, şeful gării şi cîrciumarul. Pe lista suspecţilor era şi văduva profesorului Caraeni, care, la instigarea judecătorului, îi acuzase pe camarazii din oraş că i-ar fi ucis soţul. Pomenea era convins că se afla şi el pe o asemenea listă. Privea cu nepăsare această ipoteză. N-avea pe nimeni. Fusese copil de trupă, dar în loc să rămînă în armată se făcuse poliţist. Îi plăcea ordinea, totuşi detesta din adolescenţă spiritul cazon şi anumite apucături de cazarmă. Deşi nu-şi prea folosea bastonul, îl leşinase odată în bătaie pe un tătar pe care-l prinsese în cimitir chinuind un copil căruia îi dăduse jos şălvăruţii. Pe

Portofel, distinsul hoţ din trenuri, îl supraveghea ori de cîte ori venea prin oraş, dar era convins că nu-l va prinde niciodată încercîndu-şi mîna prin buzunarele cuiva de aici. Iar atunci cînd un păgubaş care se dăduse jos din tren îi ceruse să-l prindă în restaurantul gării, aproape că fusese mulţumit că nu găsise asupra lui Mînă Uşoară ceasul de aur al reclamantului. Un hoţ cu ştaif merită o soartă mai bună decît să fie prins ca orice găinar, doar cu ajutorul corpului delict asupra sa. Pomenea îl adulmeca pe Portofel, cu speranţa că la un moment dat va putea face un raport complet împotriva lui, încît să poată fi arestat oriunde. Nu i-ar fi displăcut să-l înhaţe el însuşi, dar nu pentru un furt oarecare, pentru care ar fi scăpat ieftin, ci pentru toate tehnicile sale de hoţ din trenuri. Cu prostituatele fără condicuţă care veneau să-şi stabilească la hotelul Traian baza de operaţiuni se înţelegea cu duhul blîndeţii. Le bătea la uşă, trist, şi le spunea că ori se duc să-şi facă organizat meseria la Chelu în deal, ori părăsesc oraşul. Nu accepta invitaţiile lor să le încerce neorganizat talentele, încît una dintre ele, înainte de a pleca din oraş şi-a exprimat opinia, în limbaj popular, că ori era onanist, ori pederast, fiindcă nu exista bărbat normal care să-i reziste, la ea în cameră. Poate că aceste chiote cu care irezistibila prostituată şi-a luat rămas bun de la fereastra vagonului de tren în care se urcase ar fi prins. Era ştiut că singuraticul Pomenea nu se ducea nici măcar la bordelul din deal, la Chelu. Dar în oraş se mai ştia şi că o dată pe săptămînă, niciodată în aceeaşi zi, poliţistul se îmbrăca în civil, lua un tren de Constanţa şi vizita o duduie, croitoreasă de lux, la care îşi petrecea toată ziua, să-i facă o uniformă de paradă. Cunoscătorii spuneau despre duduia croitoreasă că singurul lux la care se pricepea era să ia măsura sexului clienţilor ei aleşi, cu ajutorul tuturor orificiilor ei penetrabile.

Cînd a căzut Parisul

Se aud noaptea nişte chiote prin oraş. Căcăcioşii de francezi pierduseră Parisul! *Fiurerul* răzbunase Germania. Iar tînărul stat legionar era cu el! Cum singurul dintre gardişti care avea radio, un Telefunken, era domnul Stelian, lumea din oraş nu avea încredere în ştirile pe care le ventilau băieţii lui de prăvălie, deşi în ultimele luni se cam adevereau. Dimineaţă însă, cînd au venit ziarele, nu mai era nimic de zis. Parisul căzuse. Maiorul Scipion era pregătit pentru această veste. Nu era singurul. Şeful gării spera totuşi într-o minune. Judecătorul se temea că după Paris germanii vor intra şi în Londra. Imamul, care avea şi el radio, le spunea credincioşilor săi, vinerea, la geamie, să se ţină deoparte, dar în particular nu-şi ascundea admiraţia faţă de marele cuceritor. Totuşi, cînd a aflat că nemţii ocupaseră Parisul, a început să aibă îndoieli că marele cuceritor era inspirat de Allah.

Cîrciumarul Fănică nu ştia ce să creadă. Dacă era război, cineva trebuia să-l cîştige. Şi dacă n-ar fi fost conflictul său cu domnul Stelian, ar fi recunoscut pe faţă că îl admiră pe acest om care voia să devină stăpînul Europei. Dar după chiotele gardiştilor care îl treziseră din somn, Fănică s-a dat jos din pat, a luat aparatul de fotografiat şi s-a dus în gară. Peronul era bine luminat, dar nu atît încît Fănică să poate face poze de care să se poată folosi după aceea. Ceea ce i-a sporit temerile a fost că în noaptea aceea n-a încercat nimeni să-i spargă geamurile. Cînd a venit primul tren dinspre Bucureşti şi băieţii cu ziare s-au repezit la vagonul poştal să le primească, dacă tot nu mai avea somn s-a dus şi el să-şi ia *Universul* mai devreme. „Da, domnule, a căzut Parisul!”, s-a trezit Fănică vorbind singur, cu ziarul în mînă. Îi venea să se ducă la şeful gării să discute, dar ferestrele

apartamentului domnului Tudorică nu erau luminate. A intrat în restaurant. Era rîndul lui Ionică să ţină localul deschis pînă dimineaţa. Chelnerul primise deja ziarele de la băiatul care le aducea pentru restaurant, să aibă clienţii ce citi. Ionică stătea la una dintre mesele din mijlocul sălii de la clasa întîi. Îi ţineau de urît o ceaşcă de cafea şi o sticlă de vin. Fănică s-a aşezat lîngă el. Şi-a umplut un pahar de vin şi l-a dat peste cap. Apoi şi-a aprins o ţigară. Ionică tăcea, iar lui nu-i venea să-l întrebe nimic. Chelnerul a lăsat ziarul şi luat o gură de cafea: „Dom' Fănică, s-a împuţit treaba. Dacă a luat Hitler Parisul, îţi ia şi Stelică restaurantul!".

„Şi tu ce-o să faci?" Ionică a sorbit din paharul cu vin: „Eu plec, dar ce faci dumneata?". Fănică a ridicat din umeri. El nu putea să plece. Îşi băgase toată agoniseala în restaurantul ăsta. „Dom' Fănică, pentru ăştia nu contează agoniseala dumitale!"

În aceeaşi dimineaţă, Sarchis, băcanul armean care avea o hartă a Europei în cămăruţa din spatele prăvăliei şi care urmărea mersul războiului a ajuns la concluzia că drumurile cafelei se vor reteza din cauza războiului. A cumpărat cîteva zeci de saci de boabe de cafea verde şi a spus la cîrciuma din centru că dacă Parisul căzuse, americanii care aveau Statuia Libertăţii de la francezi vor intra şi ei în război. Ceea ce va bloca circulaţia internaţională a cafelei.

Tase, profesorul de franceză, care era invitat la Bucureşti de ziua Franţei, cît era el de prudent, s-a dus la prînz să mănînce la restaurantul lui Fănică, numai de-al dracu', să arate că nu-i era frică de cei care se bucurau de căderea Parisului. Cînd a început să-şi facă siesta, l-au luat temerile. După ce a fumat o ţigară în restaurant, a dat fuga acasă la domnul Stelian, să-i spună că i-a luat Dumnezeu minţile.

Sharia şi imamul

Imamul Hassan era atît de înţelept, încît muezinul susţinea că se simte mai mintos cînd stătea lîngă el în moschee. Zilnic veneau la el scrisori din toată Turcia. Îi cereau părerea imami şi muftii asupra unor chestiuni interpretabile din *Calea cea Bună*, în evaluarea păcatelor dreptcredincioşilor sau asupra unor pasaje pe care nu le înţelegeau din *Coranul* apărut la 1924. Hassan îşi petrecea mare parte din zi şi din noapte răspunzînd acestor scrisori şi mai totdeauna părerile lui încheiau disputele. Îl implora turcimea să se ducă la Istanbul, dar imamul, care ar fi putut pleca oricînd, n-avea copii, nici alte averi, nu se simţea pregătit să-i părăsească pe credincioşii de aici din oraş. Nu mai rămăseseră mulţi turci după schimbul de populaţie, dar erau tătarii, musulmani hanefiţi şi ei, chiar dacă sărăcuţi şi mulţi necunoscători de carte. Imamul nu avea apucături de sfînt. Se ducea la bairamuri unde se făcea că nu-i vede pe cei care se ameţeau şi nu le făcea observaţie femeilor care îşi dădeau cu roşu pe buze şi-şi scurtau podoaba părului, să-l cîrlionţeze.

În oraş n-avea cu cine să joace şah. Singurul adversar aproape de măsura lui era Scipion, comandantul regimentului, pe care îl evita din cauza spiritului său cazon, lipsit de fineţe. Lumea în care se complăcea Scipion era mult prea simplificată pentru gustul imamului. Deosebirea dintre ei doi, care îi împiedica să se înţeleagă, era că maiorul considera un subiect de discuţie închis atunci cînd el îl vedea luînd o nouă întorsătură, chiar dacă Hassan accepta că între strategia armelor şi aceea a religiei existau chiar mai multe puncte comune decît i-ar fi plăcut să recunoască. Imamul aflase de la şeful gării că în oraş apăruse un *cunoscător* al jocului de table. După vreo

săptămînă de tratative, şeful gării le-a intermediat o întîlnire, cu public, la el acasă. Imamul ştia că lumea bună din oraş nu voia să aibă de-a face cu noul venit, dar această interdicţie nu-l privea. Au stabilit să joace cinci partide, cu tablele şi zarurile şefului de gară. Erau de faţă judecătorul, angrosistul Haikis, băcanul Sarkis şi Mangiurea, cîrciumarul din piaţă, spionul lui Stelian. Hussein s-a lămurit imediat că omul din faţa lui nu era o persoană cizelată, dar era îndrăzneţ şi îi mergea mintea iute. Juca deschis şi muta pulurile atît de rapid, încît imamul îl bănuia că e în stare să trişeze. Hassan însuşi juca repede, dar cu o anumită ceremonie a mutărilor. El a cîştigat prima partidă şi i se părea că îşi stăpîneşte adversarul. În cea de-a doua şi-a dat seama că acest Fănică Theodorescu nu putea fi dominat. Avea instinctul probabilităţii şi un zîmbet cu care pesemne îşi făcea adversarii să greşească. Nou-venitul i-a luat următoarele două partide la rînd, ceea ce lui Hassan nu i se mai întîmplase. În cea de-a patra i-a dat la început un marţ, apoi a jucat cuminte, ca şi cum l-ar fi invitat să cîştige. Poate, şi-a imaginat Hassan, aştepta o linie cîştigătoare. Dar în ultima partidă, Fănică i-a luat două linii aproape pe nerăsuflate, apoi s-a întors la acelaşi ciudat joc cuminte. După ultimul joc, imamul a fost sigur că nou venitul l-a lăsat să cîştige în numele unei partide cu o mizăă mai importantă pentru el. A simţit în strîngerea de mînă a cîrciumarului învins o complicitate ironică vecină cu mulţumirea. În timp ce martorii erau fericiţi că el cîştigase, dar se uitau cu admiraţie la tînărul cîrciumar căruia îi lipsise o linie ca să-l învingă. Imamul s-a întors acasă, contrariat, după miezul nopţii. Poate că prin zarurile aruncate de noul venit primise un semn, chiar dacă el cîştigase. Dar soţia sa îşi despletise părul şi îl aştepta, mai sigură de el ca niciodată.

Curcanii lui Tefik

Venea Revelionul şi chelnerul Ionică umbla după curcani ieftini pentru meniul restaurantului. Fănică îi dăduse mînă liberă, chiar dacă nu ţinea la prezenţa pieptului de curcan şi a curcanului umplut pe lista de mîncare a cîrciumii, unde nu avea clienţi cu pretenţiile celor din Orient Express. Dar în oraş începuse să se vorbească despre Ionică şi despre manierele lui de mare chelner, plătit în pagubă de ambiţiosul ţăran care-i luase cîrciuma la licitaţie domnului Stelian. Se vorbea şi despre oglinzile de cristal de la clasa întîi a restaurantului, dar mai ales despre capacitatea de seducţie a ţăranului cu ochi albaştri care izbutise s-o convingă pe văduva Scipione să-i închirieze casa de lîngă gară. Cei care îi juraseră domnului Stelian că nu vor trece pragul cîrciumii pînă nu-l vor vedea pe ţăran la pămînt, făceau plimbări pe peronul gării şi se uitau pe ferestre. Iar de cînd se aflase că judecătorul îi pregătea una mare lui Stelian, chiar şi cei mai îndîrjiţi susţinători ai cîrciumarului rămas fără cîrciumă începuseră să-şi rărească vizitele la el acasă.

Dă o raită Ionică după curcani mai întîi la piaţa mică, din centru: acolo nu găseşte decît găini, porumbei pentru bolnavii de inimă şi nişte raţe. Se duce duminică la oborul de vite şi orătănii. Cumpără trei porci – doi de tăiat, al treilea să fie. Ia şi o vacă stearpă, la preţ de chilipir şi vede o curcă a ghinionului, slabă şi rebegită, de se gîndeşte chelnerul să dea o fugă la Bucureşti, să ia un curcan pe cît l-o lua, să ţină sus rangul restaurantului. Se suie Ionică în birjă şi-i scapă o înjurătură elaborată despre Medgidia şi curcanii mă-sii. Tătarul de pe capră, în loc să pornească spre gară, o ia în sus spre cartierul turcesc: „Mergem la Tefik!”, zice. Fatalismul lui de fost

chelner pe tren l-a făcut pe Ionică să accepte acest ocol. Se opreşte birja în faţa unei case de chirpici cu peretele de la stradă orb. Birjarul sare de pe capră şi intră în curte. Se întoarce cu un turc oscilant, care-i face semn peste gard lui Ionică să vină. Birjarul se repede să-l ajute pe chelner să se dea jos: „Doctorul Tefik!”.

Intră Ionică în curte şi se vede luat de braţ de turc, care chiar avea nevoie să se sprijine de el. „Vrei curcani, uite curcani!”, spune turcul. Şi avea ce arăta. Prin curte se înfoiau şi îşi umflau mărgelele cei mai frumoşi curcani pe care îi văzuse Ionică vreodată. Chelnerul l-a întrebat de preţ pe Tefik, dar turcul i-a spus că nu discută afaceri în curte. Ionică l-a urmat în casă şi l-a ajutat să termine o sticlă de vin începută: „Tu nu ştii cine sînt eu, dar eu ştiu că i-aţi luat cîrciuma lui efendi Stelian!” Chelnerul i-a cerut scuze pentru neplăcerea cauzată lui efendi Stelian şi l-a atacat la preţ. Tefik a început să rîdă: va fi o afacere cu două preţuri. Unul pentru urechile lui Stelian şi celălalt pentru ei doi. Preţul adevărat Ionică putea să-l uite, pe celălalt trebuia să-l ţină minte.

Acest turc beţiv era faimosul doctor care ştiuse tot *Coranul* pe dinafară, unul dintre stîlpii geamiei, pînă acum cîţiva ani. Se ştia despre el că bea pe ascuns, dar poate că aşa era soarta lui. Atunci cînd începuse să uite *Coranul*, Tefik se trezise în vis cu profetul Mahomed, care-i reproşase că nu mai ţinea minte *Cartea*, fiindcă trăgea la măsea. Atunci, stîlpul geamiei a ajuns la convingerea că nu mai trebuia să se ascundă. Dacă lui Mahomed, slăvit fie-I numele, nu-i mai plăcea de el, îi rămînea Kemal Mustafa, profetul laic al turcilor, care n-avea nimic împotriva băuturii, numai să nu-ţi ia minţile.

Defilarea

Îşi scoate Stelian, de dimineaţă, toţi oamenii la defilare prin oraş. Frig şi o fulguială înţepătoare. Strada principală, goală. Gardiştii, nici ei prea mulţi şi îmbrăcaţi subţire, băteau talpa soldăţeşte, să se încălzească. Din toate tălpile lor, cu care loveau pietrele de rîu ale pavajului, ieşea un răpăit de civili neinstruiţi, nu triumfătoarea înaintare la unison a bocancilor cazoni. Pomenea şi jandarmii lui dispăruseră. Fîlfîiau ciorile deasupra oraşului, croncăneau şi se dădeau tumba, încît unul dintre gardiştii din spatele lui Stelian a tras în ele să le împrăştie. A urmat o rafală dezordonată de focuri de pistol, la nimereală. Pică vreo două ciori, iar celelalte încep să cîrîie a rău. Stelian avea un megafon în mînă.

Era îmbrăcat în cămaşă verde, cu diagonală. Îşi pusese o cojoacă pe deasupra, dar era vînăt de frig. Îi chema cu megafonul în stradă pe cetăţenii patrioţi, să-l sprijine pe Horia Sima împotriva Cîinelui Roşu şi a bolşevismului. Cam o dată la zece paşi şi el şi ceilalţi strigau: „Horia Sima, fiurăr şi duce!”.

La regiment, maiorul Scipion a făcut o trecere în revistă, pînă să se lumineze de ziuă. I-a degradat cu mîna lui pe cei doi locotenenţi care se făcuseră camarazi cu legionarii. Pe unul dintre ei l-a şi pălmuit, cu întîrziere, în amintirea pironului pe care acesta îl bătuse în copita calului său. Apoi a trimis jumătate din regiment cu trenul la Constanţa, cu cartuşe de război la ei şi cu ordinul să intre în oraş cu glonţul pe ţeavă. A mai trimis un sfert din regiment la Cernavodă, la pod şi în împrejurimi, dar ochii pe pod!, iar la comanda sfertului pe care îl păstrase a rămas el. Cînd a auzit zgomotul împuşcăturilor din oraş, Scipion a sărit în şa, a chiuit „După mine!” şi a pornit spre oraş.

Nu-şi scosese sabia, ca la atacurile de pe cîmpul de instrucţie. Îşi răsucea furios cravaşa deasupra capului. Din vîrful dealului cartierului turcesc, maiorul şi-a trimis o parte din trupă la învăluire, iar el a pornit mai încet pe urmele gardiştilor. De-abia cînd i-a strîns în cleşte pe oamenii lui Stelian a pornit şi el în galop spre ei. Spera că sînt mai mulţi. Dar cînd i-a văzut, vreo cincizeci, şi rebegiţi de frig, a intrat singur cu calul printre ei. A ajuns lîngă Stelian şi l-a atins cu cravaşa: „Aruncă megafonul ăla din mînă!”. Stelian nu-i văzuse decît pe cei cîţiva soldaţi călare care îl aşteptau din faţă, cu armele pregătite. Mergea totuşi înainte şi spera că la comanda lor erau camarazii în uniformă, cu ajutorul cărora să ocupe gara şi, pînă veneau întăririle promise de la Bucureşti, să-l poată împuşca pe ţăranul de Theodorescu, pentru că-i luase restaurantul, şi apoi pe şeful gării, care se dăduse cu ţăranul şi cu jidanii. Se trezeşte bătrînul Stelian cu maiorul lîngă el şi dă să ţipe un ordin pentru camarazii înarmaţi din spatele lui. N-a apucat să deschidă gura. Scipion l-a trăznit scurt cu cravaşa peste faţă, de i-a scăpat lui Stelian megafonul din mînă, iar el i-l striveşte sub copitele calului. Îşi răsuceşte calul pe loc Scipion şi le spune camarazilor lui Stelică să arunce armele şi să ridice mîinile. Din nenorocire, vreo trei dintre ei au întins pistoalele spre comandantul regimentului, ori ca să-l împuşte, ori ca să i le predea onorabil. Soldaţii lui, toţi cu puştile pregătite, au tras în cei trei şi au mai omorît cîţiva gardişti din greşeală. Temându-se că ar putea fi împuşcat ruşinos de propriii săi soldaţi, Scipion urlă: „Nu mai trage nimeni”, îl suie lîngă el pe cal pe Stelian şi îl duce prizonier, la cazarmă. Pe ceilalţi i-a adus trupa pe jos. După două zile, cînd s-a terminat de tot rebeliunea, Scipion întreabă la Bucureşti unde să-i predea pe legionari. Primeşte ordinul să-i păstreze în arestul regimentului, pe fasolea şi cartofii

patriei, pînă limpezeşte Generalul apele din poliţie şi de la jandarmerie.

Vestitorii Apocalipsei

Cei doi cerşetori care veneau la gară îşi împărţiseră ziua şi trenurile după cîteva bătăi şi trei zile de negocieri. Bastîrcă ologul îşi luase prima parte a zilei. Maricel, orbul damblagiu, se mulţumise cu trenurile de după-amiază. Bastîrcă era mai mult decît olog şi ar fi avut dreptul să aleagă primul. Într-o noapte, cînd mătura beat peronul, l-a luat o ameţeală, de a căzut în faţa trenului care venea pe linia întîi. Îi tăiase personalul de la Tulcea picioarele de peste genunchi. Primise el o pensioară, dar cu doi copii de crescut şi cu puturoasa de nevastă-sa, ce putea să facă? Maricel nu era chiar orb, dar cu cît mai vedea, nu mai putea să muncească. Fusese ajutor de măcelar şi-şi retezase trei degete cu satîrul de chior ce era. Nu primise nici pensie, nici nimic şi, cînd se apucase de cerşit, fiindcă n-avea ochi de orb, stătea cam degeaba cu băscuţa în faţă în piaţa din centru, chiar dacă n-avea trei degete la mîna stîngă. Tatăl lui era hingherul oraşului, dar primarul îl pusese să dea şi cu măturoiul prin piaţă şi să văruiască primăvara pomii publici în contul acestei slujbe. Şi într-o noapte, necăjit, Maricel bătrînul îi trage o părintească bătaie cu parul fiului său orb şi nu prea, de-l lasă damblagiu. Scandal, vine Pomenea la urletele orbului, dar cînd bate la uşă şi strigă „Poliţia”, odată se face linişte. A doua zi, iese Maricel orbul din casă cu un mers căznit şi fîlfîind sacadat imprevizibil din braţe şi se duce în piaţa din centru. Se umple băscuţa de trei ori pînă seara. După vreo săptămînă nu se mai umplea băscuţa nici măcar o dată. Şi se duce Maricel la gară. Începe el să ceară – orb şi cu fîlfîitul lui contrariant din braţe, de se mută mila călătorilor în tranzit de la ologul Bastîrcă la el. Înghite Bastîrcă o zi, înghite şi-a doua, dar cînd vede că în cutia lui

nu mai pica nici jumătate din obolul public, se duce la Maricel, mai pe seară, şi-l prinde cu braţele. Îl trînteşte şi începe să-i care pumni la ficaţi şi la rărunchi, de-şi recăpătă orbul îndemînarea şi-l prinde de gît şi începe să-l beregăţească pînă ce aruncă măturătoarea gării o găleată cu apă pe ei. După ce s-au descleştat, şi-au promis reciproc că îşi iau gîtul. La sfîrşitul celei de-a treia confruntări au ajuns la concluzia că se făceau de rîs şi au decis să negocieze. În cele trei zile în care ei doi au convenit cum să-şi împartă gara, a apărut în locul lor cerşetorul Apocalipsei. Era un bărbat zdravăn, cu accent de ardelean, care şchiopăta cu o cîrjă sub braţul drept. Ăsta defila prin faţa trenurilor şi anunţa sfîrşitul lumii. Părea să fie un discipol al lui Petrache Lupu. Pomenea poliţistul, care lui Bastîrcă şi lui Maricel le arăta din cînd în cînd bastonul, se uita ca pierdut la noul venit pripăşit într-un vagon de marfă uitat pe o linie moartă din triaj. „Sfîrşitul lumii bate la uşă! Dar El, cel căruia nu-i putem pupa tălpile, să ne izbăvească, vă mai dă ocazia să fiţi milostivi, în păcatele voastre! Sfîrşitul lumiiiii!”

Bastîrcă şi Maricel nu erau de acord că sfîrşitul lumii bătea la uşă. L-au pîndit pe noul venit la vagonul în care se oploşise şi i-au tras o bătaie, cît să-l facă să înţeleagă că pentru el ar fi putut veni sfîrşitul lumii mai devreme decît pentru ceilalţi, dacă mai stătea în Medgidia. După dispariţia agresivului zdrahon al Apocalipsei, Bastîrcă cerea pînă la prînz la gară un bănuţ pentru un olog neputincios, fiindcă se anunţă sfîrşitul lumii, iar Maricel, în schimbul doi, ţipa că vede sfîrşitul lumii şi că aşteaptă ca oamenii buni să-l scape, cu milosteniile lor, de orbire şi damblageală.

Poştaşul din sertar

Stelian şi oamenii lui stăteau de vreo două săptămîni la păstrare în arestul regimentului. Nu făceau scandal. Cîntau cîntece de-ale lor şi aşteptau să vină camarazii să-i scoată. Primeau mîncare de la cazan, în gamele. Stelian a cerut să fie serviţi la popotă pe cheltuiala lui. Maiorul nu primise instrucţiuni cum să-i trateze, ci doar să-i poprească. I-a transmis lui Stelian prin şeful arestului să fie mulţumit că îi hrăneşte ca pe soldaţi şi nu le aduce mîncare de la puşcăria din Constanţa. Cei doi locotenenţi pe care Scipion îi degradase în dimineaţa răzmeriţei au fost trimişi sub pază la Bucureşti, după ce unul dintre ei a încercat să se sinucidă, în despărţitura pentru ofiţeri a arestului. În oraş era linişte. Judecătorul, însoţit de Pomenea, de doi jandarmi şi de un avocat din oficiu, i-a percheziţionat două zile casa lui Stelian. Au găsit o listă scrisă de mînă în care pe primul loc era numele judecătorului, urmau Pomenea, şeful gării, cîrciumarul Fănică, angrosistul Haikis şi Mardare blănarul. Sus în colţul din dreapta o altă mînă scrisese „Da!” şi semnase. Judecătorul a recunoscut caligrafia apăsată a lui Stelian în numele de pe listă şi semnătura ministrului de Interne întinsă sub „Da-ul” din colţul foii. În pivniţă, printre butoaie cu vin, Pomenea a dibuit cîteva lăzi cu gloanţe de pistol de mai multe calibre şi o mitralieră defectă. Nevasta lui Stelian, femeie de 40 de ani, încă frumoasă, dar obosită şi speriată, se ţinea după ei şi îi ruga să nu-i distrugă casa. Jandarmii îi spintecaseră cu baioneta pernele, plăpumile şi saltelele şi, la ordinul lui Pomenea, îi goliseră şifonierele, îi aruncaseră pe jos cărţile din bibliotecă după ce le scuturaseră ţinîndu-le de coperte, ca de aripi. Nu-i iertaseră nici dulapul cu

pahare şi farfurii. Mai spărseseră cîteva din greşeală. Totuşi nu le venise să creadă cînd Pomenea le ceruse să bată mărunt în pereţi cu patul armei pînă la tencuială, în căutarea vreunei ascunzători zidite. Judecătorul, care scotocise cu mîna lui biroul lui Stelian, nu găsea tocmai lista care-l interesa cel mai tare. Simţea că e în preajma lui. După vechea lui metodă, s-a aşezat pe scaunul tapiţat din spatele biroului ca să să se pună mai bine în locul lui Stelian. Şi-a aprins o ţigară. De lista asta Stelian avusese nevoie, să-şi adune oamenii, cînd trimisese după ei. Poate că o şi bifase, cînd îşi făcuse socoteala pe cîţi dintre ei putea conta. O ţinuse, aşadar, în faţa lui. Apoi o pusese undeva, şi la secret, dar şi ca s-o aibă la îndemînă. Judecătorul a tras din nou sertarele din stînga şi din dreapta biroului, unul cîte unul. Nimic. S-a uitat din nou în sertarul cel mare, din mijloc. Aici, undeva, trebuia să fie. Tragem sertarul, scoatem hîrtia de la secret... Judecătorul i-a spus lui Pomenea, după aceea, că a descoperit lista numai cînd a început s-o caute de-a-ndăratelea. A scos sertarul cel mare al biroului şi l-a cercetat pînă a descoperit că micul nod din lemnul laturii din stînga a sertarului masca un buton. Cînd s-a deschis resortul, judecătorul a descoperit lista pe care o căuta. Sub ea mai erau cîteva hîrtii, cu însemnări ale lui Stelian. De la banii pe care îi dăduse partidului, la consemnarea pe scurt a operaţiunilor făcute de membrii cuibului pe care îl conducea. Cei doi alsacieni ai săi fuseseră împuşcaţi, a constatat judecătorul, de poştaşul oraşului, Claudiu, singurul care-i putea ademeni la gard fără să-l latre şi tot singurul care putea deschide şi închide la loc corespondenţa oficială şi neoficială înainte de a o preda destinatarilor. Claudiu îl omorîse şi pe Caraeni legionarul şi tot el îi desenase pe frunte cu vîrful cuţitului crucea în cinci colţuri în locul stelei lui David. Totuşi poştaşul nu luase parte la răzmeriţă.

Rămăsese acelaşi tînăr politicos şi deschis, care visa să devină avocat şi punea deoparte bani de studii.

Trenul special

De pe stradă l-a înhăţat Pomenea pe Claudiu poştaşul. El i-a băgat pistolul în coastă şi jandarmul care-l însoţea l-a răscolit prin buzunare şi de-abia după aceea i-a luat taşca de toval. Adică exact invers de cum îi spusese poliţistul. În taşcă avea Claudiu un cuţit şi un pistol. Pomenea uitase cătuşele pe masă în secţie, altfel n-ar fi avut nevoie de ajutorul jandarmului. Claudiu, băiat educat, protesta fără să ridice vocea: Era un abuz! Cînd s-a văzut fără taşcă, a făcut o mişcare cam bruscă, de l-a lovit Pomenea la rărunchi cu crosa pistolului. Nu voia să iasă scandal. Nici Claudiu n-ar fi vrut, era un tînăr demn, dar simţea că nu mai avea încotro; a început să urle: Mă omoară poliţia! Şi aşa a ţinut-o pînă la secţie. De-abia în arest a tăcut, ceea ce l-a indispus pe Pomenea. L-a dat pe Claudiu pe mîna unui jandarm mai dobzit la cap şi i-a cerut să-l frăgezească puţin, iar el s-a dus să mai aducă vreo cîţiva la başcă. Pe unii îi dibuise judecătorul, pe ceilalţi îi ochise el mai demult, dar nu se putuse atinge de ei. I-a arestat cu birja. Pînă seara nu mai avea loc în secţie.

Maiorul Scipion nici nu voia să audă să-i primească şi pe ăştia la regiment. El nu ştia cum să scape de legionarii lui. După toate telefoanele lui că se demoralizează trupa dacă stă cu civili arestaţi în cazarmă şi că nu e treaba armatei să facă treaba poliţiei, Scipion a reuşit să scape de ai lui. I-a scos într-o dimineaţă la plimbare pînă la gară, unde îi aştepta un vagon de puşcăriaşi, care urma să fie dus la Bucureşti de un tren de marfă special. Cînd a aflat asta de la şeful gării, maiorul a bătut o telegramă la Bucureşti: *tren de persoane sau le dau drumul*. Apoi a pus mîna pe telefon, de faţă cu şeful gării – el n-adusese vite la gară, domnule general, şi onoarea îl împiedica să-i lase pe

prizonierii săi, români, să fie transportaţi ca vitele. Veniseră la gară rudele celor din convoi, să le aducă de mîncare şi haine de schimb. Cîrciumarul Fănică şi doi băieţi de prăvălie le-au oferit pîine, salam, brînză şi ţigări. Cînd l-a văzut, Stelian le-a strigat camarazilor să nu primească nimic de la el. „Nu-mi dai tu mie de pomană, ţărane!”: Arestaţii nu-l ascultau. Luau în tăcere tot ce li se oferea, încît Stelian n-a mai putut decît să-i ureze cîrciumarului să-i rămînă în gît pomana asta şi să ajungă pe drumuri! Fănică nu i-a răspuns. Şi-a scos aparatul de fotografiat din buzunar, i-a făcut o poză şi l-a întrebat unde să i-o trimită. „Acolo unde-o să ajungi şi tu, janghinosule!” Cînd au început soldaţii să împingă convoiul spre vagonul-puşcărie, cei care veniseră la gară după arestaţi s-au pus pe strigat: „Să ne scrii! Îmbracă-te, mamă, gros, că e frig! Te aştept acasă!”. Se aude un chiot de copil: „Trăiască Garda şi Căpitanul! Vezi ce faci pe-acolo!”. Apoi o voce de femeie le-a acoperit pe toate celelalte: „Îi omoooară pe toooţi! Îi duuuuc să-i omoare!!”. Era nevasta lui Stelian, care ajunsese cu întîrziere la gară, îmbrăcată cu o haina de blană peste cămaşa de noapte. Ţipetele ei au stîrnit un vuiet printre cei de pe peron, vuiet care s-a potolit numai cînd Stelian a ridicat mîna, de pe scara vagonului: „Nu vă lăsaţi!...” Şuieratul nesfîrşit al unei locomotive i-a acoperit glasul, apoi au început şi sirenele locomotivelor din triaj, iar după ele au început să urle, stîrniţi, cîinii din oraş. Locomotiva care şuierase prima a pornit furioasă îndărăt şi după vreo două minute a intrat pe linia moartă unde aştepta vagonul-puşcărie. Maiorul Scipion cîştigase. Amenințase Bucureştiul că, dacă prizonierii lui nu sînt trataţi omeneşte, îi eliberează, cu somaţia de a se prezenta fiecare de bună voie acolo unde i se va spune că era aşteptat. Vagonul a fost legat la coada acceleratului de la ora 12. La Ciulniţa acceleratul s-a oprit trei

minute, cît să fie dezlegată puşcăria pe roţi. Apoi vagonul cu prizonierii lui Sipion a fost preluat de trenul special de marfă, aşa cum se stabilise iniţial.

Interogatoriul

Lui Pomenea îi era silă să bată arestaţii. Dacă n-avea încotro, îi punea pe jandarmi să-l lege pe căpăţînos de masă, după ce îl obligau să-şi dea jos pantalonii şi *izmenele*. Claudiu poştaşul ajunsese pe masă: avea curul plin de coşuri. Poliţistul îşi scosese centironul cu care îi bătea pe hoţii tăcuţi. Cînd a văzut coşurile poştaşului, s-a încruntat, să nu-l apuce rîsul: uite unde şi le pitise! Pe obraz n-avea nici măcar unul! Îi spusese ceva mai devreme lui Claudiu la ce să se aştepte, cu o calmă părere de rău. Politicos, tînărul admitea că e legionar, dar nu voia să recunoască nici măcar că împuşcase cîinii judecătorului. Camaradul Stelian se înşelase în însemnările sale. Probabil că încurcase numele lui cu cel al altcuiva. El nu violase corespondenţa nimănui. Răposatul camarad Caraeni, care luptase în Spania, îi fusese profesor de istorie şi la îndemnul său intrase în partid. Cu tot respectul pentru camaradul Stelian, cum ar fi putut el să-şi omoare profesorul pe care îl venera? Profesorul care îl îndrumase să studieze Dreptul şi îl ajutase să capete locul de poştaş! Cuţitul şi pistolul din taşca lui? După cum se putea observa, era un cuţit obişnuit de bucătărie, domnule Pomenea, nu o armă. Îşi tăia pîinea cu el şi bucata de brînză pe care o cumpăra la prînz din piaţă. Pistolul da, recunoştea că nu luase autorizaţie pentru el, dar cînd umbla cu taşca plină de bani expediaţi prin mandat? Îşi cumpărase o armă să se apere! Era bun de avocat Claudiu, accepta Pomenea în timp ce-l interoga. Era bun şi de om politic!, i-a spus după ce jandarmii l-au legat de masa grea din pivniţa încăperii de lîngă cele două celule ale arestului. Poliţistul nu-şi putea lua ochiii de la coşurile care-i împodobeau curul lui Claudiu. Şi-a încins dezgustat centironul şi a

cerut o curea ruptă de la una din armele din rastel. „Domnule Pomenea, mă voi plînge superiorilor dumneavoastră, dacă mă bateţi!”; „Claudiule, o să te scap de bube, ca să te duci şi tu la curve fără să-ţi fie ruşine”, i-a spus aproape binevoitor poliţistul. Şi i-a tras o curea. Hoţii care aveau dosul mai delicat începeau să vorbească după această primă lovitură, pentru care Pomenea le cerea scuze, prevenindu-i că asta era nimic faţă de ceea ce avea să urmeze. Hoţii trecuţi prin alte bătăi urlau cu un fel de voluptate, numai cînd auzeau vîjîind centironul. Claudiu a încercat să-l păcălească, simulînd că a leşinat de durere. Nu era primul. Pomenea i-a mai tras o curea, ceva mai uşor, de l-a făcut să ridice capul. Apoi l-a prevenit trist că o să-l bată pînă-l va face să recunoască şi ce n-a făcut şi l-a plesnit din nou, mai rău şi mai aproape de rinichi. Asta era o lovitură de pe urma căreia hoţii care ştiau la ce să se aştepte de la o bătaie la poliţie începeau să povestească ce făcuseră, recunoscînd o mînă de expert. Iar cei mai neîncrezători se convingeau după următoarea atingere a curelei, care pica şi mai aproape de rinichi. După vreo zece lovituri, Claudiu a acceptat să facă declaraţii în scris. Îi explodaseră bubele de pe dos şi tremura. Pomenea nu l-a lăsat să se îmbrace. L-a luat sus, la masa cu toc şi călimară şi i-a pus o coală ministerială în faţă. Începuse o ninsoare groasă. Pomenea s-a dus să se spele pe mîini şi pe faţă de sîngele şi de lichidul lăptos care sărise pe el din coşurile lui Claudiu. Jandarmul de la intrare a început să rîdă cînd l-a văzut pe poştaş în curul gol, dar i s-a făcut milă de el, că-l vedea clănţănind din dinţi, şi s-a dus să bage lemne în sobă. Şi ce să mai zic, spune Pomenea, a fugit din secţie descălţat şi în curul gol, la 11 dimineaţa. Cine l-o fi văzut nu vrea să ne spună. În oraş nu s-a ascuns, că îl prindeam. Aşa că ori s-a suit în trenul de 12, Bucureştiul, şi s-a fofilat la closet, că doar nu era să iasă pe culoar fără pantaloni, ori, vă

raportez cu convingere, s-a urcat în marfarul de Constanţa, cu plecarea la 11,30, şi a sărit din mers ori la Castelu, ori la Dorobanţu şi l-au ascuns machidonii care nici acum nu cred că s-a terminat cu statul legionar.

Duelul

Locul de duel al ofiţerilor era pădurea Tortomanu. Maiorul Scipion, comandantul regimentului, n-avea nimic împotriva duelului – Onoarea, Patria şi Regele! era deviza lui. El însuşi se duelase şi cu pistolul şi cu sabia. Ratase două avansări din cauza acestor dueluri, dar fusese numit comandant de regiment. Ţintea perfect cu pistolul, totuşi, în cele două ieşiri pe teren cu această armă nici măcar nu-şi rănise adversarii. Îi lua mai întîi în cătare, apoi trăgea în sus. La singurul său duel cu sabia era să-l lase ciung pe un căpitan din Regimentul Regal. Căpitanul mînuia mai bine sabia decît el, dar Scipion ieşise dintr-o eschivă cu o lovitură de atac atît de rapidă şi de puternică, încît nu reuşise să-i stăpînească efectele. Cînd primise comanda acestui regiment al exilării, maiorul dăduse un banchet de despărţire, la Bucureşti: „N-aţi scăpat de mine, domnilor. Nici eu de dumneavoastră – O să ne întîlnim pe front”. În 1937, cînd a venit la Medgidia, Scipion le-a ţinut un discurs secret ofiţerilor: „Presupun că înţelegeţi că ne apropiem de război. Va trebui să pregătim trupa pentru asta. Şi va trebui ca dumneavoastră să daţi tonul, fără să speriem civilii şi fără să-i intimidaţi pe soldaţi!”. Primul efect al discursului său a fost că doi dintre tinerii ofiţeri s-au luat la ceartă în timpul unui chef, dacă va fi război, şi s-au provocat la duel. S-au dus la Tortomanu, fără martori, fără medic şi s-au împuşcat de aproape. Au murit amîndoi. Maiorul era atît de furios cînd a aflat, încît a băgat toată ofiţerimea la arest şi timp de o săptămînă a primit dimineaţa şi seara raportul de la plutonierii de serviciu şi a ieşit el însuşi cu trupa la instrucţie. În dimineaţa cînd ofiţerii au ieşit de la arest, Scipion a făcut instrucţie numai cu ei. Nu le-a dat voie

să-şi ia caii şi i-a alergat cu masca de gaze pe faţă pe dealurile de la marginea oraşului. Fugea şi el cu masca pe faţă, lîngă ei, şi îi comanda numai prin semne, ca să nu poată spune careva că trişează dacă îşi scoate masca pentru a le da ordine. Cînd a terminat şmotrul cu ei, îi curgea sînge din nas. Alergase aproape de două ori mai mult decît ceilalţi, cînd înaintea lor, cînd dîndu-le ocol şi cînd alergînd să ridice de jos pe cîte unul care căzuse de oboseală.

A doua zi i-a invitat pe ofiţeri la bordelul din deal, singurul loc din oraş unde un separeu era chiar un separeu, şi i-a anunţat că s-a terminat cu duelurile. Un sublocotenent l-a întrebat pe maior cum îl va putea împiedica să-şi apere onoarea. Scipion l-a apucat de guler şi l-a tras spre el: „Dacă vreunul din voi mai provoacă pe careva la duel, îl bat cu biciul la mine în birou. Şi dacă-şi permite cineva să mă invite la duel, îl trimit la Curtea Marţială!”. Singura formă de duel pe care o mai accepta Scipion era boxul. După vreo două, trei astfel de confruntări cu pumnii, amatorii s-au potolit. Nu mai puteai ieşi în oraş pînă nu-ţi treceau vînătăile de pe faţă.

Totuşi, atunci cînd i s-a părut că trebuie să-şi apere onoarea, sublocotenentul care primise între timp o tresă în plus a găsit o altă formă de duel la care l-a provocat pe medicul regimentului. Medicul îi descoperise un sifilis terţiar la un consult şi refuzase să-şi retragă cuvintele diagnosticului. Propunerea de duel a locotenentului a fost alegerea romului ca armă, de faţă cu martori. Medicul a acceptat, cu condiţia ca duelul să se încheie cînd unul dintre ei doi nu mai e în stare să bea următorul pahar. Confruntarea a avut loc la restaurantul gării. Maiorul Scipion a acceptat să facă pe arbitrul. Chelnerul Ionică, îmbrăcat în mare ţinută, le turna în pahare, cu mănuşi albe. După prima jumătate de litru, cei doi au făcut o pauză. Locotenentul a cerut un

castravete acru. Doctorul n-a vrut nimic. Cînd au ajuns amîndoi la cîte un litru de rom băut, locotenentul dădea paharul peste cap şi bătea cu palma în masă să i-l umple chelnerul, iar doctorul dădea din cap, în ritmul pendulei de pe perete. După părerea maiorului Scipion, duelul avea să fie cîştigat de locotenent. La ultimul rînd de pahare, doctorul s-a prăbuşit sub masă. Locotenentul s-a ridicat de pe scaun şi a pornit spre ieşire cu un mers ţeapăn. Cînd a ajuns afară, tocmai trecea un tren de marfă prin gară. I-a făcut semn cu mîna, apoi s-a prăbuşit pe peron. Toţi cei prezenţi au fost de acord că locotenentul cîştigase duelul, chiar dacă doctorul ieşise singur de sub masă, iar el fusese ridicat de pe peron fără suflare.

Buick de holtei

Îşi cumpărase judecătorul automobil – un Buick american albastru! În Medgidia doar cîţiva mai aveau maşini. Profesorul Tase, un Renault vechiuţ, la mîna a doua, primarul, un DKW decapotabil, cu motor în doi timpi, un căpitan de la regimentul lui Scipion îşi cumpărase sau primise la jumătate de preţ din Germania un Mercedes, iar Haikis angrosistul avea un Fiat Topolino portocaliu cu care trepăda după cereale prin toată ţara. Singurul dintre ei care umbla cu maşina prin oraş era primarul, care se îndrăgostise de jucăria lui decapotabilă. Îi făcuse garaj, să n-o ruşineze vrăbiile şi guguştiucii în curte.

Buick-ul judecătorului avea ceva ameninţător, mare şi cu botul rînjit cum era. Să zicem, comenta observatorul lui, doctorul Tefik, că de cînd nu mai avea cîinii lupi cu care ieşea la plimbare magistratul voia să arate că nu se teme de nimic şi că alţii ar fi trebuit să se teamă de el. Dar de ce să-şi cumpere judecătorul o maşină americană tocmai cînd la modă erau automobilele nemţeşti şi cele italiene? De cînd îşi luase Buick-ul, judecătorul putea fi urmărit cît de des şi pe la cine se duce în oraş. Cel puţin de două ori pe zi automobilul său era parcat la gară. La prînz, judecătorul se ducea la restaurantul lui Fănică. Mînca o supă de găină cu găluşte sau o ciorbă grecească, iar ca fel principal lua o mîncare cu sos în care înmuia dumicaţi de pîine. În locul desertului bea un pahar de bragă. Seara, cînd maşina lui apărea din nou la gară, judecătorul se aşeza la o masă separată de clubul discuţiilor politice şi uneori bea un pahar cu maiorul Scipion, care apărea şi el să audă ce se mai mişcă prin oraş. Maiorul mînca seara doar o felie de pîine picurată cu ulei de măsline, dar bea două, trei pahare de

coniac Martel şi la plecare o cupă de şampanie. Judecătorul îi ţinea piept cu ţuici urmate de şprițuri, după ce mînca un caşcaval la capac şi o tuslama regală. Apoi maiorul se suia într-o birjă, iar judecătorul îşi ambala îndelung motorul înainte de a porni încet spre casă. Buickul judecătorului dădea tîrcoale, din prima zi în care el a fost în stare să-şi conducă maşina, unei anumite case din oraş. Era casa farmacistului. Fata lui, Cristina, se întorsese de la studii. Avea 25 de ani şi urma să-i ia locul tatălui ei la farmacie. Nu ieşea pe stradă, ci se uita de la fereastră la cei care aveau să fie viitorii ei clienţi şi încerca să ghicească după mers şi înfăţişare de ce boli suferă. Avea ochi verzi, pătrunzători, cu care îl fixase pe judecător, în primele zile după ce se întorsese acasă. La cei 40 de ani ai lui, judecătorul nu mai ştia cum să-i revadă privirea şi să se apropie de ea fără să pară caraghios. Automobilul i s-a părut un blindaj convenabil în încercarea de a o cuceri, fără să aibă aerul că îi face curte.

Holteiul convins din el nu-l lăsa să încerce căile obişnuite prin care un bărbat, fie el şi de 40 de ani, se apropie de o femeie de care s-a îndrăgostit. Aşa că trecea cu maşina prin faţa casei farmacistului, la diferite ore, sperînd că fata lui a ieşit la fereastră. Cristina se nimerea din cînd în cînd să răspundă speranţelor lui şi mîngîia cu privirea maşina lui americană a tuturor posibilităţilor şi a ipotezelor maritale. După vreo lună, judecătorul ştia la ce ore apărea ea la fereastră şi începuse să creadă că şi ea se uita pe stradă cînd el apărea cu maşina în dreptul casei ei. Nu ştia cum să o facă să iasă din casă, ca să-i poată spune măcar bună ziua. În ziua în care s-a trezit acasă cu tatăl ei farmacistul, judecătorul se simţea în culmea fericirii. Iată că tatăl ei înţelesese de ce îşi tot parca el Buick-ul în faţa casei lui şi îl scutea să o pîndească pe Cristina pînă cînd avea să se hotărască să iasă pe stradă. Farmacistul i-a cerut scuze că îl deranjează şi n-a

vrut să intre în casă. I-a spus că fata lui era logodită cu un tînăr din Bucureşti şi, cu tot respectul, dom' judecător, a început să creadă că îi faceţi curte. Şi ce era rău în asta? La drept vorbind, nimic, dar fata lui începuse să încline spre el, deşi urma să se mărite la toamnă cu logodnicul ei. Judecătorul l-a condus pe farmacist pînă la poartă. Din ziua aceea nu şi-a mai parcat maşina în faţa casei lui, dar nu se putea împiedica să nu treacă încet după-amiaza pe strada Cristinei cu maşina lui de holtei ghinionist.

Dom’ Caludi

Doar la marile sărbători dom’ Caludi moşierul nu se ducea la vînătoare. Se îmbrăca într-un costum negru şi se plimba pe strada principală la braţ cu doamna sa. O conducea la biserică, dar el nu rămînea la slujbă. Mirosul de tămîie şi de lumînări arse îl făcea să strănute, să lăcrimeze şi să tuşească. Locul lui de mare epitrop îl aştepta gol în strană, ceea ce pentru credincioşii veniţi mai de curînd în oraş era un semn că cel care ar fi trebuit să-l ocupe avea o relaţie de ochii lumii cu Cel de Sus. Popa Cristescu, ştiind de unde se trage absenţa din strană a celui mai generos enoriaş al bisericii, îi spusese odată dascălului că poate Bunul Dumnezeu nu vedea cu ochi buni că epitropul prea se îndeletnicea cu vînătoarea de şase ori pe săptămînă, uneori şi în ziua Domnului. Dascălul dusese vorba mai departe. În două săptămîni ajunge vorba la dom’ Caludi, care-i trimite invitaţie ultimativă popii să vină pînă la el acasă. „Părinte, aud că mă vorbeşti.” Popa, nimic: „Noi, pe binefăcătorul...?”; „Aşa ziceam şi eu. Ce-ar fi dacă mi-ai binecuvînta puştile, ca să terminăm cu zvonurile?”. Popa îi spune că nu se poate: unde s-a pomenit aşa ceva? S-a pomenit! i-a tăiat-o Caludi, care studiase Dreptul în Franţa şi avea o diplomă bună pentru Orient. Se învoieşte Cristescu, trimite după dascăl, să aducă busuiocul şi căldăruşa şi să fie de faţă. Cînd erau ei doi gata să-i sfinţească puştile, se răzgîndeşte Caludi şi îi lasă să plece. Ciudăţeniile astea i se trăgeau de cînd îi muriseră amîndoi fiii pe front, unul la Turtucaia, iar celălalt la Mărăşti. Dom’ Caludi nu protestase cînd fusese expropriat după război. Pentru cine ar mai fi făcut-o? Nu-l mai interesa puterea în oraş. Se ducea la vînătoare să-şi omoare timpul şi, după ce-şi pierduse o parte din pămînt,

începuse să mai şi vîndă. Din cînd în cînd îşi amintea că fusese omul în faţa căruia se gudura tot tîrgul. Dar altfel îşi vedea de vînătoare şi sărăcea încetul cu încetul. De sărbători, după ce o ducea pe doamna Caludi la biserică şi tocmea o birjă să o aştepte, se ducea pe jos la gară şi se aşeza pe o bancă, în partea de jos a peronului. Aştepta să vină un tren, apoi intra în restaurant. Comanda o cafea cu rom pe care o lăsa nebăută. Se uita la lumea din jur şi după ce se sătura de privit îşi părăsea cafeaua. În drum spre ieşire dădea bacşiş chelnerilor şi băieţilor de prăvălie care îi pîndeau plecarea. Se aşeza din nou pe banca de la marginea peronului şi mai aştepta un tren. Vedea ce lume urcă şi ce lume coboară din vagoane, după care, lămurit, pornea pe jos spre casă. Nou veniţii erau mai mulţi ca înainte, iar printre ei erau şi unii bine îmbrăcaţi, ceea ce îl ajuta să schimbe realist preţurile ultimelor parcele de casă pe care le mai avea în oraş. Puţină lume ştia că moşierul Caludi, care moştenise de la tatăl său pămîntul din oraş şi din jurul oraşului, nu avea un îndepărtat trecut de familie ca proprietar. Cînd plecaseră turcii bogaţi după Convenţia prin care Dobrogea a revenit României Mici, Caludi tatăl le cumpărase pămînturile pe mai nimic, dar cu acte. Apoi i-a venit ideea să-şi învechească proprietatea, fiindcă în actele turceşti ale oraşului era menţionat un Caludi care construise primul turn al geamiei. Dom' Caludi nu ştia de această operaţiune, dar nici nu era prea convins de vechimea alor săi într-un vechi tîrg turcesc. Iar dacă nu mai avea cui lăsa pămîntul pe care-l moştenise, de ce şi-ar mai fi bătut capul cu administrarea moşiei, în loc să-şi facă un certificat sigur de nobleţe ca proprietar scăpătat care-şi vinde pămîntul, fiindcă a căzut în patima vînătorii?

Apţii şi dezertorii

Parcă înnebunise maiorul Scipion. Ratase din nou avansarea în grad. Aflase că legionarii capturaţi de el fuseseră totuşi trimişi la Bucureşti cu un tren de marfă. Trimisese o scrisoare de protest la Ministerul de Război. În locul avansării, fusese notificat să nu se mai amestece în chestiuni care nu erau de competenţa lui.

Ofiţerii spuneau că nu mai ştia ce să inventeze, să-şi chinuie oamenii. Îi scotea la instrucţie acum, în mijlocul verii, cu tot echipamentul pe ei. Îi fugărea pe cîmpul de lîngă cazarmă, apoi îi punea să-şi sape adăposturi în pămîntul uscat în care se rupeau pînă şi lopeţile Linemann. Săpa şi el odată cu ei, de făcuse bătături de pălmaş. Măcar o dată pe săptămînă îi trezea în mijlocul nopţii şi îi ducea în marş forţat pînă în pădurea de la Tortomanu şi înapoi. În zilele ploioase îi obliga să ia cu asalt, în fugă, dealurile de la marginea oraşului. Se umpluse infirmeria, vreo cîţiva soldaţi dezertaseră şi ofiţerii se plîngeau de el la Bucureşti. Fetele de la Chelu şomau, încît patroana i-a transmis lui Scipion rugămintea să nu-şi mai istovească trupa. Într-o seară, la popotă, în timpul discuţiei despre ceea ce se întîmplase la instrucţie, căpitanul Chiţu, comandant de companie, îi spune maiorului că de-abia îşi mai stăpîneşte oamenii. Acest Chiţu era unul dintre ofiţerii lui devotaţi. De cînd se căsătorise începuse să se îngraşe, dar făcea liniştit faţă marşurilor forţate şi îşi trăgea compania după el pe dealuri. De la el dezertaseră doi oameni. Îi aştepta Curtea Marţială, ca şi pe ceilalţi patru fugari. Scipion, obosit mort şi el, i-a spus nervos căpitanului că dacă nu mai era în stare să-şi comande compania îl putea înlocui. Apoi i-a anunţat şi pe ceilalţi ofiţeri să se pregătească pentru o înăsprire a regimului de instrucţie.

Domnilor, prefer să vă chinuiesc în timp de pace decît să vă plîng după aceea! Şi, apropo, mai citiţi şi dumneavoastra ziarele şi mai ascultaţi ce se zice la radio! Căpitanul Chiţu i-a cerut permisiunea să vorbească: După părerea lui şi nu numai a lui, generalul Antonescu nu va băga armata în război! Să nu uităm că absolvise la Saint-Cyr. Vechile camaraderii de arme nu se uită, domnule maior. De aceea terminase generalul cu statul legionar. Lui Scipion nu-i venea să creadă că ofiţerii lui, în care turnase lecţii de tactică şi strategie şi la regiment şi la cîrciumă puteau fi atît de naivi. Cîinele Roşu făcea din ei ce voia de cînd se proclamase şeful statului. Nu-l consola deloc că, din cîte auzise, generali cu experienţă erau convinşi că Antonescu era salvatorul României. Poate că totuşi era şi nu-şi dădea el seama. Dar tu, militar de carieră, să nu simţi măcar că te aşteaptă frontul, dacă nu te duce mintea să înţelegi atîta lucru? De cînd începuse cu instrucţia ca pentru război la regiment Scipion îşi evalua oamenii cu totul altfel ca înainte. Nu-l mai interesa cît erau de disciplinaţi şi cît de bine bărbieriţi apăreau dimineaţa la raport. Voia să-i vadă mărşăluind şi alergînd fără să obosească, să-şi facă imediat un adăpost pe cîmp şi mai ales *să nu-şi risipească gloanţele*. În poligonul de tragere începuse să le spună mai direct: „Soldat, împuşcă-l repede, să nu te împuşte el pe tine!”. Începuse să viseze urît noaptea. I se părea că e pe front şi că mergea cu toată trupa după el, în pas de defilare, împotriva unui inamic care-i aştepta cu mitralierele, în tranşee şi deschidea focul. Dar şi mai rău îi făcea cînd îi vedea, ziua, pe unii dintre ei că nu erau în stare să fugă decît cîţiva zeci de paşi cu tot echipamentul în spinare şi se prăbuşeau şi că atunci cînd îi punea să-şi facă adăposturi rîcîiau pămîntul ca găinile. Pe ăştia, dacă nu reuşea să-i dreseze la timp, era ca şi cum i-ar fi trimis cu bună ştiinţă la moarte. Încît prefera să-i chinuiască pînă ajungeau la infirmerie şi în spital. În timp ce

pe ceilalţi, pe care îi considera apţi pentru lupta cu moartea, îi chinuia şi mai tare: „Pentru Onoare, Patrie şi Rege, soldat!”.

Neli şi artistul

În certificatul ei de naştere scria Ioana. Numele ei, la Chelu în deal, era Yvonne. În oraş i se spunea Neli. Era înaltă, ochi verzi, roşcovană şi avea un fund de vedetă de cinema. Despre fundul ei se exprimase astfel însuşi artistul Constantin Tănase, după ce dăduse un spectacol, în mijlocul verii, chiar în sala mare a palatului primăriei. Tănase a remarcat-o cînd ieşise să ia aer, înaintea banchetului pe care primarul îl dădea în onoarea lui. Galanton şi neinformat, maestrul a întrebat-o dacă era invitată la banchet şi cînd a auzit că o *asemenea frumuseţe de duduiţî* nu era pe listă, i-a spus şi ei şi primarului, care ieşise după el, să vină, *pi conta me, bre !* Neli l-a refuzat, dar după banchet, dacă n-avea nimic altceva în program şi dacă se grăbea, îl aştepta. Primarul i-a spus apoi marelui Tănase cu ce se ocupa duduiţa şi unde putea fi găsită. „Şe, bre, atîta mironoseală – dumneata eşti primar că ştii sî fii curvă, *dumneaei* e doar curvă, că n-o alege nimeni primar!”

Artistul Tănase n-a onorat invitaţia lui Neli. După ce s-a terminat banchetul de la primărie a fost însoţit, pe jos, de un alai de notabilităţi pînă la hotelul Traian. Era cald şi maestrul îşi făcea vînt cu pălăria. Cele trei fete care cîntaseră şi dansaseră pe lîngă el, cînd îşi spunea cupletele, plecaseră mai devreme, cu birja. Neli nu l-a aşteptat. Meseria era meserie, totuşi a anunţat-o pe patroană că, dacă vine Tănase s-o caute, îşi lasă clientul pentru el, orice-ar fi. De dimineaţă, Neli s-a dus la gară, la primul tren spre Bucureşti. Pe peron golanii fără bani care pîndeau să care un bagaj au început să fluiere după ea. Neli a intrat în restaurant. S-a aşezat la o masă de lîngă fereastră, în aşteptarea lui Tănase. Marele invitat a apărut spre prînz, cu faţa pungită şi cam pămîntie. Primarul, obosit şi el, îi

dădea ocol. Şeful gării l-a întîmpinat împreună cu şefuleasa, iar Fănică i-a făcut repede cîteva poze. „Mă neică, sî mîncăm şi noi o şiorbă!” Tănase a intrat în restaurant cu toată suita după el. Primarul, care nu călcase pînă atunci în cîrciuma lui Fănică, i-a deschis drumul. Era o masă pregătită. Ionică chelnerul i-a condus la ea, cu mersul şi cu mişcările lui stilate. Tănase s-a aşezat pe scaun şi a cerut o ciorbă de care-o fi, neică, dar să fie acră! De la masa ei, Neli spera ca el să-i remarce prezenţa. Maestrul se uita în gol. A băut un ţoi de ţuică scuturîndu-se şi pînă să vină ciorba a mîncat, cu scobitoarea, babic şi caşcaval şi măsline şi a mai cerut o ţuică. Cînd s-a văzut cu ciorba în faţă, a adulmecat-o şi s-a luminat. Asta aştepta, neică! I-a adăugat cîteva picătuiri de oţet şi a început să-şi care cu lingura la gură. Muşca şi dintr-un ardei bulgăresc, iute de-l luase năduşeala. A cerut *un repetir* şi după ce-a golit şi farfuria asta şi-a scos ceasul din buzunar: „Mă, neică, pleacă trenul fără noi, mă!!”. Şi chiar dacă trenul nu venise, a ieşit pe peron să-l aştepte. Neli s-a luat după el. Pînă să vină trenul i-a trecut de cîteva ori pe dinainte, poate o remarca-o. Li s-au şi întîlnit privirile, dar Tănase parcă n-o vedea. Venea trenul şi Neli n-a mai răbdat – ea era duduia de aseară! „Rămîni pi data viitoare, duduiţî!”, şi-a adus aminte invitatul. După ce a plecat trenul, primarul s-a întors spre ea: „Lasă, Neli, tot şi du-te să faci filme, că *omul ăsta* mi-a zis că o să fii vedetă de cinema.” Cu fundul ei binecuvîntat de actorul Tănase, Neli a părăsit bordelul din deal. Dar ca să strîngă bani de vapor pînă în America a făcut mai întîi o escală în Bucureşti, într-un stabiliment mai de lux de la Crucea de Piatră. În oraş se spunea că, dacă ajunsese în Crucea de Piatră, cu tot fundul ei de vedetă de cinema, Neli nu mai scapă de acolo. De-abia după război s-a aflat că Neli ajunsese în America, unde, comenta aproape mulţumit primarul, nu-şi folosise doar fundul, ci şi capul. În

drumul ei spre Hollywood, se măritase cu un patron de restaurant din New York.

Marea convalescenţă

Oraşul îşi revenea, dar veselia de pînă acum cîţiva ani, cum şi-o amintea Haikis, nu s-a mai întors. Legionarii lăsaseră o umbră lungă în urma lor. Cei care-l pupaseră în cur pe Stelian fuseseră băgaţi într-un soi de carantină – se ferea lumea de ei. Cîrciuma lui Fănică era, mai nou, locul de întîlnire al notabilităţilor. Primarul venea cu birja, la prînz, să mănînce o schembea cu ardei iuţi şi momiţe la tigaie. De unde înainte, cînd avea treabă la Constanţa, intra în gară doar cu un minut înainte de venirea trenului şi îl saluta grăbit şi de la distanţă pe şeful gării, acum se ducea şi la el în birou, să mai afle noutăţi. Rămăsese o stinghereală între ei doi, întreţinută şi de zîmbetul întrebător al domnului Tudorică. Relaţiile lor se răciseră brusc de cînd Stelian devenise omul care dădea ordine în oraş şi decretase că şeful gării nu putea fi iertat că făcuse sluj în faţa regelui Carol, după ce netrebnicul dăduse ordinul asasinării mişeleşti a Căpitanului. Ceea ce voia să facă uitat Stelian era că atunci cînd regele intrase în restaurantul gării şi comandase şampanie, el avea licenţa localului. Totuşi, credea domnul Tudorică, adevăratul motiv pentru care Stelian îl pusese pe lista neagră a fost că nu-l întîmpinase cu spatele pe Fănică Theodorescu, după ce cîştigase licitaţia cîrciumii. Înţelesese de ce primarul nu-l mai invita la el acasă şi de ce nu mai călca pe la el, chiar dacă doamnele lor continuau să se întîlnească, prin oraş sau în casele unor prietene comune. Dar încercarea primarului de a se întoarce la vechile lor relaţii îl stingherea, deşi oraşul nu mai era condus de Stelian. E adevărat că nici înainte nu fuseseră chiar prieteni, ci mai degrabă îi împrieteniseră nevestele lor, dar ce mai era de încălzit între ei? În acest an greu se depărtaseră prea mult unul de celălalt: nu

mai aveau ce să-şi spună, mai mult de bună ziua. Primarul şi-a dat şi el seama de asta, dar era convins că şeful gării şi Fănică Theodorescu scăpaseră de răzbunarea legionarilor fiindcă erau protejaţi de oamenii Generalului. Nu era singurul. Măcelarul Petrel, care se jurase că n-o să-i vîndă ţăranului nici seul pe care-l arunca la cîini, i-a trimis vorbă că îl respectă şi-l preţuieşte pentru tăria lui de caracter. Ioanidis, proprietarul fabricii de sifoane, s-a dus în persoană la gară să-i spună domnului Theodorescu să nu ţină la supărarea că nu-i umpluse pînă atunci sifoanele pentru restaurant, cînd Stelian, uite-aşa ne ţinea, dom' Fănică. Cine îndrăznea să sufle?! Ofertele celor doi îl încurcau pe cîrciumar. Cumpăra carne mai ieftină de la parlagii din Constanţa şi transportul pe CFR nu-l costa nimic. Cu sifoanele, chiar nu-l mai durea capul: le lua de la Ciulniţa la jumătate din preţul lui Ioanidis. Le trimitea în lăzi cu un marfar de noapte şi le primea dimineaţă, din alt marfar, cît stătea locomotiva să ia apă. Totuşi nu i-a refuzat pe cei doi. De la măcelar a început să cumpere carne, numai să i-o trimită gata tocată, dacă se putea fără seu – asta a fost singura lui aluzie la jurămîntul lui Petrel –, iar de la Ioanidis sifonarul lua gheaţă albă pentru frapiere şi două navete cu sifoane în care *aţicarbonicul* era pompat cît să nu pleznească sticla, pentru clienţii care voiau şprituri scurte, acidulate ca şampania. Dacă ar fi fost numai după el, Fănică i-ar fi primit în restaurant chiar şi pe cei care-l bătuseră cînd fusese incendiată blănăria lui Mardare. Aici a pus piciorul în prag Ionică chelnerul – Dă-o-n *le morts de sa mère*! Ionică şi-a tradus înjurătura în franceză, ca să nu pară vulgar, dar şi pentru că ştia că Fănică îi dădea dreptate cînd o mai lua pe limbi străine. Ionică s-a întors imediat pe româneşte: restaurantul ăsta nu e biserică, chiar dacă e cîrciumă de gară! Contraargumentul lui Fănică era că una e restaurantul şi alta e judecătoria. Ionică nici nu

voia să audă de asta, ca să nu creadă imbecilii că le era frică de bătăuşii oraşului.

„Mă, Ionică, nu ştii cum e omul? Azi te înjură, mîine te pupă!” Ionică chiar nu înţelegea ce era în capul lui Fănică. După mintea lui, lucrurile erau simple: nu faci pe democratul cu cei de la care ai încasat-o: Zice lumea că eşti fricos şi nu-ţi mai intră în restaurant nici cei pe care-i aşteptai, fiindcă laşi oricui uşa deschisă.

Potcovarul Bazil

Pe cartea de vizită a domnului Bazil Chiţoiu potcovarul scria „furnisor al Casei Regale”. Ceea ce era aproape adevărat: avea un contract cu Regimentul de Gardă. De cînd începuse războiul potcoavele şi caielele care ieşeau din fabrica lui ajungeau şi la cîteva escadroane de cavalerie din ţară. Fabrica lui Bazil era la marginea oraşului. Furnizorul Casei Regale muncea şi acum la forjă cîteva ore bune pe zi. Avea un şorţ greu de toval cu care venise din Ardeal în 1920, cînd îşi deschisese aici potcovăria. Nu-şi dorise niciodată să intre în rîndul notabilităţilor oraşului. Era mai înalt decît cei mai mulţi bărbaţi din Medgidia. Îşi purta cu mîndrie la biserică hainele de duminică, dar nu-i plăcea să stea prea mult îmbrăcat în costum. Gulerul cămăşii îi dădea mîncărimi şi, cînd dădea mîna cu unul şi cu altul se scuza că nu-şi scoate mînuşile fine de glanţ fiindcă avea palmele asprite de bătături. Cînd a apărut în oraş, cu trei căruţe braşoveneşti din care s-au mai dat jos două calfe, nevasta lui, mare cît el, blondă, şi doi copii care de-abia învăţaseră să umble s-a zvonit că era ţigan unguresc, fiindcă în regat cu potcovăria se îndeletniceau mai mult ţiganii. În următorii ani acest zvon a fost uitat, dar a apărut altul, că era papistaş. Nimeni nu s-ar fi împiedicat în acest zvon, cum nu se agăţase nimeni nici de cel că era ţigan. Lumea vorbea, în timp ce la potcovăria lui răsunau ciocanele ziua şi noaptea. Pe atunci nu-i ştiau numele mic decît nevasta lui, calfele şi ucenicii pe care şi-i luase din satele vecine. Pentru ceilalţi era Chiţoiu potcovarul. Cînd începuse să facă oarece cheag, avea cinci copii, toţi băieţi, nevasta lui Anuţa încă nu se îmbolnăvise şi toată ofiţerimea din oraş la el îşi potcovea caii. În al treilea an al Crizei, Chiţoiu s-a dus la Bucureşti cu

o recomandare scrisă de maiorul Scipion şi cu o ladă de potcoave. A stat o săptămînă la un hotel ieftin, pînă l-a primit ofiţerul aţist de la Regimentul de Gardă, căruia îi era adresată recomandarea. Aţistul l-a luat la sigur: „Cît i-ai dat, ţigane, domnului Scipion pentru scrisoarea asta!”. Nimic, ce să-i dea! Îi potcovea calul. Şi, cu respect, nu era ţigan! Era ardelean de-al domnului Maniu. „Şi potcoveşti cai în Medgidia de ardelean ce eşti! Domnul Scipion te-a învăţat să-mi răspunzi?” Cu respect, domnul maior îi dăduse această scrisoare şi îi zisese să vină cu ea aici şi el se socotise să aducă şi o ladă cu potcoave. „Vezi că eşti ţigan! Cînd te recomandă domnul Scipion mai vii cu potcoavele după tine la Regimentul de Gardă?!” Dar dacă tot le adusese, să le lase aici! Măcar ştia el ce-i scrisese domnul Scipion despre potcoavele şi caielele lui? Nu, domnul maior îi dăduse scrisoarea închisă. „Să te duci să-i pupi mîna, ai înţeles? Să-i pupi mîna!” Chiţoiu s-a întors în Medgidia cu contract de probă ca furnizor al Regimentului de Gardă. N-a spus nimic în oraş. Om de cuvînt, s-a dus la maiorul Scipion să-i pupe mîna, cum îi ordonase aţistul, şi dacă nu se supăra domnul maior, ce-i scrisese domnului ofiţer de la Bucureşti? „Chiţoiule, vezi-ţi de potcoavele tale! Nu te interesează pe tine corespondenţa mea cu *Bucureştiul*!” După vreo doi ani, la un chef la popotă maiorul a povestit cum ajunsese Chiţoiu furnizor al Regimentului de Gardă: Îi scrisese amicului său de la Bucureşti că, dacă voia să fie sigur de funcţia lui de la Regiment, trebuia să cumpere cele mai bune potcoave şi caiele pe care le putea găsi în România. Le făcea conştiincios acest ţopîrlan venit din Ardeal. Între timp, aflase Scipion, chiar şi calul pe care îl călărea M.S. Regele purta potcoave făcute de Chiţoiu. Şi cum îl mai chema pe acest Chiţoiu? – se trezise curiozitatea în oraş. Atunci şi-a făcut fabricantul de potcoave carte de vizită, la un tipograf din

Constanţa, care i-a schimbat cu de la el putere numele mic de Vasile în Bazil, ca să se potrivească mai bine cu cele patru cuvinte de dedesubt: „furnisor al Casei Regale”. Potcovarul n-a avut nimic împotrivă cînd tipograful i-a arătat modelul. Bazil să fie, numai Chiţoiu să rămînă la fel, că aşa îl ştia lumea şi poate chiar Maiestatea Sa.

Bairam Ramadan

Se isprăveşte Ramadanul şi se pun turcii pe benchetuială. Tăiau la berbecuţi pentru pilaf şi-şi zburătăceau orătăniile prin curte. Le luau gîtul şi le băgau la frigare. Prinsese tot oraşul miros de şuberek. Cine avea prieteni printre turci – şi cine n-avea? – se ducea la ei să petreacă.

Virginica nu mai intrase de vreo săptămînă în bucătăria restaurantului, că o îngreţoşa mirosul de mîncare. Se ţinea cu struguri şi măsline. Un covrig sărat îi ajungea o zi întreagă. Şi o ia pofta de kebab. Sare Fănică în birja lui Şukuri, să-l ducă la ospătăria turcească, degrabă că-i leapădă nevasta! Tătarul inimos îşi îmboldeşte calul la trap iute şi îi spune peste umăr lui Fănică: „Acasă la imam kebab bun!" La imam să fie, măcar că nu-i trecuse niciodată pragul şi se zicea despre el că era ighemonicos. Îi deschide poarta imamul însuşi, adus de strigătele birjarului. Pricepe din două vorbe cum stă treaba şi dă fuga în bucătăria din fundul curţii, ditamai înţeleptul. Se întoarce tot în fugă cu un platouaş acoperit cu un ştergar şi i-l dă, „La Illah il ala!". Îi face Fănică o plecăciune de mulţumire imamului, sare în birjă şi porneşte Şukuri la vale cu calul la galop. Striga să se tragă oamenii de-o parte şi mîna din picioare să vadă mai bine ce avea în faţă.

Virginica lui, albă la faţă, îl aştepta în restaurant ca pierdută. Se repede la platouaş şi se pune pe mîncat turceşte, fără furculiţă. Ia din feliuţele de kebab de vreo cîteva ori, mai mult le înghite decît le mestecă, pînă îi vine un oftat de mulţumire şi-şi aduce ea aminte de şervet şi de tacîmuri. Cînd o vede Fănică mai liniştită, îl aduce pe Şukuri să-i dea banii pentru cursa cu birja şi să-l cinstească. Tătarul nu voia să intre la clasa I, dar l-a luat Fănică de braţ şi s-a aşezat la masă cu el – la

ghiudem şi la o friptură de berbec. Adulmecă birjarul ghiudemul, gustă – bun ca mirodenii şi nici prea uscat, dar n-avea carne de măgar, să-l îndulcească. Iar berbecul, pentru gustul lui, să mai fi avut şi o frunză de mentă pe deasupra. Şukuri se uita trist la paharul cu limonadă din faţa lui, dar nu-i venea să ceară altceva, cînd nici nu se terminase bine Ramadanul. Ionică chelnerul, care-i ştia gusturile, i-a adus, ca din partea coanei Virginica, o sticlă de rom învelită în hîrtie albă. Mai pe seară, după ce se sfătuieşte cu Musica, îi trimite Virginica vorbă de mersi nevestei imamului şi un coş cu mere şi naramze, cu bilet scris caligrafic şi fără greşeli de Fănică. Tot el s-a dus cu coşul, de astă dată îmbrăcat în hainele de vizită şi încliftat. Imamul tocmai ce se întorsese de la moschee. La sfîrşitul predicii, le amintise credincioşilor săi care aveau de gînd să taie curcani de bairam nu care cumva să-i îmbete, ca să-i frăgezească, după obiceiul creştinilor, pentru că îşi iroseau postul şi îi puteau băga în păcat şi pe alţi dreptcredincioşi. „Ştiu că unii dintre voi beau pe ascuns băuturi de care Profetul Mahomed, lăudat fie-I numele, ne învaţă să nu ne atingem, ca şi de carnea de porc, pentru noi spurcată. Lăsaţi-vă de acest păcat care vă face să vă pierdeţi *sharia*. Şi nu le daţi boabe beţive păsărilor ce le veţi tăia, că e şi mai rău decît păcatul vostru! Căci îi băgaţi în păcat şi pe alţi dreptcredincioşi cu care veţi împărţi carnea păsărilor bete!”

După încordarea lui din tot trupul din timpul predicii, imamul era obosit şi bea o cafea înainte de a se apuca de studiul de noapte şi de scrisorile de răspuns la întrebările pe care le primea de la imamii din Turcia şi din Cadrilater. Cînd îl vede din nou pe Fănică la poartă, îl invită în casă, la un cataif. Apoi, chipurile, îşi aduce aminte de partida lor de table pe care o cîştigase şi după ce se firitesc unul pe altul, dacă tot era bairam, aduce cuviosul cutia de table, să joace revanşa. Trei partide din

cinci a propus imamul. Fănică a fost de acord, dar era curios să încerce şi un ghiulbahar la care, auzise, imamul nu pierdea niciodată.

Copiii

Primeşte Virginia, personal, o scrisoare de la doamna învăţătoare din Slobozia. La ea îşi lăsase copiii în gazdă, pînă se aşază cît de cît ea şi Fănică aici în Medgidia. Se canoneşte s-o citească de una singură şi înţelege că învăţătoarea nu-i mai putea stăpîni pe copii. *Cu învăţătura, cum ştiţi – Tănţica e silitoare, dar prea vrea să iasă în faţă. Mircică e leneş şi cam încăpăţînat. Dar nu de asta vă scriu. Cînd ajung acasă se ascund împreună şi se iau la bătaie pînă se învineţesc. Nu mai ştim ce să ne facem cu ei. Tănţica se plînge la şcoală că noi o batem, ceea ce dăunează prestigiului nostru din comună. Nu vă scriu ca să mă plîng de banii ce ni-i trimiteţi pentru ei şi pentru grija noastră faţă de ei. Sînt îndestulători, şi să vă ajute Dumnezeu să cîştigaţi şi mai bine, dar ce folos, dacă copiii nu mai vor să ştie de noi ?* Chibzuieşte Virginia – şi ea şi Fănică voiau să-i aducă pe copii de la Slobozia, dar nu le venea să-i ţină pe lîngă restaurant. Cu şcolile de aici iarăşi nu prea era o halviţă, din ce ziceau doamnele la care se interesase. Cine avea cheag îşi ţinea copiii la internat la Constanţa sau la Braşov. Cine nu, se amăra cu profesorimea din oraş. Îi dă lui Fănică scrisoarea s-o citească: el, cătrănit, zice mai întîi că, dacă le ardea de bătaie, face o tură pînă la Slobozia şi-i satură. Mai stă el niţel cu scrisoarea în mînă – le-o fi şi lor dor de noi... „Păi, vezi!” Ce să vază? Făcuse şi el ce putea. Avea fiecare camera pregătită, numai să se limpezească apele aici. „Cît să se mai limpezească?” Aici avea şi ea dreptate, dar una era cu brutăria şi altceva cu cîrciuma. Ce să înveţe ăştia micii aicea – băutura şi fumatul şi curvăsăreala de pe peron? „Că Florica noastră o fi vreo neprihănită!”; „Virginio, las-o-n obiceiul ei,

că dacă-şi găseşte bărbat şi se mărită rămînem fără bucătăreasă.”

A doua zi, ce s-o mai lungească – se suie Fănică în tren şi se duce la Slobozia. Se întoarce după două zile, cît mai stătuse şi el de vorbă cu oamenii pe-acolo. Închiriase o maşină cu şofer, ca să nu se mai încurce cu trenul şi să se bucure şi copiii că vin acasă. Se mai înălţaseră – Tanţa se făcuse parcă şi mai frumuşică. Nu se mai căţăra în pomi cu băieţii, se ferea de praf şi, cînd se aşeza pe scaun, îşi potrivea mai întîi rochiţa, să nu se mototolească. O imita la gesturi pe învăţătoare şi rîdea ca ea, cu mîna dusă la gură. Mircea era tot încruntat, cum îl lăsase, şi se lupta posomorît cu vreunul dintre gîndurile lui pe care le ducea în silă pînă la capăt. Nu era prost, avea memorie bună, dar dacă-l lăsai într-un loc, acolo îl găseai şi a doua zi, răsucindu-şi vreun nasture de la cămaşă sau măsurîndu-şi degetele cu un capăt de aţă. Tanţa, căpriţa lui repezită, rîdea de Mircea şi de acolo se încăierau. Era ea mai mare cu un an decît el, dar n-avea puterea *tîntului* de frati-su şi nici nu sărea la bătaie cu îndîrjirea lui. Cînd plecase din Slobozia să deschidă restaurant la Medgidia, Fănică îi trăsese cîteva curele peste picioare lui Mircică, să nu se mai repeadă cu pumnii la soră-sa. Îi dăduse şi Tănţicăi lui două palme la fund, să nu mai rîdă de frati-su. Mircea ţinuse minte şi nu se mai repezea la ea decît atunci cînd nu-i vedea nimeni. Tanţi nu se astîmpărase şi îşi bătea joc de el şi la şcoală, printre *străjeri* şi în curtea bisericii, unde se strîngeau copiii să se joace. În maşina cu care îi adusese la Medgidia, de-abia mai suflau de fericire, Tanţi în stînga lui şi Mircea, tuns chilug, în partea cealaltă, în spatele şoferului. Cînd opreşte şoferul în faţa casei şi se dau jos din maşină, se lipesc amîndoi de el. Virginia era la restaurant, aşa că n-avea cine să-i întîmpine. Claxonează şoferul de cîteva ori şi iese pîna la urmă bucătăreasa, buimacă de somn, că gătise de noapte. Dar cînd

vede copiii, odată se dezmeticeşte, îi ştia pe nume de la Virginia, şi îi ia pe rînd în braţe şi îi trage după ea în casă. Tanţi nu prea se lăsa, dar Mircea s-a lipit de ea şi îi adulmeca rochia cu miros de parfum şi de mîncare, în timp ce neprihănita Florica îl mîngîia veselă pe cap.

Zizi şi Radie

Afacerile doctorului Tefik mergeau atît de bine, că nu stătea nimeni să-i mai numere paharele. Turcii îl invidiau, iar cîţiva erau mîndri de el, chiar dacă nu-l mai vedeau pe la moschee. Tefik, omul care ştiuse *Coranul* pe de rost şi pe urmă începuse să-l uite, ar fi putut ajunge imam, dacă nu aici în oraş, măcar la Babadag sau chiar la Constanţa. Şi poate că nu se mai apuca de băutură! Cînd venea Ramadanul, pe doctor îl lua o melancolie. Nu se atingea de sticla cu vin pînă la apusul soarelui. Îşi arvunea curcanii prin toată Dobrogea, în aşteptarea Bairamului. Dar grosul îl scotea de la bursă. Nevasta lui nu-şi pierduse credinţa, totuşi prietenele ei turcoaice cu care copilărise nu mai veneau la ea acasă şi nici n-o mai invitau pe la ele. Asta n-ar fi deranjat-o prea tare pe Fatmine, care urmase liceul, spre deosebire de ele, şi se simţea mai în largul ei discutînd cu doctoriţa Lea şi cu soţia şefului de gară decît cu ele. Ceea ce începuse s-o sîcîie era că fata ei, Radie, n-avea nici un pretendent, deşi terminase liceul. Tefik era liniştit. Fata lui se va duce la facultate, la medicină, şi-o să-şi găsească ea singură pretendenţi. Fatmine, cît era ea de şcolită şi de emancipată, să dea în gălbinare. Să nu-i vină peţitori acasă? Să nu discute cu părinţii băiatului, ca să ştie în ce familie intră fata ei? Înţelesese că el o pornise pe calea lui Kemal Mustafa şi a sultanului Selim beţivul, dar tot ar fi trebuit să mai treacă din cînd în cînd pe la moschee, măcar ca să zică *Salam alecum*, să se îndemne peţitorii. În ciuda melancoliei lui Tefik din timpul Ramadanului, nu s-a înfiinţat nici un peţitor la el acasă cînd a început Bairamul. În schimb îi bate la poartă Zizi, băiatul ceasornicarului. Îl invită în casă cu gîndul că l-a trimis ceasornicarul să arvunească de pe-acum o

curcă pentru petrecerile lor de Crăciun şi de Anul Nou. Zizi era student la Litere şi Filosofie şi publica versuri în gazetele din Bucureşti. Cel puţin aşa se lăuda. De sărbători îşi invita acasă colegi de facultate, poeţi şi ei. Ceasornicarul, care de-abia făcea faţă cheltuielilor zilnice, şi el cu coada pe sus, se împrumuta de unde putea, să aibă Zizi şi colegii lui ce mînca şi ce bea în timpul discuţiilor despre mersul literaturii şi al lecturilor cu voce tare din versurile lor. Tefik, iubitor şi el de poezie, se pregătea să-i facă o reducere pentru curcă, fiindcă, se gîndea, n-avea ceasornicarul bani de un curcan zdravăn. Deschide o sticlă de vin, cu gîndul să-i recite şi el studentului nişte versuri din Hafiz din Şiraz. Şi Zizi, după ce ciocnesc paharul, îi spune că vrea să se însoare cu Radie. Nu tu o firitiseală, nu tu o cerere în căsătorie, cum se face. El venise să se însoare! Şi nu putea *domnul* Zizi să-l trimită pe tatăl său în peţit, cum se obişnuieşte, chiar dacă între turci şi români nu se purta peţitul, ci răpirea? Nu putea, zice Zizi, fiindcă el nu credea că o căsătorie trebuie pusă la cale cu peţitori şi cu prostii de-astea. El era radicalmente îndrăgostit de Radie şi Radie de el! Tefik tace niţeluş, cît să-şi creadă urechilor. Admitea că acest poet al pîrţurilor literare moderniste, urîţel şi sighinaş se putea îndrăgosti de fata lui. Dar cum să se îndrăgostească Radie a lui de unul ca el? Ca să termine cu nebunia din capul lui Zizi, o cheamă doctorul pe Radie şi o întreabă dacă o interesează *acest domn*. Iar fetiţa lui, pe care o pregătea să meargă la medicină şi să-şi aleagă un soţ din tot ce putea fi mai bun dintre studenţii de viitor, îi spune că da, e îndrăgostită de Zizi şi că, da, vrea să se mărite cu el. „Ualahi!”: Tefik şi-a tras cîţiva pumni în cap. Asta era pedeapsa lui Alah pentru beţiile lui! Apoi, ce să mai facă, ciocneşte din nou paharul cu Zizi: „Mi-ai răpit fata!”. Studentul nu pricepe. El venise să i-o ceară de nevastă... „Ba mi-ai răpit-o! Că dacă nu, o încui pe Radie în casă! Şi

dacă n-o încui, nu vedeţi nici un ban de la mine, şi să văd, Maşallah, cum vă descurcaţi amîndoi la Bucureşti din ce vă dă cuscrul.”

Costică Observatorul Astronomic

Dacă-i spuneai cîţi ani ai, îţi calcula pe loc, din cap, vîrsta în secunde. Îşi zicea Observatorul Astronomic. Umbla, vară-iarnă, cu un palton lucios de jeg la guler, dar n-avea mirosul respingător al cerşetorilor. Obişnuiţii gării îl cunoşteau de mulţi ani – era Costică Pierdutul, fost mare contabil de bancă, expert în toate jocurile de cărţi, iar atunci cînd i se permitea accesul, atîrnache la Cazinoul din Constanţa. Îi plăceau coniacurile fine şi le comanda în franţuzeşte. Se mulţumea şi cu un ţoi de rom, dar să nu-i fi adus ţuică, fiindcă se ridica insultat de la masă şi, pînă să iasă din cîrciumă, le adresa o diatribă zgomotoasă chelnerilor. Altfel nu părea nebun. Intra în sala de clasa a doua, cu o servietă sub braţ şi dacă nu era nici o masă liberă aştepta, lîngă cuier, fără să se plictisească. Făcea tot soiul de calcule în şoaptă. Uneori i se întîmpla să leşine de foame. Dar nu la restaurantul lui Fănică, ci pe la sărăcia de Vîlcu, la Feteşti. Ăsta era bogat de putea să cumpere un sfert din oraş, că acolo opreau şi acceleratele, cîte zece minute, să ia locomotivele apă. Însă la cît era Vîlcu de zgîrcit, nici el nu era în stare să se bucure de averea lui. Dacă-i intrase lui în cîrciumă Regele în persoană, cu chivără şi mantie şi cu toată suita după el – şi dăduse ordin printr-un cineva: „Şampanie pentru toţi!” şi el, după ce i-a pupat mîna Regelui şi a avut onoarea să ciocnească un pahar cu Majestatea Sa, s-a ţinut pînă la tren după un aghiotant cu nota de plată. La Medgidia, Costică Pierdutul era primit ca un client important. Cînd auzea că a venit, Fănică lăsa totul deoparte şi se ducea să-l ia de la clasa a doua. Îi pregătea o masă numai pentru el şi îi aducea el

însuşi coniacul şi un platou cu mezelic garnisit cu chiftele calde. Se aşeza la masă cu el şi începeau să discute în şoaptă. După vreun sfert de oră, Fănică anunţa cu voce tare, ceea ce observaseră toţi clienţii, că domnul Constantin Observatorul, cel mai deştept om din România, ne face onoarea! Costică se ridica de pe scaun şi zicea: „Observatorul Astronomic vă stă la dispoziţie!”. Fănică îi punea prima întrebare: „De cîţi paşi avem nevoie să ajungem în Lună de aici din restaurant?” Costică se dezlănţuia. „Dacă luăm în calcul lungimea medie a unui pas, avem un anumit număr.” Şi-l spunea. „Dar dacă o doamnă vrea să ajungă pe lună, cu pasul pe care i-l îngăduie rochia, avem cu o cincime mai mult.” Costică răspunde la întrebări pînă intra în gară următorul tren. Se ridica brusc în piciare: „Observatorul pleacă la oră fixă!”.

Nu ştia nimeni unde locuia Costică sau dacă locuia undeva. Se dădea jos şi din trenuri de la Constanţa, şi din cele de la Bucureşti. Uneori paltonul lui era prăfuit, semn că se oprise şi prin vreo haltă unde aşteptase trenul următor. Pe faţa lui fără riduri era imposibil să ghiceşti cîţi ani are, Dom’ Caludi moşierul, care îl ştia de mult, îi dădea peste 60 de ani. Tot el era de părere că acest Costică Pierdutul nu fusese niciodată contabil de bancă, aşa cum se spunea. Poate, cel mult, la vreuna dintre aşa-zisele bănci rurale, care azi erau, mîine dădeau faliment. Pentru Fănică, domnul Constantin Observatorul era cel care îl învăţase să joace pocher, în gară la Slobozia, şi care îi spusese că singurul mijloc de a cîştiga la zaruri şi la titireze era să aibă un al treilea zar sau titirez cu care să-şi corecteze şansele. Costică Pierdutul n-a mai apărut, la un moment dat, nici în gara din Medgidia şi nici în altele. Se spunea că fusese confiscat de un jucător internaţional la ruletă, care îi folosea viziunile probabilistice, ca să se îmbogăţească. Printre ceferiştii frînari de tren se

zicea că bietul Costică murise astă-iarnă de frig, într-o haltă de lîngă Ploieşti, unde nu-l ştia nimeni, după ce încurcase trenul în Gara de Nord.

Cumetria tocmai cînd

Cezărel boiangiul venea de vreo două săptămîni să bea, seara, un carcalete la restaurantul lui Fănică. Nu se băga în discuţiile despre politică, nici în cele de afaceri. Cînd îl vedea pe Fănică îl saluta înclinînd din cap. Iar dacă nu-l vedea, întreba chelnerii ce mai face. Aşa că într-o seară cîrciumarul i-a adus chiar el carcaletele la masă. Cezărel s-a ridicat – nu trebuia să vă deranjaţi! – şi l-a invitat să ia loc. Boiangiul venise, domnu' Theodorescu, să-i facă două propuneri. Mai întîi o afacere. Să-i ia la spălat feţele de masă, ca să nu se mai trambaleze cu ele la Constanţa. Primul rînd, de probă, era gratis. Şi de neprobă cît îl costa? Cu zece la sută mai puţin decît îi lua Schwartz la Constanţa, cu contract semnat pe un an. Dacă băteau palma pe doi ani – 15 %. Fănică, n-ar fi zis nu, însă doar pentru 10% nu-i venea s-o rupă cu Schwartz. Neamţul nu întîrziase niciodată, feţele de masă erau apretate hîrtie, şi chiar dacă afacerile sînt afaceri, cu el îşi făcea treaba. „Domnu' Cezărel, admitem cazul că Schwartz îmi face o reducere de 10%..." Boiangiul s-a scărpinat pe frunte – se pricepea domnul Theodorescu: „20% pe doi ani, şi vă iau naş!". Asta era a doua propunere. „Stai, bre, că la noi la ţară o cumetrie nu se pune la cale la un carcalete. Discutăm acasă, să se vadă şi femeile noastre, să stabilească!" Şi la ce-i trebuia lui Cezărel să se încumetrească acum cu un nou venit? „Domnu' Theodorescu, într-un an de zile, un om hotărît ca dumneata – o să-ţi mănînce mulţi din palmă!" Fănică a cerut o gustare cu caşcaval şi măsline, pentru amîndoi, o ţuică pentru el şi încă un carcalete pentru Cezărel. Totuşi înainte de a bate palma, i-a spus că pînă nu se vede cu Schwartz nu e nimic hotărît. „Cu încumetrirea, ce să mai zică, pînă o fi, să mai bem un pahar de

vin să ne apropiem, că dacă vrei să pui naş, să fiu şi eu de folos, nu!”

Cezărel era omul care te făcea să-ţi doreşti lucruri la care nici nu te-ai fi gîndit altfel. Pînă să vină el în oraş, lumea îşi spăla rufele şi hainele acasă. Deschide el o spălătorie chimică – ce-o fi asta? – şi se duce mai întîi la regiment. Vorbeşte cu ofiţerii pentru uniformele lor, cam ponosite de spălătoresele regimentului. O convinge pe nevasta primarului să-i dea o rochie veche cu promisiunea că i-o aduce ca nouă. Apoi trece pe la hotelul Traian şi-l convinge pe proprietar să-i dea un rînd de aşternuturi la spălat. Cel mai repede s-a înţeles cu imamul şi cu preoţii bisericii ortodoxe, cărora le-a garantat că le face ca noi veşmintele cu care slujeau. Au prins gust şi ceilalţi din oraş cînd au văzut că uniformele ofiţerilor sclipeau şi cînd primăreasa le-a spus prietenelor ei că acestui Cezărel îi dădeai o rochie veche şi ţi-o dădea înapoi ca nouă.

Dar cînd s-a aflat că la boiangeria şi spălătoria lui puteai să dai un costum vechi de o culoare şi primeai unul ca nou colorat altfel, cum voiai, doamnele din oraş s-au dus să-şi metamorfozeze garderoba.

Noaptea, acasă, îi spune Fănică doamnei Virginica ce discutase cu Cezărel, partea despre cumetrie, nu şi cea despre feţele de masă, ca să nu-l bată la cap să renunţe la spălătoria lui Schwartz. „Altu, mai bun nu găseai!”, începe doamna lui. „Un spălător, să ne rîdă lumea!”; „N-auzi, fă femeie, că el a venit să-i năşim copilul?” „Păi, eu ce-ţi spui? Dacă n-ai fost în stare să-l ocoleşti, ne facem cumetri cu el, că nu se poate să-l refuzăm.” În contul cumetriei, îi ridică Fănică, în pat, cămaşa de noapte şi începe să o caute pînă o găseşte, de se miră Virginica înveselită că mai era în stare. Iar cînd se întoarce Fănică cu faţa în sus lîngă ea, mulţumit, îi spune: „Ne-ar trebui şi nouă nişte haine de naşi, că sîntem

îmbrăcaţi ca vai de capul nostru!”. Virginica ar fi vrut să-i mai spună ceva, că o nimerise tocmai cînd, dar Fănică al ei, năduşit, adormise.

Inspecţia

Se trezeşte maiorul Scipion cu inspecţia unui general de la Bucureşti. Era cu regimentul la instrucţie la buza dealului dinspre Tortomanu. Tocmai ce dăduse ordinul de atac. Începuse trupa să urce dealul şi el, de jos, striga la comandanţii de companie să-şi mişte oamenii mai repede. Şi apare generalul de la Marele Stat Major, cu doi colonei şi opt ofiţeri inferiori. Veniseră de la cazarmă cu două furgoane de la manutanţă. Sufla un vînticel care le aruncase pe drum praf în ochi şi pe uniforme. Sare generalul din furgon şi se apropie de el. Scipion îl cunoştea de cînd nu era decît colonel, iar el căpitan, de la o chermeză de la Cercul Militar. Colonelul de atunci avea reputaţia că ştie tot ce se mişcă în lume ca dotare, tactică şi strategie. Citea revistele militare din Franţa, Anglia, Germania şi din America şi rapoartele spionilor lui Moruzov. Politicienii nu-l înghiţeau din cauză că îl bănuiau că dă informaţii ziarelor. Se spunea că nici generalul Antonescu, şeful României, nu-l mai agrea în ultima vreme, deşi recunoştea, în particular, că nu se putea lipsi de el. Cînd îl vede, Scipion odată înţepeneşte în poziţia de drepţi. Generalul îi face semn cu mîna să nu exagereze. Acesta era privilegiul stat-majoriştilor inteligenţi, nu-i interesa cum îi salutai, dar dacă te prindeau că n-o faci cum scrie la regulament, ăla erai. După ce primeşte încuviinţarea să treacă la „de voie”, Scipion îl întreabă pe general dacă nu l-ar interesa să conducă acest mic exerciţiu de asalt. Nu era cazul! zice generalul. Atunci, cu permisiunea dumneavoastră, vom continua. Cînd ajunge trupa la mijlocul dealului, Scipion îşi lasă oaspeţii şi o ia la fugă pe deal, cu pistolul în mînă. Şi începe să-i îndemne în sus pe soldaţii rămaşi în urmă. „Mişcă-te, mă, că te împuşc!” Tot

regimentul ştia că maiorul nu-şi încărca la aplicaţii pistolul cu gloanţe oarbe, ci de luptă. Tuturor li se făcuse frică de pistolul ameninţărilor lui, la aplicaţii. Parcă intraseră dracii în Scipion. După ce regimentul a cucerit vîrful dealului, a urmat simularea retragerii din faţa inamicului, cu o coborîre de-a-ndăratelea, ca broaştele, de pe deal, şi cu Scipion alergînd de la o companie la alta pe coasta dealului aşa cum mai tot făcuse de cînd începuse să instruiască la sînge regimentul. Îşi adună apoi în coloană Scipion companiile pe cîmpul de lîngă deal, porneşte cu trupa spre cazarmă şi trece cu soldaţi şi ofiţeri pe lîngă generalul de la Marele Stat Major doar cu cîntec, fără să bată talpa. Răcneşte apoi din frunte, să-l audă şi *tabacherele* din coadă: „Pas alergător, marş!” Şi o ia la fugă spre cazarmă, suflînd în fluier, să le dea cadenţa, apoi se întoarce şi continuă să alerge, cu spatele, aproape la fel de iute, de parcă îi promisese Dumnezeu că nu-şi rupe gîtul. Calul lui Scipion fugea lîngă el şi necheza nedumerit, pînă s-a plictisit şi a pornit în galop către grajd, cu coada ridicată. „Ăsta mănîncă primul!”, strigă un soldat de la compania întîia şi i se rostogoleşte vorba, din gură în gură pînă la ultimul pluton din coloană. Mai cădea cîte unul şi-l culegea de pe jos furgonul sanitar, dacă nu mai era în stare să se ridice.

Cînd ajunge Scipion în *biuroul* lui din cazarmă, închide uşa cu cheia şi se întinde pe jos, să-şi revină. Aşa i se întîmpla în fiecare zi. Oboseala îl ajungea brusc de-abia după ce rămînea singur. Se simţea stors. Dar după ce stătea cîteva minute cu spinarea lipită de duşumea, sărea în picioare şi se ducea să se spele de praf împreună cu soldaţii. Încă nu trecuseră cele cîteva minute şi ciocăneşte cineva în uşă şi dă s-o deschidă. Nu era generalul, cum se aştepta, ci un locotenent obraznic, trimis de general să-i anunţe apariţia. Scipion îi ordonă: „Culcat!”. Locotenentul se hlizeşte la el, convins

că maiorul l-a luat drept ordonanţa lui. „Culcat, locotenent!” Se întinde ofiţeraşul pe jos, pieziş, să-şi poată întinde picioare pe coridorul îngust. Cînd se pregătea maiorul să-l facă de doi bani, fără să-i spurce haina militară, apare şi generalul, cu un zîmbet de trecere în revistă. Îi spune locotenentului să se ridice, ca să-i facă loc. Îl primeşte Scipione în birou şi închide uşa. „Foarte bună aplicaţie, domnule maior! Mi-a plăcut şi cum a intonat regimentul cîntecul.” Adică nu i-a plăcut că n-a trecut regimentul în pas de defilare pe lîngă el, l-a completat în cap Scipion. Generalul îi aflase şi trecutul şi opiniile, înainte de a veni aici. Dueluri, afirmaţii nepotrivite pentru un comandant de regiment, acte de insubordonare comise recent, dar, constatase azi, un talent ieşit din comun în instruirea trupei. Era regretabil că domnul maior nu fusese avansat locotenent-colonel şi că la Bucureşti avea o reputaţie mai degrabă proastă. Generalul venise să-i aducă o reparaţiune lui Scipion: încrederea de a-i instrui şi pe rezerviştii care vor fi mobilizaţi. „Domnule general, înţeleg că vreţi ca regimentul meu să plece fără mine!”; „Doar pînă la graniţa cu ruşii. Manevră de intimidare, domnule maior!”; „Şi cînd se va întîmpla asta?”; „Mîine seară domnul colonel Niţulescu va prelua trupa şi se va deplasa cu trenul, la graniţă.”; „Eu nu-mi las oamenii pe mîna acestui Niţulescu, cît o fi el de colonel.” „Domnule maior, colonelul Niţulescu a luptat pe front, generalul Prezan l-a remarcat!” Atunci, cu tot regretul, domnule general, el îşi prezenta demisia! „Domnule maior, cînd am venit în inspecţie aveam două posibilităţi, să vă trimit la graniţă şi colonelul Niţulescu să vă ia locul, ori viceversa. Dacă te trimit pe dumneata, cine îi mai instruieşte aici pe rezervişti şi pe răcani?”; „Domnule general, trupa nu pleacă fără mine! Sau plec şi eu din armată!”

Vin de Dealul Mare

O dată pe săptămînă Fănică măsura vinul din butoaie şi-l gusta. Cheile pivniţei le ţinea numai el de cînd o păţise cu un vin roşu, care se făcuse roze, de cîtă apă turnaseră în el doi dintre chelneri. Avea trei butoaie pline şi în pivniţa de acasă; pe-astea le păstra la învechit. Cînd scădea vinul sub jumătatea butoaielor, Fănică lua trenul şi se ducea la Dealu Mare. Îşi lua şi zarurile şi titirezele. În tren mînca uşor şi nu bea decît apă. Se cunoştea cu podgorenii şi trecea pe rînd pe la toţi. N-avea bani să plătească un degustător, cum auzise că făceau cîrciumarii ăia mari de la Bucureşti. Scria într-un carneţel la cine şi ce bea şi cît îi plăcea, după fiecare pahar. Cînd îşi încheia turneul, după trei, patru zile, cumpăra cu butoiul. De la Mitică Grasu lua un vin alb sec care venea bine după ţuica de la o gustare de mezelic, se potrivea după ciorba de burtă şi pica bine, şpriţ, la o mîncare cu sos, mai de vară. La clasa a doua, clienţii care cereau friptură voiau tot vin din ăsta, cu sifon mult, în loc de apă. Vinul roşu de friptură îl cumpăra ori de la Tiţă, cel care nu mai ştia cîţi ani trecuseră de cînd nu mai era măcar ameţit de vinurile pe care le vindea, ori de la Georgică Pisdosu de la care cumpărau pe ascuns toţi socrii mici care nu voiau ca fetele lor să iasă de ruşine după noaptea nunţii. Două, trei picături din vinul lui suplineau pe cearşeaful nupţial ceea ce mireasa sacrificase cu altă ocazie. Georgică nu bea, nu fuma, dar cînd vindea un butoi mare de vin uita de toate, bea aldămaşul cu găleata de vin lîngă el şi lua din ea cu cana. De unde auzise podgoreanul că Fănică era tare în babaroase, îl provoacă la o partidă, după cîteva căni de vin. El ce era să-i zică? Se gîndea să-l lase să cîştige, dar după ce a băut şi el cîteva căni din găleata cu vin de lîngă el, a uitat şi a început să-l scuture. Îi apucă

dimineaţa la zaruri. Fănică îi cîştigase încă două butoaie de vin în afară de cel pe care îl cumpărase. Se dezmeticeşte Georgică şi-i spune: totul sau nimic. Avea de unde să piardă, cu budanele lui uriaşe din cramă. Dar Fănică i-a propus altceva. Dacă Georgică pierde, îi duce tot vinul pînă la Medgidia, cum o şti el. Dau ei cu zarurile şi cîştigă Georgică. Ăsta de bucurie îi spune că se obligă să-i transporte vinul la Medgidia. Dar în loc să ducă butoaiele la tren, tocmeşte o căruţă trasă de boi. Fănică ce să mai zică – se duce cu căruţa pînă la gară. Plăteşte oameni să-i suie butoaiele într-un vagon de marfă. Hîţ, pîrţ, se vede cu vinul în tren. Dar pînă să plece trenul, se întoarce cu o şaretă la Georgică şi-i mai propune una scurtă. Butoiul de vin sau nimic. Pisdosu acceptă şi pierde. Îi dă banii pe vin înapoi lui Fănică şi îl provoacă la o revanşă. Cîrciumarul n-ar fi avut nimic împotrivă. Dar mai întîi să ajungă la Medgidia căruţa cu boi, aşa goală cum era, şi după aceea mai discutăm. Se întoarce Fănică la gară şi se urcă în vagonul pe care îl închiriase, să-şi păzească butoaiele cu vin. Pînă să ajungă la destinaţie, l-au trecut două ploi şi l-a bătut soarele în cap de nu mai ştia unde să se ascundă. Cu o staţie înainte de Medgidia a dat Dumnezeu şi s-a oprit trenul la un semnal. A sărit Fănică din vagonul cu butoaiele de vin şi s-a pitit în cabina frînarului din altul. Cînd a tras trenul la peron, Fănică a dat un ocol prin spate să nu-l vadă careva. Bun vin! – zice Ionică chelnerul. Bun, zice şi el, dar o să mai luăm, frate, şi de la Buzău, că nu ne-am legat măgarul la gardul ăstora din Dealu Mare.

„La război, copii!”

Noaptea, cînd s-a pus regimentul în mişcare spre gară, în mare secret, s-au dus fetele de la stabilimentul din deal să-şi conducă *simpatiii*. Îi stropeau cu parfum, să le poarte noroc şi răspundeau fără jenă la glumele şi la întrebările neruşinate ale soldaţilor. În fruntea regimentului, maiorul Scipion, cu capul cam în pămînt, alături de un colonel care cică urma să-i ia locul. Lătrau cîinii prin curţi şi ieşea lumea la poartă. Şeful de post primise ordinul să vegheze în mod special la liniştea oraşului în această noapte. Alerga Pomenea cu jandarmii lui de la o curte la alta, să nu facă lumea gălăgie, dar iese dom’ Caludi moşierul, abţiguit, cu invitaţii lui cu care fusese după vînat mărunt şi începe să să strige: „La război, copii!”. Pe margini creştea o veselie belicoasă, în timp ce regimentul se apropia de gară într-o tăcere ruptă doar din cînd în cînd de cîte o voce cu chef de glumă. Fetele de la Chelu n-au mai răbdat şi au început ele să ţipe: „Treceţi, batalioane române, Carpaţii!”; „Şi să vă întoarceţi cu toţi!”, strigă una şi se iau toate după ea. Nevestele ofiţerilor, care se ţinuseră pînă atunci la distanţă de ele, au început şi ele să strige. Şeful de post s-a făcut că uită ce ordine primise şi cînd a ajuns regimentul pe peron şi-a înşirat jandarmii ca pentru onor şi a strigat cu ei: „Trăiască armata română!”. Un tren lung aştepta pe linia întîi. Cîrciumarul Fănică adusese pe peron nişte putini cu brînză şi altele cu măsline. Mai trăsese şi vin în zece damigene mari şi i le-a prezentat pe toate lui Scipion, salutînd milităreşte. Maiorul le-a repartizat pe vagoane, apoi i-a trecut comanda colonelului. Se aude un vuiet în trupă. Scipion îl acoperă: „Regiment, drepţi!”, apoi strigă îndrăcit, ca la instrucţie: „Vin şi eu cu voi, cu aprobarea

domnului colonel!”. De fapt, cum s-a aflat după aceea, Scipion s-a urcat în tren de capul lui. A mers pînă la graniţă cu regimentul, iar atunci cînd s-a dat ordinul de război şi regimentul a trecut Prutul, colonelul l-a luat cu de la el putere ca adjunct al său, deşi Scipion demisionase din armată. În noaptea aceea însă, dacă Scipion nu s-ar fi urcat în tren împreună cu regimentul, cu toată voioşia de pe străzi şi din gară, soldaţii, întărîtaţi de ofiţeri, se vorbiseră între ei să rămînă pe peron. Aflaseră că maiorului i se luase comanda trupei care pleca la război, ca să facă instrucţie cu rezerviştii şi că nu acceptase asta. Or, chiar dacă Scipion îi chinuise mai rău ca pe hoţii de cai pînă atunci, iar unora dintre ei le pusese pistolul la tîmplă, tot regimentul ştia că maiorul ţinea la onoarea lui mai mult decît la orice altceva, în afară de soldaţii lui. După ce a plecat trenul, fetele de la Chelu au intrat în restaurantul din gară la clasa a doua. Nu voiau să le tulbure pe soţiile ofiţerilor, care au intrat la clasa întîi împreună cu dom’ Caludi, cu judecătorul şi cu toţi ceilalţi notabili ai oraşului care veniseră singuri sau cu nevestele să-şi ia la revedere de la ofiţerii care plecaseră. În timp ce la clasa întîi a cîrciumii lui Fănică nu se prea legau vorbele, ci se pornise o consumaţie cu de toate, fetele de la Chelu beau pentru sănătatea foştilor lor clienţi şi îşi povesteau care dintre ei le plăcuseră mai mult. Unii dintre ei erau căsătoriţi, iar nevestele lor îi aşteptau noaptea, fiindcă nu ştiau sau uitaseră cum să-i aducă acasă. La clasa întîi, ofiţeresele şi notabilii au plecat pe la vreo două noaptea, care pe jos, care cu birja. Fetele de la Chelu au rămas la restaurant pînă s-a făcut ziuă. Au trecut în sala de clasa întîi, unde au aşteptat să vadă dacă trenurile de dimineaţă le aduc ceva, apoi s-au întors în deal chioare de nesomn şi îngrijorate că au rămas fără clientelă.

Modista şi feminismul

Îşi pierduse somnul Virginica. Şi-l zgîlţîia de umăr şi pe el, pînă-l trezea. Ce ţi-o fi trebuit, Fănică, să te bagi cu boiangiul? (Dă-l, femeie, dracu' şi culcă-te!) Păi da cum: o rochie de naşă de botez e mai ceva decît a naşei de cununie! (Ţi-am zis eu să nu-ţi faci rochie?!) Toată lumea din biserică o să stea cu ochii pe mine, n-auzi? (Şi ce: eşti strîmbă, cocoşată?) Tu poţi să-ţi iei şi costum de gata, numai să nu crape şi ăsta pe tine, da eu ce mă fac, cu gomoasele astea, măcar şi Musica: să mă *compare* ele de la spate? Fănică, mai dezmeticit: Mergem la Bucureşti să-ţi comanzi! Cînd om ţine noi restaurantul din Gara de Nord! Că aşa, mă duceam la Slobozia, la tanti Lucica, săraca!

În oraş erau trei croitorese şi o modistă, doamna Jeni, la care se ducea şefuleasa gării şi doamnele cu pretenţii. Turcoaica Sabye dăduse faliment, de nu mai avea cine să le facă şălvăruţi celor cîtorva femei pioase care nu ieşeau din vorba imamului, dar nu oftau prea tare după ea. Tătăroaicele, nici atît. Umblau în fuste strînse pe corp şi cu pantofi cu tocuri, să pară mai înalte. Cele trei croitorese lucrau acasă *foi* cu moş şi babă, fuste şi rochii de toată ziua. Ştiau să facă rochii de mireasă şi pentru ocazii şi visau să-şi deschidă atelier, cu manechine în vitrină şi cu ucenice, ca madam Jeni. Modista divorţase de vreo cinci ani, după 18 luni de căsnicie agitată cu avocatul Chiraleu, care şi plecase după aceea din Medgidia. Băiat de familie bună, arătos şi cu relaţii, dar concepţiile lui intime erau, să mă scuzaţi, madam Musica, de poponar. Jeni nu se mai grăbea cu măritişul şi nici nu i se cunoştea vreo relaţie de probă sau măcar intermediară. O scîrbise de bărbaţi perversul, era de părere notăriţa, care nu mai ştia ce să facă cu al

ei, că se înmuiase de tot. Îl trimisese şi la Chelu în deal, poate l-or întări curvele cu ceva şi el tot bleg. Ştia el ce să-i facă, fetelor, li se destăinuia notăriţa prietenelor ei, dar nu se măritase cu talentele lui de prestidigitator. Totuşi decît nimic, ca biata Jeni... Soţia ceasornicarului, care-şi făcuse loc cu mare greutate în clubul select al doamnelor din oraş, mai mult fiindcă era simpatică şi rea de gură, le atrăgea atenţia fetelor că o femeie divorţată are avantajul că poate convoca în singurătatea ei toţi bărbaţii din lume, inclusiv pe Rudolf Valentino. Jeni avea un atelier cu patru maşini de cusut Singer la care trăgeau cîte 12 ore pe zi nişte fete pe care le luase de pricop-seală. Asta n-o împiedica să aibă legături cu socialiştii de la Constanţa şi cu cele cîteva feministe mai răsărite din ţară, ca să ceară dreptul de vot pentru femei.

Se suie Virginica în birjă şi se duce la modistă. O găseşte ocupată cu alte doamne. În loc să se aşeze pe canapeaua confidenţelor, alături de celelalte reprezentante ale clubului select, dă fuga la restaurant, să supravegheze bucătăresele şi, dacă era vreun caz de ceva, să pună şi ea mîna la curăţat cartofi şi la pregătit o gustare. Se întoarce la modistă mai pe după-amiază şi Jeni îi ia măsurile după ce cad de acord asupra unei rochii de mătase, *sablu*, culoarea Virginicăi, cu volănaşe şi cu o eşarfă asortată. Şi din spate o să dea bine? O să *cadă* minunat! Şi nici n-o să fie nevoie de multe probe, madam Theodorescu. Nu sînteţi grasă, aveţi talie şi ţinută – Virginica, stai dreaptă! – şi-a amintit ea vocile mătuşilor de la Ada Kaleh. Pentru măsurătorile modistei îşi pusese chiloţii cu dantelă pe care nu-i îmbrăcase niciodată. Jeni o înconjura mîngîietor cu centimetrul, peste ţîţe, pe la mijloc, iar cînd îi luase măsura curului, o atinsese şi cu mîna, nu numai cu centimetrul. Ce rotunjime impecabilă! Seara, se duce Virginica într-o vizită scurtă la şefuleasa gării: aşa şi aşa, „ce rotunjime impecabilă” cu palma pe cur. Musica începe să

rîdă – ea o lăsa pe Jeni să o mîngîie şi pe sîni. Plăceri nevinovate de femeie singură care luptă să votăm şi noi, nu numai bărbaţii.

Noua ordine

Dacă te prindea poliţia pe stradă la Bucureşti că umblai numai în cămaşă, trebuia să te umfle, după ultimele ordine ale Mareşalului. Sergiu Malagamba, cîntăreţul, o păţise, de la pantalonii lui strîmţi. Pe Calea Victoriei, de dragul ordinii, pe un trotuar mergeai spre Palatul Telefoanelor şi pe celălalt spre Capşa. Pomenea primise şi el instrucţiuni asupra ţinutei civililor şi despre păstrarea unei atmosfere de seriozitate în oraş. Dar de cînd plecase regimentul la război, în Rusia, Medgidia parcă se pustiise. Nu le mai vedeai după-amiază pe *fetele în casă* la plimbare, în ora lor liberă: dispăruseră soldaţii cu care se întîlneau pe strada principală. În cîrciumi se strîngea lumea, dar toţi stăteau cu ochii după comunicatele de pe front şi pe listele cu militari căzuţi în luptă sau dispăruţi. Lăutarii şomau, chiar dacă învăţaseră toate cîntecele din repertoriul soldăţesc şi ariile naţionale. La restaurantul din gară se formase un fel de comitet de război, care îşi purta discuţiile într-un separeu. Doctorul Tefik venea cu veştile de la Istanbul, Haikis angrosistul aducea noutăţi din ţară. Judecătorul înţelegea la radio ştirile din Germania şi din Anglia. Profesorul Tase contribuia cu posturile franţuzeşti şi italiene, iar Fănică şi Ionică chelnerul povesteau ce ziceau ofiţeraşii nemţi şi italieni în restaurant. Toţi oftau după mintea de strateg a maiorului Scipion. În lipsa lui, judecătorul punea ştirile cap la cap şi le explica. După gîndirea lui, chiar dacă englezii rămăseseră singurii care se mai împotriveau Germaniei, în vest, iar ruşii se predau pe capete la ei în ţară, nemţii deschiseseră mai multe fronturi decît erau în stare să ţină. Nici măcar Haikis nu-l credea: speranţa nu mai era decît în americani, iar americanii nu se pregătiseră de război. Profesorul

Tase, nu tocmai convins, susţinea ipoteza că Rusia era mai mare decît puteau înghiţi nemţii, pornind de la precedentul lui Napoleon Bonaparte. Doctorul Tefik era de părere că englezii făcuseră o greşeală că-l puseseră pe Churchill prim-ministru. Era bun de gură, aferim, dar în războiul trecut acest Churchill fusese învins de turci la Galipoli. Şi ce mare armată avea atunci Kemal Mustafa?! Pe la 11 noaptea comitetul se risipea. Mai rămînea Haikis, care era noctambul, iar şeful gării bea o cafea cu rom înainte de a da o raită, cu felinarul în mînă, la triaj, printre marfare. Fănică se ducea acasă după miezul nopţii. Virginia îl aştepta în pat. Învăţase să dea în cărţi de la o turcoaică şi le întindea pe plapumă. Iar pînă venea el acasă *le citea*.

Cărţile ei spuneau că războiul o să mai ţină, cu bărbaţi la drum şi femei înlăcrimate.

Tinerii din oraş şi din satele din jur primeau ordine de încorporare, peste rînd. Veneau jandarmii la porţi cu ele. Despre legionarii arestaţi se auzea că fuseseră trimişi pe linia întîi. Se mai zvonea că Stelian fugise în Germania.

Începuseră să le vină ordine de chemare şi bărbaţilor trecuţi de 30 de ani, care făcuseră armata. Lui Petrel măcelarul i-a adus Pomenea hîrtia la prăvălie. Tăia Petrel nişte oase de vacă cu satîrul. Semnează de primire, ia ordinul, citeşte hîrtia cu antetul armatei şi o bagă în buzunarul şorţului. Apoi ia satîrul şi înainte de a continua să scurteze pe butuc oasele cu măduvă, pentru supă, îşi priveşte degetele celeilalte mîini. Înţelege şeful de post ce era în capul măcelarului. Ciungii nu erau mobilizaţi, dar ce-o să zică lumea despre domnul Petrel dacă-şi taie degetele din greşeală tocmai acum? Şi lumea ca lumea, ce faci însă cu procurorii militari care s-ar putea să-l ia la cercetări pe domnul Petrel şi să-l trimită la Curtea Marţială pentru automutilare? Termină măcelarul de tăiat osul şi înfige satîrul în butuc. Apoi iar îşi

priveşte degetele. Dacă s-ar fi despărţit de vreunul dintre ele din nebăgare de seamă, pînă să vii tu, mă, Pomenea, cu ordinul, era ghinionul lui. Acum degetele lui nu mai erau ale lui, intraseră în dotarea armatei şi el, voia, nu voia, trebuia să se ducă după ele.

Norocul lui Fănică

Şeful gării fusese mobilizat pe loc, cu grad de sublocotenent. Nu purta uniforma armatei, ci tot hainele lui de ceferist. Pistolul îl ţinea în vaselină într-o pungă de hîrtie cerată, în dulapul cu pantofi. O dată pe săptămînă primea ordin telefonic să dea alarma de atac aerian, niciodată în aceeaşi zi. Sirena se auzea în tot oraşul. Începeau cîinii să urle a rău şi, la început, nu mai ascultau de frîie caii birjarilor. Lumea de pe peron intra cam în silă în adăpost. O parte dintre clienţii de la clasa a doua a cîrciumii lui Fănică se duceau la adăpost şi uitau să se mai întoarcă să plătească. După prima alarmă, cînd suna telefonul venea Musica, nevasta şefului, s-o anunţe pe Virginia, să nu se mai sperie şi să aibă chelnerii timp să facă notele de plată pînă începea sirena. Dar ca să nu-i iasă vorbe şefului gării, Ionică chelnerul i-a propus lui Fănică să pună în vigoare plata pe loc, decît să se audă că în Medgidia alarma se dădea numai după ce clienţii cîrciumii erau învitaţi să-şi achite consumaţia. Cînd aude Fănică de înţelegerea dintre cele două doamne, îi adună pe chelneri în încăperea din spate şi le spune să nu care cumva să mai facă note de plată de urgenţă. La el în restaurant nu era război! De-aia intră omul în cîrciumă: să se simtă în largul lui, nu să-i rămînă ciorba în gît.

Petrel măcelarul ajunsese cu armata la Odesa. Îi trimitea cărţi poştale şi cîte o mică pradă de război nevesti-sii. Mai un samovar, mai un tablouaş, ce mai apuca şi el ca plutonier cu aprovizionarea. Unul dintre cei patru tineri profesori mobilizaţi, care ajunsese şi el la Odesa, îi expedia logodnicei sale declaraţii de dragoste în versuri, care pînă să ajungă în mîna fericitei destinatare emoţionau lumea bună din oraş, în lectura poştaşului.

Dintre cei rămaşi, Haikis, care făcuse armata la cavalerie şi avea şi un certificat de românizare, nu era chemat la arme fiindcă, orişicît, tot jidan era şi ăştia n-aveau ce căuta în armata română, potrivit dispoziţiilor Mareşalului. Primarul şi judecătorul nu intrau în discuţie. Tot aşa se zicea şi despre doctorul Tefik, pînă i-a venit scrisoarea acasă. Mangiurea, cîrciumarul din centrul oraşului, se alesese cu o mobilizare pe loc. Devenise cîrciumarul-soldat, fiindcă localul lui asigura liniştea strategică în Medgidia. Nu se lega nimeni de el. În schimb, despre Sarkis băcanul se spunea că se învîrtise de un certificat medical că nu poate merge bine, încît era să dea faliment. Vreo două luni n-a mai cumpărat nimeni de la el. Armean fricos, nu i-ar fi ruşine obrazului! Asta pînă i-a luat apărarea doctoriţa Lea, pe care nu îndrăznea nimeni s-o contrazică dacă dădea un diagnostic. Cînd ea a decretat că într-adevăr Sarkis n-avea picioare de făcut armata cu ele, n-a mai zis nimeni nimic şi s-au întors clienţii la el. În schimb, începuseră doamnele din oraş să se mire că Fănică cîrciumarul nu primea nici măcar un semn din partea armatei. Virginica, fată de erou cu numele scris pe monumentul cu vultur în vîrf din Şocariciu, începe să-l întrebe pe Fănică ce e cu mobilizarea lui. Îi spune el mai întîi că nu i-o fi venit rîndul, apoi să nu se mai ia după toate proastele din oraş şi pînă la urmă recunoaşte că n-a făcut armata. Nu fusese *admis*, fiindcă n-avea decît un rinichi. Celălalt îi fusese *scos* cînd avea 14 ani. Îl operase, de milă, ca să nu moară, un doctor militar neamţ. Acum era mulţumită? Virginica lui, opărită! Cînd făcuseră schimb de fotografii, pînă să se vadă, de ce o minţise cu poza lui în uniformă? – Adică ea se uitase la uniformă, nu la el?! Nu la uniformă, Fănică, dar nu te luam, nouă mii de ani, dacă ştiam că-ţi lipseşte ceva! Aşa e, Virginico, norocul meu că te-ai măritat tu cu mine, că altfel stăteam şi azi neînsurat!

În urma acestei discuţii, Fănică a început să ia în serios ofertele fetelor de la Chelu în deal, iar Virginia să-şi sudeze noaptea picioarele înaintea încercărilor lui de a se întoarce la ea.

Orient Express

Militarii aliaţi, germani şi italieni, aflaseră că la cîrciuma din gara Medgidia era un chelner cu care se puteau înţelege cînd cereau ceva de mîncare şi prima sticlă de vin. Aici se dădeau jos ţintit din trenurile lor şi din camioanele cu care se duceau la Constanţa. Dar chiar dacă le vorbea pe limba lor, Ionică nu ştia să facă pizza pentru italieni şi nici cîrnaţii şi rasoalele din cap de viţel cărora le duceau nemţii dorul. Italienii se mulţumeau cu fripturi de porc, cu mult cimbru. Nemţii mîncau supă cu ţăiţei şi şniţele cu cartofi, iar la băutură nu făceau mofturi. Dacă aveau timp, şi unii şi alţii se îmbătau, dar nu făceau scandal. Nemţii, mai cu ochii pe ceas, apucau să facă o vizită şi la Chelu în deal, fără să întîrzie. Italienii notau adresele bordelurilor de la Constanţa, la recomandarea lui Ionică, şi dacă aveau timp să se întindă la băutură, începeau să cînte, de răsuna gara. Erau băieţi frumoşi. Cînd fetele din deal aflau la timp de venirea lor, apăreau ele în gară şi îi luau cu birja la bordel, cu cîntecele lor cu tot. Şi ei şi nemţii plăteau şi dădeau şi bacşiş pentru consumaţia la restaurant şi la Chelu le făceau fericite pe fete cu lirele şi mărcile lor.

Haikis angrosistul învăţase germana la Berlin, în adolescenţă, dar nu simţea nevoia să vorbească cu nemţii, deşi uneori, cînd îşi lua prînzul la restaurantul lui Fănică, apăreau şi ei şi se aşezau la mesele libere. Ionică stătea altfel de vorbă cu militarii aliaţi decît încercau să o facă profesorul Tase, care vorbea italiana, şi şeful gării, care ştia nemţeşte. Chelnerul îi întreba mai întîi ce le-ar plăcea să mănînce. Voiau un aperitiv? O gustare? Şi după ce începea să le aducă la masă: Pe front ce mai era? Şi dacă-l întrebau de curve, le spunea cum să ajungă la fetele de la Chelu în deal. Uneori

Ionică se simţea ca în Orient Express, doar că acum trenurile treceau pe lîngă el, nu el cu trenul prin gări. După ce plecau reprezentanţii în uniformă ai aliaţilor se umplea restaurantul cu civili dornici să afle cum mergea frontul sau doar ce mai ziceau „ăştia", dacă era ceva în plus faţă de ce scriau ziarele. Chelnerul îi spunea repede lui Fănică noutăţile, pentru clienţii care nu voiau să intre în discuţie cu el, iar celor care îl acceptau şi pe el ca sursă de informaţii le spunea cîte ceva între gustare şi ciorbă, apoi între ciorbă şi felul doi, încît erau zile cînd găteau bucătăresele de două, trei ori mai multă mîncare ca de obicei şi se ducea şi coana Virginica să le ajute. Fănică se aşeza la masă cu judecătorul, cu primarul şi, cînd venea şi el, cu dom' Caludi şi le spunea ce se mai aflase. Din Rusia, numai veşti bune, ca în ziare, ai noştri luaseră înapoi Basarabia şi mergeau înainte, doar că nemţii erau îngrijoraţi că nu mai ştiau ce să facă cu prizonierii. Se predau ruşii cu sutele de mii. Mai erau şi civilii care nu puteau fi luaţi prizonieri, dar nici nu puteau fi lăsaţi în spatele frontului de capul lor, mai ales evreii. „Nu-i lasă în spate. Şi ce fac cu ei dacă nu-i iau prizonieri?", întreba primarul. Fănică ar fi vrut să ştie şi el. Dar la cît erau de bine educaţi nemţii care-i intrau în restaurant, presupunea că se purtau civilizat cu ei. Judecătorul nu era de aceeaşi părere: ruşii spuneau că nemţii omorau civili. „Ai relaţii cu ruşii?", îl contra primarul. „Cît poţi să fii de prost cîteodată!", îi replica judecătorul, uitîndu-şi de politeţe. „Eşti tu deştept, cu BBC-ul tău." Cînd începeau să se certe, Fănică se ridica de lîngă ei, să mai vadă de restaurant. Se întorcea la masa lor numai după ce se calmau, ca să nu fie silit să-i dea dreptate vreunuia dintre ei, dacă ar fi fost invitat să-i arbitreze. Acasă, şi el asculta BBC-ul, ca judecătorul.

Grigori

Printre birjarii din oraş era şi un rusnac, Grigori. Avea o trăsură boierească, cu blazon şi perne cu ciucuri aurii. Venise cu ea de la Odesa, în anii Revoluţiei din Rusia.Trăsura obosise, dar caii erau minunaţi. Grigori îmbătrînise în Medgidia. Avea nasul roşu de la vînt, nu de la băutură. Era înstărit. Îşi ridicase casă mare de chirpici, în cartierul turcesc, curte, grajd şi coteţe. Îşi făcuse cheagul de pe urma cailor, nu din muscăleala lui cu trăsura. Era însurat cu o bulgăroaică pe care o adusese din Silistra. Bulgăroaica, frumoasă, nimic de zis, îşi mai făcea din ochi cu turcii din cartier, ori că aşa i se părea lui Grigori. O bătea cel puţin o dată pe săptămînă, cu biciuşca lui neagră de piele. Cînd nu mai putea să rabde, fugea Iovanca în curte, mai îmbrăcată, mai dezbrăcată, cum se nimerea. Făceau turcii galerie de peste gard. Dacă Grigori era aprins rău, se lua după ea prin curte. Bulgăroaica se încuia în grajd şi îşi plîngea singură de milă printre cai. Îi făcuse doi copii, blonzi ca el, şi mai pierduse unul, după o fugăreală prin curte. Nu zici că atunci era să moară Iovanca – nu i se mai oprea sîngele şi doamna doctor Lea nu ştia ce să-i mai facă. O apucă pe doctoriţă o furie de-aia de-ale ei cînd ţipa şi la Dumnezeu să nu care cumva! Dă cu ochii de biciuşcă şi începe să-i care lui Grigori pe unde nimerea. Iovanca, din pat, unde era aproape dusă: să-i lase omul în pace, *Boje moi*! Şi, cum, necum, i se opreşte sîngerarea. A păzit-o doamna Lea încă două zile, fără să mânînce şi fără să se spele. Mai lua cîte o înghiţitură din ceaiul îndulcit pe care i-l dădea ea însăşi Iovancăi cu linguriţa. Grigori, cu dungi pe faţă şi pe mâini de la biciuşcă, stătea mai mult prin curte şi, din cînd în cînd, îşi dădea cu pumnii în cap.

De-abia după vreo două luni s-a înzdrăvenit bulgăroaica. I se întristase frumuseţea. Grigori a adus meşteri să-i facă o troiţă cu candelă în faţa casei. Îşi lăsase barba să-i crească şi, una, două, se ducea la biserică. Noaptea, cînd se întorcea acasă după ultima cursă cu trăsura, se culca în grajd. Iovanca lui, scăpată de grija bătăilor, s-a rotunjit la loc şi încă puţin, de crăpau fustele pe ea. Prima oară după căsătorie, a lăsat-o Grigori să se ducă la Silistra să-şi vadă părinţii şi să le arate copiii. El a rămas acasă, cu treburile. Nu găsise un om de încredere, să aibă grijă de cai şi de gospodărie, dar nici nu prea căutase. De cînd îl bătuse doctoriţa cu biciuşca, parcă nu mai era el. Podoaba lui, care nu era prea voioasă nici pînă atunci, nu se mai înveselea deloc. A tăiat biciuşca şi a aruncat-o la privată. S-a dus şi în deal la una dintre fetele de la Chelu, care îl trezise o dată şi pe bătrînul Caludi moşierul. N-a stat mult cu ea, că mai mult rău îi făcea, cu apucăturile ei împotriva firii. Să fi avut biciuşca, i-ar fi tras *curvii* vreo două pe spinare. Noaptea, în grajd, cu caii, mai păţea cîte o ruşine, ca în copilărie, după ce-l lua somnul. Cînd s-a întors Iovanca de la Silistra, l-a sfîşiat de frumoasă ce se făcuse, îi dispăruse tristeţea. A pupat-o apăsat de bun venit. Bulgăroaica lui i-a întors aprinsă pupăturile, de l-au luat frigurile şi năduşelile, iar apoi i s-a pus gheaţa pe ceafă, că nu i se întîmpla nimic mai mult. Cînd s-a lăsat întunericul a intrat Iovanca peste el în grajd. Îi adusese de la Silistra o biciuşcă nouă, tot din piele împletită. Dar cum Grigori nu voia să pună mîna pe biciuşcă, Iovanca a început să-şi tragă singură pe spate, cu şfichiul, mai întîi încet, apoi tot mai tare. Au luat-o icnetele de durere, pînă cînd Grigori s-a simţit în stare să o cheme în pat lîngă el, cu o blîndeţe pe care nu şi-o cunoştea, şi cu o tărie care i-a revenit chiar şi după ce s-au dus să continue în patul din casă ceea ce începuseră în cel din grajd, de speriaseră caii.

Logodnica locotenentului

Se întorsese de pe front tînărul profesor Gelu Tonoiu, cel care îi trimitea cărţi poştale cu versuri logodnicei sale. Vorba vine se întorsese – rămăsese fără un picior şi doi sanitari l-au dat jos din tren, pe un taburet. Căpătase o decoraţie şi fusese avansat. Se jigărise, era nebărbierit de mai multe zile; nu-i venea maică-sii să-l recunoască. Părea bătrîn. Tonoiu tatăl a adus o birjă pe peron, şi-a luat fiul de pe taburet şi l-a suit în braţe pe bancheta din spate. Era atît de uşor, că tatăl a uitat de admiraţia sa pentru Mareşalul care salvase ţara: „V-a ţinut nemîncaţi Antonescu?”. În loc să-i răspundă, fiul s-a răstit la birjar s-o ia din loc. Cînd ajunsese la Iaşi trimisese din gară printr-un soldat o telegramă acasă. Nu voia s-o mai vadă pe Lili. Ceea ce logodnica lui învăţătoarea luase de bună, fiindcă se mai lăsase pupată, în lipsa lui, şi de alţi pretendenţi. Nici unuia dintre ei nu-i îngăduise mai mult, dar acum se simţea vinovată şi pentru pupăturile acelea. Cînd expediase telegrama de la Iaşi, Gelu Tonoiu, mare mutilat de război, voia să-i transmită logodnicei sale un mesaj ceva mai complicat. Că el nu voia s-o vadă întors acasă fără un picior şi scofîlcit, dar că n-ar fi putut s-o împiedice să-l întîmpine, dacă ea ar fi vrut cu tot dinadinsul. Lili a venit la gară, dar şi-a pîndit logodnicul de la înălţimea pasarelei. Cînd a văzut cum îl suie în birjă pe Gelu al ei domnul Tonoiu, ţinîndu-l în braţe, ca pe copii, a luat-o ameţeala.

În drum spre casă, întreabă Gelu ce se mai ştie despre cei care erau pe front. Băieţii legionari ce făceau? Unul dintre băieţii de care se interesa, profesor şi el la aceeaşi şcoală cu Gelu, îl amenințase cu pistolul cînd el spusese în cancelarie că numai nişte analfabeţi furioşi puteau să-l omoare pe Iorga. Colegul său, profesor de

geografie, scosese pistolul şi i-l pusese la tîmplă: şi el era analfabet furios, Gelule? El îşi trăsese capul înapoi. Dacă pistolul era singurul argument în această discuţie, el nu mai avea nimic de zis. Profesorul de geografie era dat dispărut, după ce fusese trimis în linia întîi. Dascălul de la biserică murise la asediul Odesei. Muriseră şi doi dintre băieţii de prăvălie ai şefului de cuib Stelian. Dar măcelarul ce făcea? Îi mergea bine, că stătea mai în spate. Cînd aude profesorul unde stătea mai în spate măcelarul, la luptele de pe Don, îi spune lui Tonoiu bătrînul că dacă măcelarul scăpa de acolo, ori avea noroc, ori a dezertat la timp şi a fugit de pe front. Se trezeşte în domnul Tonoiu admiratorul Mareşalului. El înţelegea că Gelu era supărat. Totuşi cum să vorbească despre soluţia dezertării fiul lui, ofiţer decorat? „Tată, nu mai spune prostii. Nu ştii ce-i acolo!" Dar Gelu de unde ştia, cu acest defetism? Mareşalul recîştigase în Est onoarea României şi îi pisa pe fiii Satanei la ei acasă! Marele mutilat nu i-a răspuns tatălui său în birjă. Cînd au ajuns acasă, Gelu i-a dat replica: „Mareşalul nu mai ştie nici el unde ne-a băgat!"

Pe pasarela de la gară, Lili începuse să ţipe după ce logodnicul ei dispăruse cu birja care îl luase de sub ochii ei. Apoi a început să vorbească în dodii şi să urineze ridicîndu-şi rochia. O uitase Geluţul ei! Şi ce s-a ales de el, infecţilor? Ce i-aţi făcut, nemernicilor? Aţi umplut Medgidia de tîrîturi!

Cu toată bunăvoinţa, Lili a trebuit să fie dusă la Constanţa, la spital, cu speranţa că îşi va reveni. De acolo a fost urcată în tren şi transportată pe sus la Bucureşti, fiindcă nu se mai înţelegea nimeni cu ea.

Marele mutilat de război era de părerea că fosta lui logodnică contractase nebunia unui sifilis în lipsa lui. Cînd de la Bucureşti s-a aflat că Lili avea o virginitate incontestabilă, Geluţu devenise deja eroul în cîrje al oraşului, încît învăţătoarea, după

ce i-a trecut sminteala, a trebuit să-şi caute de lucru în altă parte.

Costumul de cangăr

Prins cu cîrciuma şi cu drumurile lui ferite la Chelu în deal, Fănică avusese ochi să observe că era ceva cam întors pe dos acasă, dar nu încercase să afle şi ce anume. Virginia nu ştia cum să-i spună. Şi nici n-avea poftă să-i vorbească de cînd aflase că se înnădise la bordel, de rîdea Musica de ea. L-a luat deoparte pe Ionică, să-i zică el, mai *cu diplomaţie*. Îl prinde chelnerul pe Fănică bine dispus într-o seară şi-l trage în spate, la un ţoi cu rachiu de izmă. Nu ştia Ionică de unde să înceapă: Să fi avut ei doi şcoală, unde-ar fi fost acum! Nu-i mărise cam de multişor leafa, şi-a amintit cîrciumarul. Îi spune că i-o dublează. „*Merci, mon chef, mais ce n'est pas ça*." Prinsese Fănică niţică franceză de la el, încît să-l înţeleagă. Chiar dacă n-o fi, el nu-şi lua vorba cu leafa înapoi. Ciocnesc ţoiurile să le meargă bine şi Ionică îl atacă direct: „Zici că-i duci pe copii la Braşov la internat?"; „Păi, da!" Şi voia să-i ţină acolo dezbrăcaţi? „Mă, Ionică, eu n-am haine cîte au ei!"; „Nu poţi să-i trimiţi la Braşov, cu hăinuţe de Medgidia!"; „Dar ce, mă, scrie Medgidia pe ele?" Nu, dar se cunoaşte. La stofă, la croială... „Ţi-a zis ţie Tănţica?" Lui nu-i spuseseră copiii nimic, vorbeau şi ei cu coana Virginica. „Şi Virginia e mută?" Nu era o chestiune de muţenie. Copiii ziceau că ei nu merg la Braşov cu ce haine aveau. Coana Virginica s-ar fi dus cu ei, la Bucureşti la croitor, dar femeie singură, cu doi copii, acolo... „Cum adică, mă Ioane, nu merg la Braşov?"; „Cum auzi, *mon chef*!" Clănţăne Fănică cu dinţii buza ţoiului. „Da ei ştiu, mă, cît mă costă internatul lor? Le-a zis Virginia?" Asta nu era treaba lui, îi aminteşte Ionică. Se duce Fănică acasă şi-i cheamă pe copii la el. „Ce, tată, nu vă place la Braşov?" Mircea stătea cu ochii în pămînt, încruntat. Tanţi se uita la

el, curajoasă. Nu voia la internat! „Nu vrei? Învеţi aici, fetiţo, mă scapi de-o cheltuială!” Începe Tănţica să plîngă, mîndră, căpriţa lui. Îi curgeau lacrimile pe obraji şi îşi muşca buza de sus. „Ia zi, domnul Mircea, nici tu nu vrei?” Ba el voia! „Mää, minte Ionică?” Mircică dă din cap hotărît că da şi rămîne cu ochii în jos. „Atunci uite cum facem: Tănţica, tu rămîi aici şi, Mircea, merge la Braşov!”; „Cu costum de *cangăr*!”, prinde curaj Mircică. Asta aştepta Fănică. „*Cangăr*, ai? De la Bucureşti?” Mircică dă din nou din cap. „Păi şi dacă n-avem bani de *cangăr*, tată?” Mircică ridică ochii din pămînt: „Da’ la Chelu avem bani?”. Se abţine Fănică să-l pleznească. Asta nu venea din capul lui Mircea. Virginia îi stîrnea pe copii împotriva lui. „Tănţico, şi tu vrei haine de la Bucureşti?”; „De ce să aibă la Braşov numai Ninuţa şi Jenica şi Marcela? Noi sîntem mai cineva ca ele!”; „Şi de ce nu v-aţi dus cu mă-ta la Bucureşti să vă cumpere, că şi ea are bani”; „Mama n-a fost niciodată la Bucureşti şi nu ştie să vorbească ca tine”, l-a lămurit Tanţi, zîmbindu-i printre lacrimi. „Păi, de ce nu ziceţi, mă, aşa. Dacă mă-ta nu ştie, mergem mîine la Bucureşti după hăinuţe. Vorbim cu doamna Scipione, să ne ducă ea la un croitor ca lumea.”

Cinci zile a stat Fănică cu copiii la Bucureşti, în gazdă la văduva Scipione. Două rochiţe pentru Tănţica şi un costumaş şi două perechi de pantaloni pentru Mircică, să aibă de purtare la Braşov. S-a dus văduva la croitorul ei cu copiii şi seara îl scotea pe Fănică la Capşa şi la grădinile de vară, fără să-i pese că chiriaşul ei cu ochi albaştri avea maniere de provincial şi la Capşa nu ştiuse să se descurce cu tacîmurile pentru peşte. Cînd s-a întors Fănică de la Bucureşti, Virginica nu mai ştia cum s-o laude pe Scipioanca printre prietenele ei. Că aşa apucată cum era şi văduvă, săraca, avusese grijă să le facă croitorul hainele copiilor în cîteva zilişoare, ceea ce nu s-ar fi întîmplat la Medgidia.

Şi i-a dat şi lui Fănică o cravată cadou, că îi plătim chiria mai devreme. Mai bine de o săptămînă, cîrciumarul nu s-a mai dus în vizită la fetele din deal şi i-a povestit judecătorului că îl auzise cu urechile lui pe cîntăreţul Cristian Vasile la o grădină de vară.

Leuţu lui Neli

Într-o noapte, cînd se întorcea Fănică din deal de la Chelu, îl muşcă nişte cîini. Umblau în haită prin oraş. Ziua, cîţiva dădeau din coadă prin faţa prăvăliilor, alţii se duceau la cazarmă după oasele de la bucătărie şi ce le mai dădeau soldaţii. Leuţu, cîinele pe care-l ţinuse Neli pe lîngă stabiliment de cînd era mic, bîntuia prin tot oraşul de cînd îi plecase stăpîna. Adulmeca femeile pe stradă, se mai ţinea după cîte una pînă se lămurea că nu era Neli. Se întindea dezamăgit pe trotuar şi se scărpina în cap, de ai fi zis că se gîndeşte. Nu cerea de mîncare de la oricine. Dacă fetele din deal uitau de el, ieşea pe cîmp şi pîndea popîndăi la găurile lor. Îl văzuse dom' Caludi şi l-ar fi dus acasă, că lua şi urma iepurilor mai iute decît cîinii lui de vînătoare, care se îngrăşaseră de atîta bine. Leuţu te lăsa să-l mîngîi de bună ziua, dar nu mai mult. Lătra scurt şi muşca aerul dacă încercai să-i pui zgardă. Noaptea, îi aduna după el pe toţi cîinii fără stăpîn şi bîntuia cu ei pe străzi. Pe Fănică nu-l muşcase Leuţu: doar îl hămăia, dar de la el prinseseră curaj două potăi care-l mursicaseră de picioare. Se duce acasă cu pantalonii rupţi, de nu mai avea ce să le facă. Virginia, la restaurant: piteşte Fănică pantalonii mai la fundul şifonierului, se oblojeşte cu spirt pe unde înfipseseră cîinii colţii în el şi dă o raită prin gară, cît să nu-şi audă vorbe că-şi pierde noaptea la fetele din deal. A treia zi sau a patra să fi fost, aproape că uitase, cînd îi vede dimineaţa pe hingherii ăştia noi, doi tătăraşi beţivi, că umblau cu laţurile pe peron să-l prindă pe Sultan, cîinele şefului de gară. Strigă la ei din uşa restaurantului să se astîmpere şi unul îi zice „*Skerîm babana cotac !*". Ceea ce apucase şi el să înveţe de la turcii din oraş. Bate niţel pe loc din picioare, cît să-i facă să fugă pe hingheri din gară,

cu laţurile lor, şi pe la prînz se duce la primărie să afle chiar de la alesul oraşului dacă hingheruţii lui cei noi primiseră ordin de la cineva să-i spună măscări turceşti, în loc de bună dimineaţa. Dar poate el, ca mai nou venit... – „Nici să nu vă gîndiţi, domnule Theodorescu!”, zice primarul încercînd să-i rostească şi „h”-ul din nume. „S-a terminat cu legionarii!!” Aşa să fie, a acceptat Fănică, dar cu cîinele Sultan cum rămîne, că e al şefului gării?! Primarul sare de pe fotoliu: „Au îndrăznit nemernicii?”. Voiau să îndrăznească, l-a liniştit cîrciumarul. Şi cîinii nimănui bat oraşul zi şi noapte... Se aude că mai şi muşcă. Primarul cade încet la loc în fotoliu. Oraşul avusese doi hingheri care fuseseră mobilizaţi, cum poate că ştia şi domnul Theodorescu. De cînd plecaseră ei la armată nu mai voia nimeni să se bage la treaba asta, de frică să nu aibă aceeaşi soartă. De-asta îi luase pe cei doi tătari care n-aveau vîrsta de armată. După încă vreo cîteva zile, tinerii hingheri adunaseră de pe străzi majoritatea cîinilor fără proprietar declarat. Dar nu izbuteau să-l prindă pe Leuţu. Cînd dădeau să apropie de el, ziua, îi mîrîia de la distanţă şi fugea fără grabă pe vreo stradă lăturalnică. Iar dacă hingherii se ţineau după el, ieşea din oraş, pe cîmp. Şi atunci chiar o lua la fugă, dar nu de frica urmăritorilor, ci din instinctul lui de corcitură de cîine de vînătoare, pe care i-l dibuise dom’ Caludi. Ca să nu-şi piardă slujbele la primărie, tătăraşii s-au dus să-l aştepte noaptea cu laţurile lîngă casa Chelului şi acolo l-au prins, în timp ce suspina după Neli. Leuţu nici măcar n-a încercat să se ferească de juvăţurile lor, de parcă îi aşteptase. De-abia după ce s-a simţit prins în laţ a început să mîrîie a rău, apoi să latre cu spume la gură. În loc să se liniştească atunci cînd hingheruţii l-au mai slăbit din gîtuitură, s-a repezit la ei, iar ei, de frică, l-au bergăţit de tot cu sîrma laţului, deşi fetele din deal le promiseseră că îi primesc gratis la ele dacă îl fac scăpat.

Anestezie locală

23 de oameni, cu Scipion 24, s-au dat jos noaptea dintr-un tren de marfă. Ningea viscolit. Maiorul nu i-a lăsat să intre în gară. Au luat-o prin spatele magaziilor, cu zăpada pînă la genunchi şi prin bezna de la potcovărie, să nu-i vadă nimeni. Cînd au ajuns la cazarmă, să-i împuşte soldaţii de gardă, că nu ştiau parola. I-au ţinut la poartă, culcaţi pe zăpadă, pînă s-a trezit ofiţerul de serviciu, unul nou, care nu-l ştia pe maior. Întins ca broasca în zăpadă, Scipion îi spune cine e, cu duhul blîndeţii. Sublocotenentului nu-i prea venea să creadă. Bănuia că-i o manevră să i se încerce vigilenţa. I-a pus lanterna în ochi şi de-abia cînd Scipion l-a avertizat că îl va ţine la arest cîte o zi pentru fiecare secundă cît îşi mai permite să nu-şi recunoască comandantul şi a început să numere, sublocotenentul i-a spus: „Să trăiţi!” şi i-a dat voie să intre în cazarmă cu tot cu oamenii lui. Erau îmbrăcaţi care cu şube ruseşti, care cu mantale nemţeşti îmblănite, cu epoleţii rupţi, iar vreo cîţiva aveau nişte paltoane civile prăpădite şi lucioase de jeg. Scipion însuşi era travestit într-o şubuliţă rusească şi îşi înfăşurase pe piept, să-i ţină de cald, drapelul regimentului. Ăştia mai rămăseseră din toţi cei cu care maiorul plecase în Rusia. Scipion a trimis după popotar, să le facă mîncare şi ceai pînă se îmbăiază şi se despăduchează cît de cît. Aveau degerături şi li se redeschiseseră rănile de la frig. Maiorul i-a chemat să mănînce cu el la popotă. Ofiţerul de serviciu se învîrtea printre ei după ce le scosese de la magazie albituri şi uniforme. Se mişcase repede, fără să trezească pe nimeni. A trimis un soldat din rezerva gărzii la Scipion acasă, să-i aducă o uniformă. Maiorul i-a mulţumit, a ciocnit un pahar de vin cu el şi i-a spus că ajunsese cu numărătoarea la şase. Apoi s-a pus pe băut, în

tăcere, cu soldaţii lui. La raportul de dimineaţă, pe platou, a preluat comanda cazărmii, după ce a anunţat că regimentul se întorsese de pe front pentru refacere. Şchiopăta uşor, din cauza degerăturilor de la picioare. Nu-i scosese la raport pe soldaţii cu care venise. Jumătate din ei erau la infirmerie. Scipion s-a dus să-i vadă şi i-a trimis un bilet imperativ doctoriţei Lea, prin ofiţerul de serviciu. Sublocotenentul n-a comentat, dar se uita întrebător la el, în timp ce repeta ordinul. Să se prezinte cu o birjă la doamna doctor Lea... şi s-o aştepte...

„Şi-i duci o cutie cu bomboane, din partea mea!”

După o jumătate de oră Lea s-a dat jos din birjă la intrarea comandamentului. Scipion a dus-o la el în birou. S-au îmbrăţişat scurt, cu nesiguranţa celor aproape doi ani de cînd nu se mai întîlniseră. Lea i-a spus să-şi scoată cizmele, să vadă de ce şchiopăta. Scipion a dus-o mai întîi la infirmerie să-i consulte soldaţii. Unul dintre ei murise în somn. Avea un zîmbet fericit, încît mai întîi Lea şi-a închipuit că doarme şi n-a vrut să-l trezească. Ceilalţi erau mahmuri. Cinci dintre ei făcuseră cangrene. Lea le înţepa cu acul picioarele înnegrite pînă îi auzea ţipînd de durere şi în acel punct le făcea un semn cu creionul chimic, după ce mai încerca o dată şi mai jos. Cînd a terminat, i-a spus maiorului că doi dintre ei trebuiau operaţi pe loc, ceilalţi puteau fi transportaţi la Constanţa, la spital, dacă avea cine să-i amputeze imediat. Lea nu îndrăznea să se atingă de cei doi. Ca doctoriţă evreică n-avea voie să trateze decît evrei. Atît i-ar fi trebuit, dacă le tăia picioarele celor doi soldaţi şi vreunul dintre ei ar fi acuzat-o că îl amputase degeaba. Era o ipoteză, a acceptat Scipion. Dar dacă *el* le reteza picioarele de unde făcuse ea semn, stătea Lea lîngă el să-i spună ce să facă? Doctoriţa l-a întrebat dacă era în stare să pună mîna pe bisturiu şi pe ferăstrăul chirurgical, fără să

i se facă rău. Dar ea ar fi fost în stare să taie cu baioneta în loc de bisturiu mîini şi picioare care de-abia mai atîrnau? Şi să coasă vene în timp ce-ţi sare din ele sîngele în ochi? După ce Scipion a făcut pe chirurgul cu cei doi doi soldaţi, în locul doctoriţei, Lea l-a obligat să se descalţe la el în birou. I-a tăiat fără anestezie trei degete de la piciorul stîng şi degetul mare de la dreptul. În timp ce i le cosea cu mîna dreaptă, cu stînga îi întreţinea, la fel de atentă, vioiciunea instrumentului bărbăţiei sale, ca să nu i se facă rău.

Vila şi vinul

În Constanţa scădea preţul la casele mari, negustoreşti, de cînd se aflase cum mergea ofensiva ruşilor pe front. Dar cine voia să vîndă nu discuta decît cu toţi banii jos, să-i schimbe aici în aur sau în dolari, la Istanbul. Negustorii care aflau ce se întîmpla pe front de la *aţiştii* din armată, nu din liniştitoarele comunicate oficiale, nu mai credeau în victorie. În Bucureşti se ieftineau apartamentele din centru. Haikis cumpărase unul, într-un bloc de trei etaje: o bijuterie! – i se lăudase lui Fănică, într-o seară la restaurant. Cîrciumarul i-a cerut adresa, mai mult ca să-i facă o plăcere lui Haikis care, altfel, i se plîngea că afacerile sale cu grîu mergeau prost. Autorităţile se temeau de ofertele lui de grîu ieftin, fiindcă era ovrei, dar acceptau preţuri neruşinate din partea angrosiştilor români, iar după aceea se plîngeau că tot jidanii sînt de vină, că ridică preţul la pîine. Începuse, după părerea lui, un uriaş balamuc al cererii şi ofertei din cauză că Mareşalul voia să-i scoată pe evrei de pe piaţă, dar n-avea cu cine să-i înlocuiască. Iar de cînd cu retragerea de pe frontul de Răsărit, pe cine putea salvatorul patriei să dea vina? Pe armata română, adică pe el însuşi? Pe aliatul german pe care îl ridica în slăvi? Sau pe jidanii din spatele frontului? Deşi era amic cu Haikis, Fănică nu credea că Mareşalul, omul ordinii şi al adevărului, se preta la asemenea manevre. După părerea lui, ne puteam aştepta oricînd la o contraofensivă care să-i pună pe ruşi la respect. Iar în privinţa negustorilor evrei, de ce trebuia să fie toţi curaţi ca Haikis, cînd şi printre români sînt atîţia care vor să-l vadă pe Antonescu învins, ca să aibă ceva de cîştigat.

Dar dacă tot erau la Constanţa casele mai ieftine, se urcă Fănică în tren împreună cu

Virginica lui, să le vadă. Case negustoreşti, cu prăvălii la parter, cele mai multe. Le lăuda samsarul pe care-l tocmiseră. Imobile solide, încăperi mari, arătoase şi cu depedendinţe pricopsite în spate. Nici să nu le vadă Virginia. Ce era prostia asta, să cumperi o casă cu etaj pe care trebuie s-o împarţi la parter cu chiriaşi obligatorii, cu prăvălii pline de şobolani! Îi arată Fănică şi o altă casă, tot cu etaj şi fără prăvălii la parter. Virginiei i se părea bună, dar nu pentru cineva care cumpără cu pretenţii o casă, cum erau ei doi. Tot ea refuzase cu îndîrjire ideea lui de a cumpăra casa din Medgidia de la văduva Scipione, „Am plecat din Slobozia ca să ne înfundăm aici?!”. Îi căzuseră ei ochii pe o vilă din centru: Pe-asta o voia! Clădire nouă şi frumoasă, ridicată după proiectul domnului arhitect Horia Creangă, zice samsarul. Se pricepea doamna, dar nu era de vînzare. Se interesează Fănică de proprietar, doctorul Chiriacescu, şi încearcă o vorbă, fără samsar, după cîteva zile. Doctorul l-a primit de curiozitate, fiindcă intrase de curînd în restaurantul lui, unde încercase un vin roşu interesant. L-a prevenit însă pe Fănică să plătească echivalentul unei consultaţii, chiar dacă nu voia să i-o ceară. De-abia după ce a primit chitanţa de la secretara lui Chiriacescu, a fost primit în cabinetul lui să-l întrebe la ce preţ şi-ar vinde casa, fiindcă voia s-o cumpere. Doctorul era la curent cu spaimele negustorilor care-şi puseseră cruce în faţa casei. El însă nu era nici măcar îngrijorat de apropierea ruşilor. Se temea de soarta unora dintre pacienţii lui, care făcuseră prostia să se ducă la Chişinău, în administraţia Basarabiei, pe care probabil ruşii o vor lua înapoi. Negustorii din Constanţa se speriau fără temei că vin comuniştii. O să vină pacea, şi ruşii ne vor cere despăgubiri de război, domnule. Are Stalin al lor vreun interes să-i nenorocească pe negustorii de la noi, ca să nu mai meargă afacerile în România? Pe el îl interesează despăgubirile, să

le dea de mîncare mujicilor după război. Fănică nu venise să audă diagnosticele politice ale doctorului. L-a întrebat la ce preţ şi-ar vinde, totuşi, vila. Doctorul i-a spus o sumă rotundă, mult mai mare decît îşi putea permite el. Din obişnuinţa sa de jucător, cum nu-l costa nimic, i-a replicat că ar cumpăra-o. Chiriacescu a început să rîdă. Nu-l credea şi îl aşteptau pacienţii. Dar de unde putea cumpăra un vin roşu, cum băuse la el în restaurant? După ce i-a mulţumit politicos că l-a primit, Fănică i-a cerut înapoi, la fel de politicos, banii de consultaţie, dacă voia să-i spună.

Pariu pe moarte

Oarecum neliniştit, domnul Ion chelnerul, cum i se zicea mai nou în oraş, cu respect pentru că vorbea trei limbi străine, şi-a amintit cu o zi întîrziere că făcuse 40 de ani. Nu-şi sărbătorea ziua de naştere; totuşi, cînd adăuga un an avea grijă să-şi spună cîteva cuvinte de încurajare, de unul singur, şi să bea un pahar cu ceva tare, să parafeze aceste încurajări. Continua să spere că într-o zi va deveni şef de sală la Athenée Palace sau la Capşa sau că îşi va deschide în Bucureşti propriul său restaurant, mic, dar cu grădină, într-un cartier mai de Doamne, ajută. Renunţase de cîţiva ani la marele lui vis, de a deveni patron de cabaret la Budapesta. Ionică accepta că nu era un om chibzuit, dar oricît de econom ar fi fost, dacă nu i se ivea prilejul unei mari lovituri, din *salar* şi din bacşişuri nu avea de unde să deschidă nici măcar aici, în Medgidia, un restaurant pe strada principală. Nu-l invidia pe Fănică, dar se simţea cam năpăstuit de soartă că îl ajuta pe acest ţăran ambiţios să facă avere, iar el nu strînsese în bancă nici cît să cumpere tacîmurile şi vesela pentru o cîrciumă fără pretenţii mai pe la marginea oraşului. Îşi încercase de cîteva ori norocul la Cazinoul din Constanţa, după ce-şi pierduse slujba de la Orient Express. Pe atunci ar fi putut deschide un restaurant în Bucureşti, dar el voia cabaret la Budapesta, să umble în frac printre clienţi subţiri, obişnuiţi cu şampanie şi caviar şi care să nu se uite chiorîş la tacîmurile de peşte. Fănică îl plătea bine, dar nu destul pentru gusturile lui rafinate pe transatlantic, la clasa întîi, şi lustruite în Orient Expres. Nu înţelegea cum Fănică tocea de ani de zile două costume de haine – nici alea de soi – şi se îmbrăca zile la rînd cu aceeaşi pereche de pantaloni pînă le făcea burlane la genunchi. Îl

convinsese să-şi cumpere nişte pantofi de comandă, dar nu să-i şi încalţe. Umbla cu nişte gioarse cu scîrţ pe care le dădea la pingelit pînă li se crăpau feţele. Bărbaţii din aşa-zisa lume bună din oraş nu erau mai presus de cîrciumarul lui. Umblau iarna şi vara în aceleaşi costume de stofă groasă al căror miros de levănţică nu acoperea izul de transpiraţie pe care îl vînturau notabilii prin restaurant. Singurii care arătau bine în hainele lor erau judecătorul şi Caludi – în zilele cînd se ducea la biserică sau la primărie. Cezărel boiangiul îşi cumpăra hainele numai de la Bucureşti. Păreau scumpe, dar nu şi pentru ochiul lui Ionică, deprins să recunoască manopera costumelor întoarse, de vînzare prin Taica Lazăr.

De cînd i se spunea domnul Ion, bacşişurile pe care chelnerul le primea erau mai mari, uneori chiar jumătate din cît făcea consumaţia. Comitetul de urgenţă al oraşului îl alesese secretar, iar primarul îi inventase o funcţie plătită, pe care consilierii o aprobaseră imediat, hotărînd că Ionică trebuia răsplătit ca expert. Era bine şi nu prea. Respect şi bani, asta îşi dorea şi el, dar nu şpriţul respectului de Medgidia şi bani de chelner, ci o şampanie măcar de Bucureşti, dacă nu mai era în stare s-o bea din flută de cristal la Budapesta. La 40 de ani şi o zi, cînd alţii se gîndesc mulţumiţi la ceea ce au făcut pînă atunci, el nu avea decît un capital de speranţe, şi pînă şi la ele începuse să renunţe. Trecuse, în schimb, la pariuri, pe care le cîştiga de fiecare dată, ceea ce îi adusese reputaţia că avea un contract secret cu viitorul apropiat. Primul lui mare rămaşag îl pusese cu şeful gării. Acceleratul de prînz, de la Bucureşti, care nu oprea aici în gară, va întîrzia cu o jumătate de oră. Era acceleratul după care îţi puteai potrivi ceasul. Şi plecase la minut din Gara de Nord. Şeful Tudorică a acceptat pariul, ca să nu se spună că se îndoia de punctualitatea acestui accelerat. Apoi a şi uitat de el. Asta pînă cînd impiegatul de serviciu l-a

anunţat că la Ţăndărei locomotiva acceleratului lovise nişte vaci şi va întîrzia puţin. În ziua aceea, la Ţăndărei era un tîrg de vite. Dar fusese tîrg şi anul trecut şi acum doi ani şi nu se întîmplase nimic. Pînă s-a schimbat locomotiva, acceleratul a întîrziat mai mult de o jumătate de oră. Cînd i-a dat banii, domnul Tudorică l-a întrebat pe chelner de unde-i venise ideea asta. Ionică i-a spus că aşa crezuse el.

Turcii care pierduseră pariuri cu Ionică l-au întrebat pe imam ce părere avea despre capacitatea chelnerului de a ghici viitorul şi dacă mai avea rost să facă rămăşaguri cu el, ca să-şi ia înapoi banii pierduţi. Imamul i-a sfătuit să se astîmpere. Acest Ionică nu avea darul profeţiei, cum credeau superstiţioşii. Era un om cu a cărui inteligenţă nu era bine să te pui, fiindcă atunci cînd paria ştia, cu o aproximaţie minimă, care era ipoteza cîştigătoare. Cînd a auzit Ionică ce spunea imamul despre el, i-a propus un rămăşag cu handicap. Adică domnul imam stabileşte pariul şi tot domnia sa alege primul. Imamul, care îşi ducea din ce în ce mai greu tuberculoza pe picioare, i-a propus să parieze pe moartea lui, în ani, luni, săptămîni şi zile. Ionică l-a refuzat: nu-şi dorea să cîştige un asemenea pariu, dar i-a transmis un mesaj secret imamului – un bileţel pe care scrisese un număr calculat în ani şi luni, cu o invitaţie la reciprocitate. Imamul l-a refuzat, dar i-a atras atenţia, politicos, să fie mai prudent cu ce pariază.

Martirul Paulică

Băiatul doctorului Savu din Slobozia fusese condamnat la moarte pentru vorbe. Făcea propagandă comunistă. Avea 22 de ani, era student eminent la Litere şi Filosofie în Bucureşti, avea bani de buzunar cîţi voia de acasă şi nu alerga după fete, îl căutau ele. Ce-i trebuia lui comunism? Asta nu înţelegea doamna Savu. Dar nici să-i omoare Antonescu singurul copil, ca să dea un exemplu printre tineri! Doctorul plătise doi avocaţi să-i scoată băiatul din puşcărie, unde aştepta procesul, şi apoi să-i obţină o pedeapsă cu suspendare. Cînd s-a dat sentinţa, nu-i venea să creadă, iar doamnei Cecilia i-a albit părul de pe o zi pe alta. Să-i acuzi pe avocaţi că n-au ştiut să-l apere? Ce puteau face clănţăii, dacă Paulică recunoştea şi ce nu făcuse şi le-o tăiase cînd ei invocaseră argumentul tinereţii inocente? La vorbitor, băiatul îi spusese doctorului că nu-l sperie moartea. Nu voia să retracteze nimic, nici măcar la apel. Totuşi, pentru tatăl său, nu era agent al ruşilor şi nu instigase pe nimeni să nu mai lupte pe front. Recunoscuse aceste acuzaţii pentru a demonstra absurditatea procesului. Dar şi pentru că o cauză are nevoie de martiri despre care să afle şi cei care nu cred în ea. Cum să afle, dacă presa e cenzurată, l-a întrebat doctorul. Se va afla! – i-a răspuns convins Paul. Savu tatăl nu mai ştia ce să mai facă. I-a trimis o scrisoare Mareşalului şi apoi s-a dus la Bucureşti ca să afle dacă scrisoarea ajunsese în mîinile cui trebuia. Soţia lui a ales altă cale. S-a dus la judecătorii Curţii de Apel să-i înduplece, dar nimic. Unul dintre ei i-a spus că în loc să încerce să-l scape pe acest agent al bolşevicilor, ea, ca româncă, ar fi trebuit să şi-l scoată de la suflet. I-a căzut apoi în genunchi soţiei Mareşalului, Maria, să-i scape băiatul, după ce a

aşteptat-o ore în şir, în faţa casei. Doamna mareşal s-a făcut că n-o vede. Apoi şi-a încercat norocul la o Societate Filantropică de doamne, din Bucureşti, dar cînd a auzit preşedinta societăţii ce-i cere, a trimis-o la biserică să se roage pentru sufletele soldaţilor noştri ucişi în Rusia. Treceau zilele şi doamna Cecilia vedea că la Bucureşti nu găseşte sprijin. Ce să mai piardă vremea aici, se duce la Medgidia, la prietena ei Virginia, care intrase într-o societate filantropică de femei. Mai mai să n-o recunoască Virginica. Din mîndreţea de femeie care era Cecilia ajunsese o gălbejită cu faţa cît pumnul şi cu părul alb la rădăcină, de părea o babă vopsită. Era plînsă, dar în ochi îi rămăsese ceva din lumina lor verde strălucitoare pe care o ştia Virginia. Se bate ea peste gură şi lasă număratul banilor – îndeletnicirea ei preferată de cînd începuse restaurantul să meargă bine. Nu se mai duce nici la bucătărie s-o pună la treabă pe fata cea nouă. Lasă tot şi se duce acasă cu Cecilia. Auzise ea ceva despre Paulică, dar i se păruse prea gogonată: ce să caute el cu sărăciile astea de comunişti? „Tu n-auzi, Virginico? – a început să plîngă doamna Savu, Paulică *vrea* să fie executat!” De cînd cotiza la societatea filantropică din oraş, Virginia fusese aleasă într-o funcţie care-i dădea dreptul la întrebuinţarea ştampilei. Au stat amîndouă pînă noaptea şi au conceput o scrisoare deschisă adresată Mareşalului şi Regelui din partea societăţii filantropice. Apoi Cecilia a trecut-o pe curat, pe două coli ministeriale. Dar ce-i vine Virginicăi, că-şi adusese aminte că oberchelnerul de la restaurant îl cunoştea pe un aghiotant al Mareşalului. Îl trimite cu scrisoarea la Bucureşti pe Ionică, să i-o dea cu mîna lui aghiotantului şi să-i zică să facă ce-o şti, numai să-l scape pe băiatul Ceciliei.

La Curtea de Apel, Paulică îl scoate din sărite pînă şi pe judecător, care-l întreabă ce mai caută aici, dacă vrea să facă pe martirul comunismului,

ceea ce, tinere, e o contradicţie în termeni, fiindcă dumneavoastră comuniştii sînteţi atei. Apoi anunţă judecătorul data executării pedepsei. Cecilia a ieşit din sală şi s-a aşezat pe o banchetă pe coridor. Acolo a găsit-o doctorul Savu, care rămăsese înăuntru, să-i facă un semn de încurajare băiatului, înainte să-l scoată pe Paulică, pe uşa condamnaţilor, cei doi gardieni care-l aduseseră la judecată. Cecilia murise cu pumnii strînşi. Doctorul a luat-o în braţe şi a ieşit cu ea din tribunal. Tot cu ea în braţe s-a urcat într-un taximetru şi i-a zis şoferului să-l ducă la Slobozia. Două săptămîmi mai tîrziu, Paulică îşi ratează martirajul, fiindcă i se comută, de Paşte, condamarea la moarte, în puşcărie pe viaţă.

Naşa

Nu mai ştia Fănică ce să-i dea de mîncare Virginiei, de cînd aşteptau al treilea copil. Era înfometată şi trasă la faţă. Îi adusese peşte de mare de la Constanţa şi nu-i trebuia, că de peşte de apă dulce nici nu voia să mai audă. O încercase şi cu carne de pui şi de viţel şi de porc. Virginia ar fi mîncat, dar cînd îşi apropia nasul de farfurie, odată se schimba la faţă şi se ridica de la masă. Se întorcea la covrigul pe care îl ţinea în buzunarul rochiei. Mai gusta cîte o bucăţică de brînză cu cîteva boabe de struguri sau cu o feliuţă de pepene verde. Ca să-i treacă greţurile, Virginia lua cîte o înghiţitură de rom şi tot cu rom îşi trata slăbiciunea care ar fi împiedicat-o să vadă de restaurant. După părerea lui Ionică chelnerul, coana Virginica îşi găsea putere din număratul banilor pe care îi lua de două ori pe zi de la casieria restaurantului. Ceea ce nu pricepea el, *mon chef*, era cum dracu', doamna, care avea un miros atît de fin la mîncare, nu se îngreţoşa de mirosul banilor, care put a tot ce vrei şi, după ce stau la noi în casierie, mai prind şi miros de cîrciumă. Ce să-i spună Fănică? Asta era plăcerea ei. O adusese acasă cu birja pe doctoriţa Lea să o consulte pe Virginia cînd o luase prima oară cu leşinul. Dar cum doamna Lea ar fi avut de tras dacă se afla că în loc să se ocupe numai de evreice, cum suna ordinul de la Bucureşti, se apropia şi de romînce, să le trateze, Fănică a adus-o acasă, cu coviltirul birjei ridicat, deşi doctoriţa i-a spus că atunci cînd a depus jurămîntul lui Hipocrate a acceptat orice risc posibil. Chiar dacă la ăsta nu se aşteptase.Vorbeşte doctoriţa Lea cu Virginia şi îi prescrie nişte prafuri pe o reţetă pe care o semnează cu numele ei. Îl ia apoi deoparte pe Fănică şi-i spune că doamna lui avea greţuri şi din cauză că bea rom de mai multe ori pe zi, fără

să mănînce. Şi el ce să-i facă? – o întreabă cîrciumarul, să-i dea de mîncare cu de-a sila?

Virginia nu credea în ceea ce-i spusese doctoriţa despre întăritorul ei, dar din respect faţă de cartea pe care o ştia, i-a promis că va rări înghiţiturile de rom pe care şi le administra. Şi oricum, pe doamna Lea o voia s-o moşească atunci cînd i-o veni să nască.

Naşi nu puteau fi decît Tudorică, şeful gării, şi Musica lui. Fănică l-ar fi luat şi pe judecător, dar ce te faci că era burlac? Şefuleasa năşea prima oară – n-aveau *ăi bani* şi era fiartă, să nu rîdă astea din oraş de ei, că ţin coada pe sus, şi sînt nişte sărăcii. N-ar fi dat însă înapoi pentru nimic în lume. Dacă ea n-avea copii, că nu mai putea, după nişte chiuretaje pe care le făcuse cînd mergeau din gară în gară, cu serviciul lui Tudorică, pînă s-au văzut aici, măcar naşă să se ştie. Se întîlneau de trei, patru ori pe zi – făceau planuri şi liste de invitaţi şi Musica o pipăia pe burtă. După părerea ei era fată. Virginia ar fi vrut să întindă cărţile să vadă ele ce ziceau. (Doctoriţa Lea n-avea nimic împotrivă, dacă asta o ajuta să-i mai treacă greţurile.) Musica era de părere să nu se apuce de ghicit. Discutase cu popa Piciu, să afle ce trebuia să facă naşii în biserică şi-l întrebase în treacăt dacă era îngăduit să-ţi ghiceşti dacă vei avea băiat sau fată. Popa nici să n-audă. Au ajuns ţigăncile şi tătăroaicele să ne arate voinţa Domnului? Nu-i destul că de cînd a început războiul trec tinerii rătăciţi la secte care nu le îngăduie să pună mîna pe arme, ca să nu fie trimişi pe front? Pînă anul trecut, Virginica nu călcase prin biserică. Mai întîi de frica legionarilor lui Stelian, care îşi sfinţeau şi defilările prin oraş, iar după aceea fiindcă rudele lor, care nu mai ştiau nimic despre ei, şi veneau să se roage pentru sănătatea lor, se uitau chiorîş la ea. Popa Piciu nu se băgase în revolta lor, dar îl sfinţise cu busuiocul pe Stelian în dimineaţa cînd fostul cîrciumar îşi scosese oamenii pe strada

principală, să susţină revolta de la Bucureşti şi să-i termine pe inamicii din oraş ai statului legionar. Virginica nu voia nici ea să audă de popa Piciu, totuşi cine ştie, poate că se întemeia el pe el ceva. S-a abţinut să-şi dea în cărţi, ca să afle dacă Tănţica şi Mircică vor avea o soră sau un frate. Iar cînd au luat-o durerile facerii, într-o joi, la prînz, doctoriţa Lea a ajuns la ea acasă şi a pus-o să se suie pe masa din sufragerie tocmai cînd copilul începuse să iasă. Era băiat, slab şi atît de negricios, că Virginiei nu-i venea să-l ia la sîn, ca şi cum n-ar fi fost al ei. Pînă să se hotărască ea, naşa Musica îl luase în braţe pe Tudorică al ei şi voia să-l ducă pînă acasă, să-l pună în pat lîngă ea şi să-i dea măcar niţel să sugă la unul dintre sînii ei care se umpluseră de lapte.

Răpirea

După îndelungi pregătiri, Zizi a răpit-o într-o noapte pe Radie. Fata îl aştepta cu valizele făcute. Tefik îi dăduse bani lui Zizi să închirieze un automobil. Fiul ceasornicarului îi propusese o răpire mai modestă. S-o ia pe Radie cu birja pînă la gară şi de-acolo, cu personalul de noapte, la Bucureşti. Doctorul l-a firitisit că nu voia să risipească banii, înghiţindu-şi vorba că într-o zi a ghinionului singurul lui copil se îndrăgostise de un neajuns ca el. Totuşi, fiule Zizi, el nu putea fi de acord ca Radie a lui să-i fie luată de-acasă cu birja şi cu personalul. Şi nici pentru ei doi nu se făcea! Zaiafet, nu, casă a lor, nu – să mai şi umble noaptea cu geamatanele prin gară, să rîdă careva de ei? Tefik nu îmbătrînise atît de mult, încît să uite cît de orgolioasă putea fi sărăcia. Dar începuse să înţeleagă de ce socrul său i-o dăduse pe Fatmine numai după ce îi trimisese pentru a doua oară peţitorii acasă, deşi i se prevestea un viitor strălucit fiindcă ştia *Coranul* pe dinafară. Zizi a acceptat s-o ducă pe Radie la Bucureşti cu automobilul, de-abia după ce Tefik i-a spus că de aici încolo avea şi un fiu, pe care i-l adusese Radie. Doctorul şi Fatmine au ieşit pe furiş în curte să-şi vadă fata cum se suie în maşină. Apoi s-au uitat cum automobilul a pornit la vale, cu luminile aprinse şi cu motorul stins, pînă la cotitura care lega cartierul turcilor de strada principală a oraşului.

Cum ar veni mîine, Tefik, înţeles cu ceasornicarul, se duce la şeful de post, pe la prînz, şi-i spune că i-a dispărut fata de acasă. Pomenea tocmai primise de la Bucureşti o telegramă strict secretă cu o lungă listă cu soldaţi care se pierduseră pe drumul Armatei Române spre Rusia. Dacă prindea vreunul trebuia să-l trimită discret la Constanţa. Şi pentru a putea păstra discreţia acestei

operaţiuni i se atrăgea atenţia că soldaţii care se rătăciseră erau înarmaţi. Cînd îl aude pe Tefik, Pomenea îl sfătuieşte să nu se grăbească să-şi dea fata dispărută, ca să nu-i pară rău. Doctorul, chiar dacă se aştepta la asemenea presupuneri, tot s-a înfierbîntat: Ce voia să spună domnul Pomenea despre fata lui? Poliţistul, cu gîndul la soldaţii rătăciţi şi înarmaţi pe care trebuia să-i prindă, i-a spus că o fată care pleacă noaptea de acasă poate că s-a gîndit că se întoarce fără să se observe. Dar dacă uite, aşa şi aşa, Radie a fugit cu băiatul ceasornicarului? Pomenea, ceva mai atent, i-a spus că din cîte ştia el, fata doctorului era majoră, aşa că ori dispăruse şi o dădea în urmărire, ori fugise cu iubitul ei şi atunci era treaba ei ce făcea. N-a fugit, a răpit-o Zizi! „Domnule doctor, pentru dumneavoastră a răpit-o Zizi, pentru mine a fugit cu el!" Se întoarce Tefik acasă, fiert. Stă niţel şi cît pe-aci să deschidă o sticlă de vin, dar se abţine şi se duce la imam acasă. Aşa şi aşa, îi zice înţeleptului, asta nu era răpire?! Nu prea mai era, îi spune cu gravitate imamul. Dar era un caz asupra căruia avea să se aplece la următoarea lui predică.

Ceasornicarul, la rîndul său, a început să se plîngă prin oraş, după încă două zile, că nu mai ştie unde e fiul său, Zizi. Şeful de post l-a sfătuit să-şi caute băiatul pe unde se afla fata lui Tefik. La moschee, cînd imamul le-a vorbit credincioşilor săi despre dispariţia lui Radie, s-a auzit un vaiet reţinut. Bietul Tefik şi iar bietul Tefik!! Altfel turcii ştiau că Radie, să fie sănătoasă, plecase acum cîteva nopţi cu băiatul ceasornicarului. Unde trecea pe strada lor, noaptea, chiar şi cu motorul stins, o ditamai maşina cu Zizi şi Radie pe bancheta din spate?! Totuşi, de dragul doctorului, cartierul turcilor a vuit după predică, pînă noaptea tîrziu. Nu amenințător, ca după o răpire obişnuită, nici bucuros ca după o căsătorie între doi credincioşi ai lui Allah. Era ca un fel de mormăit, cum nu se mai auzise pînă atunci, fiindcă altfel ce

puteai spune cînd tatăl fetei răpite se cinstea cu tatăl răpitorului şi ceasornicarul, creştin, neînvăţat cu băutura, striga *La illah il ala !* de se auzea prin pereţii casei sale? Tefik, mai reţinut, dar şi lui i se auzea vocea, îi răspundea cîntat: Iisus, s-a înălţat din morţi...! Sărbătoreau: la Bucureşti, Zizi şi Radie se căsătoriseră.

Onoarea şi civilia

Turnătorii din oraş ori chiar vreunul dintre noii ofiţeri din cazărmi l-a pîrît pe Scipion la Bucureşti că o pusese pe doctoriţa Lea să le amputeze picioarele soldaţilor săi, ca să nu mai fie trimişi pe front. Totuşi n-a ieşit scandal. Nu s-a făcut nici măcar o anchetă discretă împotriva lui. Maiorul a fost sărit însă din nou de la avansare, iar decoraţia care i se pregătise a rămas într-un sertar la Ministerul de Război. A căpătat în schimb o Cruce de Fier din partea nemţilor, fiindcă reuşise să scape cu regimentul lui din încercuirea de la Stalingrad. A fost o ceremonie prelungită, în cazarmă, cu nenumărate avansări în grad şi decoraţii post-mortem. Soldaţii cu care se întorsese Scipion de pe front au devenit subofiţeri. Şi-au primit gradele în tăcere, încă miraţi că apucaseră ziua asta. Maiorul şi-a luat Crucea de Fier de la un colonel german care l-a întrebat după aceea la popotă cum de n-a fost şi el ridicat în grad. Ceremonia se încheiase stînjenitor, chiar şi pentru colonelul neamţ. Scipion primise mulţumiri şi atît din partea unui stat-majorist de la Bucureşti care după încheierea ceremoniei nu rămăsese să ciocnească un pahar de vin la popotă, ci se dusese la gară să aştepte trenul. Maiorul, care-şi încălţase cizmele cu degetele de la picioare încă bandajate, de-abia mai suporta durerile. Încît i-a spus colonelului din Wehrmacht, ca să scape de el, că adusese o doctoriţă evreică să le taie piciorele cangrenate soldaţilor săi loviţi de degerături pe front. „Şi mai trăiesc?”, s-a interesat colonelul, după care şi-a cerut scuze: „Evreii sînt, în general, o problemă! Dar un evreu loial, fireşte, e cu totul altceva.” Colonelul nu părea deloc convins că există aşa ceva. Conversaţia lor s-a terminat rapid, într-un rece non-combat. Poate că germanul se

temea că va fi trimis pe frontul din Rusia. El, care se întorsese de acolo, nu mai avea de ce să se teamă şi, chiar dacă ar fi avut, nu-i păsa. Onoarea e o afacere personală! – i-a spus totuşi, spre sfîrşit, aducătorului decoraţiei. A doua zi i-a făcut o vizită Leei, lăsînd birja să-l aştepte aproape două ore în faţa casei doctoriţei. Lumea din oraş n-ar fi avut nimic împotrivă dacă primarul s-ar fi dus la ea acasă, dar maiorul Scipion, armata română adică, ar fi trebuit să fie mai discret cu amorurile lui jidoveşti. Nu îndrăznea nimeni să-i recomande sau să-i sugereze asta, chiar dacă el nu mai avea privirea şfichiuitoare de dinainte de a pleca pe front. Pe faţă îi apăruse ceva ce aducea a răutate plictisită. Colţurile gurii îi căzuseră şi buzele i se subţiaseră. În prima seară cînd a apărut la restaurantul gării a întrerupt începutul unei demonstraţii de simpatie. Venise să mănînce o friptură, nu să asculte discursuri. Era, din ordinul Mareşalului, una dintre zilele fără pîine în localuri. Dar ca multe alte ordine ale sale şi aplicarea acestuia suferea interpretări, deşi părea respectat cu stricteţe. În cîrciuma lui Fănică nu li se aducea decît turtă de mălai clienţilor ocazionali şi localnicilor pe a căror discreţie nu te puteai bizui. Ceilalţi primeau felii de pîine acoperite cu şervete, pîine de camuflaj, cum i se spunea. Scipion şi-a mîncat friptura goală. Dar, cum i-a explicat după aceea judecătorului, nu refuzase pîinea pentru că voia să respecte ordinul, ci fiindcă nu suporta să mănînce nimic pe ascuns. Tot judecătorului şi numai lui i-a spus că trebuia să ne scoatem din cap că îi vom învinge pe ruşi. Tot ceea ce mai putem spera e să-i oprească nemţii, cînd Stalin va trece la ofensivă. Noi n-avem cum. Şi să ne ferească Dumnezeu să vină ruşii peste noi, după cîte le-am făcut! Altfel, Scipion se străduia să nu pară defetist şi după ce i s-au vindecat rănile degetelor amputate de la picioare a cerut, în scris, să fie trimis înapoi pe front. A primit, oficial, dar nu pe hîrtie, ci la

telefon, răspunsul că experienţa lui militară, domnule maior, era mai folositoare în ţară, dar fără să mai exagereze cu solicitări de sprijin din partea *civililor* în problemele armatei. Ofiţerul de la celălalt capăt al firului a închis, înainte ca Scipion să apuce să-i răspundă. Rămas cu vorba în gît, maiorul a plecat pe jos din cazarmă. Se gîndea la demisie. Nu se îndoia că i-ar fi fost acceptată imediat şi cu mulţumiri, încît după ce a ajuns în oraş i s-a părut că era mai bine să aibă în haină militară aceeaşi soartă cu civilii, oricare ar fi fost ea.

Trandafirul Profetului

Cam trăgea curentul în geamie. Muezinul Iusuf, tînăr, tinerel, contractase un *reumatismum* care îl chinuia noaptea, de viermuia în pat şi ofta aşteptînd să-i treacă durerile. Nu se ducea la doctor, spera că Profetul îl va ajuta. I-a destăinuit imamului că îl sfredeleau nişte dureri prin oase, iar imamul i-a recomandat nişte cataplasme cu frunze de aloe, ca expresie a milei lui Allah pentru reumatici. Pe el îl încercau nişte fierbinţeli cărora nu le dădea atenţie, prins în corespondenţa cu credincioşii. Scrisorile se răriseră, iar cele care-i veneau din Turcia şi din ţări lovite de război ajungeau cu mare întîrziere. Dar întrebările la care trebuia să răspundă erau parcă mai complicate şi medita uneori nesigur în dreptatea judecăţii sale. Ce le putea spune, să-i ajute, turcilor pe care îi prinsese războiul în Egipt, cu afaceri mici la care însă nu puteau renunţa, fiindcă ar fi murit de foame? Admiraţia lui pentru geniul războinic al Führerului de la Berlin începuse să scadă, iar ceea ce mai afla de la turcii care călătoreau în Germania i-l scotea de la suflet. Războiul îşi avea legile sale neîndurătoare, dar marii oameni de arme cată să nu oropsească oameni nevinovaţi şi îşi hăţuiesc soldaţii să nu dea iama în civili, nu-i îndeamnă la rele şi la omoruri care mînjesc haina militară. Corespondenţilor săi turci din Egipt le scria să nu uite că erau pe pămînt străin şi să se ţină deoparte: nici cu unii, nici cu alţii, încît să nu se trezească apoi la mijloc sau să stîrnească dorinţa de răzbunare a vreunora. Cînd mai venea în permisie cîte un turc din armata română, îl punea în încurcătură: Allah l-ar lua în paradis, la o adică, dacă murea pe front? Ce era să le spună acestora? După părerea lui erau slabe speranţe. Nu era un război sfînt pentru musulmani, încît fiecare avea să

fie judecat după faptele sale, nu ca luptător al credinţei. Pentru a-i mai întări însă pe turcii săi care aveau să se întoarcă pe front, le spunea că nici pentru creştini nu era un război sfînt. Se răspîndeşte zvonul că imamul le taie avîntul turcilor din armată şi că îşi îngăduie să pună la îndoială cruciada antibolşevică a Mareşalului. Îi bate la uşă imamului un oarecare de la Siguranţă, să discute puţin cu el. Înalt, grăsuţ, cu pălărie de fetru, blană de şoarece. Nu se descalţă la intrare, în ciuda rugăminţii imamului şi îi zice în casă, cu pălăria pe cap, că s-au adunat cam multe, cît o fi el de învăţat şi de sfătuitor al turcilor din toată lumea. Imamul l-a anunţat că se va plînge împotriva lui şi autorităţilor române şi prietenilor săi musulmani din străinătate. Omul Siguranţei îi spune că *autorităţile* sînt deranjate de atitudinea lui şi că această vizită neprotocolară e o ultimă dovadă de politeţe din partea statului, care ar fi putut să ordone o percheziţie amănunţită la el acasă, să i-o întoarcă pe dos, sau chiar să-l ia la nişte discuţii în arest. În urma acestei vizite, imamul a crezut că febra care-l încerca i se trăgea de la supărare. Se mai alesese şi cu o tuse căznită. Asta o punea pe seama prafului din oraş, pe care vîntul îl ridica mai rău ca în alţi ani. Şi n-avea el vreme să se gîndească la asemenea mărunţişuri de cînd începuse să se întrebe dacă nu cumva, prin agentul Siguranţei, primise un semn că locul lui nu mai era aici. Totuşi, un important semn contrar era că geamia se umplea înaintea predicilor sale. Veneau turcii bătrîni din satele vecine şi, în afară de credincioşii nelipsiţi, se înghesuiau tătarii din oraş să-l asculte. Bătrînii aveau copii pe front, cei tineri se aşteptau să fie luaţi în armată, iar cei trecuţi de vîrsta luării sub arme erau împinşi la geamie de nevestele lor. Toţi aşeptau să audă de la el ce se mai întîmplă pe front şi dacă a aflat ceva despre cei daţi dispăruţi. Dar semnul semnelor că trebuia să rămînă aici l-a primit imamul cînd în timpul

predicii l-a luat tusea, ceeea ce n-ar fi fost o noutate, dar cînd şi-a dus cuviincios batista la gură, a însemnat-o cu o pată de sînge şi spută, ca un boboc de trandafir roşu gălbui. Nu era galben, ca trandafirii trădării soţiei profetului, însă dacă ar fi hotărît să plece, poate că semnul din batistă n-ar fi fost mai degrabă sîngeriu, ci doar de un galben lipsit de speranţă din partea profetului.

Amoraşii din tavan

Cumpăra aur Fănică. Banii intrau în casieria restaurantului, de nu mai ştia unde să-i pună, aur nu se prea găsea de vînzare. Cine avea îl ţinea deoparte, pentru zile şi mai negre. Încrederea lui în bănci şi în acţiunile statului îi trecuse de cînd ruşii începuseră să tipărească şi lei, la concurenţă cu Banca Naţională, de parcă nu le-ar fi ajuns rublele de război. Haikis, care se pricepea la manevre financiare înalte, îl sfătuise să scape de bani, chiar şi în pierdere. Să-i dea pe orice. Şi să înveţe ruseşte!

Dacă nu-i mergeau afacerile, ca acum, angrosistul vedea totul în negru. Uitase cînd zicea că nemţii vor cîştiga războiul şi că germana va fi limba oficială a întregii Europe. Cu banii, însă, Haikis avea dreptate! Şi dacă aurul se găsea greu, Fănică a cumpărat o căruţă cu cai şi un camion de la Constanţa, cu gîndul să le revîndă după război. Din cînd în cînd mai găsea un ceas de vînzare, o monedă de aur sau vreo bijuterie, pe la jucătorii ghinionişti de la Cazino, pe care-i recunoştea de la distanţă. De la ruşi nu lua nici ceasuri, nici bijuterii, deşi după părerea cîtorva negustori din oraş ăsta era singurul mijloc prin care îi puteai face să ia înapoi banii cu care înecau piaţa. Se duce el la Bucureşti să vadă ce mai era cu apartamentul pe care îl cumpărase pentru Tanţi şi să afle noutăţi de la doamna Scipione. Apartamentul era în bună regulă. Portăreasa blocului, o unguroaică tînără, se ducea o dată pe săptămînă să deschidă ferestrele şi să încerce robinetele. Partea asta de cartier nu era în calea ruşilor, dar nici prea departe. Se mai rătăceau pe aici, cîte doi, trei, cînd se întorceau de la bordelurile din Dudeşti. O singură dată intraseră doi soldaţi în curtea blocului, să se ascundă de o patrulă militară de-a lor, care-i vîna pe întîrziaţi.

Altfel, prin centru vînzoleala era mai mare ca înainte. Pe Calea Victoriei dispăruse ordinea deplasării tuturor în aceeaşi direcţie pe fiecare trotuar. Cîrciumile prin dreptul cărora Fănică trecuse şi îşi mai băgase nasul prin ele, să vadă cum mergea treaba, nu erau pline, doar mai zgomotoase. Se cunoştea că Mareşalul nu mai era la putere, să păstreze disciplina. Doamna Scipione era la curent cu ultimele noutăţi de la Palat, de la prietenele ei, deşi nu mai ieşise din casă de cînd veniseră ruşii în Bucureşti. Chiar dacă era de partea Majestăţii Sale: nu se mai putea merge, dragă Fănică, cu acest Antonescu! – asta nu o îndemnase să iasă cu flori în calea ruşilor, care oricum ne-ar fi ocupat. Din cîte aflase ea, Palatul era îngrijorat de comportamentul ruşilor şi de tăcerea americanilor şi a englezilor, care fuseseră informaţi cu discreţie, pentru a nu-i supăra pe ruşi, că armata sovieticilor comitea mari abuzuri faţă de populaţia civilă în România. Cînd Fănică a întrebat-o cine vindea aur în Bucureşti, Scipioanca l-a întrebat mai întîi, dacă el era de partea celor care încercau să profite de suferinţele ţării. Frumuseţea ei de văduvă îmbrăcată în negrul dantelelor sale l-a făcut să uite, pentru o lungă clipă, că venise în Bucureşti să cumpere şi aur, dacă găsea. Iar ea, în timp ce stătea în pat lîngă el, încă răsuflînd greu, înţelegea treptat temerile lui Fănică. Deşi făcea mulţi bani din restaurantul lui, nu era decît un om ambiţios care pornise de la mai nimic şi care acum i se părea dezorientat. În Bucureşti cine avea aur îl vindea cu discreţie şi nu pe lei, i-a spus, în timp ce stăteau amîndoi cu faţa în tavan. Ea, cel puţin, nu cunoştea asemenea persoane. Unele dintre doamnele de la Palat cumpărau discret dolari americani. Şi dolari americani unde se găseau? Pe la americanii care veniseră în România să facă afaceri. În timp ce o asculta pe văduvă, cu ochii în tavanul cu amoraşi al dormitorului ei, Fănică se întreba alarmat dacă

nu cumva îi dăduse Mariei Scipione blenoragia rusească de care suferise el pînă de curînd. Singura lui speranţă, ca ea să nu-şi dea seama că el îi transmisese fără să vrea boala rusească, era ca frumoasa văduvă să mai aibă de-a face şi cu alţi bărbaţi, care vedeau ca şi el amoraşii din tavanul dormitorului ei.

Trenul de ora opt

N-o băgase aproape nimeni în seamă pînă atunci. Crescuse neobservată, mereu îmbrăcată în cenuşiu şi cu basmale, tot cenuşii, care-i acopereau fruntea ca la băbuţe. Era Sandra, fata sifonarului Ioanidis. Grecul, pîrlit, dar cu coada pe sus, nu-şi lăsase fata să se joace cu copiii din cartier. Nevasta lui, Melinda, frigidă, bisericoasă, dar de o frumuseţe care-i aducea invidii sifonarului, era cea care o îmbrăca astfel. Sandra urmase liceul la un internat de fete din Braşov. I-ar fi plăcut să se ducă la facultate, la Litere şi Filosofie. Chiar dacă nu prea aveau cu ce s-o întreţină la studii, sifonarul ar fi intrat la datorii pentru ea, însă nu putea trece peste teama nevestei sale că i se strică fata la Bucureşti. Au mai ţinut-o vreo doi ani acasă. Doamna Ioanidis gîndea s-o mărite cu un candidat la preoţie, dar nu chiar cu orice ţărănoi dobrogean care trecuse prin seminar şi întreba mai întîi de zestre. În cele din urmă spiritul practic al sifonarului a învins pe jumătate temerile doamnei sale. I-a obţinut rîvnitul post de la casieria gării. O fată cu liceul putea spera la mai mult: să predea, ca suplinitoare, la vreuna dintre şcolile din oraş ori să facă ceva hîrţogărie pe la primărie. Judecătorul se oferise s-o ia pe lîngă el, cu salariu la stat, dar soţia sifonarului nici să n-audă. La casieria gării fata ei avea să fie despărţită printr-un ghişeu de lumea din jur, iar în locul respectabilelor ei rochii cenuşii ar fi îmbrăcat respectata uniformă a CFR-ului. Cînd a luat primul salariu, Sandra şi-a anunţat părinţii că a găsit o cameră cu chirie mai aproape de gară. Nu suporta să mai atragă atenţia bărbaţilor pe strada principală cu hainele astea de la CFR. Era învăţată cu rochiile ei simple şi cu basmaua pe cap. „Demisionezi şi îţi găsim altceva!”, dă să hotărască doamna Ioanidis. Sifonarul îi spune că

nu crede că fata lor asta voia! Apoi, sub privirea uluită a soţiei, sale a ajutat-o pe Sandra să-şi strîngă lucrurile din casă, a chemat o birjă şi a mers cu ea pînă la noua ei locuinţă. Cînd s-a întors, doamna Ioanidis i-a spus că dacă treaba ei de mamă se încheiase în această casă, *ea* se putea retrage într-un aşezămînt monahal. De ce să se ducă cine ştie pe unde, a întrebat-o, cînd îşi făcuse acasă o mănăstire de o singură persoană? Melinda părăsise de mulţi ani încăperea conjugală; se mutase în camera de oaspeţi, pe care o golise treptat de mobilă. Păstrase doar patul şi masa. Asta n-a împiedicat-o să plece la mănăstirea din Moldova unde se ducea oricum de două ori pe an, cu o parte din economiile casei. Cînd s-a convins că mama ei nu avea de gînd să se întoarcă, Sandra s-a despărţit de camera închiriată, dar ca să fie sigură că mama ei, şi dacă s-ar fi răzgîndit, nu mai putea să facă pe călugăriţa laică la ei acasă, i-a desfiinţat chilia. Camera de oaspeţi a redevenit ceea ce fusese, cu vechiul tablou cu pisici atîrnat deasupra patului, cu vitrina paharelor de duminică şi cu balerina de porţelan în mijlocul lor. Sifonarul, pe care nu-l mai invidia nimeni pentru frumuseţea inaccesibilă a soţiei sale, a ajutat-o să desfiinţeze chilia Melindei. Şi în bucătărie, după ani de zile, în locul mîncărurilor cuviincioase pe care le gătea soţia lui, fără carne, cel mult cu peşte, a început din nou să sfîrîie tigaia, ca pe vremea cînd erau tineri căsătoriţi şi el spera să facă bani frumoşi din sifonăria lui.

Tînăra casieriţă nu se mai simţea ultragiată că bărbaţii întorceau capul după ea pe stradă şi n-o mai speriau apropurile golanilor din oraş. Vreo trei dintre ei îi fuseseră colegi de şcoală. N-o recunoşteau şi nu le venea să creadă că ea era.

Ioanidis începuse să se îngraşe, de unde înainte părea bolnav, de slab ce era. Seara, cînd închidea sifonăria, se ducea mai întîi la gară, să-şi aştepte fata, dacă era de serviciu. Dar şi dacă Sandra era

acasă, el tot dădea o raită pe peron. Mai intra în restaurant şi lua o ţuică mică, la pahar. Cînd venea acceleratul de la Bucureşti, ieşea în uşă. Acesta era trenul cu care se întorcea înainte Melinda de la aşezămîntul monahal din Moldova. N-o mai aştepta, dar dacă ea s-ar fi întors, nu trebuia s-o întîmpine cineva?

Botezul

Într-o duminică, după predică, Fănică i-a ţinut calea preotului să i-l boteze pe Tudorică: „Sărut mîna, părinte!”. Popa se face că nu-l cunoaşte: nu-l vedea la biserică... Poate după nume, încearcă Fănică: Theodorescu, de la restaurantul gării. Nici după nume, că nu-l avea pe lista cu donaţii. Pricepe cîrciumarul şi i-o întoarce, dar cu respect. Pînă mai deunăzi era greu să pătrunzi şi în curte, darmite în biserică, dacă nu te aveai bine cu domnul Stelian şi cu gardiştii dumisale. Fănică nu ţinea să-i aducă aminte preotului că-l sărea cînd mergea cu busuiocul de Bobotează, dar nu voia nici să pară că nu observase. „Vremuri încurcate... Şi cunoştinţa, cu ce ocazie?”. Ştia părintele ce voia să-i ceară cîrciumarul, dar se lăsa greu de cînd se răriseră botezurile, cu toate ameninţările lui din amvon împotriva femeilor care *lepădau* pe furiş – lui i se spovedeau moaşele, să le ierte de păcate. Fănică ştia şi el, din cârciumă, ce-l apăsa pe preot. Avea o donaţie pregătită, din partea unei familii care se ridicase puţin de cînd venise aici.

„Din slujbele de pomenire şi din acatiste ce mai venea un ban la biserică. Nu tu nunţi, nu tu botezuri şi, Doamne, iartă-mă! moartea se mutase în Rusia, pe front!”, ar fi zis preotul. Se dusese la primărie să ceară bani pentru reparaţii la zidărie, că se adînceau crăpăturile făcute de cutremur şi stă să cadă turla bisericii – şi primarul că n-are! Obraznic, l-a sfătuit să mai meargă o dată cu căldăruşa din poartă-n poartă şi să le bată obrazul enoriaşilor. Cînd îl aude, să cadă părintele în păcatul mîniei, care şi-aşa îi cam dădea tîrcoale în timp ce număra banii din cutia milei. Îi ţinea sub ochi pe credincioşi după predică. Treceau pe rînd prin faţa cutiei, mai întîi cei mai înstăriţi, cu locuri în strană, urmaţi de cei cu pretenţii, care se aşezau

în primele rînduri, iar la urmă de tot amărîţii, cu mărunţişul lor. Ce nu găsea prin cutie!? – bănuţi înfăşuraţi în hîrtie, să nu sune şi să-i dea de gol pe cei înstăriţi, bancnote prăpădite, de nu le mai primea nimeni, pînă şi bucăţi de ziar tăiate de-acasă şi împăturite în patru. Dacă s-a dus acasă la fiecare cu căldăruşa şi cu catastiful să-i scrie, ca să nu creadă careva că bagă el banii în buzunar, s-a ales doar cu cîteva sute de lei şi cu promisiuni de donaţii. Îşi face preotul cîteva cruci cu limba după ce aude îndemnul primarului şi de-abia după aceea îl întreabă dacă auzise de unul Kemal Agi Amet. Parcă da, zice primarul. Erau cîţiva cu numele de Kemal în oraş, dar nu ştia de unde să-l ia. „Nici nu mai ai de unde, dacă-i pe aşa. Ăsta a fost primar al Medgidiei cînd dumneata nu te născuseşi.” Turc sau tătar, nu vorbea bine româneşte, dar s-a dus la Bucureşti şi a cerut de la guvern bani de biserică pentru creştinii din oraş. Şi n-a plecat de-acolo pînă nu i-a căpătat. Acum preotul ce era să-i spună primarului, că nici el n-ar fi ştiut de acest Kemal Agi Amet dacă n-ar fi găsit printre actele bisericii lăsate de fostul paroh, copia unei scrisori de mulţumire adresate „Voitorului nostru de bine, învăţatului şi de Dumnezeu iubitului Kemal”! De curiozitate s-a dus Fănică la doctorul Tefik, care mai ştia una alta din istoria oraşului. Au băut vin şi din memoria doctorului negustor de curcani a ieşit la iveală că da, Kemal, care fusese cel dintîi primar al Medgidiei după ce trecuse Dobrogea de la turci în regat, se dusese la Bucureşti şi primise 10.000 de lei, o avere în banii de atunci, după ce îi bătuse obrazul prim-ministrului că vine el turc (sau tătar) să ceară bani de biserică pentru creştinii din Medgidia. Şi aşa o ridicase. Dar cine dintre români mai voia să ţină minte aşa ceva? Două săptămîni mai tîrziu, în vreme ce preotul ţinea slujba de botez pentru Tudorică al lui, lungă, după tot tipicul, Fănică se uita din cînd în cînd la crăpăturile din pereţii bisericii, prin care pătrundea

lumina amiezii. Altfel, ce să zică, toţi cei invitaţi veniseră la botez, iar primarul stătea, recules-încrezător, chiar sub turla crăpată, la fel cum se spunea că ar fi stat inginerul Saligny sub podul său de la Cernavodă, cînd a trecut pe deasupra convoiul marelui tren de încercare.

Prietenii lui Caludi

O rărise cu vînătoarea dom' Caludi. Războiul nu-l încurca prea tare, dar îi stătea în gît că se lungea. Se înmulţiseră iepurii: nu mai avea cine să-i împuşte. Pe el îl tăiau nişte dureri de picioare – făcuse gută, îi spusese doctoriţa, încît erau zile cînd nu putea nici să se încalţe. Ca să nu zacă în pat, ieşea din casă pe un scaun şi stătea la soare, în hainele de vînător, cu pălăria pe cap. Căţeaua se întindea la picioarele lui. Dădea din coadă, în aşteptare. Cînd se plictisea, începea să sară în jurul scaunului şi dacă el nu-i dădea nici un ordin, fugea pînă la grajd şi se punea pe lătrat. Speria caii, apoi se întorcea lîngă el cu coada între picioare. Dom' Caludi nu-i arăta cravaşa. Dacă îl lăsau durerile, se ridica de pe scaun. Se plimba prudent prin curte, în picioarele goale, că nu răbda nici papucii la ce junghiuri cumplite avea. Vedea în gard cîte o scîndură putrezită şi striga să vină careva să pună alta în loc. Cine să vină!? Liota de meşteri şi argaţi din vremurile bune se tot subţiase. Atelierele din fundul curţii erau goale. Primii plecaseră fierarii. Se angajaseră la făbricuţa de cuie şi potcoave de la marginea oraşului. Rotarul pe care-l adusese cu mare tocmeală dintr-un sat de lîngă Braşov să facă aici căruţe şi şarete îşi luase calfele şi se mutase la Constanţa. După el îşi luaseră tălpăşiţa cei doi lemnari şi mecanicul tractorului. Nu putea să-i oprească. Marea împroprietărire nu-i îmbogăţise pe ţărani şi puţin cîte puţin îl sărăcise şi pe el. S-ar fi putut descurca mai bine, dar îi pierise cheful – nu mai avea pentru cine să muncească.

Prietenii lui de vînătoare îmbătrîniseră. Mai şi muriseră – vreo doi mai mult de inimă rea, după ce scăpătaseră, ceea ce el, unul, nu putea înţelege. Nu mai avea puterea de altădată, dar nici bătaia de cap de-atunci. Doamna lui era nemulţumită, că nu mai

veneau ţăranii la ei să-i roage, ca înainte, să-i cunune şi să le boteze copiii, de parcă nu năşiseră destui. Şi dacă s-ar fi înfiinţat careva la poartă, i-ar fi aşteptat cheltuieli şi tevatură, că de petreceri nu le ardea.

Dom' Caludi îşi făcuse abonament la *Universul* pentru ştirile de pe front, dar de cînd se lămurise că lucrurile mergeau rău nu mai citea ziarul. Începuse să postească, şi din cauza gutei, dar şi cu gîndul că poate o folosi la ceva. Duminica intra în biserică şi după slujbă aprindea cîte o lumînare pentru morţi şi pentru vii. Asta înseamnă să îmbătrîneşti! – se gîndea în drum spre casă. Ai tot mai mulţi prieteni *dincolo* şi cu cei de *aici* te întîlneşti tot mai rar. Pînă şi timpul parcă trece altfel. Nu te mai trage înainte, se împuţinează dinspre capătul celălalt. Nu-şi făcea griji, oriunde l-ar fi aşteptat acel capăt. Dar suporta greu umilinţa durerilor şi se temea să nu-l lase puterile de tot.

Cînd îl părăseau junghiurile îi revenea cheful de viaţă. Ieşea cu căţeaua pe cîmp. O lăsa să fugă după prepeliţe şi mergea repede după ea. Se întorcea în oraş pe la gară. Nu mai bea ceai cu rom în restaurant, de frică să nu-l apuce durerile pe-acolo. Dacă-l prindea alarma pe peron, nu se băga în adăpost. Se speria căţeaua de lume multă şi lătra.Nici lui nu-i plăcea înghesuiala. Dar ca să nu zică nimeni că *moşierul* sfidează autorităţile, se ducea cu fereală la magazii şi de-acolo lua o birjă pînă acasă. Pomenea care sufla în fluier pe strada principală, mai mult ca să se afle în treabă, se oprea din fluierat şi îi spunea „Să trăiţi!", din poziţie de drepţi. Îi venea să rîdă lui Caludi. Cînd se pornea sirena, îi sărea inima din loc. Nu cît să i se facă rău. Era mai mult ca un ghiont. Chiar dacă nu-şi pierdea calmul, îl indispunea că el, vînător învăţat cu împuşcăturile, tresărea de la nenorocita aia de uruitoare cocoţată pe acoperişul gării.

Apartamentul din Bucureşti

Găseşte Fănică un teanc de bani roşi de şoareci, în şifonierul de pe sală. Noroc că era teancul gros şi nu izbutiseră şoarecii să intre prea adînc în el. Nu ştia unde-şi pusese pantofii cu scîrţ şi Virginia se dusese cu copilul în vizită la Musica. Lasă el pantofii şi mai caută prin casă: dibuie prin sertare, pînă şi în gura samovarului, bani puşi bine. Cu frica ei de hoţi, uitase Virginia de ei. I se părea lui că nu prea ies bine socotelile restaurantului, dar nu stătea să numere francul ca ea. Şi mai făcea şi alte afaceri, în parte cu Haikis angrosistul, care-i spunea că e păcat să nu lase banul să se mişte. Virginia nu avea încredere în Haikis, cu umblatul lui de colo pînă colo, neînsurat şi cu biroul într-o cămăruţă, la hotelul Traian. Dar cînd îi auzea maşina claxonînd noaptea în faţa casei, oricît de tîrziu, sărea să-l întîmpine, îi punea să mănînce în sufragerie şi, dacă lipsea Fănică, îi ţinea de urît şi-l întreba ce-a făcut pe unde-a fost. Se bucura că-i aducea bomboane şi, ascultînd ce-i povestea el de prin ţară, o lua părerea de rău că nu se duce şi ea să vadă lumea. Fănică, după vin, după ţuică, tot mai schimba locul. Ea pe la Slobozia ce mai călca şi la Constanţa doar între două trenuri, să nu scape restaurantul de sub ochi. Dacă se gîndea mai bine însă, nici ca Haikis, tot timpul pe drumuri. Cînd i-a arătat Fănică banii roşi de şoareci, s-o lase picioarele de supărare că n-o mai ajuta ţinerea de minte. Îi punea deoparte, ca să nu-i mai ducă el grămadă la bancă ori să-i schimbe în titluri de stat, cît or fi de sigure şi astea! Văzuse ea cum era să n-ai un cheag de bani în casă – uitase Fănică?! Le crăpa buza să ia restaurantul şi scîrba aia de funcţionar de la bancă n-a vrut să le dea credit, cioclul neruşinat! Dar ca să-i arate că n-o lăsase memoria de tot, mai scoate şi de prin alte

ascunzători, teancuri, teancuri. O casă, cu banii jos, socoteşte el din ochi, bagă totul într-o servietă şi-o lasă vorbind singură. Îl ia pe Haikis din hotel şi hai la Bucureşti cu maşina. Ar fi avut angrosistul treburi în Capitală, dar să plece la drum pe nemîncate, că aşa i-a venit lui Fănică, nu i se părea tocmai cuşer! Se certase cu Virginica? Nu chiar! îl linişteşte cîrciumarul şi nu prea. Se plictisise de fetele de la Chelu? Nu l-ar fi deranjat pentru aşa ceva! Avea vreo afacere urgentă? Fănică nu ştia cît era de urgentă, dar putea fi o afacere. De-abia după ce-au trecut Dunărea cu bacul îi spune că ajunsese să aibă bani de nu mai ştia Virginia pe unde i-a ascuns. Asta să fie paguba ta! îi zice Haikis, care avea rabini în familie. Dar cînd îi arată cîrciumarul banii din servietă, trage maşina pe dreapta, opărit de admiraţie: Ce noroc pe el, cu Virginica – *goldenberg*! De sus pînă jos, *goldenberg*! Şi îşi bagă Fiatul în draci, să ajungă mai repede la Bucureşti. De-abia cînd au trecut de Piaţa Obor îi spune Fănică ce voia să facă cu banii. Dar măcar îi numărase? Aşa, din ochi, o scaldă cîrciumarul. Intră Haikis pe Moşilor şi se opreşte la un telefon public. Şopîrleşte apoi cu maşina pe nişte străzi scurte şi pune frînă în dreptul unui bloc cu trei etaje. Ăsta era! Se dă Fănică jos din maşină, se uită şi face cîteva poze. Blocul aducea cu vila din Constanţa pe care pusese Virginia ochii, dar arăta de zece ori mai bine. Avea ferestre mari şi balcoane largi, sonerii la intrare şi două scări. Una lată, din marmură neagră, strălucind impunător, cealaltă mai îngustă, în culoarea pietrei de rîu. Îi arată Haikis mai întîi apartamentul lui cu numărul 8 şi-i spune că dacă nu-i trece aerul de ţărănoi fericit de pe faţă, el nu se mai bagă. Domnul Ştefănescu, proprietarul, îi aştepta la numărul 7 şi le cere de două ori mai mult decît luase de la Haikis pentru numărul 8. Apartament mare, cu deschidere la stradă şi cu o garsonieră la etajul trei, plus boxele de la parter. Fănică mai că i-ar fi dat

banii, dar se trezeşte jucătorul de titireze din el: venise cu banii jos! Şi lasă servieta din mînă. Dacă domnul Ştefănescu găsea acum pe altcineva să-i intre cu toţi banii în casă, el se retrăgea. Şi cît ar fi oferit domnul Theodorescu pentru acest apartament? Păi, se uimeşte Fănică, el era angrosist ca domnul Haikis, să scoată atîţia bani din cîrciuma gării de la Medgidia cît a dat bogatul lui prieten pe apartamentul său? Şi o ia întristat înapoi, spre uşă, dar uită, chipurile, servieta. „Spuneţi un preţ!", îl somează proprietarul. „Eu mă gîndisem la preţul domnului Haikis, chiar dacă s-au mai scumpit banii peşin." Cu ochii la servietă, proprietarul zice da, plus 10 la sută! Fănică se întoarce din drum, iar domnul Ştefănescu se duce să-l aducă pe notarul căruia îi vînduse apartamentul de la parter să facă actele. Iese Fănică pe balcon să răsufle, şi se uită la acoperişurile caselor din jur. Parcă nu era o privelişte să-i placă Virginiei. Atunci, ca să nu-şi ia vorba înapoi, i-a venit în cap să cumpere apartamentul pentru Tănţica lui, să-l aibă de zestre.

Noaptea proclamaţiei

La prînz, cînd era căldura mai mare, se bătuseră puţin gunoierii în piaţă, cu măturoaiele. Nimic deosebit. După-amiază Grigori rusnacul se certase cu una dintre fetele de la Chelu, care nu voia să-i plătească plimbarea cu birja. Nici asta nu era o noutate. Cearta se stinsese cînd apăruse Pomenea poliţistul. Pe la 11 noaptea, Ionică chelnerul îl trage deoparte pe Fănică şi-i spune că a auzit ceva la radio. În restaurant, lumea obişnuită, dar parcă mai puţină la ora asta ca de obicei, şi cîţiva soldaţi nemţi care aşteptau trenul de Constanţa. Terminaseră de mîncat şi beau vin roşu la carafă. Regele vorbise la radio, dom' Fănică! Zicea că a făcut armistiţiu cu ruşii! „Fugi, mă Ionică, de-aci! Antonescu ce-a zis?" Păi tocmai asta era, că Antonescu, nimic! Se duce Fănică la şeful gării. Cînd îl vede, Tudorică îl întreabă direct ce părere are despre comunicat. Fănică ce părere să aibă, tot nu credea. Ce putere avea regele împotriva Mareşalului? Dar, întreba şi el, nemţii încheiaseră vreun armistiţiu cu ruşii? Regele nu spunea nimic despre asta. Scosese însă România din război, tocmai cînd spărseseră ruşii frontul. Se întoarce Fănică la restaurant, care aproape că se golise. Nemţii tot acolo, cu chef de băut. Nu păreau să ştie ceva de vreun armistiţiu. Ionică îl anunţă că regele îşi repetase comunicatul la radio, parcă şi mai apăsat. După părerea lui, se isprăvise cu alianţa cu nemţii. Dar ei ce puteau face? Să le spună nemţilor să plece din restaurant? Fănică a exclus această posibilitate din două motive: războiul se purta pe front, nu în cîrciumi, iar la el în local şi nemţii erau oricînd bine veniţi. Totuşi, după o jumătate de oră, cînd soldaţii germani s-au suit în trenul de Constanţa, Fănică a închis cîrciuma. De-abia în ziua următoare, cînd Virginia a venit la restaurant

cu copilul în braţe şi i-a pus pe toţi la treabă – de fricoşi şi de puturoşi! –, au început să se simtă efectele armistiţiului. La sfatul lui Scipion, Hermann, ofiţerul de legătură german, locotenent de artilerie, s-a urcat pe Zundapp-ul lui cu ataş, cu care plimba copiii duminica pe strada principală, şi a plecat din oraş, fără să se grăbească. Pomenea l-a salutat milităreşte, ca de obicei. Cîţiva s-au făcut că nu-l văd. Mama unuia dintre copiii pe care-i plimba cu motocicleta, văduvă de război, i-a făcut semn să se oprească. Şi-a adus băiatul să-i spună *auf wiedersehn* şi i-a pus în ataş o trăistuţă de pînză groasă cu roşii, brînză cu chimen şi o pîine de casă. Cînd a ieşit din oraş, locotenentul a luat-o în viteză pe drumul spre Bucureşti. Primise ordin să se retragă la Cîmpina. Maiorul Scipion îi spusese pe unde să o ia şi îi desenase un fel de hartă a drumului, cu numele localităţilor pe unde trebuia să treacă. Totul cu o explicabilă politeţe rece. Ofiţerul român nu mai avea încredere în Mareşalul său, la fel cum o parte dintre camarazii lui şi chiar şi el, de cîteva luni, nu mai credeau în inspiraţia militară a Führerului. Totuşi românii, despre care, chiar dacă îi simpatiza, n-avea o părere bună – erau enervant de dezordonaţi şi leneşi şi nu ştiau ce înseamnă cuvînt de onoare – îi luaseră comanda Führerului lor. Defectele lor îi ajutaseră, în timp ce calităţile alor săi îi împiedicau să-i ia puterea omului care îi împingea spre înfrîngere.

În timp ce Hermann, neamţul oraşului, după care oftau cuviincios cîteva văduve, ca după un înger, se apropia cu motocicleta de începutul unui prizonierat care avea să-l ducă în Siberia, comitetul de criză îşi începea întrunirea de urgenţă la cîrciuma din gară. Pînă să ajungă la ordinea de zi, ce atitudine trebuia adoptată în noile împrejurări, comitetul s-a luat la ceartă. O parte dintre reprezentanţii săi susţineau că arestarea Mareşalului şi armistiţiul încheiat de *Mihăiţă* cu

ruşii erau o ruşine. Patentă! – a adăugat categoric Cezărel boiangiul. Majoritatea s-au ridicat în picioare şi au intonat, emoţionaţi, imnul: *Trăiască Regele, în pace şi onor...* Întrunirea s-a spart, în ciuda încercării Judecătorului de a readuce întregul comitet la ordinea de zi, votată în unanimitate la începutul întîlnirii. Poate dacă la întrunire ar fi luat parte şi dom' Caludi, de care se jenau şi unii şi alţii, comitetul nu s-ar fi rupt, era de părere Ionică chelnerul. Dar bătrînul moşier plecase cu noaptea-n cap la vînătoare ori, cine ştie, n-o fi fost în stare să iasă din casă, chinuit de durerile vreunui atac de gută, şi nu voia să se afle.

Accidentul

Se împuşcase dom' Caludi la vînătoare! Vestea asta s-a strecurat cu greutate în oraş, printre ştirile de la Bucureşti şi de pe front care păreau să se bată cap în cap. Aliaţii de pînă ieri se retrăgeau şi bombardau Capitala, de rămas bun. În Răsărit, însă, noii aliaţi îi luau prizonieri pe români, dacă nu-i secerau cu mitralierele. Maiorul Scipion primise mai întîi ordinul să apere gara, iar după o jumătate de oră să trimită trupa la Cernavodă, să păzească podul. A lăsat două plutoane la gară şi cu ceilalţi oameni s-a dus la Cernavodă, cu un tren din patru vagoane de marfă tras de o locomotivă grea şi cu locomotiva plug la capătul celălalt. Cu cele două locomotive voia să blocheze liniile, dacă ar fi fost cazul, deşi nu se aştepta ca germanii, cîţi erau la Constanţa, să se retragă pe calea ferată. Lumea se strînsese la gară. Nu se uita nimeni în gura primarului care făcea ture cu maşina pe strada principală şi striga la megafon: „Patrioţi, vigilenţă şi calm!". Pomenea şi şeful gării se străduiau să-i împrăştie cu binişorul: Ne aşteptăm la represalii! Bucureştiul a fost bombardat! Cu gîndul că-i face totuşi să plece măcar pe unii din gară, poliţistul a anunţat la megafonul gării că domnul Caludi îşi pierduse viaţa. Parcă nu-l auzise nimeni sau, mai rău, parcă nimănui nu-i păsa. Se auziseră totuşi cîţiva de „Dumnezeu să-l ierte!", iar femeia de serviciu care spăla geamurile sălii de aşteptare şi-a smîrcîit puţin nasul a plîns.

Cu o zi în urmă doamna Caludi venise la secţie şi îl rugase, încurcată, pe Pomenea să-i caute soţul, fiindcă trecuse noaptea şi nu se întorsese de la vînătoare. Poliţistul a rechiziţionat o şaretă, în contul comunicatului important pentru ţară care se tot anunţa la radio, şi a pornit pe cîmp pe unde ştia că se ducea dom' Caludi după iepuri. Mîna calul în

trap grăbit şi stătea în picioare. Dacă se răsturna şareta, să aibă timp să sară. După ce a urmat cărările obişnuite ale lui dom' Caludi, l-a căutat acolo unde n-ar fi trebuit să se afle, în rîpa de la marginea dealului. Aici se ducea numai iarna, să pîndească lupii. Bătrînul vînător zăcea cu faţa în jos. Căţeaua scheuna pe lîngă el. De-abia după ce l-a întors i-a văzut puşca. Căzuse peste ea şi o acoperise cu trupul. Lîngă el erau doi iepuri împuşcaţi. Dom' Caludi avea în piept o gaură urîtă. Ca şi cum s-ar fi împiedicat în buza rîpii, şi ar fi scăpat puşca din mînă, iar puşca, în loc să cadă cu ţeava în jos, se răsucise în aer, lovise pămîntul cu patul şi i se descărcase în piept. Era un accident rar, dar nu unic. Cu vreo lună în urmă, cînd se întîlniseră în gară, dom' Caludi i-a povestit exact un asemenea ghinion la vînătoare, în care îşi pierduse viaţa, după celălalt război, un tînăr prieten al său despre care apoi ziarele au scris că s-ar fi sinucis: „Nici gînd, domnule Pomenea! Un fiu de boier nu se sinucide, ca un ofiţeraş înşelat în amor." Apoi, ca şi cînd ar fi vorbit singur, dom' Caludi a adăugat că pentru un bătrîn chinuit de gută care i-a suportat pe nemţi în ţară ca aliaţi ar fi prea mult să-i suporte şi pe ruşi, ca ocupanţi, după cum mergeau treburile pe front. Pomenea l-a pus în şaretă şi s-a întors în oraş ţinîndu-l de după umăr. Mai sufla furnicile de pe el şi a intrat în curtea lui pe poarta din spate, aceea pe unde, cu ani în urmă, veneau şi plecau clienţii fierarilor, ai rotarului şi ai lemnarilor pe care îi adunase dom' Caludi la el în curte, cu gîndul că va ridica oraşul. Pe atunci, el, Pomenea, fusese trimis tînăr poliţist în Medgidia, iar omul care-l aşteptase în gară nu fusese primarul, cum îşi închipuia, ci pe atunci încă tînărul dom' Caludi, care-l izgonise din oraş pe fostul poliţist fiindcă era o căzătură beţivă de care nu mai asculta nimeni. Ca să nu-i iasă vorbe, dom' Caludi îl dusese la nou înfiinţatul hotel Traian şi îi spusese că oraşul plătea pentru el, pînă

va fi gata casa în care va locui ca şef al poliţiei. Mai tîrziu, cînd Pomenea a aflat, din aproape în aproape, că nu oraşul, ci Caludi îi plătise şederea la hotelul Traian, moşierul n-a vrut să recunoască: domnul şef de post nu trebuia să se ia după proştii care-şi închipuiau că el îşi risipea banii pe asemenea mărunţişuri. În raportul său de constatare Pomenea a scris moarte accidentală. Fiindcă, aşa cum i-a spus după aceea maiorului Scipion, dacă ar fi scris sinucidere, te pomeneşti că popii ar fi refuzat să-i facă slujba şi ar fi cerut să fie îngropat la marginea cimitirului, laolaltă cu morţii fără nume.

Internatul

Cînd a auzit că intră ruşii în ţară, Fănică a lăsat totul deoparte şi s-a dus să cumpere vin şi ţuică, înainte să crească preţurile. Nu mai stătea la petreceri şi lua vinul pe loc, fără să mai facă turneul degustărilor, ca înainte. Prietenul lui, Pisdosu, a lăsat preţul la jumătate, numai să-i ia Fănică tot vinul din cramă, ca să nu i-l bea ruşii gratis. Cîrciumarul s-a făcut că uită cum îl jupuise Pisdosu de bani. A încărcat două vagoane cu butoaie de vin, deşi nu ştia unde avea să pună tot vinul ăsta. Cu butoiaşele de ţuică s-a descurcat mai uşor. Le-a adus în patru căruţe mari, ardeleneşti, acoperite cu prelate pe care scria VAR NESTINS.

Virginia îi pregătise pe copii de întoarcerea la Braşov. Îi trimisese la Constanţa cu Ionică să le cumpere haine şi ce le mai trebuia pentru şcoală şi la internat. Mircică ar fi vrut tot costum de comandă de la Bucureşti. Nu îndrăznea să deschidă gura. Tanţi se lăsase încîntată de promisiunile chelnerului şi, dacă ea nu zicea nimic, el ce să facă? Amîndoi se simţeau mai în largul lor cu Ionică decît cu tot mai posomorîtul lor tată, care venea acasă doar ca să-şi schimbe hainele, cînd nu lipsea cîte o săptămînă întreagă. Virginia nu mai avea nici ea timp de ei. Se ducea cu Tudorică în braţe în restaurant şi, cînd se întorcea să-i schimbe scutecele, avea sînii atît de plini de lapte, încît pînă ajungea acasă, că doar nu era să-i dea să sugă de faţă cu chelnerii şi cu bucătăresele, sfîrcurile îi umezeau rochia atît de rău, că trebuia să îmbrace alta, înainte de a se duce înapoi la cîrciumă.

Fănică se întorsese în oraş în fruntea convoiului de căruţe. Descărcase butoiaşele de ţuică la el acasă. Vagoanele cu vin încă nu ajunseseră în Medgidia. Cîrciumarul, cu gîndul la paguba lui, se

scapă de faţă cu omul Siguranţei şi zice că sub Antonescu nu s-ar fi întîmplat aşa ceva. Verzui-gălbior la faţă, turnător cînd nu-i putea înhăţa pe atentatorii la siguranţa statului, *omul* nu mai ştia ce stăpîn are. I-a suflat lui Fănică să aibă grijă ce-i iese din gură, fiindcă nu se ştie cine-l mai aude. A doua zi au apărut vagoanele cu butoaiele de vin. Descarcă Fănică două vagoane, goleşte butoaiele în budanele din pivniţa restaurantului şi rămîne cu două pline. Le duce acasă în grajd lîngă gheţărie. Iar pentru ultimul vagon deschide licitaţie, pentru fiecare butoi în parte. Le-a vîndut pe toate după o jumătate de oră. Şi-a scos banii pentru tot vinul pe care îl cumpărase, dar cu cît se băteau mai tare ceilalţi cîrciumari din oraş pe vinul adus de el, cu atît se întreba mai mult dacă ruşii nu vor veni şi aici în oraş, chiar dacă nu prea aveau ce să caute în Medgidia.

Cînd i-a spus Virginia să pregătească darurile pentru profesori, să-i ţină pe copii în ochi de bine, Fănică numai că n-a început să sughiţe. Virginica nu ştia pe ce lume trăim? Veneau ruşii, femeie! Pe Mircică, mai treacă, meargă, îl puteau trimite la Braşov, dar cum să mai bagi la internat o fată pe vremurile astea? Cu o zi înaintea plecării la Braşov, îi spune el fetei sale că, tăticule, te dau aici să faci şcoala în particular, că *pe-acolo* nu mai ştim ce-o fi. Tîntul de Mircică sare şi el să rămînă acasă, unde era mai bine decît la internat. De-abia cînd o vede pe sora lui că plînge fiindcă ea nu putea merge la Braşov, spune că prefera să meargă acolo, decît să rămînă ca prostul în Medgidia. Fănică s-a abţinut să-l plesnească peste gură. A doua zi l-a luat, într-o silă reciprocă, pe Mircea în acceleratul de Bucureşti, de unde urmau să schimbe cu primul tren spre Braşov. Tanţi, care a sperat pînă în ultima clipă că Fănică o va duce şi pe ea la internat, i-a condus la gară, ca să-i arate lui Mircea că nu-i părea rău că ea rămîne acasă. După ce a plecat trenul şi s-a golit peronul gării, a

început să plîngă după fetele de la internat şi, încă fără să-şi dea seama prea bine, după ea însăşi, cea care n-avea să se mai întoarcă la Braşov niciodată.

Ochi fumurii

S-a speriat Sandra casieriţa cînd la cinci dimineaţa – nici nu se luminase de ziuă! – domnul Ion i-a ieşit înainte în hainele lui negre, pe treptele peronului care dădea în gară. A trecut în fugă pe lîngă el şi nu s-a oprit decît în biroul impiegatului. Se temea de bărbaţii îmbrăcaţi în negru. Îi aminteau de preoţii care veniseră să o peţească, dar şi mai mult îi aduceau aminte de coşmarurile că mama ei se întorsese acasă. Şeful gării o aştepta să deschidă împreună casieria, fiecare cu cheia lui. Cînd a văzut-o, i-a spus că n-ar fi trebuit să alerge. Mai era o jumătate de oră pînă să intre în casierie. Sandra îl vede din nou pe chelner, pe geam, şi-l întreabă pe domnul Tudorică cine era. După ce-o lămureşte şeful că domnul Ion, aşa şi aşa, iese casieriţa din birou şi-i spune chelnerului că-l luase drept ce nu era. Ionică, altfel priceput în asemenea dialoguri, bate înapoi. Domnişoara trebuia să-l scuze... nu mai ştie ce să zică şi se retrage. Chelnerului îi plăceau atît de mult femeile, încît nu risca pentru nimic în lume să se îndrăgostească de vreuna anume. Dacă i se părea că ar fi putut pica victima unui asemenea risc, renunţa imediat la agresivitatea lui amoroasă. Dar în dimineaţa aceea, chiar dacă se retrăsese, simţea că nu mai putea da înapoi. Şi, pe onoarea lui, nu voia decît s-o vadă şi el pe fata lui Ioanidis despre care se spunea că n-o mai recunoşteai, aşa de bine arăta în taiorul de ceferistă. În lumina gălbuie a becurilor de pe peron, Ionică nu-i văzuse casieriţei decît ochii de un albastru fumuriu şi părul nici blond nici castaniu şi simţise că i se taie răsuflarea. De această dată însă nu se retrăsese strategic. Dacă n-ar fi făcut-o, ar fi început să scîncească pe lîngă ea ca un cîine fără stăpîn, dar cînd a ajuns în restaurant şi-a dat seama că trebuia să se întoarcă.

După ce ea a deschis casieria, s-a dus la ghişeu. I-a cerut un bilet pînă la Constanţa, la clasa întîi şi a întrebat-o dacă trenul avea întîrziere, aşteptînd să-i întîlnească privirea. Casieriţa nu se uita însă decît după biletul pe care îl băga în maşina de marcat, iar apoi la banii pe care îi primise de la el prin deschizătura ghişeului. Nu l-a privit nici cînd i-a întins biletul şi el i-a zis: „Vă mulţumesc deosebit!", înghiţind în ultima clipă cuvîntul „domnişoară". Cu zece, hai, cinci ani înainte l-ar fi rostit fără să clipească, dar acum ar fi sunat ca o aluzie la cei 41 de ani ai lui, la care nu voia să se gîndească. Cu biletul inutil în mînă, a ieşit din sala de aşteptare, unde, altfel, se ferea să intre. Îl ţinea la distanţă mirosul motorinei cu care femeile de serviciu curăţau duşumelele. Nu îi dădea Sandrei mai mult de 20 de ani. Spera să aibă 25 şi să nu fie logodită, nici pe cale. Auzise nişte ciudăţenii despre ea, în restaurant, cînd i se ceruse o *opiniune expertă* despre fata asta a sifonarului. Ion n-avea nici o opiniune. Nici măcar n-auzise de ea pînă atunci. Sau, dacă auzise, poate că nu-i dăduse atenţie. Ce putea fi interesant la o tînără care nu vrea să fie remarcată? Că era prezentabilă în uniforma CFR-ului? Pe transatlantic îi fusese dat să vadă călugăriţe tinerele, misionare, care atrăgeau privirile tuturor cu echipamentul lor monahal, adorabil. Bietele fete! Nu erau nici frumoase, nici interesante şi cînd ieşeau pe punte, la clasa a doua, să mai ia aer, se simţeau evaluate din ochi ca femei, poate pentru prima oară în viaţa lor. Amintindu-şi de vorbele astea, lui Ionică îi venea să-şi dea peste gură. În oraşul ăsta, care nu merita o frumuseţe ca Sandra, tot ceea ce spui într-un anumit fel e povestit cu totul altfel, răuvoitor şi înflorit scandalos. Ionică s-a dus a doua zi cu căruţa încărcată cu lăzi de sifoane la prăvălia lui Ioanidis, de unde pînă atunci restaurantul gării nu-şi încărca sifoanele decît la Constanţa. Grecul, obraznic: Cum, domnul Ionică,

suntu mai ieftine sifoanele la mine? Nu erau mai ieftine, i-a tăiat-o chelnerul, dar dacă fiica dumneavoastră e casieriţă la gară, unde e restaurantul nostru, poate că puteau face afaceri împreună. Pînă să umple Ioanidis toate sifoanele, fata lui s-a întors de la gară şi a intrat în prăvălie să-l ia acasă. Cînd a dat cu ochii de Ionică, Sandra l-a întrebat cu ce tren s-a întors de la Constanţa. Şi s-a uitat curios-zîmbitoare la el, încît după ce Ionică s-a întors la restaurant cu sifoanele umplute a oferit tuturor clienţilor şi angajaţilor cîte o carafă din vinul vechi şi scump al cîrciumii lui Fănică. A rezultat o beţie generală şi fără motiv. Ionică se plimba printre mese şi patrona cheful, cu gîndul la ochii fumurii ai Sandrei şi la întrebarea ei zîmbitoare.

Captură de război

Vestea că vin ruşii a fost mai îngrozitoare decît apariţia lor în oraş. Trimişii *Antihristului* jefuiseră şi violaseră pe drumul lor prin Moldova, ca într-o ţară ocupată. Prin oraşe se mai abţineau ruşii, dar la ţară, unde nu-i vedea nimeni, se zicea că făceau prăpăd. Dacă apucau să se îmbete, violau şi vacile din grajduri, înainte de a le pune la fript. Nu scăpau de ei nici babele uitate de Dumnezeu. Armata română nu îndrăznea să le facă nimic noilor aliaţi. Nici nu mai avea cu cine: trupele fuseseră trimise să-i urmărească pe germani, pentru a-şi dovedi fidelitatea faţă de Naţiunile Unite. Jandarmii de prin sate primiseră consemn să nu-i provoace pe ruşi. Unii se împuşcaseră singuri de ruşine. Cei care încercaseră să păstreze ordinea, în pofida consemnului, fuseseră ucişi pe loc de soldaţii Armatei Roşii. În Bucureşti, ruşilor li se organizase o primire fastuoasă, ca eliberatori, şi se spunea că Mareşalul Antonescu ajunsese pe mîna lor, cadou din partea autorităţilor române.

Un prim tren militar rusesc, tras de două locomotive, a trecut prin gară spre Constanţa fără să oprească. Din cel de-al doilea s-au dat jos noii aliaţi. Nebărbieriţi, murdari de pe drum şi înfometaţi, au invadat oraşul. Se pişau pe unde nimereau şi cereau *hleba* peste garduri. Au golit prăvăliile cu rublele lor roşii şi la bordelul din deal se aşezaseră la coadă. Erau atît de mulţi, încît fetele nu făceau faţă, chiar dacă mai primeau şi cîte doi odată în camerele lor. După şase ore nesfîrşite, locomotiva eşalonului a început să şuiere. A scos mai întîi o chemare care s-a lungit aproape un minut, urmată de un semnal luminos trimis spre cer de un plutonier. Veneau ruşii în fugă de pe unde întîrziaseră. Cei care se îmbătaseră

cumplit erau aduşi de după umeri de cei care se ameţiseră mai puţin.

Antihriştii aveau totuşi un Dumnezeu – poliţia lor militară, personificată de un tînăr căpitan şi de cîţiva soldaţi. Căpitanul a intrat în restaurantul gării şi l-a golit imediat, cu pistolul în mînă. Un soldat uitat de camarazii lui printre mese a ieşit din cîrciumă în patru labe. S-a ridicat în picioare pe peron. După cîţiva paşi a căzut din nou. L-au luat de pe jos întîrziaţii care veneau de la bordel. Locomotiva a şuierat din nou. De astă dată mai scurt. Întorşi din oraş la această chemare erau nişte soldaţi cu ochi alungiţi pe care-i aduceau în spate tătarii, chiar dacă nu înţelegeau ce vorbeau. Căpitanul poliţiei militare s-a făcut că nu-i vede. Ultimul care a apărut pe peron a fost un rusnac blond, sublocotenent, care mîna de la spate, cu patul puştii, o femeie, ca pradă de război. Cînd căpitanul poliţiei militare l-a somat să lase femeia în pace, rusnacul i-a spus zîmbitor că îşi găsise nevastă. El era cel care îşi pierduse în bombardamentele de la Odesa soţia care vorbea româneşte! Căpitanul şi-a scos pistolul şi i-a spus din nou să-i îngăduie femeii să plece. Cu acelaşi zîmbet pe faţă, rusul cel blond a îndreptat puşca spre şeful poliţiei militare. Căpitanul l-a împuşcat cu trei gloanţe. Cu unul l-a nimerit în cap şi cu celelalte două în piept. Apoi a făcut semn soldaţilor din cel mai apropiat vagon să-şi ia camaradul mort în tren, iar femeii să plece. După ce eşalonul a pornit spre Constanţa, tînărul şef al poliţiei militare ruseşti a cerut un tălmaci. Singurul care s-a oferit a fost Ion chelnerul, care ştia ceva ruseşte. „Armata sovietică nu avea nimic cu populaţia civilă, dar în glorioasa ei luptă eliberatoare nu putea ierta nici măcar greşelile propriilor ei soldaţilor.” Cu de la el putere, chelnerul a adăugat la megafon că civilii ar fi făcut bine să se ţină mai la distanţă de noii aliaţi, dacă puteau.

Cafeaua lui Sarchis

De patru ori îi goliseră ruşii prăvălia lui Sarkis şi o dată i-o devastaseră. Nu scăpaseră de ei nici ceilalţi negustori din oraş. Ruşii veneau în valuri şi plăteau cu rublele lor pe care nu le voia nimeni, dar cine ar fi îndrăznit să le refuze? Se devalorizau banii mai repede decît puteau negustorii să cumpere marfă de ei. Şi nu se întrevedeau zile mai bune. Paguba lui Sarkis era mai mare, chiar dacă făcea rost de cafea şi de coloniale de la armenii lui din străinătate. Ăia să n-audă de ruble şi nici în lei nu mai aveau încredere de cînd Mareşalul pierduse puterea. Cafeaua se scumpise atît de mult, încît aproape că nu mai merita s-o caute, dar aici mai intra şi orgoliul lui de negustor. Cînd se găsea cafea pe toate drumurile, putea s-o cumpere oricine, acum o dibuia numai cine avea nas. De cînd o păţise cu doi saci în care era fasole, nu cafea Mocca, se ducea la vapor să aştepte transportul. Nu-şi putea închipui că prietenul lui, Haiganuş din Pireu, îl înşelase. Îi cumpărase cafeaua şi pentru sufletul lui, că nu mai avea, dar şi pentru cîţiva prieteni din oraş, chiar şi pentru nerecunoscătorul de Haikis, care spunea că toţi armenii sînt rude între ei, singura lui explicaţie că se ajută ca evreii, deşi nu sînt poporul ales. Cei doi saci pe care scria fasole, aşa cum convenise cu Haiganuş, îi veniseră printr-un om de încredere, aşa că nu-l putea bănui nici pe el. Fasolea din saci era dintr-un soi grecesc, cu bob mărunt, o recunoscuse imediat Ioanidis sifonarul, cînd i-o arătase, încît din trei, patru, una: ori îi trimisese Haiganuş fasole din greşeală, ori cine dusese sacii în port la Pireu le schimbase conţinutul, ori înlocuirea avusese loc pe vapor, ori, dracu ştie, poate că omul său de încredere îi dăduse lovitura. Dar de unde să fi găsit paguba asta de fasole grecească pe care n-o importa

nimeni? Haiganuş i-a mai trimis un sac, gratis, în numele convenţiei nescrise că între parteneri pagubele se împart jumate-jumate. Şi acest sac i l-au furat ruşii cînd i-au devastat băcănia. Sarkis le-a trimis vorbă negustorilor din oraş să se întîlnească duminică la restaurantul din gară. Din cîte observase el, eşaloanele ruşilor nu se abăteau duminica asupra oraşului. Se mai odihneau şi ei. N-au venit toţi cei pe care îi aştepta. Farmacistul avea, ca de obicei, alte preocupări. Petrel măcelarul, care fusese lăsat la vatră, bolnav de plămîni, se ferea să se arate, de frică să nu-l înhaţe poliţia militară a ruşilor, cum mai făcuse cu cîţiva foşti combatanţi în Răsărit, din oraş. Îl luaseră pînă şi pe profesorul Gelu Tonoiu, aşa olog cum era. Primarul n-a venit, ca să nu se creadă că era iniţiativa lui. Au apărut în schimb, neinvitaţi, dar primiţi cu recunoştinţă, judecătorul şi maiorul Scipion. Judecătorul se nimerise să vină. Maiorul aflase ceva despre întîlnire şi nu-l răbdase inima să stea acasă. Fănică, pe a cărui prezenţă contau toţi, avea o treabă urgentă la Constanţa. Luase de la una dintre fetele din deal o blenoragie rusească, de nu mai ştia de el. În schimb, a răspuns invitaţiei Tudorică, şeful gării. Chestiunea era clară şi simplă pentru Sarkis. Cum se puteau apăra de ruşi, fără să o facă făţiş? Scipion i-a avertizat că nu avea cum să-i ajute. El însuşi primise consemn special să nu care cumva să-i întărîte pe aliaţii-ocupanţi. Judecătorul era şi mai sceptic. După părerea lui, ceea ce se întîmpla acum proba limpede că intraserăm doar pe mîna ruşilor. Americanii nu mai aveau nici un interes strategic în România, după ce bombardaseră rafinăriile de la Ploieşti şi Bucureştiul. Şi noi ce facem? – l-a întrebat Sarkis. O să daţi faliment!, zice judecătorul, iar apoi, ca să-i mai liniştească, le spune că toată România va păţi acelaşi lucru din cauza ruşilor, dacă nu se termină războiul mai repede, ca să se întoarcă ăştia de unde au venit. Şeful gării, de la care nu aştepta

nimeni vreo veste bună, le-a promis că dacă află că vreun tren cu soldaţi ruşi se apropie de Medgidia îi va anunţa, cu sirena gării, să aibă timp să-şi închidă prăvăliile sau, măcar, să-şi ascundă marfa pe unde or şti.

Femeia cu voal

Mircea fugise de două ori de la internatul din Braşov în primul lui an de liceu. Fănică îl dusese înapoi, cu o răceală ameninţătoare care-l făcea pe fiul lui să uite că nu mai voia să calce pe la internat. A doua oară cînd s-a trezit cu el acasă, cîrciumarul l-a pus să probeze şorţul unuia dintre băieţii lui de prăvălie, care vindeau covrigi şi dulciuri pe peron. I-a spus că asta-l aşteaptă dacă nu mai vrea să se întoarcă la liceul comercial din Braşov. Pe el îl scăpa şi de cheltuieli şi de griji. *Domnul* Mircea îşi făcea intrarea în afaceri şi mai cîştiga un ban, din bacşişuri. Nu era o ameninţare, ca data trecută, cînd Fănică de-abia se abţinuse să-l ia la palme, ci o promisiune liniştită, aproape binevoitoare. Pînă atunci, şi-a amintit Mircea, tatăl lui se ţinuse de toate promisiunile pe care i le făcuse. S-a întors la disciplina nemţească de la internat, fără să mai protesteze nici măcar în gînd, de teama şorţului negru, cu buzunare în faţă, care l-ar fi aşteptat acasă. Fănică i-a mai dat la Braşov o masă la restaurant pedagogului de la internat şi l-a învăţat cîteva trucuri de pocher. Mai greu i-a fost cu directorul, care voia să-l exmatriculeze pe Mircea al lui pentru că strica reputaţia liceului. I-a închis gura doar cu două teancuri groase de bani cu banderola Băncii Naţionale. Dacă tot nu mai avea încotro, băiatul a început să înveţe, şi în anul următor ajunsese printre primii din clasă. Cînd a venit vacanţa de Crăciun, şi-a împăturit cu grijă hainele, înainte de a le băga în geamantan. Printre haine a vîrît şi cărţile de şcoală, cu gîndul să se mai uite prin ele şi în vacanţă. Cînd s-a suit în tren, se simţea mai mult intern la Liceul Comercial din Braşov decît Mircică de la Medgidia. Cînd personalul de la Braşov a ajuns în Gara de Nord şi Mircea a schimbat trenul, să ajungă la Constanţa,

s-a lăsat inundat de bucuria că se întoarce acasă ca elev al unui liceu cu pretenţii. Avea un pachet de ţigări Regale din care fumase cîteva în closetul personalului, dar parcă nu era de ajuns. Şi-a luat şi o sticluţă cu lichior să guste din ea pe drum. În vagonul de clasa întîi nu prea era lume în compartimente. Mircea a căutat unul gol. Aici putea fuma liniştit, fără să se mai ducă la closet. Nici nu porneşte trenul, că intră în compartiment o doamnă sau domnişoară numai cu o poşetă şi cu o pălărie cu voal. Îi spune „Bună seara" şi se aşază pe locul de la fereastră, în faţa lui. Se terminase cu fumatul şi cu lichiorul, şi-a făcut socoteala Mircea. S-a prezentat, politicos, deşi nu era cazul. Dar cînd o doamnă – sau domnişoară?! – se aşază în faţa ta, nu poţi sta ca mutul în faţa ei. Femeia i-a zîmbit prin voal. Îi părea bine! Se înnopta. Dacă tot îşi cumparase lichiorul întoarcerii acasă, s-a gîndit el, doar nu era să rămînă cu sticla în buzunar. S-a dus la closet să-şi aprindă şi o ţigară. Cînd s-a întors, femeia nu mai era în compartiment, dar parfumul ei rămăsese, ceea ce l-a făcut pe Mircea să creadă că ea se dusese la celălalt capăt al vagonului să se uşureze. Îi aspiră el parfumul pînă se uită în sus şi vede că în plasa pentru bagaje nu mai era nimic. Geamantanul lui dispăruse.

Trage semnalul de alarmă şi trenul se opreşte.

Cînd a ajuns la Medgidia, Mircea era mulţumit că scăpase de amenda pe care voia să i-o dea conductorul trenului, dar fără geamantan aproape că nu-i venea să se dea jos din tren. Noroc că era noapte. În loc să se ducă mai întîi la restaurant, liceanul a ocolit peronul şi a trecut drumul să ajungă acasă. De supărare, pe drum, mai fumase cîteva ţigări şi golise sticluţa de lichior. De-abia după ce a ajuns acasă s-a dus la restaurant. Fănică nu era acolo, iar mama lui, prinsă într-o ceartă cu bucătăreasa, aproape că nu l-a văzut că venise acasă. Mircea s-a dus la tejghea şi a cerut un *dorobanţ* de vin, în contul băiatului de prăvălie

care ar fi trebuit să devină. Apoi a dispărut. Cînd termină Virginica certa cu bucătăreasa îşi aduce aminte că i se întorsese acasă băiatul. Mircea nu era în restaurant, dar poate că era acasă. Nu era nici acolo. Să-l fi luat ruşii? Sau te pomeneşti că după ce venise în vacanţă, Mircică fugise, cum se întîmpla cu băieţii prin oraş în ultima vreme! După miezul nopţii, cînd a venit Fănică acasă după o partidă de titireze, l-a chemat pe Pomenea să-i găsească băiatul. Apoi ce-i vine Virginicăi, să se ducă jos în gheţărie, să se răcorească niţel, că turba, măcar că şi afară era frig. Aprinde ea lumina şi îl vede pe Mircică, Doamne, cu capul pe un calup de gheaţă. Dormea cu un zîmbet pe faţă, ca atunci cînd era mic, încît mai că nu-i venea să-l trezească.

Invitaţia expertului

Bărbieritul de dimineaţă, care îl trezea cu totul din amorţeala somnului, începuse să i se pară judecătorului o operaţiune plictisitoare. Deschidea ochii mult mai devreme ca înainte. Asculta BBC-ul, apoi se dădea jos din pat indispus. Nu înţelegea de ce se încăpăţînau germanii să reziste, şi încă pe ambele fronturi. Ce putere avea acest Adolf Hitler asupra lor, încît nu îndrăzneau să-l dea jos? Atentatul ofiţerilor îl întărise, de parcă germanii erau dispuşi să moară pînă la ultimul pentru el. Ce loialitate de coşmar!

Cînd începea să se bărbierească, judecătorul îşi amintea de eşecul său amoros cu tînăra farmacistă Cristina, ceea ce însă i se părea din ce în ce mai suportabil. Rămînea cu briciul în mînă la gîndul că începuseră să dispară oameni din oraş şi că nu ştia ce să le spună celor care îl întrebau de soarta lor. Pomenea nu băgase pe nimeni în arestul poliţiei. Ruşii erau cei care făceau arestări, pe legea lor. Aveau un camion militar cu prelată şi înhăţau pe cine voiau ei. Îi luaseră mai întîi pe basarabenii care se pripăşiseră în oraş, apoi pe cei cîţiva soldaţi lăsaţi la vatră care luptaseră în Crimeea. Dispăruseră şi două fete de la Chelu, dar despre ele se spunea că fugiseră de frica neiertătoarei blenoragii sovietice, care pe altele le scoseseră din meserie. Judecătorului nu-i mai venea să iasă din casă. Îl oprea lumea pe stradă să-l întrebe ce ştia. Primarul răspîndise zvonul că aceste arestări aveau loc cu încuviinţarea lui, fiindcă poliţia militară a aliaţilor avea dreptul să ridice numai ruşi. Judecătorul i-a cerut să retracteze public acest zvon infamant. Primarul a refuzat – dacă ruşii abuzau de drepturile lor, nu era treaba lui să spună că judecătorul nu era amestecat în abuzurile lor. Legal, magistratul oraşului ar fi trebuit să ştie pe

cine arestau ruşii şi, dacă nu afla decît după aceea, s-ar fi cuvenit să protesteze! Scos din sărite, judecătorul s-a dus la comandamentul ruşilor, să ceară explicaţii, deşi autoritatea lui nu se întindea asupra poliţiei lor militare. L-a primit un căpitan tînăr care nu înţelegea nici franceza, nici germana, iar din engleză nu ştia decît *yes*, *no* şi *OK*. S-au înţeles în cele cîteva cuvinte ruseşti pe care le ştia judecătorul şi în cele, cam tot atîtea, pe care căpitanul le învăţase în româneşte. Arestări? *Niet !* Cum sediul comandamentului era la parterul hotelului Traian, căpitanul a trimis după Ion chelnerul, peste drum, la restaurantul gării. Vine chelnerul la minut, mai mult n-ar fi venit, şi cînd află ce voia să-i spună judecătorul rusului îl sfătuieşte să nu-l stîrnească. Căpitanul era din Odesa. Îşi pierduse nevasta şi amîndoi copiii în timpul unui bombardament al trupelor române. Dar din cîte mai aflase Ion de la ruşii care intrau în restaurantul gării, basarabenii refugiaţi erau vînaţi în toată ţara, ca trădători, şi duşi în Siberia. Cu românii care dispăreau povestea era mai simplă. Ruşii aveau vreo doi, trei oameni în oraş care le făceau liste cu foştii combatanţi români în Crimeea lăsaţi la vatră. Judecătorul i-a cerut totuşi să protesteze. Ce i-o fi spus Ion căpitanului şi ce-o fi înţeles rusul, că se trezeşte el bătut pe umăr de şeful comandamentului. După ce-au ieşit din hotelul Traian, Ion l-a invitat la restaurant, să schimbe o vorbă. Chiar dacă avea o părere bună despre Ionică, judecătorului nu i-a picat bine această invitaţie. A acceptat-o în silă şi uluit că un om manierat şi cu simţul ierarhiei îi putea spune aşa ceva. Chelnerul i-a zis vorba pe peron: să aibă grijă să nu-l pună primarul şi pe el pe listele pe care le dădea ruşilor, în numele fidelităţii lui faţă de alianţa româno-sovietică. Înainte să-i mulţumească, judecătorul l-a întrebat de unde ştia ce liste făcea primarul? Fiindcă el, ca expert angajat de primărie, scria în ruseşte numele pe care

primarul i le trimitea pe bileţele separate şi în zile diferite, ceea ce n-ar fi fost nimic. Atît că Ionică observase că cei ale căror nume le scria în ruşeşte dispăreau din oraş.

Prasceai, prasceai!

Să dea bîţîiala peste Virginia cînd aude că Florica bucătăreasa se ţinea cu un rus – soldat, plutonier, ce-o fi fost el. O văzuse Musica, în centru, la braţ cu muscalul. Blonziu, frumuşel, nimic de zis, dar nu se expuneau duduile de la stabiliment cu ruşii pe stradă şi se găsea bucătăreasa de la restaurantul gării! Ce era în capul ei? Virginica ce să zică, ea de mult îl întrebase pe Fănică de ce-o mai rabdă, şi el, că bucătărese bune se găsesc greu! Florica îi luase la rînd pe ceferişti şi pe chelnerii din toate cîrciumile de-aici. Nici ea nu mai ştia cîte chiuretaje făcuse. Cînd au venit ruşii, tocmai trecuse la frizerii turci ai lui Midat, ăla cu care mai juca table Fănică. Ea îi mai zicea de bine, că o femeie nu umblă din bărbat în bărbat, ca o căţea în călduri, să mă scuzi. Ce să te înţelegi cu ea? Zice ca tine şi, dacă se uită unul mai lung la ea, se duce cu el în pat, cînd mai ajunge. Cu ceferiştii se întindea prin vagoane, ca să nu-ţi mai mai zic pe unde îşi găsea cu chelnerii, de închidea ochii Pomenea, ca să n-o ducă la post, pe unde dădea peste ea, proptită în ziduri pînă şi de şchiopul de Mangiurea, dacă şi ăla era bărbat! Cum era să recunoască Virginia că se obişnuise cu nebunelile Floricăi, chit că nu-i picau bine? Răbufnise şi ea, că o zgîndărise Musica în pretenţiile ei despre restaurant. Ce să-i spună – că, dacă era un singur rus, tot era bine şi că nu din cauza uniformei se ducea cu el? Dar la gîndul că ar putea înnădi Florica şi ruşii după ceferiştii care veneau după ea la bucătărie, o ia Virginia deoparte. Auzisem, Florico, că te-ai logodit cu un rus din ăştia. Bucătăreasa nu zicea niciodată nu cînd o vedea pe Virginia încruntată. Nici ei nu i se părea de laudă că nu refuza pe nimeni, dar cu ăsta, Nicolai îl cheamă, coană Virginica, era altfel. Îi

cîntase numai ei cu o balalaică. Şi se înţelegeau în ungureşte. Şi ieri, să se ardă pe plită dacă minţea, o căutase Şukuri frizerul şi ea i-a zis că n-are vreme de el. Trebuia să iasă la plimbare cu Nicolai, care nu-i atinsese decît braţul, pe stradă, şi o aşteptase în faţa hotelului Traian. Ceea ce spunea bucătăreasa nu se potrivea deloc cu ce făceau ruşii prin oraş. Îl pune Virginia pe Ionică să afle ce era cu acest Nicolai, măcar de-o curiozitate. Chelnerul i-a povestit a doua zi ce ziceau ruşii despre el. Nu era nici scrîntit, nici neputincios cu femeile. Era de trei ani pe front. Ca soldat nu era cine ştie ce de capul lui, dar le cînta şi le purta noroc celorlalţi din companie. Îl fereau ruşii cît puteau, să nu păţească ceva, după ce le cîntase la Stalingrad sub asediu, de-l auzeau şi nemţii din tranşeele lor. Îi plăceau şi lui femeile; dacă intra într-un bordel nu se făcea de rîs. Pe el însă, îl lăudau soldaţii, războiul nu-l înrăise şi nici nu-i uscase sufletul. Nu înţelegea Ionică ce voiau să spună ruşii cu uscatul şi unul dintre ei se bate cu mîna pe inimă: „*serţi*” apoi scoate tutun dintr-o ţigară, îl fărîmiţează între degete şi-i zice lăcrimos „Asta nu serţi Nicolai”. Două balalaici i se spărseseră rusului în raniţă pînă să ajungă în România. Pe-asta de acum i-o găsiseră camarazii la o casă de amanet şi o rechiziţionaseră în contul sacrificiilor pentru victorie. Era încrustată cu sidef, dar parcă nu suna ca alea dinainte. S-a mai plimbat Florica la braţ cu Nicolai încă vreo două săptămîni. Pînă au venit alţi ruşi cu trenul, iar Nicolai şi ai lui s-au suit într-un eşalon care urma să-i ducă în Germania. Nicolai îi cînta din gură şi din balalaică de adio Floricăi, de pe scara vagonului: „*Prasceai, prasceai...*”. Ea era singura care îşi lua rămas bun de la ruşii care plecau. Era pe 21 noiembrie, o zi cu vreme pişăcioasă, după părerea lui Ion chelnerul. Cînd s-a înnoptat, Costel ciocănarul de vagoane a şuierat după Florica, la uşa din spate a restaurantului. Bucătăreasa, care nu era niciodată în stare să

reziste semnalelor lui Costel, prăjea cartofi într-o tigaie uriaşă, pentru ruşii înfometaţi care veniseră, şi cînta pentru ea, în sfîrîitul uleiului din tigaie, „*Prasceai, prasceai, padruşca daragaia...*”, fără să audă chemările ciocănarului şi fără să observe că se ardeau cartofii în tigaie.

A doua ţuică

Strîns cu uşa de judecător, primarul a recunoscut că le dăduse ruşilor anumite informaţii despre cîţiva cetăţeni. Da, şi adresele lor! De unde era să ştie el că ruşii voiau să-i ridice? Judecătorul îl prinsese pe Mitică la restaurantul din gară. Primarul venise să bea o ţuică şi n-avea poftă de discuţii, dar cum să refuze învitaţia judecătorului de a se alătura comitetului de urgenţă al oraşului? La masă mai erau cîţiva negustori şi maiorul Scipion, care în ultima vreme nu mai ieşea în oraş în uniformă. Umbla într-un costum vechiuţ, cenuşiu, în care părea mai scund decît era. Vine primarul la masa lor, cu ţoiul de ţuică în mînă, doar să ciocnească. Judecătorul îl întreabă dacă avea vreun motiv să nu se aşeze lîngă ei. Mitică, ce să mai zică îşi trage un scaun la masa comitetului de urgenţă, dar îşi dă ţuica pe gît şi nu mai comandă alta. Adică era pe picior de plecare. Judecătorul cere încă o ţuică pentru el, să nu stea primarul cu ţoiul gol, şi începe să-l ia la întrebări, mai de departe. Cum îi mergea maşina, să nu-i fie de deochi? Slavă Domnului, n-avea de ce să se plîngă!, îi spune Mitică şi-l întreabă de ce nu mai ieşea cu Buickul la plimbare prin oraş. Adică, zicea zîmbetul lui, de ce nu-i mai dădea tîrcoale Cristinei farmacista, şi de ce nu mai defila prin oraş cu maşina lui americană tocmai acum, cînd aliaţii mai aveau puţin şi cîştigau războiul. Judecătorul i-a răspuns că nu se simţea în largul său în noile împrejurări. Se temea să nu-i fie rechiziţionată maşina în numele alianţei cu Armata Roşie. Se temea degeaba, l-a asigurat Mitică. De bine, de rău, avusese el grijă ca ruşii să nu se dedea la excese. Apoi, aproape în şoaptă: Atît cît era posibil să te înţelegi cu ei! Judecătorul a coborît şi el vocea – în anumite momente, ca să

ceri, trebuie să şi dai cîte ceva, nu? „Ce să le dai ăstora? Că-şi iau ei singuri!”; „Cînd ştiu unde să caute...”, i-a sugerat judecătorul. Mitică a început să răsucească ţoiul între degete. Se părea că erau în oraş unii care îi ajutau pe ruşi să găsească ce voiau. „Pe basarabenii refugiaţi cine i-a ajutat să-i găsească?” – l-a luat judecătorul la sigur. „Cu ăştia a fost altceva. Ruşii îi caută pe cetăţenii lor, să-i ajute să se repatrieze.”; „Şi i-ai crezut...” Mitică odată a schimbat macazul cînd şi-a da seama de ce-i făcuse cinste cu o ţuică judecătorul: „Tu ai fi îndrăznit să nu-i crezi? Ai primit *tu* telefon de la Bucureşti să le acorzi aliaţilor tot sprijinul?”. Judecătorul a recunoscut că nu primise nici un telefon. Apoi s-a întors spre maior şi l-a întrebat dacă lui îi ceruseră aliaţii să le spună care dintre lăsaţii la vatră din oraş luptaseră în Crimeea. Scipion nu le urmărise discuţia. Îl încercau nişte mîncărimi cumplite la degetele retezate de la picioare, ca şi cum ar fi fost întregi şi le-ar fi trecut degerăturile. Certurile astea dintre civili nu-l interesau, chiar dacă era prieten cu judecătorul, iar primarul i se părea o secătură periculoasă. Dacă Mitică devenise informatorul oficial al ruşilor, cum susţinea judecătorul, şi îi ajuta să dea de urma celor pe care îi căutau, basarabeni şi români, la grămadă, asta era partea infectă a acestui război în care totul fusese mînjit de toţi, la ordinele politicienilor. Legile războiului şi onoarea militară nu mai erau decît un rahat în drum, pe care îl luaseră în picioare şi unii şi alţii. Iar judecătorul, pe care îl credea mai mintos, nu părea în stare să priceapă că primarul era un nenorocit prins la mijloc; voia şi el să supravieţuiască. În loc să-i răspundă lui Oliviu, maiorul s-a ridicat de la masă: „Digestie uşoară, domnilor!”. În costumaşul lui cenuşiu, de civil, Scipion parcă nu mai era el însuşi. Îi dispăruse aerul de protector al oraşului. Îi dispăruse şi ţîfna de ofiţer care se bătuse în dueluri. A ieşit din restaurant strecurîndu-se printre

cei care îi stăteau în drum. Dezamăgit, judecătorul, s-a uitat după el, apoi l-a întrebat pe primar de ce îi dăduse şi pe români pe mîna ruşilor. Drept răspuns, Mitică i-a aruncat ţuica în ochi, ca să se termine odată cu pretenţiile lui Oliviu că el era legea în oraşul ăsta. Negustorii de la masă n-au zis nimic, dar dacă Mitică îndrăznise una ca asta, iar judecătorul doar se ştersese cu batista de ţuica pe care i-o zvîrlise primarul în ochi, asta însemna că se cam terminase cu puterea judecătorului în oraş.

Un semn de adio

Oraşul se pleoştise mai rău ca pe vremea legionarilor, era de părere Haikis. Nu că i s-ar fi făcut dor de ei. Era sătul de ruşi, chiar dacă trebuia să accepte că fără ei, să-i dea pe nemţi peste cap, Mareşalul ar fi rămas Conducătorul, cu legile lui antievreieşti cu tot. Iosif, prietenul lui din Bucureşti, om de condei şi de o blîndeţe aproape prostească, îi spusese că românii meritau să simtă şi ei gustul umilinţei şi neputinţa. Haikis nu şi-a permis să-l contrazică pe învăţatul său prieten, care fusese părăsit de apropiaţii lui, scriitori sensibili, care cînd văzuseră dincotro bătea vîntul, îi întorseseră spatele. Acum, îi scria decepţionat Iosif, îi dădeau bună ziua ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic şi îi reproşau că nu-l mai vede omul cu anii. „Nici unuia nu-i e nici măcar jenă pentru ceea ce s-a întîmplat. Îl înjură vîrtos pe Antonescu şi se înghesuie să publice în ziare articole în care îi tămîiază deşănţat pe eliberatorii sovietici. Acum nici trei luni, unul dintre ăştia scria în ziarul lui Pamfil Şeicaru: hidra comunistă îşi va pierde capetele sub loviturile inspirate ale paloşului Sfintei misiuni a Mareşalului românismului şi a bravilor noştri aliaţi germani. Nu-l întreabă nimeni de ce şi-a dat convingerile la întors, deoarece aproape toţi sînt ocupaţi să facă acelaşi lucru. Nu m-aş mira să fie la fel de sinceri în lichelismul lor, ca şi înainte de intrarea ruşilor în ţară.” Haikis îi răspunsese că nici lui nu-i fusese uşor, în ultimii ani, dar l-ar fi bătut Dumnezeu dacă n-ar fi recunoscut că prietenii lui din Medgidia nu-i făcuseră una ca asta. Politicienii şi gînditorii, atît cît observase el, nu erau oameni pe care să te poţi bizui, dar cu un negustor cinstit te înţelegeai altfel. Pe el îl ajutaseră să se descurce persoane importante din oraş. Şi ei meritau să fie

umiliţi şi sărăciţi de ruşi? Prietenul lui îi răspunsese de-abia după două săptămîni. Nu avusese nimic special de făcut. Se bucurase intens că putea ieşi din subterană, că pe stradă nu mai era privit într-un anume fel, suspicios-ostil, din cauza înfăţişării sale suspecte *de jidan şi nu prea*, adică de posibil agent al ruşilor sau măcar de simpatizant al lor. În această din urmă privinţă, bănuielile din privirile celor care se uitau chiorîş la el pe stradă erau justificate. Îşi dorise, zilnic, în minutele şi orele însingurării sale, mai întîi să-şi revină ruşii în faţa invaziei, apoi să găsească puterea de a rezista şi, după aceea, să aibă forţa de a învinge. Şi totuşi, dacă la începutul războiului ar fi fost trimis pe front, n-ar fi dat înapoi, chiar dacă nu era bun de soldat. S-ar fi dus să ia Basarabia înapoi, ca orice bun român, dacă Antonescu i-ar fi cerut-o. Mareşalul *in spe* n-avea încredere în el. Prefera să-i trimită pe front, să se reabiliteze, pe legionarii care încercaseră să-l dea jos, decît pe evreii, ca el, care sperau că onoarea lui de militar îl va face să-i trateze onorabil. Aici Haikis era de acord cu prietenul lui. Conducătorul nu fusese mai breaz decît legionarii, doar că în loc să-i omoare cu mîna lui pe *jidani*, cum făcuseră ei, voia să-i facă să se sinucidă. Îi dezonora, îi sărăcea sau îi lăsa muritori de foame, în timp ce se jura că-i apără de ceea ce le făceau nemţii în Germania şi în ţările pe care le cuceriseră. În scrisoarea de răspuns, Iosif i-a dat dreptate şi a adăugat că *eliberatorii* începuseră să-l dezamăgească. Se purtau tot mai – n-avea alt cuvînt! – infect în Bucureşti, ca într-o capitală ocupată. „Dacă mă crezi, nu-mi vine să mai ies pe stradă. Ruşii, în care credeam, se comportă execrabil, ca o armată de ocupaţie. Se pare că toţi cei în care am avut încredere se străduiesc să mă facă să regret că le-am acordat-o.” Îi răspunde Haikis în aceeaşi zi, fericit că ciudatul său prieten se îndurase *să admită* că şi el putea avea dreptate în schimbul lor de scrisori. Cînd îi mergeau

afacerile, prins de treburi, angrosistul nu stătea să-i aştepte scrisorile de răspuns. Şi ceea ce nu ştia prietenul său era că atunci cînd primea scrisori de afaceri pe ele le deschidea mai întîi. Acum însă aşteaptă Haikis o săptămînă, mai trece una şi nimic. Să se fi supărat Iosif? Că mai păţise asta o dată cu el! După o lună, dacă tot n-avea ce face, se suie Haikis în maşină şi se duce la Bucureşti, să-l împace. Iosif avea un apartament într-un bloc din centru, la etaj. Îi deschide o femeie care îl ţine la uşă. Domnul Iosif nu mai era. Fusese, dacă nu vă supăraţi, călcat de un camion militar acum două săptămîni. Iese Haikis din bloc năucit. Se urcă în Fiatul lui mititel şi înainte de a o lua din loc apasă îndelung pe claxon, într-un fără rost semn de adio.

Locuri rezervate

Patru dintre cei cinci băieţi ai potcovarului Chiţoiu fuseseră mobilizaţi şi trimişi pe front. Ion şi Luca, gemenii, care primiserş primii ordinul, dispăruseră în timpul iernii de la Stalingrad. Luptaseră în acelaşi pluton de infanterie despre care nu se mai ştia nimic. Potcovarul nădăjduia că-i luaseră ruşii prizonieri. Maiorul Scipion, care scăpase la Stalingrad din încercuire, îi spusese că era cu putinţă, dacă se predaseră la timp. Gheorghe teteristul căzuse la datorie în timpul retragerii. Atît aflase Chiţoiu despre băiatul său care urma să devină inginer. Regimentul lui Mihai, al treilea fiu al potcovarului, aşteptase zilnic, timp de un an, ordinul să plece pe frontul din est. Se zicea că Mareşalul nu mai trimitea întăriri în Răsărit de teamă că ar fi putut rămîne descoperit în faţa regimentelor pe care ungurii le ţinuseră acasă. Comandantul regimentului în care Mihai ajunsese furier, fiindcă avea liceul, spunea că planul Conducătorului, pe care îl cunoştea – mare om, mare militar! –, era să aibă cît mai multă trupă la sfîrşitul războiului, încît să negocieze o pace avantajoasă. Cînd regimentul lui Mihai a fost trimis să lupte împotriva germanilor, colonelul comandant a făcut de doi bani ziua în care se născuse şi ziua cînd ajunsese militar de carieră în România. Şi-a condus regimentul pe front cu atîta prudenţă, încît a fost acuzat de laşitate. Nu-i păsa. Datoria lui faţă de ţară era să-şi protejeze soldaţii, nu să-i trimită la moarte, împins de la spate de ruşi. În Munţii Tatra, cu regimentul la strîmtoare, colonelul a comandat cîteva asalturi neaşteptate. I-a dat pe germani peste cap şi, după al doilea atac, a fost citat prin ordin de zi, pentru curaj deosebit. L-au decorat şi ruşii, dar asta nu i-a schimbat ideile şi, dacă a văzut că şefii armatei şi politicienii de la

Bucureşti voiau să cumpere bunăvoinţa lui Stalin cu vieţile soldaţilor de pe front, în februarie şi-a trimis în concediu jumătate din regiment. Pe Mihai furierul ar fi vrut să-l păstreze lîngă el. Era inteligent, devotat şi nu se pierdea cu firea în timpul luptelor, cum scrisese în raportul în care îl propunea şi pe el la o decoraţie pentru vitejie. Tocmai de aceea s-a răzgîndit şi l-a trimis în concediu. Mihai s-a întors acasă cu decoraţia prinsă de manta. Aşa se putuse sui în camioanele armatei şi în trenurile care se îndreptau spre ţară, fără să-şi tot scoată hîrtiile de drum din buzunarul de la piept al vestonului. În camioane nu se ferea de ceilalţi soldaţi. Bănuia că erau la fel de plini de păduchi ca şi el. În trenuri însă, chiar dacă i se oferea locul în compartiment, stătea la capătul vagonului pe valiza lui de lemn, să nu le dea păduchi şi altora. A ajuns la Medgidia într-o zi cu un vînt tăios, de tremurau şi caii celor doi birjari care aşteptau la gară. Unul dintre ei era Şukuri, pe care îl ştia de păduchios dinainte să plece la armată. S-a urcat lîngă el pe capră. Tătarul nu l-a recunoscut şi mai să-l dea jos din birjă: Aşteptam la cineva! Acasă, cînd a intrat în curte – cîinii, pe el! Scheunau fericiţi, iar Max lupul i-a pus labele pe piept şi l-a împins cu botul, să-l scarpine pe ceafă.

Că o fi auzit cîinii, că stătea pe ghimpi cu gîndul la el, iese maică-sa din casă, îmbrăcată în negru după Gheorghe, ţipă „Ioi, Mihăiuţ!” şi fuge înapoi, apucată. Se întoarce cu oala de ciorbă aburindu-i în braţe, să-l întîmpine cu plin. El ce să mai facă? Ia oala din mîinile mamei: ciorbiţă de fasole cu slănină afumată! Şi cu tarhon uscat!! Intră în casă, ameţit de miros şi împins de o foame veche. Uitase că voia să-şi lase hainele la intrare şi să se frece cu zăpadă pe tot trupul ca să nu umple casa părintească de păduchii cazoni ai războiului. A dus oala cu ciorbă în bucătărie şi în aşteptarea mamei, care să-i umple farfuria ca înainte, s-a aşezat din

greşeală pe scaunul lui Ion dispărutul... Nu s-ar mai fi ridicat – era pe drum de şase zile – dar după ce că adusese păduchi în casă, asta ar mai fi trebuit. Să uite că scaunele lui Ion şi al lui Luca din jurul mesei de la bucătărie trebuiau să rămînă goale pînă cînd fraţii lui mai mari aveau să se întoarcă de pe unde dispăruseră. În stînga lui aştepta cel mai gol scaunul lui Gheorghe, singurul dintre ei care care terminase definitiv cu războiul.

Arabica de război

De cîteva zile Sarkis se lăuda că primeşte un sac de cafea, dacă nu chiar doi, din cei trei pe care îi ceruse. Aştepta telegrama de pe vapor să se ducă în port să-şi primească sacii cu Arabica prima. Trepăda de nerăbdare, ca înaintea unei întîlniri şi seara ţinea discursuri la restaurant. La cum se mişcă afacerile, ne putem aştepta să se termine războiul cît de curînd! Voia să-l întărîte pe Scipion să-şi dea şi el cu părerea, dar nu-l putea scoate dintr-o muţenie indispusă. Chiar dacă veştile care veneau de pe front erau bune, maiorului îi mai muriseră patru colegi de clasă din şcoala militară şi doi camarazi din regimentul în care îşi începuse cariera de ofiţer. Cu unul dintre ei, Georgescu, se duelase cu săbii subţiri: primul din cinci lovituri. Se opriseră după a treia, la ordinul căpitanului Tomuleţ care îi arbitra. Îşi luaseră destul sînge unul altuia şi începuseră să se încingă prea tare. Domnul Tomuleţ fusese decorat pentru bravură în 1917, iar în 1918 fusese avansat direct de la gradul de sublocotenent la cel de căpitan. Era adeptul duelului cu săbii ascuţite şi îi încuraja pe tineri să se bată, fiindcă, domnilor, în timp de pace acesta e singurul mijloc cu care vă puteţi antrena curajul. Un ofiţer care nu-şi vede sîngele curgînd măcar o dată se expune riscului laşităţii şi n-are nici un argument sigur pentru a-şi scoate trupa din tranşee. Căpitanul i-a supravegheat apoi, ca pe o parte a duelului, cum stăteau amîndoi să le coasă doctorul tăieturile pe viu şi să-i panseze. Asta fusese partea cea mai dureroasă. Tomuleţ le contabiliza strîmbăturile şi verdictul lui a fost egalitate. Chiar dacă domnul Scipion a tuşat de două ori, domnul Georgescu a fost mai stăpîn pe sine cînd i-au fost cusute rănile! Apoi s-au dus toţi patru la un restaurant popular să-l audă pe noul gurist de

succes, Zavaidoc, şi să se lupte pînă dimineaţă cu fleici în sînge şi vin roşu. Colonelul Aristide Georgescu căzuse eroic la datorie la Debreczen, aflase Scipion. Chiar dacă nu era vina lui că *Bucureştiul* nu mai voia să-l trimită pe front, maiorul se simţea vinovat de moartea lui Aristide – Nesimţitul, care îi mărturisise după cheful de la restaurant că el nu prea simţea durerea. Poate că asta fusese soarta lui Aristide, dar dacă la cîteva sute de metri de Nesimţitul s-ar fi aflat şi el, cu trupa, şi ar fi ieşit la atac împreună, cu două regimente? O parte dintre gloanţele germanilor în retragere ar fi trebuit să se îndrepte şi asupra lui şi a trupei sale, nu numai spre regimentul lui Aristide. Şi atunci poate că glonţul sau gloanţele de mitralieră care îl nimeriseră s-ar fi dus în altă parte, fiindcă mitraliorul neamţ ar fi trebuit să mătură o suprafaţă de două ori mai mare, care nu i-ar mai fi îngăduit să-i ochească atent pe oamenii cu revolver în mînă, ofiţerii regimentului Nesimţitului, şi să-i secere pe toţi. Sarkis avea dreptate, războiul se apropia de sfîrşit. Avea dreptate şi să se bucure că afacerile începuseră să meargă, dar armeanul ar fi trebuit să fie ceva mai reţinut. Cafeaua pe care se lăuda că o va aduce în oraş era o Arabica extra, cu gust de sînge.

Sarkis nota în carneţel: 10 kile pentru domnul Theodorescu, la restaurant. Un kil pentru domnul judecător, acasă. O jumătate de kil pentru boiangiu, tot acasă. Imamul îi trimisese vorbă să-i rezerve şi lui un kil. I-l notase dinainte, la fel cum tot dinainte scrisese în carnet şi rugămintea doamnei Sorica să n-o uite cu 5 kilograme, şi pentru fete şi pentru clienţii lor din deal. Nu-i uitase pe şeful gării şi pe farmacist, iar pe doctoriţa Lea o trecuse el cu o jumătate de kil. Acasă, cînd a tras linia în carnet pentru ultima oară, Sarkis şi-a făcut socoteala că nu-i ajungea un sac de cafea nici măcar pentru promisiuni. Cînd s-a dus la Constanţa, să întîmpine vaporul, după ce a aşteptat

toată dimineaţa, vede o gioarsă mică şi ruginită care se apropia păcănind de chei. În larg, doar şalupele militare care patrulau ca să se afle în treabă. Vaporul grecesc era atît de mic, încît n-avea nume, ci doar un număr. Cînd se lipeşte de cheiul 127 şi coboară pasarela, se urcă Sarkis la bord şi întreabă de marfa trimisă pe numele lui, cu inima ca strînsă. Un grec voios, care părea să fie chiar căpitanul, îi strigă ceva marinarului care lăsase pasarela pe mal. Marinarul se duce agale cu mîinile priponite în şolduri în cabina timonierului, iese de acolo cu un sac în spate şi îl trînteşte la picioarele lui Sarkis. Apoi se duce din nou în cabină şi se mai întoarce cu un sac. Cînd i l-a adus şi pe cel de-al treilea, Sarkis l-a îmbrăţişat şi i-a lăsat un bacşiş. I-a făcut semn hamalului pe care îl tocmise să se suie la bord. Dar de nerăbdător ce era, a luat el însuşi un sac în spate şi l-a aşezat pe mal. Ar fi vrut să se ducă înapoi să mai ia unul, dar hamalul s-a dat jos de pe vapor cu ceilalţi doi saci pe umeri. Scipion i-a mulţumit în gînd prietenului său Haiganuş de la Pireu. A ajuns în Medgidia cu personalul de seară. Cînd s-a dat jos din tren se întunecase. Îl aşteptau pe peron amîndoi băieţii lui de prăvălie, cu roabele, şi l-au întrebat ce era în saci. Unul era cu cafea şi ăştilalţi doi cu năut grecesc! – le spune Sarkis. Şi chiar dacă era rupt de oboseală, cînd s-a văzut cu cafeaua în prăvălie a şi pus-o la prăjit. Mai lua cîte un bob şi-l ronţăia, să nu-l fure somnul, şi-şi făcea socoteli. Dacă Haiganuş îi trimisese trei saci de Arabica, din tot atîţia cîţi îi ceruse, ne putem aştepta la o scădere a preţului. Ca negustor paşnic, Sarkis era mulţumit de acest semn că războiul e pe sfîrşite. Dar dacă se afla în oraş că făcuse rost de trei saci de cafea, nu de unul, cine i-ar mai fi dat cîţi bani arvunise? După ce a prăjit cafea toată noaptea, Sarkis a umplut prăjitorul cu năut grecesc şi a înteţit focul cînd s-a luminat de ziuă, răspîndind asupra oraşului mirosul cunoscut al lipsei de cafea. În

timp ce păzea năutul pus la foc, Sarkis nu mai dorea la fel de tare să se termine războiul. Nu că n-ar fi vrut, dar afacerile sînt afaceri!

Micul dejun

Cu ziarele în mînă, Fănică i-a făcut o vizită exagerat de matinală judecătorului. L-a găsit la micul dejun. Omul legii mîncase primul ou, dintre cele două cu care îşi începea ziua – unul la pahar, iar celălalt fiert tare. Fănică se trezise de la patru dimineaţă – băuse cafea cu rom fără zahăr împreună cu Ion chelnerul, care o şi pregătise cum ştia el. Luaseră apoi ziarele la citit şi au ridicat ochii unul spre celălalt după ce au văzut titlurile groase de sus, cele care în ultimele luni nu mai anunţau nimic bun. La Tribunalul Poporului începuse procesul ziariştilor naţionalişti acuzaţi de crime de război. Binedispus, chelnerul i-a spus că, dacă procesul ăsta merge înainte, nu va mai avea cine să scrie ziarele. Erau înşiraţi acolo Stelian Popescu, proprietarul *Universului*, Pamfil Şeicaru de la *Curentul*, Mircea Grigorescu de la *Vremea*, başca legionarii care scăpaseră de puşcărie în timpul Mareşalului şi poetul Radu Gyr. Ionică era de părere că unii dintre ceilalţi, mai mărunţi, se rugaseră de tribunalul ăsta să-i acuze şi pe ei, ca să nu treacă de proşti în ochii cititorilor. Lui Fănică nu-i venea să rîdă. Ce era ăla Tribunal al Poporului? Ionică nu ştia nici el prea bine. Poate că era ceva ca la americani, cu juraţi, deşi mai degrabă o fi ca la tribunalele ruşilor unde, cică, dreptatea se făcea pe picior.

Până s-a făcut o oră cît de cît cuviincioasă, s-a mai dus Fănică în bucătăria restaurantului să adulmece oalele cu ciorbă şi cratiţele în care fierbeau mîncărurile cu sos. Miroseau bine, ceea ce l-a mai înseninat puţin. Băieţii de peron ieşiseră la treabă. S-a dus la unul dintre ei, pe care-l luase de probă, şi i-a cerut un covrig, să-l vadă cum se descurcă. Duţulică ăsta avea 13 ani. Maică-sa rămăsese văduvă cu vreo două luni înainte de

sfîrşitul războiului. Venise la el cu băiatul de mînă, să i-l dea de pricopseală. Duţulică ar fi vrut să intre la o şcoală de mecanici de locomotivă. Era cam devreme. Fănică şi-a adus aminte cînd l-a văzut mic şi serios cum era el cînd tatăl lui îl adusese ucenic la brutărie, să înveţe meseria de mic. Cînd i-a cerut covrigul, Duţulache i-a cerut banii şi apoi l-a lăsat să şi-l aleagă, din ochi, nu pe pipăite, iar cînd şi-a dat seama că el era, s-a îmbăţoşat cu vocea lui de copil: „Dom' Theodorescu, mi-aţi dat bani ficşi, eu ce cîştig de aici?". Fănică a muşcat din covrigul cald: „Nimic! Se întîmplă şi asta...". A vrut să-i dea totuşi un bacşiş foşnitor, dar s-a răzgîndit. Nu-şi trimitea băieţii de peron la cerşit! Cînd a luat o birjă şi s-a dus acasă la judecător, îi mai trecuse ceva din neliniştea cu care citise ziarele. Ce-l priveau pe el treburile de la Bucureşti?! Totuşi îi rămăsese în gît întrebarea despre Tribunalul Poporului. Iar el, care se mai scăpase ca susţinător al Mareşalului după ce îi desfiinţase pe legionari, intra în aceeaşi ciorbă cu criminalii de război?

Judecătorul l-a invitat să se servească măcar cu o felie de salam de pe farfurioară, înainte de a-i răspunde. Apoi a tăiat în două oul tare cu care îşi încheia micul dejun.

Tribunalul poporului, domnule Theodorescu, e o ruşine pentru ideea de justiţie. Dacă vrei să ai sentinţa dorită, faci un asemenea tribunal. Dar s-ar putea ca această ruşine să devina regula proceselor de la noi, l-a prevenit judecătorul. Şi ce-o să se întîmple? – l-a întrebat Fănică. Judecătorul a scos cu vîrful cuţitului o jumătate de ou din coajă. După ce a terminat – i-a arătat cîrciumarului coaja goală a oului. Asta urma să se întîmple. Cum adică? – n-a priceput Fănică. Era simplu, totul va fi legal, doar că va lipsi ceva din această legalitate. Apoi judecătorul a scos din coajă şi cea de-a doua jumătate a oului şi a apăsat cu palma carapacea

golită, sfărîmînd-o încet pînă a făcut-o una cu tăblia mesei.

Austeritate

Pe ascuns şi nu prea, Jeni modista cîştiga bani frumoşi de la fetele din deal. Nu le chema la atelier să le ia măsura de teamă să nu-şi piardă celelalte cliente din oraş. Îşi făcea ea drum la stabiliment, dis-de-dimineaţă, cu birja, cînd străzile erau pustii. O întîmpina doamna Sorica însăşi, înaltă şi încă subţire în talie. După calculele modistei, Sorica trecuse bine de 50 de ani, dar n-avea decît vreo cîteva fire albe în părul ei negru-albăstrui. Îşi păstrase în obraji frăgezimea cu care venise acum 20 de ani împreună cu patru fete şi cumpărase *hotelul* lui Chelu. Afacerea cu acelaşi soi de investiţii pe care o începuse cu cîţiva ani înainte kir Kalos Filipaki, cum îşi zicea grecul care venise de la Galaţi însoţit de toate prostituatele îndrăgostite de el, mersese atît de prost, că în pofida iubirii lor dezinteresate pentru el, tinerele sale angajate l-au părăsit una cîte una, fiindcă aici mureau de foame. Kir Filipaki nu era chel, îşi rădea tot părul de pe cap, ceea ce, se spunea, le cucerea pe mai toate femeile asupra cărora îi cădeau ochii. Bila lui promiţătoare pentru domnişoarele dezvirginate de logodnici mustăcioşi precipitaţi le stîrnea interesul şi doamnelor ai căror soţi îşi onorau fără avînt îndatoririle conjugale. Cu înfăţişarea ei de femeie serioasă, dar atrăgătoare, Sorica i-a făcut să vină în deal mai întîi pe negustorii holtei din oraş, care nu călcaseră aici pentru că n-aveau ochi să-l vadă pe chelios. Au urmat adolescenţii care dăduseră tîrcoale hotelului, dar nu îndrăzniseră, de ruşine, să-i calce pragul. Afacerile Soricăi au început să meargă de-abia cînd au aflat de schimbarea patronului de la stabiliment bărbaţii energici din satele învecinate, constănţenii discreţi, care nu călcau în bordelurile din oraşul lor şi chiar bucureştenii care aflaseră de

reputaţia ei paradoxală. Sorica a mai construit o clădire, lipită de hotelul lui Chelu, de-abia cînd a putut conta şi pe ofiţerii şi soldaţii regimentului care se instalaseră în barăcile de lîngă oraş. Intrări separate şi preţuri mai mari în clădirea nouă, să nu dea ofiţerii nas în nas cu soldaţii lor, tocmai acolo.

De cînd veniseră ruşii în Medgidia, fetele Soricăi începuseră să plece de răul lor, chiar dacă ea se ducea la comandament să se plîngă de *comportamentul* unora dintre soldaţii care dădeau năvală peste fetele care munceau, în felul lor, în hotelul ei, în care se închiriau camere cu ora. Dezamăgită că nici primarul n-o ajuta şi că şeful de post îi spunea că nu-i poate aresta pe ruşi, Sorica o întreabă pe modistă, care se lăuda că e feministă, cu vederi socialiste, dacă nu le-ar primi în rînd cu ea şi pe fetele ei. O iau căldurile pe Jeni cînd se gîndeşte că le-ar putea mîngîia şi altfel decît atunci cînd le măsura cu centimetrul pe fetele Soricăi. Dar din singurătatea ei de unică feministă a oraşului îi spune patroanei că mişcarea ei respinge prostituţia, chiar dacă o constată cu înţelegere pentru femeile care se îndeletnicesc cu aşa ceva. Adică, o contrazice Sorica, Jeni nu voia să primească prostituate în *mişcarea* asta de frică să nu se afle în oraş că feminismul ei era susţinut de ele şi să se facă de rîs. Modista nu se lasă nici ea: dacă feminismul ar fi fost mai puternic, le-ar fi luat sub aripă şi pe angajatele doamnei Sorica, dar, aşa, n-ar fi zis tot oraşul că era un sindicat al prostituatelor?

Au ieşit vreo cîteva fete, somnoroase, de prin camerele lor. Cînd a scos Jeni carneţelul şi centimetrul din poşetă să le ia măsura pentru rochii, nu s-a apropiat nici una de ea. Astea erau vremuri să faci lux? Să aibă ruşii ce rupe, cînd dădeau buzna peste ele?! Îi aduseseră nişte fuste vechi, să le întoarcă pe dos. Jeni n-ar fi avut nimic împotriva austerităţii lor. Se potrivea cu principiile sale politice secrete, dar cu amînări şi cu rochii

întoarse atelierul ei de modă nu mai avea zile multe.

Dimineaţă senină

Primarul îşi începea ziua mahmur şi o încheia uneori puţin ameţit. Cel mai adesea, în ultimele două luni, ajungea acasă atît de beat, încît nu mai era în stare nici să se dezbrace de noapte. Soţia lui nu mai ieşea pe stradă şi nu mai apărea nici la întîlnirile doamnelor din oraş. La început Ioana scotea hainele de pe el supărată că din cauza ruşilor şi a locuitorilor oraşului Mitică al ei se consuma astfel. Cînd a început să afle că Mitică făcea liste pentru ruşi, mai întîi nu i-a venit să creadă, pînă cînd, într-o seară, el însuşi a recunoscut că aşa apăra oraşul. „Cîţiva basarabeni pripăşiţi în oraş şi nişte rezervişti... care dracu ştie ce-or fi făcut în Rusia... Un semn de bunăvoinţă!...” Ce semn de bunăvoinţă, l-a întrebat Ioana. „Să-mi spună mie cine are curaj să-i refuze pe ruşi?!”, i-a zis de-abia nimerind cuvintele, în timp ce ea îi trăgea pantalonii. A doua zi, dimineaţă, la cafea, primarul i-a spus să-şi vadă de treburile ei, cînd Ioana l-a întrebat din nou ce semne de bunăvoinţă le făcuse ruşilor. Mitică era mai mult tăcut decît mahmur. Nu-şi amintea ce-i spusese şi nici nu înţelegea de ce Ioana se lua după asemenea vorbe. Se lua şi ea după cei care voiau să-l facă vinovat pentru abuzurile ruşilor?! Seara, cînd s-a întors acasă, primarul era lemn. Îi înjura pe ruşi, pe judecător şi pe chelnerul Ion de la restaurantul din gară. Cînd Ioana a vrut să-i dea jos hainele, s-a apărat, cu un rest de energie, împotriva celor care încercau să-l lase în curul gol! S-a trezit mai devreme ca de obicei. Şi-a schimbat hainele şi s-a dus la primărie pe jos, devreme, să se mai trezească. În drum s-a oprit la cîrciuma lui Drogeanu, la o ciorbă de burtă. Aici se dregeau în zori ofiţerii regimentului şi lumea bună din oraş după chefurile prelungite pînă dimineaţa. Cine

trecea pe la Drogeanu, chiar dacă nu îşi revenea după chef, măcar dădea de înţeles de ce părea buimac sau cu chef a doua zi. Cîrciuma era goală. Mda, a plescăit primarul: ofiţerii erau pe front şi toate leprele din oraş care se coalizaseră împotriva lui şi care chefuiau pînă tîrziu în cîrciuma gării îşi luau ciorba de burtă tot acolo. S-a aşezat totuşi la masă. Cine voia să uite că el era primarul n-avea decît să-şi amintească! Drogeanu îi aduce el însuşi ciorba, cu ardei iuţi şi cu o ceaşcă de smîntînă. Primarul o potriveşte din acreală cu oţet, pune şi cîteva picături de smîntînă, s-o netezească, şi cînd goleşte farfuria, încălzit, cere o ţuică mare, la gheaţă. Isprăveşte din cîteva înghiţituri dorobanţul şi, dacă tot nu mai era nimeni în cîrciumă, îi face semn lui Drogeanu să-i mai aducă unul. La primărie îl aşteptau în dulăpior două sticle de coniac, dintre care una începută. Sticla începută, cu gustul ei, merita un pic de atenţie. Pe la prînz, cînd se aştepta să primească vizita vreunuia dintre ruşii de la comandamentul lor, Mitică era într-o dispoziţie cît se poate de potrivită unei asemenea vizite. Mai voiau pe cineva? Se aranjează, *tavarisci comandir*!

În noaptea în care Ioana l-a ameninţat că-l părăseşte dacă nu se potoleşte cu băutura, primarul nu era atît de beat încît să nu ţină minte asta. S-a trezit nemulţumit, dar mai tîrziu ca de obicei, aşa că în loc să se ducă la cîrciuma lui Drogeanu să se dreagă, a pornit pe jos spre primărie. Portarul l-a salutat surprins, dar cu o familiaritate aproape obraznică, de parcă nu mai putea fi trimis pe front. Ba putea, ticălosul! Cînd s-a văzut la el în birou, primarul a dat să deschidă dulăpiorul cu coniac, dar dacă Ioana nu glumea cu ameninţarea ei? Nu că s-ar fi temut de vorbele ei, dar în ultima vreme prea o ţinea şi el una într-una. Mda, urma să se întîlnească la prînz cu comandirul ruşilor. Cine ştie pe cine mai voia rusnacul să-l ducă în Rusia lui... Iar el ce putea să facă, să-i zică nu? Ruşii se

purtaseră cît de cît binevoitor în oraş pentru că el îi împiedicase să rîme ca porcii. Îi era şi frică de ei, dar tot timpul se gîndise, pînă acum, că ceea ce le oferise ar fi putut să-şi ia şi singuri. Mda, dar dacă aşa stătea treaba... Mitică a băgat mîna în sertarul în care îşi ţinea revolverul. Cînd l-a atins, mai întîi şi-a tras degetele înapoi.

S-a omorît domnul primar! – a strigat secretarul după ce a auzit împuşcătura şi a intrat pe fugă în biroul lui. Înainte de a-şi pune pistolul deasupra urechii, Mitică era sigur că secretarul asta va spune cînd va da buzna la el în birou.

Nostalgia

Grigori şi-a ras barba de muscal cînd a intrat primul val de ruşi în oraş. Se uită în oglindă şi nu-i convine deloc ce vede. Nu mai părea un rusnac bărbos şi cam bătrîior, ci unul bărbierit şi mult mai tînăr. N-a mai ieşit cu birja prin oraş. Făcea drumuri lungi şi întortocheate prin judeţ, cu clienţi care voiau să-şi piardă urma de frica ruşilor sau cu nişte coropcari ai mărfurilor de furat. Nevasta lui, bulgăroaica, nu înţelegea de ce se ascunde. Erau ruşi de-ai lui! Grigori n-a pierdut vremea să-i explice că el fugise din Rusia după Revoluţie şi din pricina ei. Şi ce să-i spună bulgăroaicei că, atunci cînd venise el în România, caii şi trăsura lui nu erau chiar fără stăpîn. Casele, moşia şi tot ce mai avea tătucul Serghei Mihailovici, contele, ajunseseră colhoz, încît şi trăsura, cu cai cu tot, erau proprietatea colhozului de care fugise el.

A trimis-o după ovăz în tătărime şi el a pregătit caii şi trăsura pentru drum lung. Şi-a luat ceainicul, o sfoară cu zahăr candel şi o cutioară cu ceai. Le-a pus în lada de sub capră. Pîinea, brînza, ceapa şi cîteva potcovioare de ghiudem i le-a pregătit nevastă-sa în două desăguţe de aba. Cînd să iasă pe poartă, şi-a fluierat Grigori cîinele, care atîta aştepta, să se aşeze pe capră şi să se uite de sus la cîinii de prin curţi, care l-au lătrat invidioşi pînă la ieşirea din oraş unde-l aşteptau, feriţi, pe Grigori cei şase muşterii. Şi-au încărcat calabalîcul în lada încăpătoare din spatele trăsurii contelui s-au înţeles între ei care cum se aşază, cu faţa sau cu spatele la drum. Muscalul şi-a îndemnat caii la un trap spornic, să ştie ceolovecii ăştia pe ce-şi dădeau banii, dar şi cu gîndul la pielea lui de mujic fugar. Din cîte mai auzise şi el, Revoluţia era mai afurisită decît contele. Dacă furai o pereche de cai de la tătucul Serghei Mihailovici, luai o bătaie de

zăceai cîteva zile. Revoluţia nu te bătea, ca să nu te ruşineze. Te împuşca repejor sau, dacă i se făcea milă de tine, te trimitea la cazne în Siberia. Birjarul l-a lăsat pe unul dintre muşterii la Dorobanţu în faţa casei unor machidoni înstăriţi. Cel de-al doilea s-a dat jos din trăsură la Cobadin. Cu al treilea a ajuns a doua zi la Negru Vodă. Coropcarii nu se grăbeau. Îl ţineau în loc prin fiecare sat pe unde treceau, să-şi vîndă mătasea de paraşută, papiotele de aţă, brichetele şi mîncarea americană cu gust de ismă, care nu se termina niciodată. Mai aveau şi ceasuri, hîrtie de înroşit obrajii, sticluţe cu argint viu pentru ghicit, zaruri de table, cărţi de joc, vată, şireturi şi parfum pe care-l măsurau cu nişte seringi din sticlă groasă. Cu ei a luat-o pe drumurile nenorocite spre Babadag şi de acolo către comunele de pe lîngă Tulcea, unde îi aşteptau greci şi italieni, să le spună ce se mai întîmpla prin lume şi să le cumpere cruciuliţele sfinţite la Roma, Ierusalim şi la Muntele Athos. Prin sate, nu tu ovăz, nu tu fîn pentru cai, ci o iarbă amestecată cu pir şi mărăcini pe care n-o mîncau decît măgarii. Pînă şi apa era rea. Cei trei coropcari s-au oprit la Tulcea, unde voiau să vîndă ceasurile scumpe, inelele din aur roşietic rezistent la proba oţetului şi cerceii cu diamante aproape perfecte. La întoarcere Grigori n-a găsit la Tulcea decît un predicator adventist jurat să nu umble cu trenul şi care voia să ajungă la Mircea Vodă. Cînd s-a văzut rusnacul la Medgidia, avea o barbă de 12 zile, ceea ce nu i se părea tocmai rău, că parcă aducea cu ciobanii machidoni care mai veneau în oraş de la stînă. Dar caii se ogîrjiseră de foame şi trăsura, mîndria lui, era ruşinată de un noroi galben maroniu, ca scîrna de cîine şi care, cînd s-a apucat să-l spele, zgîria şi lacul sclipitor al trăsurii şi blazonul de pe portiere. A mai făcut totuşi un drum, tocmit de nişte ţărani ambiţioşi din satul Hasancea, care-şi căsătoriseră copiii la Medgidia şi care voiau ca mirii să se

întoarcă acasă cu trăsura, nu în căruţele cu care veniseră. Lîngă miri s-au înghesuit în trăsură şi socrii şi naşii, care au pătat pernele de piele scumpă cu vin roşu şi i-au speriat atît de tare caii cu chiotele lor, încît ca să-i potolească din galopul lor, pe care nu-l mai putea stăvili din curelele hamurilor, Grigori a sărit între ei pe oiştea trăsurii, iar de acolo a izbutit să-l încalece pe Afanasi armăsarul şi să-l liniştească. Din drumurile acestea birjarul cîştigase de cîteva ori mai mult decît din cursele din Medgidia. Dar dacă o ţinea tot aşa îşi termina şi caii şi trăsura. N-a mai plecat din oraş şi s-a dat bolnav printre birjarii tătari, să se afle de ce nu mai ieşea cu trăsura la gară. Îi aude Grigori din casă pe ruşi cu cîntecele lor soldăţeşti cu care defilau pe strada principală şi, în loc să stea pitit acasă, se duce să-i vadă şi să-i audă mai bine, mujici de-ai lui, dar cu o mîndrie pe care el n-ar fi putut s-o aibă nici dacă ar fi avut zece trăsuri cu cai de rasă aici în Medgidia. Ce-o fi fost în capul lui, că se duce la comandamentul rusesc să se predea, cu trăsura şi cu caii lui cu tot. Voia să se întoarcă în Rusia! Comandirul, un căpitan blond care îşi împuşcase un soldat pe peronul gării, şi care de atunci învăţase cîteva cuvinte pe româneşte i-a ordonat: Du-te în pizda mă-tii, boule! Apoi a adăugat, pe ruseşte: Dacă te-a luat dorul de casă, ştii drumul înapoi! Grigori lasă şi cai şi trăsură, o lasă şi pe bulgăroaica lui şi a doua zi se urcă într-un tren militar care mergea în Rusia. Nu s-a mai ştiut nimic despre el după aceea. Nevasta lui a aşteptat un semn din partea lui cît l-a aşteptat, apoi a vîndut şi caii şi trăsura şi s-a întors la Balcic doar cu biciuşca împletită cu care o bătea muscalul din dragoste.

Scrisoarea primarului

Judecătorul a ignorat zvonul care se întinsese în oraş, că primarul îşi luase zilele. În aparenţă, e o sinucidere! – i-a spus apăsat secretarului primăriei, care o ţinea pe-a lui. Revolverul din mîna lui Mitică şi gaura din tîmpla lui pledau pentru o asemenea interpretare. Şeful de post, care mai avusese de-a face cu două sinucideri cu pistolul, îi ţinea isonul conţopistului de la primărie. În cabinet mirosea a alcool, ceea ce-i amintea de ambele asemenea sinucideri la care fusese chemat. În paharul de pe biroul lui dom' Mitică mai erau două degete de coniac, a remarcat Pomenea, în sprijinul părerii sale. Poate că aşa era, a acceptat judecătorul, dar sinucigaşii care ştiu carte lasă, de obicei un bilet de adio. De ce şi-ar fi tras primarul un glonte în cap fără să-i lase cel puţin soţiei sale cîteva rînduri? Ne putem întreba, însă, de ce Mitică nu lăsase ca primar o explicaţie, dacă luase decizia să se omoare!? Aici Pomenea era de acord cu judecătorul, dar, din cîte mai auzise printre poliţiştii din Constanţa, niciodată nu poţi şti ce e în capul ăstora care-şi fac de petrecanie ca piţigoii. Unul scrie, altul crede că a spus totul dacă s-a omorît. Judecătorului nu-i venea să se apropie din nou de Mitică, după ce o făcuse cînd intrase în cabinetul lui. Tăblia biroului era plină de sînge, iar semnele morţii începuseră să apară pe faţa lui. Avusese grijă să-i închidă ochii, ca să nu-l urmărească în somn privirea cu care murise primarul. Dar, dacă teoria lui era corectă, domnule Pomenea, primarul se jucase cu revolverul, nu şi-l pusese la tîmplă cu intenţia de a se sinucide. Să ne gîndim puţin. Are un pahar de coniac din care a băut, dar pe care nu-l goleşte înainte de a-şi zbura creierii. Nu lasă nici o explicaţie şi, cînd apasă pe trăgaci ca să adoarmă odată pentru totdeauna, stă

cu ochii deschişi. Acum, să ne punem în locul lui. Îl cunoaştem amîndoi pe Mitică. Atunci cînd pleca din vizite sau de la restaurant nu-şi lăsa paharul nebăut. De ce nu şi-ar fi golit Mitică ultimul pahar? Pentru un om căruia îi plăcea, în discuţii, să aibă ultimul cuvînt, ca primar, nu ţi se pare de neconceput să nu aibă acum un ultim cuvînt? Şi amănuntul cel mai important. Şi-a dus pistolul la tîmplă. De ce rămîne cu ochii deschişi? Nu cumva fiindcă nu se aştepta ca pistolul să aibă un glonte pe ţeavă? Pomenea, care nu se îndoia niciodată de logica judecătorului, i-ar fi dat dreptate şi de această dată, dar i se părea că undeva, pe drumul acestei reconstituiri, judecătorul se înşela. Totuşi nu-ţi pui la tîmplă un pistol încărcat! Dar dacă, domnule Pomenea, doar te joci cu gîndul sinuciderii? Scoţi încărcătorul pistolului şi în timp ce bei coniac de unul singur îţi tragi unul sau două imaginare gloanţe în cap? Pui încărcătorul înapoi în patul pistolului, dar în loc să bagi pistolul în sertar, te duci să-ţi umpli din nou paharul din sticla care se află în dulăpior. Te întorci la birou, mai iei o gură de coniac, pui din nou mîna pe pistolul cu care te-ai jucat mai devreme şi, cu mintea în altă parte, îţi mai tragi un glonte imaginar în tîmplă.

Judecătorul ştia că nu-i aşa. Primise prin curier, cu o oră mai devreme, o scrisoare de la Mitică. O citise, dar i se păruse o fanfaronadă de beţiv cu mustrări de conştiinţă. A scris în raportul său că probabil fusese o sinucidere din neglijenţă şi i-a convins pe membrii consiliului primăriei să declare doliu în oraş în ziua cînd primarul avea să fie înmormîntat. Cîţiva dintre membrii comitetului de urgenţă al oraşului erau de părere că Mitică nu merita atîta atenţie. Preotul nu voia să-i facă slujbă, fiindcă nu-i venea să creadă că primarul îşi luase viaţa din greşeală. Judecătorul i-a convins pe membrii comitetului, după vreo oră de discuţii, că într-un asemenea moment, cînd lumea din oraş nu mai ştia ce să facă de răul ruşilor, mai puţină

importanţă aveau greşelile lui Mitică, decît moartea primarului. Pe preot l-a convins să-i ţină slujba spunîndu-i că zvonul despre sinuciderea lui Mitică era opera celor care încercau să rupă vechea legătură dintre biserică şi primărie. I-a fost însă cu neputinţă să o facă să-l creadă pe Ioana, nevasta primarului. După părerea ei judecătorul, cu aerul că-i face un bine lui Mitică şi oraşului, îşi bătuse joc şi de sinuciderea soţului ei şi de amintirea pe care locuitorii oraşului ar fi trebuit să i-o poarte. O fi fost el cum a fost, dar nu s-a sinucis din greşeală, la beţie, aşa cum se vorbea, chiar în spatele ei, în uriaşul cortegiu care-l urma pe Mitică spre cimitirul din deal.

Vis în doi

De cînd vedea cum se întorceau bărbaţii de pe front, care se mai întorceau, Virginia începuse să se bucure că Fănică al ei nu era întreg. Nu se mai simţea nici chiar atît de păcălită că înainte de căsătorie el nu-i spusese că n-avea un rinichi. Ce să mai zică femeile de le veneau acasă bărbaţii care fără un braţ, care fără un picior şi se luaseră cu ei întregi? Sau văduvele care duminica la biserică se uitau strîmb la ea: credeau că Fănică dăduse şperţuri să nu fie mobilizat şi se aranjase. Cînd, la o întrunire a doamnelor din oraş, Virginia povestise ceea ce-i spusese el, că nu fusese mobilizat fiindcă i se scosese un rinichi, singura care a crezut-o a fost Musica. Şefuleasa gării ştia de la Tudorică al ei că Fănică avea o adîncitură la rărunchi, de cînd fuseseră amîndoi la Constanţa la baia de abur, iar şeful gării îl întrebase ce păţise acolo. Ce să păţească? O operaţie la rinichi cînd era copil. Un doctor militar neamţ îi făcuse ce i-o fi făcut că-l scăpase cu viaţă. În loc să-l întrebe ce-i făcuse neamţul, şeful gării a vrut să afle dacă Fănică mai ştia ceva despre el. Nimic, nu-i ştia nici numele, darmite ce se întîmplase cu el.

Chiar dacă doamnele nu-i dădeau crezare, zvonul că Fănică n-avea un rinichi s-a răspîndit în oraş, deşi se ştia că el, ca şi şeful gării, fusese mobilizat pe loc din raţiuni strategice. Una dintre fetele din deal, mirată că era atît de bun la pat, în ciuda a ceea ce se spunea despre el, l-a întrebat, în timp ce era deasupra ei, cum de se descurca atît de bine cu un singur rinichi. Cîrciumarul s-a indispus brusc la auzul acestei întrebări şi doar din avîntul bărbăţiei sale puse la treabă a dus la bun sfîrşit ceea ce începuse. S-a întors acasă mai devreme, fără să mai treacă pe la restaurant să bea un pahar şi să vadă cum merge treaba. Virginia era, cum se

aştepta, la restaurant, în locul lui. S-a dezbrăcat în silă şi s-a întins pe pat, prima oară – după nu mai ştia cîtă vreme – cînd ajunsese acasă înaintea ei. O găsea dormind sau prefăcîndu-se că doarme în jumătatea ei de pat. Nu simţea nevoia să o atingă, totuşi înainte de a adormi o mîngîia uşor pe umăr. Acum însă, dacă Virginia ar fi fost în pat, ar fi trezit-o şi ar fi luat-o fără s-o mai întrebe dacă vrea sau nu, doar ca să-i arate ce putea el cu un singur rinichi. Nu se simţea obosit după ce o dovedise totuşi pe fata din deal, în pofida întrebării ei, care-l făcuse să se zgribulească în străfundurile bărbăţiei lui. Dar tot întrebîndu-se cînd avea să se întoarcă Virginia de la restaurant, l-a luat somnul. Binişor ameţită de înghiţiturile de rom pe care le lua în restaurant ca să-şi învingă oboseala, Virginia s-a mirat că lumina din dormitor era aprinsă. Şi-a scos rochia lîngă pat. Cînd a rămas în chiloţi şi în ciorapii de mătase prinşi sus cu jartiere, s-a vîrît sub plapumă. Atunci de-abia a simţit că Fănică era în pat. Nu-i venea să creadă, şi chiar dacă ar fi crezut, cel la care se gîndea, cînd s-a întins în pat, era locotenentul ei de la Ada Kaleh, cel care nu apucase s-o atingă. S-a întors cu faţa spre el şi a început să-l mîngîie, pentru a-i învinge timiditatea, iar atunci cînd el în sfîrşit a pătruns-o, pentru prima oară, şi ea a scăpat din aburii romului, a simţit răsuflarea lui Fănică deasupra gurii ei. Şi-a tras capul într-o parte, dar l-a apucat cu amîndouă mîinile de spinare şi i-a căutat cu degetul adîncitura de la rărunchi. Mai întîi i-a mîngîiat-o pe margini, iar atunci cînd a simţit că se pierde în ritmul mişcărilor lui, i-a vîrît degetul în adîncitura aceea ciudată, ca şi cum ar fi fost un al doilea sex al lui. Fănică a înţepenit brusc. Apoi s-a retras din ea ca şi cum ar fi scăpat dintr-o capcană care-l năucise. Cînd s-au trezit, dimineaţa, Virginia stătea cu fundul la el, ca de obicei, iar Fănică îşi amintise de cuvintele ei, că nu l-ar fi luat dacă ar fi ştiut că nu era ca toţi oamenii. S-au ridicat din pat fără

să-şi vorbească şi, cînd au dat cu ochii unul cu celălalt, era de parcă nu le venea să creadă ce li se întîmplase noaptea şi nici că aşa ceva li s-ar mai fi putut întîmpla.

Poporul ales a doua oară

Dorul de vinul bisericesc îl apropiase pe plutonierul rus Zaharîci de preotul Costăchel. Plutonierul, bătrîior, fusese şi el preot la o biserică din Minsk, pe care Puterea Sovietelor o transformase în depozit cu încuviinţarea şi ajutorul celor mai înaintaţi membri ai clasei muncitoare. Zaharîci se răspopise singur şi intrase în armată. Se scrisese despre el în ziare. Poze cu el apăruseră şi în *Pravda*, una în sutană, şi cealaltă în uniformă de infanterist. Nici el nu mai ştia prin cîte regimente trecuse, ca propovăduitor al ateismului. De cînd începuse războiul primise ordinul să-şi folosească zelul şi talentul oratoric în cuvîntări patriotice înaintea luptelor. Purta uniformă de soldat. Fusese şi în linia întîi. Avea pieptul plin de decoraţii pentru acte de eroism. Cînd se îmbăta, Zaharîci se minuna şi el cîte primise, fără să fi împuşcat măcar un singur inamic. Fusese rănit de cîteva ori, dar era bun de carne şi se vindeca repede. Ajunsese aici în oraş din greşeală, într-un vagon sanitar cu mari mutilaţi, care se rătăcise în drum spre patrie. Ultima lui rană, la piciorul drept – îl nimerise un glonţ de mitralieră în pulpă – nu se vindeca la fel de repede ca primele trei. Ori din cauza frigului, ori fiindcă la 50 de ani natura lui nu mai lucra la fel de repede, rana se obrintise. Chirurgul vagonului spital, colonel, avea grijă de Zaharîci mai ceva ca de generali. Dacă-i murea pacientul sau dacă-i amputa piciorul fără să fie nevoie îl aştepta, în cel mai bun caz, un concediu activ pe termen nelimitat la vreo mină din Siberia. Dar cum de sănătatea plutonierului răspopit se interesa însuşi Iosif Vissarionovici, generalul care îl avea în subordine pe chirurg îl amenințase calm că îl va trimite în faţa plutonului de execuţie. Colonelul medic îi zgîndărea zilnic rana lui

Zaharîci în vagonul spital, îi băga termometrul în fund o dată pe oră şi îl mai chinuia şi cu nişte lipitori scîrboase pe care i le punea pe picior, să-i sugă sîngele bolnav. Cînd vagonul a ajuns în Medgidia, plutonierul a cerut să i se aducă uniforma. Chirurgul nici nu voia să audă. Zaharîci s-a dat jos din vagon numai în halat şi în izmene. Era frig. Chirurgul a venit după el cu uniforma în braţe, să-l convingă să se întoarcă în vagon, că doar nu era să se îmbrace de faţă cu lumea de pe peron.

Plutonierul i-a povestit preotului cum şi-a pus uniforma chiar acolo pe peron de frică să nu încapă din nou pe mîna sanitarilor din vagon şi să-i facă ăia cu de-a sila vreo injecţie de-a lor, să-l adoarmă. Apoi, cu chirurgul după el, a căutat şchiopătînd o patrulă militară şi a cerut să fie condus la comandamentul sovietic din oraş. Patrula opreşte o birjă, să-l transporte pe eroul cu pieptul încărcat de decoraţii. Medicul sare şi el în birjă după bolnavul lui. Pe drum, adulmecă Zaharîci miros de friptură şi strigă birjarului să se oprească. Intră eroul în cîrciuma cu grătar. N-avea nici un ban, dar comandă o friptură şi vin roşu, prima oară cînd se putea apropia şi de altceva decît de fierturile sălcii din vagonul spital în care călătorea de 18 zile, dacă nu cumva le pierduse şirul. După ce a mîncat şi a băut, Zaharîci a cerut adăpost la Comandament. Nu voia decît un pat să doarmă şi, dacă era, puţin ceişor cald, într-o farfurioară. Chirurgul colonel, care era cel mai mare în grad din încăpere, s-a strîmbat la comandirul local – era Zaharîci eroul! Şi a cerut şi el un pat în aceeaşi încăpere cu el, să-l poată îngriji. Plutonierul nu s-a opus, dar fără termometru şi fără bisturiul cu care îi rîcîia rana, de n-o mai lăsa să-i treacă. A doua zi Zaharîci a ieşit la plimbare, şontîc, şontîc. Ajunge în dreptul bisericii. Chirurgul, după el. Apostolul ateismului i-a interzis să intre împreună cu el în biserică. Voia

să discute cu preotul, *să-l lămurească*. Parohul se pregătea să plece. Cînd a văzut un soldat rus în biserică a început să se închine. Iar cînd l-a mai şi auzit că îi spune cîntat în greceşte *Kirie eleison*, în prima clipă şi-a închipuit că nu mai aude bine.

Zaharîci a continuat tot în greceşte că îl provoacă la o discuţie despre canoane. Apoi a trecut la slava de biserică, întrebîndu-l dacă fiul rătăcitor se putea întoarce rătăcit acasă. Preotul, ce să zică? L-a invitat să discute la el acasă despre această ipoteză. În aceeaşi zi s-a aflat în oraş că un soldat rus răspopit voia să-l convertească la ateism pe parohul bisericii. Şi te pomeneşti că, de frică, părintele îi va da obolul rusului!

Vinul bisericesc pentru împărtăşanie, înainte de a fi îndulcit, avea aici, a constatat Zaharîci, în casa parohului, un gust parcă mai aspru decît cel al vinului catifelat pe care îl ştia din biserica lui de la Minsk. Apoi l-a tot încercat în tăcere, pînă s-a ameţit.

Plutonierul l-a mai vizitat de două ori acasă pe parohul bisericii, pînă i s-a vindecat rana şi a fost trimis în Germania să întărească spiritul ofensiv al Armatei Roşii.

De-abia după ce s-a terminat războiul, părintele a povestit cum decurseseră întîlnirile sale cu Zaharîci. Rusul îi spusese că una era să te răspopeşti şi cu totul altceva, să te rupi de Dumnezeu. Chiar şi atunci cînd predici ateismul, dar vorbeşti despre El, mai pui o sămînţă în numele Lui, îi explica rusul, amestecînd cuvinte din greacă, din slavă şi din ebraică. Dumnezeu, drăguţul, în mare mila Lui, îl apărase de foc şi de gloanţe, dar îl mai pusese la încercare din cînd în cînd. La fel făcuse şi cu toţi ruşii, pe care îi ajuta să cîştige războiul, după ce le arătase că fără intervenţia lui binevoitoare, începînd de la marea iarnă cu care îi lovise pe nemţi, nici ei n-ar fi ajuns în Germania. De unde venea această Dumnezeiască bunăvoinţă? – îl întrebase

neîncrezător preotul. Zaharîci nu ştia. De unde era să ştie? Poate fiindcă El ştie că ruşii, chiar şi atunci cînd îi întorc spatele, aidoma poporului ales pe drumul deşertului, nu se pot rupe cu adevărat nici de El şi nici de ceea ce tot El le-a îngăduit să fie.

Semnătura

Parcă o căuta profesorul Tase. Ori poate că îl ajunsese soarta din urmă. De cînd moştenise banii, via şi pămîntul din Oltenia de la Dîlgeanu, fratele lui vitreg, Tase era alt om. Nu mai dădea el primul tuturor bună ziua, ca pînă atunci, divorţase de doamna Maricica, directoarea şcolii unde preda franceza, şi se mutase la hotelul Traian împreună cu o domnişoară din Constanţa. Din bugetarul prudent care fusese, domnul Tase, proprietarul, voia altă consideraţie în oraş. Îşi schimbase garderoba şi, în locul bastonului ieftin, cu mîner încovoiat, îşi cumpărase unul cu un cap de dragon de argint, cu ochi de sticlă roşie. Cine avea însă timp acum de consideraţia pe care o aştepta profesorul Tase, chiar dacă se spunea că moştenirea făcuse din el unul dintre cei mai bogaţi oameni din oraş? Divorţul lui le amintise multora că atunci cînd se însurase cu Maricica, Tase n-avea decît un rînd de haine şi locuia cu chirie într-o casă de chirpici din cartierul turcesc. Costumul de ginere i-l cumpărase tatăl socru, bătrînul negustor de ciment, care-l cadorisise şi cu stiloul Pelikan cu peniţă de aur cu care tînărul profesor scria notele în cataloage. Maricica era cea care ţinea banii casei şi după moartea negustorului, iar Tase nu avusese nimic împotrivă aproape 20 de ani. Îşi făcuse loc printre cei din oraş, al căror cuvînt avea importanţă. Cînd s-au ridicat legionarii lui Stelian i s-a părut că venise şi vremea lui, mai ales că Stelian n-avea ochi să-l vadă pe Caraeni, cel care luptase în Spania. Totuşi atunci el, ca iubitor al Franţei, cu relaţii la ambasadă, făcuse greşeala de a-i critica la cîrciumă pe legionari pentru orientarea lor progermană. Se dusese apoi acasă la Stelian să-i ceară scuze şi să-l asigure de întreaga sa fidelitate, dar cînd mişcarea legionară fusese

învinsă şi Pomenea poliţistul îi aresta pe oamenii lui Stelian, el a scăpat fiindcă se aflase în oraş ce spusese la cîrciuma din gară. De cînd se întorseseră armele împotriva nemţilor, Tase declara că el era reprezentantul Franţei, al generalului De Gaulle în oraş. Nu-l lua nimeni în serios. În Medgidia nu existau decît ruşii generalissimului Stalin. Dar, în numele autorităţii sale de om al generalului De Gaulle, Tase era unul dintre puţinii care îşi permiteau să-i critice pe ruşi în public, iar de cînd devenise şi mare proprietar se ducea la comandamentul din oraş al ruşilor să protesteze, în cele două calităţi ale sale, sprijinindu-se în bastonul cu mîner de argint cu chip de dragon care, preciza Tase exasperat, nu avea ochi de sticlă, ci de rubin. De aici i s-a tras. Fiindcă ruşii, atunci cînd îşi doreau cu tot dinadinsul ceva al cuiva, luau acel ceva împreună cu proprietarul său, ca să nu mai aibă cine se plînge după aceea. Şi se trezeşte Tase băgat într-un tren spre Rusia, după ce fusese înhăţat de pe stradă de o patrulă militară. Şi, din aproape în aproape, mai întîi trece graniţa, apoi se vede în Basarabia şi, după un drum lung, ajunge în Siberia unde mulţi ani după aceea a muncit într-un lagăr şi i-a învăţat gratuit franceza pe cei care erau în stare să-l asculte, atunci cînd el însuşi era în stare să le-o predea. După cîţiva ani, atunci cînd s-a văzut din nou în Medgidia, ca fost prizonier ce era, Tase a fost luat la nişte interogatorii lungi pînă l-au înfundat în puşcărie şi pentru că fusese legionar şi fiindcă era agent al capitalismului. A scăpat după zece ani. Nu mai avea nici pămîntul, nici via, în schimb se alesese cu o tremurătură a bărbiei, de ziceai că stă să plîngă. Cînd l-a văzut doamna Maricica l-a luat acasă, o zi, să nu doarmă în gară. Apoi, ce să-i facă? Nu-i venea să-l arunce în stradă. L-a oprit pe lîngă ea. În amintirea vremurilor bune i-a cumpărat un baston cu mîner încovoiat şi un stilou Flaro cu care Tase, cînd

rămînea singur, îşi exersa tremurînd semnătura pe un caiet dictando: *Ionel Tase, proprietar*.

Un pocher pe ruseşte

Printre ruşii care veneau şi plecau din oraş se nimerise şi unul care ştia româneşte. Era căpitan; venea la restaurantul din gară cînd era lume mai puţină. Îi plăceau ţigările Regale şi ţuica rece. La mîncare avea gusturi ruseşti – cerea scrumbie afumată, cartofi fierţi şi ceapă. Dacă lipsea scrumbia, se bucura şi de hamsii sărate, numai să aibă şi puţin oţet. Cînd vedea cartofii aburind într-o farfurie adîncă şi sălăţica de ceapă, şi ea cu oţet, ofta un „*Haraşo...*” cu vocea lui groasă, de se auzea prin perete şi în salonul de la clasa a doua. Ionică îi aducea la masă comanda care, mai puţin pachetul cu ţigări Regale, se potrivea mai curînd cu gusturile clienţilor de la clasa a doua. Încercase să-l momească şi cu fripturi şi cu mîncare gătită, că de la scrumbia şi hamsiile lui cu ceapă se întindea mirosul de sărăcie în tot salonul. Ăsta, nimic! Din vorbă în vorbă, Ionică a aflat că pe căpitanul care vorbea româneşte îl chema Ilia Samoilovici. Se născuse la Kiev, din părinţi basarabeni, şi era însurat cu o rusoaică. După ce termina de mâncat, căpitanul Ilia cerea o cană cu vin, îşi scotea din veston un carnet şi un creion şi se punea pe scris, mărunţel, în ruseşte. Fănică nu era nemulţumit, ca Ion chelnerul, că se umplea salonul de miros de peşte şi de ceapă. Soldaţii ruşi care dădeau buzna la clasa întîi ieşeau pîş-pîş, imediat ce dădeau cu ochii de Ilia. Cînd i se termina vinul din cană, îi aducea el însuşi încă una, din partea lui. Căpitanul se făcea că nu observă, prins cu scrisul în carnet. În ziua în care Fănică tocmai ce cumpărase de pe peron două pachete cu cărţi de joc, intră în restaurant să i le arate lui Ionică. Erau dintr-un carton mai bun decît cele de la Cazinoul din Constanţa. Le încearcă tăria sub privirea cunoscătoare a chelnerului, de le face să

scoată acel foşnet şi rapid şi prelung, în evantai, care sună irezistibil pentru orice jucător de cărţi. Căpitanul se ridică de la masa lui de la fereastră, unde tocmai ce începuse să mănînce hamsii cu cartofi. Şi-a sters mîinile de piepţii vestonului şi a cerut să vadă şi el cărţile. Cît era el de prevenitor cu ruşii, să nu-i supere, Fănică i-a cerut să se ducă mai întîi să se spele pe mîini. Apoi s-au aşezat toţi trei la masă să-şi bucure ochii de cartonul lucios al cărţilor după ce Fănică le-a despărţit pe cele de pocher de celelalte. Căpitanului îi fugise sîngele din obraji, ca şi lor de altfel: n-ar fi fost rău să le încerce, într-o partidă mică! Fănică ar fi vrut ca mai întîi să le pregătească. Un rînd de cărţi să-l însemneze, fin, cum ştia el, pe spate şi să-l aibă la îndemînă în buzunar, dacă nu-l ajuta norocul. Căpitanul, cu vocea lui groasă, îl zădărîse şi pe el. Dar pentru o partidă mică n-ar fi umezit cărţile. Nu-i venea să stea după aceea să le dea cu talc, una cîte una, să iasă transpiraţia din ele şi să-şi recapete luciul. Ilia i-a dat dreptate, însă puteau face o partidă adevărată, în doi. Fănică n-ar fi avut nimic împotrivă, zice el, dar cum ştia şi domnul căpitan, un joc de pocher, chiar şi numai în doi, ştii cînd îl începi, nu şi cînd se termină. Căpitanul nu-şi mai dezlipea ochii de pe cărţi: Atunci o partidă scurtă, „pi belite” – cinci mîini! Ăsta nu mai era pocher, zice Fănică. Şi unde ar fi fost beleala – pe ruble ruseşti şi pe leii pe care îi scotea şi Armata Roşie la întrecere cu Banca Naţională? Căpitanul avea două pistoale nemţeşti, Mauser, şi ceasul de aur al unui general italian, pradă de război. Fănică ce punea în schimb? Nu mai rezistă cîrciumarul: O tabacheră de aur, contra ceasului şi o brăţară turcească de argint în schimbul pistoalelor. „Pentru două Mausere de *ofiţiri* cucerite în luptă, o brăţară turcească?!” Fănică atîta dădea şi încă i se părea cam mult. Pentru o găleată de vin putea avea şi un tun nemţesc de captură, cu brăţara îşi umplea pivniţa cu Mausere.

Căpitanul îi întinde mîna şi se duc amîndoi în cămăruţa din spate. Ca să nu stea masa goală, scot amîndoi nişte bani din buzunar. Ilia avea numai bancnote nou-nouţe prinse în banderolă. Fănică avea şi el tot hîrtii noi, doar că puţin mototolite. Se mai duce şi mai ia ceva de la casierie, ca să aibă cît celălalt pe masă. Trag apoi la sorţi cine face primul cărţile. Ofiţerul sovietic de la Kiev, din părinţi basarabeni, propune şeptarul de treflă şi dă să ia cărţile la amestecat. Fănică îi face semn că nu era de acord. Mai întîi trebuia stabilit cine împarte cărţile pentru tragerea la sorţi. El dădea cu banul şi domnul căpitan spunea cît era banul în aer ce alege. A cîştigat Ilia, care avea o viteză îngrijorătoare la amestecatul cărţilor. Dacă i se mişcau şi ochii la fel de iute ca mîinile, nu prea avea cum să-l cîştige. Fănică a tăiat cărţile o singură dată, de la jumătate. I-au venit două perechi, dame cu nouari. A deschis, şi a cerut o carte. Căpitanul voia şi el tot una. Lui îi mai intră un şeptar. Voia să-l lase pe rus fără cele două pistoale şi ceasul lui de aur, chiar dacă n-avea să le vadă de la el. Dar era şi curios să-şi dea seama cît îl ţineau brăcinarii. A împins toţi banii înainte. Căpitanul îşi pune şi el imediat teancul la mijloc. Apoi îşi arată cărţile. Avea popi cu valeţi. Fănică uitase de cînd nu mai pierduse la pocher. Îi venea să-i ceară o revanşă rapidă ofiţerului. I-a dat, pleoştit, tabachera şi brăţara, sperînd că rusul sau ce era el, îi va propune el revanşa. Căpitanul a adunat banii de pe masă. Tabachera a băgat-o în buzunarul vestonului, brăţara în buzunarul de la pantaloni, iar în loc de la revedere l-a întrebat pe cîrciumar unde fusese pe front, de avea atîta curaj. Fănică îi răspunde şi mai pleoştit că era rezervist fără un rinichi. A doua zi, mai pe seară, căpitanul Ilia îşi supraveghea soldaţii în gară, să se suie în ordine şi fără scandal în tren. Unul dintre ei iese din rînd şi intră în restaurant. Răcneşte din uşă: „Fănică!” de vine cîrciumarul, ca la ordin. Soldatul

îi dă o ţoaşcă de pînză şi fuge înapoi la tren. În ţoaşcă, învelite în cîrpe, două pistoale Mauser şi între ţevile lor o frumuseţe de ceas de aur pe dosul căruia era gravat subţire *a mio colonello.*

Dans pe linia moartă

Doctoriţa Lea şi maiorul Scipion tot amînaseră să se căsătorească, fiecare din grija celuilalt, dar şi din lejeritatea pe care le-o dăduse o singurătate la care nu le mai venea să renunţe. Erau şi împreună şi separat, cu o fidelitate nesilită care admitea şi accidentele, rare, ale curiozităţilor lui Scipion faţă de cîte o femeie interesantă. Lea nu suferea cînd maiorul îşi mai încerca talentul de cuceritor pe care şi-l descoperise încă din liceul militar, cu mult înainte de a o cunoaşte. Aceste încercări coincideau, aproape totdeauna, cu o nouă ratare a avansării. De cînd se întorsese de pe front, tot maior, Scipion nu mai aşteptase nici o avansare din partea ofiţerimii devotate Mareşalului, care l-ar fi degradat sub acuzaţia de defetism, dacă nu le-ar fi stricat nemţii socotelile cu decoraţia pe care i-o dăduseră. Cînd Lea îi tăiase degetele degerate de la picioare se aflase la Bucureşti şi de invaliditatea pe care încerca s-o ascundă şi că doctoriţa care-l operase era aceeaşi doamnă cu care el avusese relaţii apropiate şi înainte, ignorînd cu bună ştiinţă anumite legi şi anumite directive peste care unui ofiţer al Armatei Române nu-i era îngăduit să treacă. Nici după arestarea lui Antonescu maiorului nu i se păruse că se va grăbi cineva să-l avanseze, de vreme ce luptase pe front împreună cu nemţii şi-l ajutase să plece din cazarmă şi din oraş pe ofiţerul german de legătură. Îşi dăduse seama că va fi rău privit şi de noua garnitură de la Bucureşti, fiindcă în loc să-l ia prizonier pe tînărul ofiţer neamţ, cînd armata română întorsese armele, îl lăsase să plece. Dar cînd legile ştiute ale războiului sînt călcate în picioare chiar de cei care ar trebui să le respecte, de sus, singurul lui mijloc de a-şi mai păstra măcar o parte din onoarea lui de ofiţer cu deviza „Patria şi Regele” era să aplice de

la caz la caz legile războiului, încît nici să nu poată fi învinovăţit de trădare din cauza felului său de a le interpreta, dar nici să se simtă vinovat faţă de el însuşi. În Rusia aşa păţiseră foştii aliaţi din Wehrmacht care executaseră fără să crîcnească ordinele pe care le primiseră. Cîţiva dintre ofiţerii germani pe care îi cunoscuse pe front îşi amintiseră de onoarea lor cînd ruşii trecuseră la ofensivă. Continuau să lupte, tot mai degeraţi şi n-aveau de gînd să se predea. La gîndul prizonieratului se îngrozeau că ruşii ar fi putut să le acorde acelaşi tratament ca acela pe care ei ordonaseră să li se aplice militarilor şi civililor acestui neam primitiv. Ceea ce îi îngrozea mai mult era că în nebunia războiului şi în numele victoriei pentru care fuseseră trimişi să lupte uitaseră şi de onoare şi de ei înşişi. Scipion aflase apoi despre ei că muriseră în luptă sau dispăruseră. Nici unul nu căzuse prizonier, deşi nu scăpaseră din încercuire, cel puţin aşa se spunea.

Chiar dacă, potrivit avansărilor la care fusese propus şi pe care le ratase, ar fi putut fi general, Scipion ştia că rămăsese mult prea mic în grad şi în funcţie, încît să-şi poată îngădui să interpreteze ordinele pe care le primea aşa cum credea el de cuviinţă. Era învăţat cu represaliile şi le aştepta, de fiecare dată. Acum era mirat că nu fusese trimis pe frontul de Vest în linia întîi, pînă cînd s-a lămurit că fusese tras pe o linie moartă. Pentru prima oară nici n-a protestat şi nici n-a mai ameninţat cu demisia. Prefera să fie trimis înapoi pe front ca simplu soldat, decît să-şi conducă din nou oamenii la moarte, acum, ce glumă sinistră! alături de ruşi.

De-abia după sfîrşitul războiului Lea i-a spus că nu-l crezuse nici măcar o secundă că nu mai dorea să fie trimis pe front ca ofiţer, dar atunci se mulţumea să-l asculte şi să se lase asaltată de el, imediat ce intra în casă. Uneori Scipion nici nu mai aştepta să ajungă în pat. O ţintuia chinuitor pe hol, în timp ce o săruta de parcă voia să-şi tragă

răsuflarea din ea. Apoi o ducea pe sus în dormitor, o dezbrăca şi o întindea pe pat. După ce-şi dădea jos tot ce avea pe el, Scipion se aşeza lîngă ea. Degetele de la picioare pe care ea i le retezase îl chinuiau de parcă ar fi degerat din nou, în timp ce prietenul lor comun, cum îi spunea Lea, se ridica în aşteptarea mîngîierilor ei. Cînd li se făcea foame se duceau amîndoi în bucătărie, fără să se mai îmbrace. Mîncau repede, ce se nimerea, grăbiţi să se întoarcă în pat, ca şi cum de-abia s-ar fi îndrăgostit. De fiecare dată Scipion îi bătea la uşă cu gîndul să-i propună sau chiar să o ceară – de la cine? – în căsătorie şi tot de fiecare dată se întorcea acasă înainte de a găsi şi cuvintele şi momentul potrivit. I se părea că dacă i-ar fi spus că vrea să se însoare cu ea, în timp ce stăteau goi unul lîngă altul, ar fi dat timpul cu ani înapoi, pe vremea cînd el începuse să-i facă curte, iar ea se ferea de asediul lui, fiindcă detesta ofiţerimea exilată aici în oraş. Obraznici, proşti, curvari, beţivi şi, îşi amintea Lea, în ceea ce îl privea – un apucat de care era mai bine să te fereşti. Şi totuşi, la balul anual de binefacere pe care îl dădea primăria, a acceptat invitaţia lui la dans, deşi cînd a văzut că se apropie de ea, Lea era pregătită să-l refuze: „Domnule ofiţer, respect prea mult armata ca să dansez cu dumneavoastră”. În locul acestei replici, Lea i-a întins mîna şi şi-a scăldat ochii în privirile lui, ca şi cum nu aştepta decît să o invite.

Pacea la o ciorbă de burtă

Comitetul o lungise rău cu o seară înainte, la întrunirea de urgenţă, după ce s-a aflat în oraş că Germania capitulase. Mai întîi ieşise lumea de prin case, de nu mai era loc pe strada principală, apoi grupuri, grupuri, unii au umplut cîrciumile, alţii s-au dus să petreacă acasă, iar cei care aveau rude sau prieteni pe front s-au dus la biserică. Preotul a ţinut o predică scurtă, apoi s-au rugat toţi de sufletul morţilor şi pentru întoarcerea cu bine de pe front a celor care scăpaseră. Maiorul Scipion i-a spus doctoriţei că se duce să se îmbete la restaurantul lui Fănică. Lea asculta ştirile la radio: mişca scala de la un post la altul, ca şi cum nu i-ar fi venit să creadă că nemţii se predaseră. Nu l-a auzit pe Scipion. Ceva mai tîrziu, cînd ar fi vrut să-l aibă lîngă ea şi să bea vin, goi în pat, *după aceea*, a ieşit pe stradă. S-ar fi dus la restaurant după el, dar la întîlnirile stupide ale comitetului nu luau parte decît bărbaţi. Lumina gălbuie a lămpilor agăţate de stîlpii de pe stradă avea aceeaşi tristeţe ca şi cu o seară înainte. În centru, lîngă turnul moscheei, cîţiva tătari îşi găsiseră ceva de împărţit şi păreau să se certe, cu voce scăzută. Sifonăria grecului era încă deschisă, iar dinspre cîrciumi se auzeau aceleaşi cîntece patriotice şi de război cu care lăutarii îi ajutau de ani de zile pe clienţi să mănînce şi să se îmbete cu un avîntat patriotism. Singura deosebire era că din august, anul trecut, cei care ciocneau paharele pentru victorie se străduiau să nu uite că nu mai trebuia să-i înjure pe ruşi şi cînd se încingea cheful să nu mai strige pentru nimic în lume „*Deutschland über alles*”. La gară, comitetul a comandat, pentru început, şampanie şi, cum se înscriseseră mai mulţi la primul cuvînt, au tras la sorţi. Norocul a căzut pe capul ţărănistului Dimancea, a cărui făbricuţă de

cărămizi şi ţiglă exista mai mult cu numele. Cărămidarul, dacă tot nu-i mergea afacerea, venise cu un discurs scris de-acasă. „În acest ceas solemn, cînd s-au îndeplinit previziunile domnului Maniu, domnilor, să ne amintim că în 1918, Partidul Naţional al marelui nostru om politic...” N-a apucat să-şi ducă fraza pînă la capăt, fiindcă Ionescu, profesorul liberal, i-a tăiat-o: „Noi am dus România în spate, domnu’ Dimancea!”. Ca să nu iasă vreo ceartă, i s-a dat cuvîntul celui de-al doilea înscris, judecătorul. Deşi se pricepea la discursuri construite după toate regulile acestei arte, judecătorul a vorbit puţin şi încet, parcă mai mult pentru el însuşi. Nu-i înţelegea pe cei care se bucurau de victorie, ca şi cum ar fi fost victoria noastră. După părerea lui, marii cîştigători ai capitulării Germaniei erau ruşii, cu armata lor uriaşă şi cu comunismul lor, care ieşise din izolare. Judecătorul nu-i înţelegea nici pe cei care nu voiau să accepte că lumea începuse să se schimbe. În bine, în rău, vom vedea. Politicienii din oraş au uitat de ceea ce îi deosebea şi s-au repezit să-i spună judecătorului că prea era sumbru. Ruşii erau comunişti, treaba lor, dar cu cine să facă în România comunism? Cu golanii ăia de spioni ai lor, din puşcării? Sau cu divizia aia de foşti prizonieri români?! Judecătorul s-a scuzat: se temea că nu se făcuse înţeles sau că, mai degrabă, vorbise degeaba. Cezărel boiangiul, care voia să uite negustorii că se declarase în faliment, a cerut şi el cuvîntul: „Orice s-ar spune, dacă se face pace, afacerile vor avea de cîştigat!”. Cît era el de politicos, pe judecător l-a pufnit rîsul. Pentru Cezărel, pacea venise ceva mai devreme, cînd se dăduse falit. Dar, ca becher ce era, judecătorul şi-a transformat rîsul în tuse, ca să nu-şi închipuie nimeni că se gîndise la nevasta lui Cezărel ca la o parte profitabilă a falimentului său. Apoi comitetul de criză a cerut nişte gustări cu ţuici, pentru a pune punct capitulării nemţilor. După gustări a venit

rîndul fripturilor prin care comitetul a consfinţit sfîrşitul războiului în partea sa europeană. Ce-or mai face americanii cu japonezii lor era un subiect colateral şi aproape lipsit de importanţă în comparaţie cu capitularea Germaniei. Cînd împreună cu fripturile au apărut şi carafele cu vin, discuţia s-a mutat asupra dispariţiei domnului Adolf Hitler. S-a sinucis, aşa cum se auzise? A fugit din Germania, cum se mai spunea? Subiectul era delicat şi cu mari implicaţii politice, încît comitetul l-a dezbătut pînă spre dimineaţă, fără a ajunge la o concluzie fermă. Singurul care a susţinut fără urmă de îndoială ipoteza sinuciderii domnului Hitler a fost maiorul Scipion. Convingerea lui era că după ce Führerul dăduse ordinul distrugerii generale a Germaniei, dacă nu putuse să facă din ea prima putere a lumii, se omorîse şi pesemne că se aştepta ca toţi nemţii să-i urmeze exemplul.

În seara următoare s-a aflat în oraş că la Berlin se încheiase pacea, cu acte în regulă. Comitetul, deşi istovit după deliberările din noaptea precedentă, s-a reunit, într-o nouă şedinţă extraordinară. A întîmpinat pacea la restaurant cu ciorbiţă de burtă, bine acrită, cui îi plăcea, şi cu mezelic ceilalţi membri ai comitetului, în timp ce oraşul adormea sau îşi vedea de treburile sale nocturne, ca şi cum pacea oficială venea atît de tîrziu, încît lumea uitase s-o mai aştepte.

Fluturaşii

Automotorul albastru care nu oprea în Medgidia nici la dus nici la întors, decît când mai trăgea careva semnalul de alarmă, poposeşte pe neanunţate la linia a treia. Iese şeful gării în fugă din birou, să vadă ce se întîmplase. Mecanicul i-a făcut semn cu mîna. Nu era nimic. După un minut, automotorul a luat-o din loc, la fel de inexplicabil cum se oprise. Domnului Tudorică nu-i venea să creadă că acest accelerat de lux făcuse haltă la el în gară doar pentru bărbatul care se dăduse jos din primul vagon, un tinerel cu palton negru şi cu o valijoară de carton. Virginia ieşise în uşa restaurantului şi, după ce plecă acceleratul, se uită la tînărul cu valiză de carton. Parcă îl cunoştea. Să fi fost Paulică al răposatei doamne Savu din Slobozia? Graţiatul de la moarte fusese iertat şi de puşcărie? Scapă o întrebare şi el îşi ridică pălăria. Ceva din vocea lui îi mai amintea cum îi spunea, serios, cînd venea la brutărie: „Sărut mîna, doamnă Virginica, o pîine împletită şi una rotundă, albă!”. Îl invită în restaurant să mănînce. Paulică îi mulţumeşte, dar avea nişte treburi urgente în oraş. Voia să ajungă la domnul Mînjină curelarul. Numele nu-i spunea nimic Virginiei. Pe strada mare, la vreo zece case după primărie, era o prăvălioară cu biciuşti şi hamuri de căruţă. O ţinea un cotonog. Alt curelar nu ştia în oraş. Îi zice mersi Paulică şi îi mai mulţumeşte o dată, încet, pentru „ştiţi dumneavoastră ce”. Se întoarce Virginia în restaurant cu gîndul la „ştiţi dumneavoastră ce!”. Frumos din partea lui că ţinea minte cum scăpase de pedeapsa cu moartea, dar cînd ieşise din puşcărie nu putea să vină pînă aici, ei să-i spună o vorbă, aşa, de obraz, şi să-l cinstească pe Ionică şi să-i pupe mîna cu care îi dăduse scrisoarea doamnelor din oraş aghiotantului lui Antonescu?

Paulică a găsit, mergînd pe jos, prăvălia curelarului. Mînjină era un om devotat, dar nu mişcase nimic să atragă în partid sau măcar către el muncitorimea din oraş şi, cu toate că avea vechime în ilegalitate, nu înţelegea că de victoria Armatei Roşii se legau speranţele partidului. Era un biet om mărginit, a cărui singură însuşire folositoare era fidelitatea. Flacăra convingerii, dacă arsese vreodată cu adevărat în el, de-abia mai pîlpîia. Paulică venise în oraş cu gînduri mari. Să facă o şedinţă cu toţi membrii şi apoi să ţină o conferinţă cu intrare liberă la Casa de Cultură a oraşului. Curelarul era singur cuc în acest oraş şi nu înţelegea că nu mai avea nici un motiv să se ferească să-şi exprime ideile pe faţă, dacă nu avusese curajul de a cîştiga simpatizanţi în ilegalitate. Nu avea stofă de lider, asta îi era limpede lui Paulică, dar decît deloc, ca în alte oraşe de provincie şi chiar şi în comuna lui natală, Slobozia, Mînjină putea fi folosit pînă avea să apară vreunul dintre oamenii curajoşi şi energici pe care partidul îl trimisese să-i caute în toată ţara şi de urma cărora nu izbutea să dea, pentru a înfiinţa noi organzaţii de bază şi să le scoate din somnolenţă pe cele care existau. Ce ţară nenorocită! În loc să-şi caute viitorul alături de o forţă politică progresistă şi revoluţionară, alegătorii voiau să-i aducă la putere, după încheierea războiului, pe aceiaşi peneţişti şi liberali care scoseseră imediat capul după căderea lui Antonescu. Paulică i-a lăsat lui Mînjină un teanc de fluturaşi „Totul pentru front, totul pentru victorie!”, iar la întoarcerea spre gară a mai împrăştiat şi el cîteva zeci pe stradă. Dar cum nu voia să plece cu coada între picioare şi de aici din oraş, cînd a ajuns la gară, s-a dus la ceferiştii care manevrau vagoanele de marfă şi le-a dat cu mîna lui nişte fluturaşi. Unul dintre ei, mustăcios şi zdravăn, ia fluturaşul şi-l întreabă: „Nu-i păcat, camarade?” De ce-ar fi fost? – vrea să afle Paulică.

„Să fi scris şi voi o vorbă despre Căpitan! Că dacă nu era el, Dumnezeu să-l ierte, nu se uita nici dracu' la voi, cu frontul şi cu victoria voastră."

Falimentul lui Cezărel

Trecuseră mai bine de zece ani de la ultimul faliment de ţinut minte, în Medgidia. Ca să păţeşti aşa ceva aici, una din trei: ori erai prost, ori nesăbuit, ori lovit de ghinion. Cine pornea o afacere şi rezista în primul an se descurca şi după aceea. Negustorii se invidiau între ei, mai cu seamă doamnele, care se întîlneau în asociaţia lor caritabilă şi se comparau. Începuseră să crească şi pretenţiile. Pentru balurile de la primărie şi de la Căminul Cultural doamnele îşi făceau rochii de seară, nu concepeau să n-aibă o bijuterie nouă, de fiecare dată, şi se coafau la Constanţa, nu-şi mai cîrlionţau acasă părul, cu drotul. De cînd începuse războiul dădeau baluri de binefacere, cu bilete de intrare scumpe, să le taie cheful de dans sărăciilor care îşi făceau rochiile acasă şi se dădeau cu parfum ieftin. Virginica n-ar fi fost atît de strictă ca ele. După mintea ei, la petreceri era bine să se bucure toată lumea. Musica i-a dat peste nas – dacă era aşa democrată, de ce împărţise restaurantul în două clase? După ce s-a gîndit puţin, Virginica i-a răspuns că deosebirea asta n-o făcuse ea: era democraţia CFR-ului, care avea chiar şi bilete de clasa a treia. Soţia cîrciumarului nu se ţinea băţoasă, dar nu se lăsa, cînd avea cîte ceva de spus. Vica, nevasta lui Cezărel boiangiul, care fusese primită de curînd în asociaţie, ţinea la exclusivismul balurilor şi era de părere că, dacă vrem să ne amestecăm toţi cu toţi, mergem la biserică, nu la bal. Virginia nu era bisericoasă, dar ca naşă de botez a copilului ei, s-a simţit atinsă. N-o vedea pe Vica boiangiului duminica la slujbă şi nici cu donaţiile de caritate n-o ştia că se omoară. Dar poate că de cînd Cezărel îşi luase maşină mică se ducea ea însăşi din casă în casă şi ajuta văduvele de război şi săracii. E o maşină de

ocazie, a precizat Vica, modestă şi nu prea. Doamnele ai căror soţi nu aveau automobile – nu că le-ar fi lipsit banii, dar ce să facă în Medgidia cu maşină mică? – n-au comentat, dar nici n-au uitat. Şi în loc să-i mai bage lui Cezărel bani în buzunar, cu spălătoria lui chimică, şi-au pus fetele în casă să scoată albiile de prin magazii şi din pivniţe şi le-au trecut la treabă, ca înainte de venirea lui Cezărel în oraş. De teamă să nu le supere pe doamne, nici Sorica nu i-a mai trimis la spălat cearşafurile de la stabilimentul ei din deal. Cîrciumarilor, inclusiv lui Fănică, nu le convenea acest boicot, la fel cum nici proprietarilor de hoteluri din oraş nu le cădea bine. Dar dacă doamnele lor nu mai voiau să-i mai dea nimic la spălat lui Cezărel, ce puteau face? Doar nu era să aibă *atmosferă* în casă din cauza boiangiului? Cezărel s-a lămurit de unde i se trăgea, dar şi el se simţea legat de mîini, ca şi negustorii. Nu-i trecea prin cap să se certe cu soţia lui. Pentru ea cumpărase maşina, pentru ea stătea cîte 16 ore pe zi la boiangerie, ca totul să meargă perfect. Dar tot de dragul ei trebuia să scape de acest boicot, fără să dea satisfacţie muieretului bogat din oraş care o invidia pe Vica pentru rochiile ei, fiindcă avea liceul şi provenea dintr-o familie care îşi cunoştea trecutul de 200 de ani. Din cauza maşinii avea datorii îngrijorătoare la bancă şi începuse să primească somaţii. Unde să se ducă? Într-o seară, s-a ameţit niţel la restaurantul din gară şi l-a abordat pe Fănică: „Naşule, am dat de dracu!”. Cîrciumarul era de acord cu el. L-a sfătuit să-şi vîndă maşina şi l-a împrumutat să-şi plătească datoria la bancă. Şi de dragul finului său de botez a vorbit cu unul, cu altul, să se întoarcă la serviciile boiangeriei lui Cezărel, că doar nu era să-l lase pe bietul om să dea faliment pentru nişte neînţelegeri femeieşti. Cezărel însă, coada pe sus, nu şi-a vîndut automobilul. Soţia lui n-a găsit o idee mai bună pentru a arăta că afacerile lui Cezărel

mergeau bine, în pofida boicotului, decît să apară la marele bal de primăvară din oraş – tot de binefacere – cu o broşă cu diamante pe pieptul unei rochii sobre de mătase verde-ametist. A fost aleasă regina balului şi ea a scos din urnă numărul cîştigător al tombolei. Două săptămîni după aceea, Cezărel s-a declarat în stare de faliment, pentru a se pune la adăpostul legii de creditorii care voiau să-l lase pe drumuri. Automobilul său Daimler a fost scos la licitaţie, dar nu s-a găsit nici un amator să-l cumpere. Era scump şi dacă aducea ghinion? Au mai trecut vreo cîteva zile şi la boiangeria lui Cezărel au apărut din nou şi feţele de masă, şi cearşafurile şi chiar şi rufele celor care îl boicotaseră. Negustorimea oraşului era de acord că Cezărel prea îşi încurajase nevasta. Dar nu distrugi un om pentru că s-a însurat cu o femeie arătoasă, poate cam nechibzuită. Şi, să recunoaştem, cîţi dintre noi nu i-ar fi făcut Vicăi toate hachiţele?

Fericitul Ionică

Musica a observat prima că Ion chelnerul se ducea de cel puţin trei ori pe zi în sala de aşteptare de la clasa întîi a gării, de cînd fata sifonarului era casieriţă. I se părea greu de înţeles că un bărbat ca el, cu gusturi mai fine decît cei mai mulţi dintre notabilii oraşului, găsea ceva deosebit la această Sandra. Şi era mirată că Virginia nu remarcase atîta lucru. Virginia băgase de seamă mai multe decît credea nevasta şefului gării, dar le ţinea pentru ea. O văzuse şi ea pe casieriţă şi, chiar dacă nu se pricepea să măsoare frumuseţile femeieşti, găsea că Sandra avea ceva al ei: înflorea. Nu se putea compara, totuşi, cu mama ei, Melinda, şi-a amintit Musica şi nici cu nevasta boiangiului. Două nebune! – i-a răspuns la ea în cap Virginia. Ce era să-i spună Musicăi? Că Ionică se îndrăgostise, la cei 40 de ani ai lui, nici el nu ştia cum? O văzuse într-o zi pe Sandra la gară şi de atunci nu se mai ducea la Constanţa, la Cazino, nici la fetele care îl aşteptau să le povestească despre Paris şi despre trenul de lux în care se întîlnea toată lumea bună a Europei, inclusiv capetele încoronate, incognito. Umblatul prin lume Ion, care era cu cinci ani mai mare decît ea, nu ştia cum se face curte unei femei altfel decît pentru a o aduce cît mai repede în pat. Era prima oară cînd avea şi intenţii de viitor, dar nu ştia cum să se apropie de Sandra, încît fata sifonarului să nu-i spună că avea, pe-aproape, *etatea* tatălui ei. Virginia îl încurajase totuşi, cu toate că şi ei Ion i se părea cam trecut pentru o fată de 22 de ani cîţi avea Sandra. Dacă chelnerul ar fi fost o *partidă*, n-ar fi contat că avea aproape 20 de ani mai mult decît ea. Dar cînd la vîrsta lui stătea doar în banii din salariul de la restaurant şi în bacşişuri, nu putea trimite la sigur o peţitoare la Ioanidis, care să-i

spună grecului că domnul Ion se simte atras de fata dumneavoatră, iar sifonarul să-i mulţumească peţitoarei ca unei aducătoare a norocului la el în casă. Din cîte aflase ea, de la unul şi altul care mai vorbeau prin restaurant, proprietarul fabricii de umplut sifoane se uita la Ion ca la un pripăşit obraznic în oraş, care profitase de război pentru a se strecura în primărie şi ca să-i ameţească pe naivi cu papagalul său de chelner. Virginia l-a sfătuit pe Ion să nu încerce calea peţitului, ci să se apropie pas cu pas de Sandra, cum o şti el mai bine. Or, chelnerul nu mai credea în nici una dintre tehnicile sale de seducţie rapidă, ci se mulţumea să-i dea tîrcoale casieriţei, ca un tinerel timid şi cu bube pe faţă.

Cînd începuse să se vorbească în tot oraşul că Ion îi făcea curte de pomană casieriţei de la gară, Sandra l-a rugat să o însoţească pînă acasă şi pe strada principală l-a luat de braţ, ceea ce o fată de măritat nu făcea decît după logodna la biserică. Ce şi-or fi spus atunci şi de multe ori după aceea, cînd Ion o conducea acasă – ea în taiorul de ceferistă, el în smokingul lui negru de la restaurant, cu vipuşcă strălucitoare la pantaloni? Cînd se întorcea la restaurant, chelnerul nu sufla o vorbă. Iar Sandra răspundea politicos dar imprecis întrebărilor tot mai exasperatului ei tată. Ionică parcă întinerise, iar casieriţa ai fi zis că are cu cîţiva ani mai mult ca înainte. Cînd Musica începuse să spună că ar fi putut fi o pereche reuşită, iar sifonarul se resemnase cu ideea că l-ar fi putut avea pe Ionică de ginere, chelnerul a făcut pariul celor 50 de ardei iuţi, la restaurant. Că îi mănîncă unul după altul, fără să mănînce sau să bea ceva. Nu era prima oară cînd făcea un asemenea rămăşag, ultima oară îl cîştigase pentru 20 de ardei dintre cei care îi făceau prudenţi pînă şi pe bulgarii care îi ronţăiau ca pe castraveciori. Ion a cîştigat şi de această dată. Pariase cu un impiegat tînăr care îl lua peste picior că ar mai fi fost în stare, la vîrsta lui, să se

descurce cu o grecoaică tînără. Impiegatul părea pus pe scandal, încît ca să-i închidă gura, Ion a acceptat pariul. I-a cerut, în schimb, ceferistului să plece din oraş, dacă pierde. După ce a trecut şi de ultimul ardei, chelnerul l-a invitat pe impiegat să dispară din restaurant şi din oraş. Apoi Ion a început să ia comenzile celor care urmăriseră pariul. Printre ei erau şi cîţiva ofiţeri ruşi care uitaseră şi de foame şi de sete cînd Ion le tradusese ce urma să facă. Unul dintre ei îl sfătuise să renunţe. Nu te joci cu 50 de ardei iuţi! Dar la cît era de fericit, Ionică ar fi pariat şi pe o sută de asemenea ardei, numai să-i fie aduşi la masă. După vreo jumătate de oră, Ionică a început să sughiţe. Apoi, în timp ce ducea o carafă de vin la masa celor de unde impiegatul plecase, a alunecat pe duşumea şi în timp ce dădea să se ridice s-a înmuiat, fîlfîind din braţe, pînă cînd s-a înmuiat de tot, cu ochii deschişi şi cu un zîmbet de fericire pe care nu i-l mai văzuse nimeni pînă atunci.

Doliu la discreţie

Căldura izgonise pînă şi cîinii de pe străzi. Era o linişte toropită, cu miros de praf amestecat cu fumul locomotivelor de manevră care se întindea gros peste oraş, neatins nici măcar de o pală de vînt. Muezinul le amintise din turn ceva mai devreme musulmanilor că venise ora rugăciunii. Glasul lui subţire îi trezise brusc din moţăială pînă şi pe birjarii de la gară, care şi-au întins la iuţeală covoraşele pe caldarîm şi au început să murmure cu faţa către Mecca. Claxonul lui Haikis s-a auzit mai întîi ca o ţiuitură îndepărtată, crescînd treptat în intensitate, pînă cînd a început să se audă a rău dinspre potcovărie, încît pe lunga stradă care ducea la gară din ce în ce mai mulţi oameni ieşeau la porţi. Angrosistul îşi conducea automobilul încet, cu o mînă pe volan şi cu cealaltă pe claxon. Nu s-a oprit în faţa casei cîrciumarului, cum făcea de obicei, nu s-a oprit nici în dreptul hotelului Traian, ca totdeauna, ci a intrat claxonînd pe strada principală şi a mers aşa pînă în deal, apoi a întors maşina ambalînd-o cu furie şi a pornit în viteză spre hotel. Micul lui Fiat, discret altminteri, scotea un zgomot de motor chinuit şi fumega albăstrui spre negru pe ţeava lui subţire de eşapament.

Cînd s-a dat jos din automobil, Haikis nu părea nici beat, nici lovit de nebunie. Îşi lăsase afacerile care îl ţineau de vreo săptămînă la Bucureşti pentru a aduce el însuşi în oraş vestea că murise artistul Tănase. Se ştia că Haikis era îndrăgostit de una dintre dansatoarele de la Teatrul Cărăbuş, din seara cînd domnul Constantin Tănase dăduse un spectacol aici, în sala mare a primăriei. Dar să-şi lase Haikis treburile lui de negustor, doar ca să anunţe în oraş, înaintea ziarelor, că marele artist schimbase scena pentru a-şi spune cupletele într-o lume mai bună? Chiar dacă angrosistul nu ar fi

cerut convocarea de urgenţă a Comitetului, reprezentanţii săi tot ar fi venit seara la restaurantul gării să se întrebe ce-l apucase pe Haikis, cu claxonul maşinii lui. În salonul de la clasa a doua cîţiva soldaţi ruşi îi învăţau pe ceilalţi muşterii să cînte *Volga, Volga,* cu acompaniamentul unei armonici care nu prea nimerea ritmul.

Care era vestea lui Haikis?! Că artistul Tănase nu murise de moarte bună: îl omorîseră ruşii şi complicii lor comunişti de la Bucureşti! Ce să aibă, totuşi, ruşii cu nea Costică, s-a întrebat Sarkis, în numele celorlalţi. Ca unul care se ducea şi în culise, cu flori, Haikis aflase că domnul Tănase fusese arestat şi eliberat de cîteva ori pentru nişte cîntecele de-ale lui în care se lega de anumite obiceiuri ale soldaţilor Armatei Roşii, cum ar fi cel de a cere ceasurile şi paltoanele civililor români. La ultimul spectacol al artistului, pe care îl văzuse el însuşi, la Cărăbuş, domnul Tănase ieşise pe scenă în palton şi cu mînecile pline de ceasuri. N-a zis nimic, dar a vuit Cărăbuşul de aplauze şi de Bravo! Apoi scosese o pendulă din palton şi zisese: „El tic, eu tac, el tic, eu tac!" şi iarăşi aplauze năpraznice. A doua zi, adică ieri, moare domnul Tănase. Era niţel răcit, că-l trăsese curentul din spatele scenei şi doctorul lui personal i-a prescris 20 de aspirine, iar nea Costică le-a înghiţit pe toate şi i s-a făcut rău de a murit. Şi de ce trebuie să-i bănuim pe ruşi că l-ar fi omorît? – l-a întrebat Cezărel boiangiul. Pentru că aşa a fost! – îl repede Haikis şi se întoarce spre judecător, să-l audă ce are de zis. Judecătorul a spus că atunci cînd ai de-a face cu o moarte suspectă te întrebi cine are de cîştigat de pe urma ei şi începi să cauţi probe. Îl întrebase cineva pe doctorul lui Tănase de ce îi spusese să înghită 20 de aspirine? Nu, a recunoscut Haikis. Totuşi, nu cumva maestrul Tănase, a insistat judecătorul, a înghiţit cele 20 de aspirine cu gîndul că dacă ia

toate medicamentele odată scapă mai repede de răceală? Haikis n-a ştiut ce să-i mai răspundă. Dar tot judecătorul a acceptat că, dacă ne gîndim strict logic, ruşii ar fi primii de bănuit. Însă cine să-i acuze? Angrosistul nu voia să se lege de nimeni. Ceea ce voia el să propună Comitetului era ca în oraş să fie proclamată mîine zi de doliu, pentru a le da de înţeles şi ruşilor şi oamenilor lor din ţară că moartea artistului Tănase nu trecuse neobservată. Dar la Bucureşti era zi de doliu după el? – a întrebat şeful gării. Haikis nu ştia. Rezoluţia Comitetului a fost că nu trebuia să ne punem cu ruşii pentru o simplă bănuială, dar că cei care voiau să poarte doliu după artistul Tănase puteau cere o slujbă de comemorare la biserică. Iar Haikis n-avea decît să se ducă la Constanţa, la templu, şi să-l plîngă acolo cîte zile voia pe răposatul admiraţiei sale.

Promisiunea

După vizita pe care i-o făcuse Paulică, Nicolae Mînjină, curelarul, tot venea la gară să intre în vorbă cu ceferiştii sau, cum zicea el, să-i lămurească. După ce-şi terminau treaba, ciocănarii intrau în cîrciumă, la clasa a doua şi luau un ţoi, de poftă. Acarii şi frînarii, mai cu pretenţii, se asociau la o cană cu vin şi la o gustare cu măsline. Curelarul îi pîndea în uşa cîrciumii şi intra în vorbă cu unul, să-şi aprindă ţigara, sau să-l întrebe pe altul ce mai face, că auzise că nu se ajungea, ca şi el. Nu era o noutate pentru nimeni că Mînjină nu se ajungea cu banii. Dar la el găseai o curea ieftină şi bună. Dacă îţi luai o droaşcă trasă de măgăruşi, să se bucure copiii şi să mai ieşi duminica din oraş, el îţi făcea hamuri pe măsură şi te mai păsuia cu plata. Se pricepea să-ţi dea un sfat cînd nu mai ştiai ce să pui pe masă, fiindcă nu aveai din ce. La el în casă, unde erau şapte guri de hrănit, butoiul cu varză murată nu se termina niciodată, iar sacul cu fasole uscată era întotdeauna aproape plin. Prăsise porumbei în pod. N-avea grija lor. Le arunca o dată pe zi pe bătătură gozuri de la moară, să mai ciugulească printre găini. Dresase în schimb doi cotoi, de mici, să nu se atingă de porumbei, nici să nu-i zburătăcească şi îi lăsa să patruleze prin pod şi prin pivniţă după şobolani. Popularitatea curelarului crescuse de cînd veniseră ruşii în oraş. Se zicea că dacă punea el o vorbă, nu te mai trezeai cu ei prin curte sau în casă să-şi ia ce le trebuia, fără să ceară. Totuşi, cum se înţelegea cu ruşii Mînjină, care nu ştia o vorbă din limba lor? Ceferiştii intrau cu el în cîrciumă la o ţuică, să mai schimbe o vorbă. Chiar şi ciocănarii ar fi plătit ei consumaţia, că îl ştiau strîmtorat, dar Mînjină ridica palma, ca la prăvălie: „Era plăcerea lui!”. Cu unul o ţuică, un vin cu altul – de unde avea *Mînjitu*

bani să facă cinste zi de zi?! Că înnădise şi la prăvălie nişte ţărănoi tineri care nu cumpărau nici măcar o biciuşcă, dar stăteau cu orele cu el în cămăruţa din spate, unde intrau treji şi cînd plecau le sclipeau ochii. Curelarul începuse să vorbească despre un misterios ajutor pentru cei care se lămureau, ca el, cum stătea situaţia în aceste vremuri şi grele şi tulburi. După ajutorul legionar, care le adusese apoi numai bătaie de cap celor care îl primiseră, ceferiştii erau prudenţi. Ce aştepta nea Mînjină ca emisar al acestui ajutor? El, pentru el, nimic – era un ajutor internaţional care, nici o teamă!, nu venea nici de la masoni, nici de la sionişti şi nici de la catolicii-iezuiţi, să fie la ei acolo! Ajutorul ăsta venea tot de la oameni necăjiţi, care dădeau ceva de la ei pentru cei care aveau nevoie. Cu perspicacitatea lui de acar la canton, care trăgea semnalele pentru trenuri, Tudorache ţărănistul l-a întrebat pe curelar dacă cei care cotizau la acest ajutor îl trimiteau să le bea banii la cîrciumă. Atins, Mînjină i-a spus că în ajutor erau prevăzute şi asemenea cheltuieli mărunte în urma cărora el trebuia să se convingă dacă ajungea la cine trebuie. „Şi la cine trebuie să ajungă!”, a insistat cantonierul. „Păi şi la dumneata, domnul Tudorache, să ai cu ce să-ţi trimiţi copiii la liceu, pînă se îndreaptă situaţia.” Cantonierul nu l-a mai întrebat nimic, dar ca ţărănist vechi ce era, s-a interesat la partid dacă ar fi putut primi un ajutor să-şi înscrie gemenii la liceu. Trezorierul din oraş al partidului i-a spus să-şi mute gîndul în vremuri mai bune şi apoi l-a întrebat de cîţi ani nu-şi mai plătise cotizaţia. Tudorache a ridicat din umeri. Dacă partidul fusese interzis, ce cotizaţie să mai plătească! Dar ăia care cîştigaseră bani grei de pe urma partidului ce păziseră? Nu mai păziseră nimic. La ora asta nu erau bani nici pentru cheltuielile curente, darmite pentru ajutoare! Domnul Maniu însuşi scotea bani din buzunar pentru întîlnirile de protocol!

Tudorache n-a insistat, dar cum el n-avea bani pentru costisitorul protocol al înscrierii la liceu a gemenilor săi, l-a întrebat pe Mînjină dacă vorbise serios. Curelarul l-a asigurat că erau ca şi înscrişi, numai să-i spună la ce liceu voia să-i trimită. Cum însă cantonierului nu-i venea să creadă că lucrurile mergeau atît de simplu, Mînjină l-a anunţat, la cea de-a treia lor întîlnire la cîrciumă, că venise şi vremea lui, dacă era hotărît. Lui Tudorache nu-i lipsise niciodată hotărîrea, dar, nici el nu ştia de ce, se temea de ceea ce ar fi putut să se întîmple dacă promisiunea lui Mînjină ar fi fost adevărată.

Schimbarea la faţă

Dacă şi astea erau vremuri să mori! – îi spunea cu jumătate de gură Fănică prietenului Ion întins în nenorocita aia de cutie de lemn lăcuit. Ambalajul ultimului drum, cum îi zicea tăcutul său ocupant, cînd mai putea deschide gura. Lui Fănică încă nu-i venea să creadă că Ionică păţise una ca asta. Rămăseseră numai ei doi în biserică. Ionică îmbrăcat în smokingul lui de zile mari, cu cămaşă de mătase şi papion, el cu unul dintre costumele pe care şi le cumpărase după ce-l tot bătuse chelnerul la cap. Pe Sandra o luase Virginia cu binişorul acasă. Închiseseră cîrciuma în ziua aceea, în pofida regulamentului de la CFR, pe care Fănică îl semnase înainte de a primi actele restaurantului şi unde scria că localul nu putea fi închis decît în caz de forţă majoră. Ieşiseră la treabă doar băieţii de peron. În faţa restaurantului, Pomenea poliţistul postase un jandarm lipovean cu ordinul să-i îndepărteze cu duhul blîndeţii pe cei care ar fi vrut să intre cu tot dinadinsul, ruşi sau călători în trecere prin gară. Printre ruşi se aflase cu o noapte înainte de moartea lui Ionică, cel care le vorbea pe limba lor la restaurant. Erau învăţaţi cu moartea de pe front, cea de care se fereau măcar cu gîndul cînd mergeau la atac, dar ca un civil să se joace cu ea de bună voie pentru un nenorocit de rămăşag, asta le intra mai greu în cap. Unul dintre ofiţerii lor era de părere că Ionică o căuta, ceea ce lui Fănică nu-i venea să admită. Un jucător, cum era prietenul lui, nu-şi zgîndăreşte moartea, ci o ţine la distanţă, cu pariurile pe care le face. Era adevărat că de aproape un an încoace Ionică începuse să se plictisească aici în oraş. Nici măcar după ce ajunsese consultant plătit la primărie şi se bucura de toată consideraţia din partea Comitetului nu-i trecuse plictiseala. Restaurantul era o afacere bună,

nimic de zis, *mon chef*, dar el nu voia să îmbătrînească aici. Îi plăceau oamenii, cu unii se împrietenise, dar nu-l atrăgea perspectiva să ajungă un chelner bătrîn într-un oraş mic. Nu mai credea că va fi în stare să deschidă un cabaret la Budapesta sau măcar un restaurant cu grădină la Bucureşti. După ce se mai gîndise, nu-l atrăgea nici perspectiva de a avea cîrciuma lui aici în oraş. Începuse să se gîndească la o cafenea cu narghilele la Istanbul sau la o locantă cu cîteva mese la Pireu. De cînd se îndrăgostise de fata sifonarului uitase şi de plictiseală şi de cafenea la Istanbul. Totuşi îl prevenise, îşi amintea Fănică, de intenţia lui de a deveni propriul său stăpîn, dacă se însoară. Dar dacă va face acest pas, Ionică spera că era de la sine înţeles că el îi va fi naş de cununie, cu ploconul unui curcan gras de la Tefik şi, în schimb, cu coana Virginica alături de mireasa lui, în biserică.

În clipa cînd auzise ţipete în restaurant că moare Ionică, el ieşise din încăperea unde strîngea banii şi făcea socotelile şi dăduse cu ochii de prietenul lui căzut pe duşumea. Se repezise să-i sufle aer pe gură, ca la înecaţi şi trimisese o trăsură s-o aducă şi dezbrăcată pe doctoriţa Lea de acasă. Îi băga aer în piept lui Ionică, apoi aştepta niţel şi iar îi umfla plămînii, în timp ce îi mişca braţele în sus şi în jos, cum se pricepea şi el şi vedea tot mai descurajat cum lui Ionică i se învineţesc buzele a mort. Cînd doctoriţa a venit şi l-a ascultat pe Ionică şi a anunţat că murise, Fănică a strigat că s-a închis restaurantul. L-a luat apoi pe Ionică la el acasă, ca să fie sigur că va fi spălat cum se cuvine. Şi după ce spălătoarele morţilor din oraş şi-au terminat treaba, a luat el briciul şi l-a bărbierit, cu perdaf. I-a făcut apoi şi o frecţie lungă pe obraji şi pe frunte cu odicolon, poate cine ştie.

Acum, în timp ce îl păzea aşezat pe un scaun, îi mai spunea una, alta, cu capul în jos, chiar dacă nu mai credea că Ionică s-ar fi putut ridica. Dascălul

lăsase luminile aprinse în biserică şi, cînd mai ridica ochii spre tăcutul său prieten, Fănică simţea cum creştea distanţa dintre ei. Obrajii lui Ionică se albiseră mai întîi, după care se îngălbeniseră ca pielea de pe tobă. Cînd a început să se lumineze de ziuă, cîrciumarul s-a ridicat de pe scaun. L-a mîngîiat pe faţă a rămas bun pe Ionică. L-a trezit din somn pe dascăl şi i-a pus în mînă un teanc subţire de bancnote şi cîteva zeci de monede, ca să fie sigur că îi dispare somnul pînă le numără, şi a pornit pe jos spre cîrciumă. Pe drum, s-a uitat totuşi de cîteva ori în urmă.

Libertate cu papion

Haikis a renunţat la calitatea de membru activ al Comitetului, după ce i-a acuzat pe cei prezenţi că erau nişte căcăcioşi. Dacă se temeau să ţină o zi de doliu în oraş, de frica ruşilor, la ce se mai întruneau să cîrîie împotriva lor în comitetul ăsta? Pentru a nu fi acuzat că folosea acest prilej ca să se rupă de ei, a rămas observator, cu drept la cuvînt, dar i s-a retras votul, la propunerea statutară, dar tîmpită, a lui Cezărel. Fănică şi judecătorul s-au dus a doua zi la biserică şi i-au cerut preotului să-i facă o slujbă lui Tănase. Ei doi votaseră în favoarea propunerii lui Haikis, din motive diferite. Cîrciumarul îşi amintea de vocea lui groasă din restaurant: „Adu-ne, neică, o ciorbă la masă! Că pierdem trenul şi luăm altul!!”. Judecătorul nu se număra printre admiratorii artistului comic şi nici ai dansatoarelor sale, dar avea tot mai rar ocazia să-şi scoată pălăria în faţa unui om curajos, chiar şi atunci cînd se uita în oglindă. Iakob s-a suit în maşină şi s-a dus la Constanţa la templu. Trecuseră atîţia ani de cînd nu mai călcase acolo, că nu mai ştia nici pe ce stradă era clădirea. N-avea tichie, dar îşi luase pălărioara albă, din pai de orez. Cînd s-a văzut în templu, gîndul de a se reculege aici în amintirea lui nea Costică nu i s-a mai părut la fel de potrivit ca pe drum. Tot gîndindu-se la el, începuse să rîdă de unul singur în maşină şi se trezise compunînd în paralel o scrisoare devotată domnişoarei din corpul de balet de la Cărăbuş. Iakob îi propunea în acest moment de restrişte sprijinul său amical şi dezinteresat (deşi, din cîte ştia, nu era singurul care îi trimitea flori şi şampanie în culise). Dar dacă tot intrase..., a şoptit kadişul, în penumbra răcoroasă a templului. Cînd a ieşit, l-a ameţit puţin lumina soarelui. Nu dormise toată noaptea – băuse multe cafele şi din mai toate

spirtoasele care îi plăceau maestrului, de la o ţuică rece la coniac, şi de la şpriţul cu vin de Dealu Mare la şampania Mott. Cînd ajunsese la hotel, pe la trei dimineaţă, îşi simţea inima în gît şi spunea în ritmul ei rapid: „Tic-Tac! Tic-Tac!”. S-a dezbrăcat şi s-a întins pe pat, rostind în continuare, cu ochii în tavan, pe întuneric tic-tac! pînă s-a luminat de ziuă. Cînd îi închidea încercînd să adoarmă, îşi amintea de intensa bucurie rece cu care primise ştirea că ruşii intraseră în ţară. Ţinuse doar cîteva clipe bucuria aceea, mai nimic în comparaţie cu anii de umilinţă prin care trecuse şi chiar nimic faţă de ceea ce păţiseră prieteni de-ai lui din Moldova. Unii muriseră în deportare, alţii fuseseră împuşcaţi pe loc. Dar bucuria aceea i se părea acum aducătoare de rău, deşi nu era superstiţios şi nici cu Dumnezeu n-avea o relaţie prea apropiată. Acest contraval al prăpădului îi luase alţi prieteni, unii chiar din Medgidia, şi îl lovise şi pe omul care îl făcea să se înseneineze numai cînd se gîndea la el. Iar pe el, ce noroc lugubru! Scăpase fugind de legionarii din oraş, care voiau să-i ia şi banii şi gîtul, apoi de nemţi şi de Antonescu, fiindcă era evreu, şi dăduse o mulţime de bani să fie lăsat în pace. Acum, de cînd era liber să-şi aducă aminte că era şi român, Comitetul din oraş votase să nu-i supere pe ruşi. Dar cînd alegi să nu superi pe nimeni dintre cei care te supără, nu-ţi mai rămîne decît să te sinucizi sau să te strecori prin viaţă, imaginîndu-ţi că libertatea e să alergi ca bezmeticul prin cotloane pe unde nu te caută nimeni. Iakob nu credea că începutul de leşin care îl luase cînd ieşise din templu era un semn că rugăciunea lui pentru morţi fusese auzită şi că primise un răspuns ameţitor. Dar dacă ieşise la lumină, nu mai putea să se poarte ca şi cum lumina ar fi pătruns prin cotloanele prin care se strecurase pînă acum. Şi dacă era pe „el tic, eu tac”, Haikis a intrat într-o prăvălie de unde şi-a cumpărat mai întîi un papion

cum purta artistul comic pe scenă. Şi-ar fi luat şi un costum ca al lui Tănase, cu haina largă şi cu pantaloni de golf, dar ar fi părut caraghios şi nimănui nu i-ar fi trecut prin cap ce voia el să dea de înţeles cu asemenea haine. El, care nu purta sacouri largi şi nici costum, a bătut prăvăliile din Constanţa pînă a găsit un costum cu vestă, cum purta maestrul pe stradă. Înainte de a pleca, a trecut pe la un croitor, să-i ajusteze niţel pantalonii. Prea fîlfîiau pe el şi se temea că negustorii cu care făcea afaceri ar fi putut crede că începuse să-i meargă prost, încît nu mai avea bani nici să-şi comande haine pe măsura lui, ci le lua de gata.

Sabia şi Lea

În locul ruşilor cu uniforme ponosite pe front, apăruseră unii ferchezuiţi şi parfumaţi şi trei tancuri nou-nouţe care uruiau prin oraş de două ori pe zi. Comandantul lor, un tînăr colonel roşcovan, bătuse în prima zi la poarta cazărmii regimentului, să ceară găzduire. Era însoţit de un tălmaci care după accent părea basarabean. Maiorul Scipion a ieşit din cazarmă, fără să deschidă porţile. De la Bucureşti primise un telefon să se poarte cu tact. I-a spus colonelului că n-ar fi avut nimic împotrivă să-l primească în cazarmă, cu tancurile lui cu tot, ca un aliat ce era. Totuşi, nu i se părea un lucru potrivit. Războiul se terminase. O asemenea găzduire ar fi semănat cu ocuparea cazărmii, în timp de pace. Colonelul rus nu era de acord cu interpretarea pe care o dădea Scipion cererii sale. Avea 300 de oameni obosiţi şi n-avea de gînd să-i ducă pe cîmp în corturi! Atunci, i-a răspuns înţelegător Scipion, putea intra. Dar după ce vor ieşi oamenii săi, cu căţel şi purcel şi cu drapelul regimentului din cazarmă. Ce fel de prietenie de arme era asta?! – a început să se enerveze rusul. O prietenie care nu lăsa loc la confuzii! – i-a răspuns Scipion. Tălmaciul părea chiar mai enervat decît colonelul roşcovan al cărui ecou era, pe româneşte, şi mai adăuga de la el: „Nu ti juca, omulie, cu armata sovieticî!”. Pentru a scăpa de intermedierea lui, Scipion l-a întrebat pe colonel dacă ştie franceză. Rusul n-a reacţionat, dar se uita din ce în ce mai ameninţător cînd la el, cînd la porţile închise ale cazărmii. Nici nu voia să audă să intre în cazarma goală, fiindcă atunci chiar ar fi însemnat că o ocupă. Scipion l-a sfătuit să se ducă pe deal, unde erau barăcile abandonate de germani şi, ca să nu-şi facă impresia că porţile cazărmii îi erau închise, i-a propus să lase un agent de

legătură la cazarmă. Rusul şi-a retras tancurile şi trupa, dar a postat în faţa cazărmii un tanc cu turela întoarsă şi cîţiva soldaţi pe care Scipion i-a lăsat să intre, după ce i-a ţinut vreo jumătate de oră la poartă. Tanchiştilor le-au adus popotarii regimentului apă şi mîncare, fiindcă ăştia n-avea voie să plece de lîngă măgăoaia lor cu şenile.

Ruşii s-au instalat pe deal, în barăcile nemţeşti, cu pompele lor de la mare adîncime, datorită cărora apa n-avea gustul sălciu ca aceea din fîntînile din oraş şi cu instalaţiile lor de duş pe care noii ocupanţi ai barăcilor nu păreau să le aprecieze. Sau nu ştiau să le folosească. Soldaţii care fuseseră trimişi să păzească barăcile abandonate de germani, fiindcă nu ştia nimeni ce să facă cu ele, dar ar fi fost păcat să fie lăsate în părăsire, le-au predat celor 300 de ruşi parfumaţi.

Maiorul Scipion se aştepta la represalii, dar din partea ruşilor, nu din partea armatei române. După cîteva zile i s-a luat comanda regimentului şi a fost trecut în rezervă. Apoi a primit anunţul că fusese radiat cu desăvîrşire din armată. După ce şi-a făcut socoteala ce ar fi putut însemna asta, maiorul a anunţat că îşi pierduse sabia de cavalerist. Apoi a dat de veste în oraş şi la Constanţa că are un armăsar de vînzare, pe Bălţatul său pe care îl cumpărase după ce se întorsese degerat din Rusia. Prietena lui doctoriţa i-a spus să nu se grăbească. Îi pusese deoparte destui bani din soldă, încît să se descurce cîteva luni, dacă de la ea nu voia să accepte nimic. Scipion i-a mulţumit intens într-o noapte de amor. Cîteva zile mai tîrziu, maiorul scăpase şi de armăsar, şi de uniforma lui de paradă. Îşi vînduse pînă şi pistoalele de duel. Fără nici o explicaţie, a încetat s-o mai viziteze pe Lea. N-a mai apărut nici pe la întrunirile Comitetului, dar în loc să părăsească oraşul, măcar o vreme, cum îl sfătuise judecătorul, ieşea la plimbare pe strada principală de două ori pe zi, la aceleaşi ore. Cei doi civili care au venit de la Bucureşti să-l aresteze

l-au găsit acasă. Trecuseră aproape trei luni de cînd fusese dat afară din armată. Scipion era pregătit pentru o asemenea vizită. În primele două săptămîni, o aşteptase zi de zi, iritat că nu se mai întîmpla odată. După o lună, i se părea o simplă posibilitate asupra căreia era prevenit. Apoi nu s-a mai gîndit decît întîmplător la acest subiect. În seara cînd cei doi civili i-au bătut la uşă, i-a invitat bine dispus în casă. S-a îmbrăcat repede, şi-a pregătit valijoara de voiaj. Cînd au ieşit a oprit chiar el o birjă, să-i ducă la gară. Cei doi n-au avut nimic împotrivă să facă o haltă acasă la Lea, cît i-a trebuit lui Scipione să-i lase cheia de la intrare în cutia de scrisori. Au ajuns la gară tocmai bine ca să prindă acceleratul fără să se grăbească. În tren, maiorul şi-a făcut socoteala că îşi dăduse sabia cu un strat destul de gros de vaselina înainte de a o vîrî în ascunzătoarea din pod. Putea rezista cîţiva ani fără să rugínească. La Lea prefera să nu se gîndească deocamdată.

Isaiia dănţuieşte din nou

Văduvele din oraş începuseră să se pîndească între ele. Care se desparte de doliu mai iute decît era cuviincios, care se duce la ţară pe la nunţi şi care lasă, noaptea, poarta deschisă. Nevasta măcelarului, căreia îi dispăruse bărbatul în 1942, la Cotul Donului, primea pe faţă vizitele unui mecanic de locomotivă. Ţinuse doi ani un doliu sincer. Continuase să se îmbrace în negru de nevoie: măcelăria mergea prost pentru ea şi bine pentru calfa lui Petrel, care se făcuse stăpîn pe prăvălie şi îi dădea cîţi bani voia el din cîştig. Mai mult de-asta îl primise acasă pe mecanicul scund, dar pietros de pe urma anilor în care băgase la cărbuni cu lopata, ca fochist de locomotivă. Cea mai afurisită dintre văduve, care le ţinea sub ochi pe toate celelalte, era Chiruţa machidoanca: ochi negri, cruce tatuată între sprîncene şi o frumuseţe pe care şi-o ura, fiindcă se uitau după ea pe stradă şi golanii pe care îi prăsise în oraş Mînjitu curelarul şi haitele astea de ruşi, dar şi bărbaţi însuraţi, ajunşi, cu banii lor, care o luau drept una dintre curvele din deal! După ce-i murise bărbatul, Chiruţa le dăduse peste mînă fraţilor lui mai mici, cînd o mai pipăiau prin casă. Cu socrul ei brînzarul se bătuse într-o noapte, pe tăcute, cînd venise s-o mîngîie, în văduvia ei de femeie tînără care nu umbla cu unul şi cu altul. Duminica la biserică, tînăra machidoancă ţinea pe trepte propria ei predică. Le făcea cum îi venea la gură pe văduvele care îşi murdăreau doliul pe ascuns şi pe cele care şi-l terfeleau pe faţă. Îndîrjirea îi venea şi de la Gheorghe al ei, care fusese legionar şi credea într-o Românie ca soarele sfînt de pe cer şi ajunsese în linia întîi, peste rînd, cînd nici nu ştia bine cum să-şi încarce puşca. Preotul n-ar fi avut nimic împotriva discursurilor ei moralizatoare, dar

nu era Chiruţa cea care să le prezică văduvelor că vor ajunge unde e mai rău pe cealaltă lume, şi vor fi încinse cu fierul roşu în locul dintre picioarele lor, de care se bucurau scîrbavnic pe lumea aceasta. Preotul o luase deoparte pe Chiruţa, într-o duminică, după predică, şi îi spusese că n-avea nimic împotrivă ca ea să se declare scîrbită de văduvele care îşi necinsteau doliul în această viaţă, dar să-i lase lui lumea de apoi. Pentru asta primise el patrafirul spovedaniilor şi darul de a ierta. Lipsit de porniri ascunse, preotul îi observase şi el frumuseţea. De unde fusese o gîză cînd se măritase – subţirică şi ştearsă –, acum se lumina locul în jurul ei. Neînduplecată, Chiruţa îi spusese preotului că şi ea citise Cartea, ca şi el, iar ea nu ţinea predici. Dar ca văduvă de război le putea spune în faţă jegoaselor care îi murdăreau şi ei doliul ce înţelesese ea din Carte şi ce ar fi trebuit să priceapă şi ele. Preotul a fost de acord cu ea, dar i-a explicat că în biserică, pe treptele Ei şi chiar în curte nu se putea auzi decît o singură voce, a lui. Chiruţa le putea catehiza pe văduvele păcătoase dincolo de poarta bisericii, cît voia şi cum voia. În duminica următoare, preotul a regretat că o trimisese pe tînăra machidoancă dincolo de poarta bisericii. În loc să intre lumea la slujbă, stăteau toţi s-o asculte pe Chiruţa cum le povestea pe văduvele care călcau strîmb.

Dar, în pofida ei, văduvele îşi vedeau de ale lor. Iar cele care se săturaseră de *propaganda* machidoancei s-au măritat cu bărbaţii cu care se întîlneau pe ascuns, numai aşa, ca s-o lase să vorbească singură. Lăutarii din oraş le cîntau marşul miresei de la primărie pînă acasă, fiindcă preotul, chiar dacă ar cam fi vrut, găsea că era nepotrivit să le facă slujbe de nuntă văduvelor dornice să li se cînte *Isaiia dănţuieşte* alături de bărbaţii cu care începeau o viaţă nouă. Le dădea binecuvîntarea, pe şest, dar cum să le spună „Vino din Liban, mireasă!”, cînd ele mai veniseră o dată?

Şi chiar dacă le muriseră bărbaţii pe front, nu le mai putea aştepta să se ivească pentru a doua oară mirese, în faţa altarului, chiar dacă fericitele-nefericite ar fi meritat. După ce le făcea totuşi slujbe pentru măritişurile cu care se despărţeau de văduvie, preotul se ruga şi pentru Chiruţa, cu de la el putere, să-şi găsească şi ea pe cineva, ca să nu mai bîntuie duminica la poarta bisericii.

7 la 5

Cînd a găsit cheia casei lui Scipion în cutia poştală, Lea s-a dus pe neanunţate la judecător acasă. Doctoriţa plîngea furioasă pe stradă, cu cheia în mînă. Birjarul, care îl dusese pe maior la gară, cu cei doi civili alături, a ajuns-o din urmă şi i-a spus de pe capră că „La domnul maior luat tren de Bucureşti. Nici o grijă! Spus domnul maior să spună la doamna...”. Cînd i-a mai zis tătarul că Scipion era binedispus, împreună cu cei doi, nu beat, a întărîtat-o şi mai mult. Pe stradă nimeni nu părea să ştie nimic. Un ofiţer sovietic pe care îl trata discret de blenoragie i-a dat bună seara, pe româneşte. S-a ferit de el fără să-i răspundă. Nu voia s-o vadă rusul plîngînd. Judecătorul ieşea din casă. Se ducea să cineze la restaurant. Se aştepta ca Scipion să fie arestat, dar una e să te aştepţi, şi cu totul altceva e să se şi întîmple una ca asta! A fluierat lung după birjarul lui, care îl aştepta la capătul străzii şi i-a zis să treacă pe la toţi membrii Comitetului. „Să vină de urgenţă la dumneavoastră, acasă!”, i-a repetat birjarul cuvintele şi a îmboldit calul la trap. Judecătorul a condus-o pe Lea în sufragerie. Nu-i era foame, l-a refuzat doctoriţa, dar ar fi băut un pahar cu vin. Uneori, seara, ea şi Scipion veneau la el în vizită. Ascultau muzică la radio, beau vin şi Lea pregătea la iuţeală o gustare din ce găsea prin cămara din bucătărie. Cînd judecătorul a turnat vinul în pahare, Lea i-a cerut să mai aducă unul pentru Scipion şi să-l umple. Cînd *el* era pe front, i-a spus doctoriţa, dacă beam ceva acasă, lui îi umpleam paharul pînă sus, să se întoarcă acasă mai repede şi să-l soarbă. Pînă să apară membrii Comitetului, Lea l-a întrebat pe judecător ce lege călcase Scipion cînd nu-i primise pe ruşi în cazarma regimentului. Din cîte ştia el, nici una, dar în

ultimele luni, mai exact de cînd la Bucureşti apăruseră aceste stranii tribunale ale poporului, legile nu prea mai aveau importanţă. Bucureştiul îi pupa în cur cu voluptate pe ruşi! (Lea nici măcar n-a zîmbit. A luat o înghiţitură de vin, uitîndu-se intens la judecător.) Bucureştiul spera că generalissimul Stalin va uita că am atacat Rusia împreună cu nemţii şi va lua toate laşităţile noastre de acum drept probe de fidelitate necondiţionată... După părerea judecătorului, Scipion fusese sărit de la avansări fiindcă stat-majoriştii nu aveau curaj să accepte neîncrederea lui în strategia lui Antonescu, iar cînd Mareşalul fusese arestat, aceiaşi stat-majorişti l-au trecut definitiv pe Scipion pe linia moartă, pentru că nu voiau să audă nici de ideea lui că nu trebuia să facem exces de zel alături de ruşi. Lea l-a întrerupt. Judecătorul avea măcar idee de ce fusese arestat Scipion şi ce urma să se întîmple cu el? Adică dacă ea voia să-i angajeze un avocat, ce trebuia să-i spună avocatului? Deocamdată nimic! Judecătorul era de părere că Scipion însuşi voia să fie arestat. Lea l-a contrazis enervată: Ştia că va fi arestat şi îi spusese că atunci cînd se va întîmpla asta va încerca să o anunţe. Cheia din cutia de scrisori era una dintre variante. Doctoriţa voia să afle dacă judecătorul, din poziţia lui oficială, avea de gînd să facă ceva pentru Scipion şi dacă se putea aştepta la vreun sprijin din partea Comitetului. Poziţia lui oficială, a recunoscut judecătorul, nu mai avea aproape nici o greutate. Dar putea încerca să dea nişte telefoane la Bucureşti. Mai multe şanse ar fi avut o scrisoare de susţinere din partea Comitetului. Cînd membrii au început să apară, judecătorul îi întîmpina, iar doctoriţa îi punea în temă. Unii dintre ei aflaseră dinainte că maiorul fusese arestat. Sarkis cafegiul venise la întrunire mai mult ca să vadă cum arăta pe dinăuntru casa judecătorului. Dar cînd a aflat de la Lea pentru ce fusese convocat, a spus că maiorul binemerita, ca stîlp al oraşului. Cîrciumarul

Theodorescu, băut, ca mai totdeauna la acea oră, i-a promis doctoriţei că se va strădui. După ce s-a convins că adunarea era statutară, judecătorul a improvizat rapid în sprijinul maiorului o scrisoare deschisă care după toate probabilităţile urma să fie adresată unei Curţi Marţiale. Cezărel boiangiul a cerut să ia cuvîntul. După părerea lui, Comitetul ajunsese într-o situaţie periculoasă. În loc să-şi vadă de treburile oraşului i se propunea, şi nu fără temei, să se amestece în chestiuni mai înalte decît îşi propusese Comitetul la data înfiinţării sale. Chestiuni riscante pentru o majoritate alcătuită din negustori. Aşa că, înainte de a trece la votul pentru susţinerea scrisorii deschise, el propunea Comitetului să aleagă, prin vot secret, dacă merge înainte sau se autodizolvă. Erau de faţă, a numărat Cezărel, 12 dintre cei 16 membri. Şi pentru a păstra secretul votului el propunea ca fiecăruia dintre cei de faţă să i se dea cîte un băţ de chibrit. Cine era pentru băga în urnă jumătatea cu fosfor a bătului, cine era contra, jumătatea cealaltă, iar cine se abţinea băga băţul întreg. Cezărel, care voia să obţină funcţia de preşedinte al Comitetului, după moartea lui Ion chelnerul, avea pregătită cutia de chibrituri. Ca urnă a fost folosită pălăria lui Sarkis, mai adîncă decît toate celelalte. Votul a durat cinci minute. Cel care a scos beţele de chibrit din pălăria lui Sarkis a fost judecătorul, iar de numărat le-au numărat toţi. Comitetul se autodizolvase cu 7 voturi pentru şi cinci contra. Lea, care se ţinuse la distanţă de ei cît au votat, le-a mulţumit celor 5 şi i-a întrebat dacă semnează scrisoarea deschisă. N-a stat să-i audă ce răspund. I-a lăsat să vorbească între ei şi ea s-a întors acasă. Cu ăştia îşi pierduse nopţile Scipion la restaurant, uneori pînă dimineaţă, în timp ce ea adormea aşteptîndu-l.

Fănică şi Mareşalul

De cînd se autodizolvase Comitetul de criză, la restaurantul din gară veneau aproape toţi notabilii oraşului, observase mulţumit Fănică. Îşi aduceau şi doamnele, ceea ce nu se întîmpla pe vremea Comitetului, şi în loc să se strîngă toţi la o masă, mai mult la cafele şi băutură, luau cina şi discutau în şoaptă, în timp ce chelnerii se străduiau să nu se observe dispariţia lui Ionică. Dar cine mai era în stare, ca el, să recomande un sos franţuzesc la un rasol ori, la o friptură mai în sînge, o garnitură cu cartofi *natur* asezonată cu o undă de unt şi cu un vis de cimbrişor sau să converseze cu clienţii despre cele mai bune vinuri din lume, în timp ce le recomanda cele două vinuri ale casei? Chiar şi după dispariţia Comitetului, notabilii se aşezau la mese după afinităţi politice, dar şi după simpatiile verificate în ultimele luni. De cînd judecătorul venea la restaurant împreună cu doctoriţa Lea, nimănui nu i-ar fi dat prin cap să creadă că între cei doi ar fi fost ceva. Îi separa şi tacîmul în plus pe care îl ţineau în fiecare seară la masă, încît lîngă ei nu mai avea loc decît Sarkis cafegiul, cînd dădea pe la restaurant, Haikis, cînd era în oraş, şi bătrînul farmacist care nu mai avea prieteni în oraş de cînd murise moşierul Caludi. În restaurant nu se mai făcea politică de cînd dispăruse Comitetul, dar despre ce era să discuţi seara, aici, fără să bîrfeşti, dacă nu despre ceea ce se întîmpla în Bucureşti, unde se făcea politica? Mai nou însă discuţiile se purtau de la o masă la alta, peste umăr, cu ochii spre mesele ofiţerilor ruşi de lîngă uşa de la intrare. Totuşi cînd la Bucureşti a început procesul lui *Ion Antonescu,* membrii Comitetului au venit la prînz, la restaurant, fără să-şi fi dat întîlnire, care cu ziarul în mînă, care doar ca să afle dacă era adevărat că Mareşalul era tîrît şi prin tribunale

după ce fusese dat pe mîna ruşilor. Nu-l mai asculta nimeni decît din politeţe pe judecător, care părea depăşit de mersul justiţiei de la Bucureşti. Cel care mai aflase cîte ceva, în afară de ceea ce scria în ziare, era Bazil potcovarul, de la prietenii lui aţişti din armată. Dar Bazil nu deschidea gura decît ca să zică da sau nu, dacă ştiai cum să-l întrebi, altfel nu spunea nici atît. Singurul om din oraş pe care procesul lui Antonescu nu-l găsise nepregătit era curelarul Mînjină, care părea să ştie şi sentinţa cînd s-a scăpat de faţă cu unul dintre ceferiştii cu care stătea de vorbă: Nu putea exista milă pentru cineva care se aliase cu Hitler împotriva Uniunii Sovietice! Cum ceferistul nu părea convins, curelarul i-a explicat că acest proces era o dovadă de bunăvoinţă a Uniunii Sovietice faţă de România, care îşi putea judeca singură criminalii de război, fără să-i mai trimită la *Nürenberg*. Liberalii din oraş, adică Sarkis şi Cezărel, erau de părere că Mareşalul merita să fie judecat. Mai prudenţi, ţărăniştii aşteptau să afle ce zice domnul Maniu. Nici unii nici alţii nu voiau să se lase asociaţi cu judecătorul, care spunea că tribunalul care îl judeca pe Mareşal n-avea acoperire constituţională. Dumnezeu îl mai ştia şi pe el. Nu-l înghiţise pe Antonescu atunci cînd îl susţinea o ţară întreagă şi se găsea el să-l apere în faţa unui Tribunal al Poporului! Cîrciumarul Fănică l-a întrebat pe judecător dacă îl susţin americanii, cum credeau mulţi din oraş, din cauza Buickului său. Cînd judecătorul i-a spus că nu-l susţinea decît propria lui conştiinţă, de om de legi, cîrciumarului a început să-i fie frică de prietenia sa cu el. Totuşi, mai tîrziu, cînd a fost întrebat ce părere are despre ideile judecătorului, a susţinut că un om învăţat să aplice legile ştie mai bine ce spune decît cei care fac asta pentru prima oară. Fănică ştia ce riscă, dar ca unul care îşi făcuse loc printre notabilităţile oraşului şi care avusese de cîştigat în afaceri de pe urma apariţiei

judecătorului printre clienţii restaurantului său, simţea că nu mai putea da înapoi. Dacă nu de dragul judecătorului şi al maiorului Scipion, care îl onoraseră cu prietenia lor, cel puţin în amintirea lui Ion chelnerul, care făcuse din restaurantul lui cel mai căutat local din oraş. Instinctul lui de jucător care ştia să-şi corecteze norocul cu cărţi însemnate şi cu zaruri infailibile îl avertiza că e pe punctul să comită o greşeală fără întoarcere. Totuşi, nu voia să mai dea înapoi. Cînd s-a dat sentinţa în procesul Mareşalului, nu i-a ţinut hangul pe faţă judecătorului, care nu mai ieşea dintr-a lui, că tribunalul care îl condamnase pe Antonescu la moarte n-avea temei constituţional, dar după ce a fost executat, Fănică a spus în restaurant, de faţă cu toată lumea, că Mareşalul nu merita o asemenea soartă. Cel care l-a contrazis, în particular, a fost chiar judecătorul, care urmărise procesul din prima pînă în ultima zi – chiar dacă anumite acuzaţii erau prosteşti, nici un tribunal, oricît de binevoitor, nu l-ar fi lăsat necondamnat pe Mareşal. Poate că nu la moarte, dar pentru un om ca el, care punea onoarea mai presus de orice, închisoarea pe viaţă ar fi fost, poate, o pedeapsă mai cumplită decît execuţia. Cîrciumarul i-a dat politicos dreptate, dar cum el nu era om de legi, îşi putea îngădui să rămînă la părerea lui.

Soarele Chiruţei

Devotaţii partidelor mergeau din poartă în poartă de împărţeau fluturaşi cu semnele electorale. Îi ţîrîia ploaia şi se repezeau cîinii la ei să-i muşte prin gard. Trecuseră atîţia ani de la ultimele alegeri, încît unii din oraş nici nu mai ştiau cum se votează. Alţii schimbaseră partidul de la certuri; femeile, care acum votau prima oară, ar fi mers şi n-ar fi mers să se folosească de acest drept pe care cele mai multe nu şi-l doreau. Doamnele nu voiau să se expună şi nici să se amestece cu te miri cine – cum ar fi fost fetele de la stabiliment, care ajunseseră pe picior de egalitate cu ele, odată cu votul ăsta. Casnicele mai cu pretenţii erau de părere că asta era o manevră a ruşilor, să stîrnească certuri în familie. Amărîtele s-ar fi dus, că tot n-aveau altă distracţie, dar le era frică să nu ia o bătaie în plus acasă: bărbaţii lor nu credeau în sufragiul universal cîtă vreme ei erau capii familiei. Chiruţa văduva, cu gîndul la soarele sfînt de pe cer pentru care îi murise soţul pe front, luase un teanc de fluturaşi *Votaţi Soarele*, de la Nicu Mînjină şi îi împărţea femeilor duminica la poarta bisericii. Preotul nu izbutea s-o urnească de-acolo şi nici nu îndrăznea să stîrnească femeile împotriva ei. Peste drum leneveau în fiecare duminică trei, patru soldaţi ruşi, niciodată aceiaşi. Acolo îi găsea de dimineaţă, cînd deschidea biserica, şi tot acolo erau după-amiaza, ca şi cum l-ar fi aşteptat să plece, înainte de a se duce şi ei pe unde mai aveau treabă, după ce umpluseră locul de chiştoacele papiroaselor cu carton pe care le fumaseră. Preotul l-a întrebat într-o zi pe socrul Chiruţei dacă el ştia de îndeletnicirile politice ale nurorii sale. Vigurosul machidon, care nu votase niciodată, fiindcă n-avea încredere în politicieni, o invită pe Chiruţa la o discuţie între patru ochi şi-o

ia la palme. Văduva fiului său l-a zgîriat cu unghiile pe faţă şi a fugit din casă. A apucat să-şi ia paltonul din cuierul de la intrare. Unde era să se ducă? A bătut la uşa omului cu soarele. Mînjină curelarul a primit-o de parcă o aştepta. În casa lui cu şase guri nu se simţea una în plus. Şi chiar dacă n-avea cameră de oaspeţi, paturile, a liniştit-o, erau încăpătoare. Şi acum că venise frigul, fetele lui ziceau mersi că mai venea o fată să încălzească patul. Cînd l-a auzit pe Mînjină spunîndu-i fată, Chiruţa a simţit că se umezeşte de fericire. A doua zi, s-a dus cu fluturaşii în hala oraşului. Nu-i mai voia nimeni. Se aflase şi că fugise de acasă şi unde îşi găsise adăpost. Văduva măcelarului aştepta de mult să-i întoarcă vorbele cu care o acuzase şi pe ea că îşi murdărise doliul de cînd îl primea în casă pe mecanicul de locomotivă. I-a spus Chiruţei cu o şoaptă care s-a auzit în toată hala, că a ajuns otreapa lui Mînjitu, care era otreapa ruşilor. Chiruţa a scuipat-o calmă şi înainte de a ieşi din hală a strigat de două ori întărîtată: „Soarele sfînt de pe cer!”. Cînd mai erau doar două zile pînă la alegeri, Chiruţa lipea fluturaşii cu soarele pe unde nimerea, împreună cu trei mutălăi aduşi de Mînjină din satele vecine. Curelarul se dusese şi el, pînă atunci, din poartă în poartă. Stătea mai mult pe la garduri, lătrat de cîini, că nu ieşea lumea din casă de dragul lui. Totuşi, cine avea ochi de văzut observase că pe unde apărea el era niţel mai încolo şi o patrulă rusească, încît curelarul a scăpat singurul neatins dintre oamenii partidelor, care se mai încăierau atunci cînd dădeau cu ochii unii de alţii.

În duminica votului, seara, după ce s-au sigilat urnele, ţărăniştii s-au dus să-şi sărbătorească victoria la restaurantul din gară. Număraseră oamenii care votaseră pentru ei, adică pentru domnul Maniu, voiau şampanie şi de bucurie, cînd s-au ameţit, erau în stare să-i pupe şi pe ofiţerii ruşi care stăteau la mesele lor obişnuite de lîngă

uşă. Cînd au văzut că se încinge petrecerea ţărăniştilor, ruşii s-au ridicat şi au părăsit restaurantul toţi odată. A doua zi, după ce s-a încheiat numărătoarea neoficială a voturilor, ţărăniştii dădeau de băut în toate cîrciumile din oraş. Cînd s-au aflat de la Bucureşti rezultatele numărătorii pe ţară, cele două tancuri ruseşti din oraş au făcut o plimbare lentă pe strada principală, cu turela întoarsă, apoi au luat-o pe strada gării, au ieşit din oraş, iar după vreo oră, cînd s-au întors, mergeau cu ţeava tunului înainte şi cînd tancurile ajungeau la cîte o intersecţie, se opreau şi îşi răsuceau turela în stînga şi în dreapta, ca şi cum ar fi adulmecat drumul. Spre seară Nicu Mînjină, omul Soarelui, a făcut un tur al cîrciumilor din oraş şi a spus peste tot că dădea de băut la toată lumea, în cont. Chiruţa s-a întors acasă însoţită de cei trei mutălăi cu care lipise fluturaşii Soarelui în tot oraşul. Socrul ei i-a ieşit înainte: Nu mai avea ce căuta la el în casă! Chiruţa a trecut pe lîngă el şi l-a lăsat în pumnii celor trei zdrahoni care o însoţeau. S-a dus în încăperea în care intrase mireasă şi apoi se trezise văduvă. A luat de pe perete fotografia înrămată, cu fiul lui, ginere, alături de ea mireasă şi a ieşit fără nimic altceva. În pridvor, unde *el* o luase în braţe şi o dusese pînă în încăperea căsătoriei lor, mutălăii ei îl jucau în picioare pe tăticul socru, care voia să-i fie şi soţ de noapte după ce rămăsese văduvă. Cînd l-a văzut pe brînzar viermuind pe jos, a ţipat la cei trei să-l lase în pace. L-a ajutat să se ridice şi după ce l-a văzut în picioare l-a plesnit peste gură cu dosul palmei, în amintirea pupăturilor cu care el o trezise din somn, în noaptea cînd se bătuse cu el pe tăcute.

Calcan prăjit şi vin acrişor

Cu toate telefoanele pe care le dăduse la Bucureşti, judecătorul nu aflase nimic de soarta lui Scipion. La Marele Stat Major i se spusese că maiorul nu mai figura în evidenţa armatei. Procurorii cu care era prieten i-au dat de înţeles că era posibil să fi fost arestat preventiv şi, dacă aşa era, aştepta în puşcărie începerea cercetărilor. De cînd apăruseră Tribunalele Poporului, cu autoritatea lor misterioasă, oricine putea fi arestat preventiv. Judecătorul s-a suit în maşină şi s-a dus la Bucureşti împreună cu Lea. Doctoriţa cunoştea cîţiva avocaţi. I-a vizitat pe rînd şi le-a cerut să dea de urma lui Scipion, le-a promis onorarii la cerere. Singurul căruia nu i-a promis nimic, prietenul ei din studenţie, Nachtigal, a întrebat-o dacă are un interes anume în persoana acestui... cum îl cheamă? Mai mult decît un interes! – i-a spus încet doctoriţa. Avocatul a vrut să afle dacă nu cumva acest maior avusese vreun conflict cu ruşii. Cînd Lea i-a spus că Scipion nu făcuse altceva decît să le explice politicos ruşilor de ce nu-i primeşte în cazarmă, prietenul ei a anunţat-o că va încerca să-l găsească, dar că nu preia cazul – era prea mare riscul să-i ţină de urît în celulă acestui maior smintit. Lea a recunoscut că Scipion se gîndea că va fi arestat. „Cum adică *se gîndea*? – s-a enervat avocatul. După ce le-a făcut ruşilor un asemenea afront la ce se aştepta?" Au oamenii lor peste tot, nu mai e nevoie să-şi facă dreptate singuri, noi ne înghesuim să le-o găsim. Ajunge să dea de înţeles că îi supără ceva! Doar să dea de înţeles. La ce se aştepta Scipion ăsta al tău? Judecătorul n-a avut nici el mai mult succes. Procurorii şi judecătorii lui i-au spus cam aceleaşi lucruri şi l-au sfătuit să se ţină deoparte. Poate că la el în oraş mai mergea cu amiciţii de provincie, dar în Bucureşti nimeni nu

mai avea încredere în nimeni, iar în Justiţie, cu atît mai puţin. Nu ştiai cine te trădează şi cine îţi vrea locul. Poate că acest ofiţer imprudent fusese arestat din ordinul vreunui procuror militar dornic să se pună bine cu ruşii. Dar la fel de bine se putea să fi fost băgat în puşcărie din excesul de zel al Serviciului Secret, care nu mai ştia cum să intre în graţiile ruşilor. Pînă una, alta, omul de care se interesa judecătorul dispăruse şi – între noi fie vorba – era posibil să fi dispărut definitiv, cu un glonţ în ceafă. Judecătorul nu i-a povestit Leei toate aceste ipoteze, dar a prevenit-o că era posibil să nu afle prea curînd ce se întîmplase cu el. Cînd s-au întors în oraş, a treia zi, după-amiaza, judecătorul i-a spus că el unul n-avea poftă să se întoarcă acasă. Doctoriţa şi-a adus aminte de restaurantul din Constanţa unde se duceau în trei, înainte de război, să mănînce peşte de mare şi să bea un vin acrişor care îi plăcea lui Scipion. Judecătorul nu-şi mai întorsese niciodată automobilul pe drumul îngust care ducea în oraş. S-a chinuit mai bine de un minut pînă a reuşit să-şi aducă Buickul cu botul în direcţia opusă. Nu-şi pierduse calmul, dar pe frunte îi apăruse un strat fin de transpiraţie de care s-a şters înainte de a porni spre Constanţa. Pînă atunci condusese tăcut, cu viteză şi atent la drum. Acum, cînd ridica fără grabă praful din calea maşinii, mai întîi spre port, să vedem marea, apoi să găsim restaurantul cu calcan prăjit şi saramură de guvizi, judecătorul ar fi avut chef de vorbă, dar nu ştia ce să-i spună Leei, ca să nu-i aducă aminte că se duseseră degeaba la Bucureşti să-l caute pe Scipion. În port, Lea a sărit din maşină, s-a apropiat de apă şi a înţepenit cîteva minute cu faţa spre largul mării. Doctoriţei nu-i plăcea marea, şi-a amintit judecătorul în timp ce se uita la ea de la distanţă, să n-o tulbure. Pe plajă o speriau valurile, nu intra în apă decît de mînă cu Scipion, dar şi atunci ţipa cînd valurile îi loveau picioarele, la mal. Din

maşină, judecătorul a dezbrăcat-ope Lea din priviri pentru o clipă, de fusta ei lungă cenuşie şi de cardiganul şi de bluza cu guler de dantelă, în amintirea costumului ei alb de plajă, cu care îi năucea pe bărbaţi şi le stîrnea pe femei. Au găsit apoi restaurantul cu calcan prăjit şi vin acrişor, dar fără Scipion, care să cheme chelnerul cu vocea cu care dădea ordine la regiment, calcanul părea prăjit a doua oară în tigaie, iar vinul acru de-ţi făcea gura pungă. În timp ce se uitau întrebător unul la celălalt, Lea i-a spus judecătorului că arestarea lui Scipion e ultima porcărie pe care a înghiţit-o. Apoi i-a spus să-i comande un coniac mare. Judecătorul a cerut unul şi pentru el. Lea şi-a băut coniacul fără să lase paharul de la gură, s-a ridicat bărbăteşte de la masă şi a cerut nota de plată cu o voce puternică, amenințînd că altfel pleacă.

Balul de primăvară

Mai erau doar două săptămîni pînă la marele bal al primăverii, primul după război, cînd Fănică a spus că era momentul ca Tanţi să-şi facă intrarea în societate. Aproape că îl cita pe Ion chelnerul, care îi zisese că nu era destul ca fata să aibă un apartament de zestre în Bucureşti. Mai trebuia să se şi mărite. Era periculos de frumoasă în vremurile astea, cînd copiii vorbeau despre moarte ca despre o gripă pe care o puteai contracta oricînd şi se bucurau de viaţă la nimereală. Cîrciumarului aproape că nu-i venea să creadă că fata lui mai avea cîteva luni şi împlinea 18 ani. I se părea frumuşică, dar ca un copil care crescuse, nu ca o domnişoară, cum o vedea cotoiul de Ionică, Dumnezeu să-l ierte. Cînd Tanţi împlinise 15 ani, îi dăduse pe mînă contabilitatea restaurantului: scria frumos, socotea repede, iar o fată care se plictiseşte se apucă de prostii. Virginia îi dădea bani să-şi cumpere cărţi şi o abonase la revista ilustrată *Mariana*, să citească şi ce se mai întîmpla prin lume, să nu i se facă urît. Dar încă de cînd Tanţi mai era la gimnaziu Virginica i-l punea şi pe Tudorică în braţe, ceea ce Fănică nu ştia, şi după ce fata a terminat cu şcoala o trezea în zori, să numere pîinile şi covrigii care veneau de la brutărie. Nu făcea asta din răutate, cum credea Tanţi, şi nici pentru că n-avea încredere în alţii, cum bănuia Fănică. Aşa o crescuseră pe Virginia mătuşile ei de la Ada Kaleh şi tot aşa credea şi ea că trebuie să-şi înveţe fata.

Cînd a început primăvara, cîrciumarul şi-a luat fata şi aparatul de fotogafiat şi s-a dus la marginea oraşului. I-a făcut poze pe cîmp şi printre copacii lizierei de salcîmi. Le-a developat el însuşi şi, uitîndu-se la fotografii, a trebuit să-i dea dreptate lui Ion chelnerul. Tanţi nu mai era fetiţa lui

frumuşică, ci o fată care-i tăia şi lui răsuflarea de frumoasă ce se făcuse. Seara, cîrciumarul i-a spus soţiei sale să se ducă la modistă cu ea, să-i facă rochie de bal. Mai erau cîteva fete care ieşeau acum în lume. Le anunţaseră prin oraş pe-ale lor domnul Ionescu, dirigintele poştei, Albei cofetarul, profesorul Catană şi notarul Vasilache. Ieşirea în lume nu însemna că fetele erau pregătite de măritat şi că la acest bal îşi aşteptau pretendenţii. Fata dirigintelui poştei urma să plece la facultate la Bucureşti. Domnul Ionescu o scotea la acest bal pentru a-i răsplăti silinţa la învăţătură. Albei cofetarul nu avea ce alt cadou să-i facă fetei lui care împlinise 18 ani. Profesorul Catană şi notarul trăgeau nădejde să-şi mărite fetele. Le veniseră peţitori acasă, dar amîndoi aşteptau pretendenţi mai acătării dintre tinerii întorşi de pe front. Virginica nu s-ar fi grăbit cu Tanţi, totuşi simţea şi ea că era mai bine să-şi scoată fata în lume, decît să iasă de capul ei, alături de cine ştie cine. Iar acest bal nu era numai al primăverii. Chiar dacă ruşii nu se îndurau să plece din oraş, măcar aşa poate că înţelegeau că nu mai aveau de ce sta aici. Doamnele din oraş nu erau de părerea Virginiei – că acest bal ar fi trebuit să fie deschis tuturor. N-ar mai fi fost balul negustorilor şi al notabilităţilor din oraş, ci s-ar fi transformat într-o petrecere la care prezentarea fetelor ar fi trecut neobservată. Dacă a văzut că nu se înţelege cu ele, Virginica a organizat o tombolă la restaurant, cu bilete de intrare la bal plătite de ea. Ea s-a dus la modistă împreună cu Tanţi să le facă nişte rochii mai fără pretenţii, dar nici chiar de toate zilele, încît, cînd a auzit-o, fata ei a izbucnit în plîns şi nu mai voia să stea să-i ia modista măsura. A acceptat numai după ce modista i-a promis că rochia ei simplă va fi la fel de frumoasă ca una cu pretenţii. În seara balului, alături de notabilităţi au apărut, mai pe la margini, geamgiul Vasile cu doamna lui, văduva măcelarului alături de mecanicul ei de locomotivă

şi încă vreo zece asemenea perechi care nu deranjau pe nimeni. La început dansau ei între ei, apoi ceilalţi le-au invitat nevestele la dans. Toţi se uitau după nevasta lui Cezărel Boiangiul şi după broşa ei cu perle veritabile, încît se părea că şi la acest bal ea va fi regina, ca şi data trecută. Cînd s-au numărat cărţile poştale pe care le primiseră doamnele şi domnişoarele la bal, nevasta lui Cezărel a avut doar două cărţi poştale mai mult decît Tanţi, fata cîrciumarului, cu rochia ei albă de mătase şi cu părul împletit în coroniţă deasupra capului.

Oglinzile şi scaunul

Osiile pe care le ungea Fănică la CFR de cînd cîştigase restaurantul la licitaţie ori nu mai erau, ori începuseră să scîrţîie tocmai acum, cînd se ducea să-şi înnoiască patenta. Cîrciumarul nu era îngrijorat. Avea bani de licitaţie, restaurantul mergea ceas şi buzunarele domnilor funcţionari de la Căile Ferate rămîneau aceleaşi, chiar dacă se schimbau purtătorii lor. Cînd s-a dus la Constanţa să se intereseze cine mai licita pentru restaurant, în biroul domnului Cirezeanu, zîmbet strîns şi portofel larg, apăruse un funcţionar tinerel care a băgat în buzunar plicul cafeniu cu bancnote pe care l-a pus Fănică pe birou şi i-a spus că nu va mai fi licitaţie, fiindcă se pregăteau alte măsuri. Şi care ar fi fost măsurile acelea? Tinerelul i-a răspuns că depindeau de la caz la caz, dar că un cuvînt greu urmau să aibă şi oamenii din oraş, nu numai CFR-ul. Fănică nu prea înţelegea cum venea un asemenea cuvînt greu în afacerea lui cu CFR-ul, dar dacă oamenii din oraş erau cei de la partide, le dăduse bani tuturor înainte de alegeri şi le făcuse cinste, pe rînd, respectuos cu politicienii. S-a întors cîrciumarul acasă, mulţumit că îi purtaseră noroc şi acum zarurile şi titirezele sale descîntate cu argint viu, pe care le ţinea în buzunarul de la haină. Simţea totuşi că anularea licitaţiei nu era de bine, chiar dacă rămînea cu o roabă de bani de pe urma acestei hotărîri. Îi ducea lipsa lui Ion, cu care se sfătuia noaptea la un pahar şi îl scotea din sărite aerul rău prevestitor al Virginiei, care înainte de culcare întindea cărţile pe plapumă şoptindu-le în timp ce le amesteca: „Douăşpatru de cărţi, douăşpatru de fraţi, adevăr să-mi spuneţi şi să nu vă tăiaţi...”. După vreo lună, cînd se pregătea să plece după vin şi ţuică, îl caută Mînjină curelarul la restaurant şi-i dă politicos

ultimatum: „De azi în 15 zile o să vină cineva să preia restaurantul”. Fănică l-a sfătuit să-şi vadă de afacerile şi de partidul lui, fiindcă el avea patentă de la CFR. Mînjină i-a spus că această patentă nu mai era valabilă şi l-a sfătuit la rîndul lui să nu se pună cu Puterea populară. După cîteva zile, portărelul oraşului i-a adus lui Fănică o somaţie acasă, din partea aceleiaşi Puteri populare. Şeful gării, stingherit, i-a dat şi el o hîrtie asemănătoare emisă de CFR. Fănică a citit-o şi i-a spus cumătrului Tudorică: „Dacă şi CFR-ul ascultă de ordinele lui Nicu Mînjitu, ne supunem, ce să facem!”. Apoi l-a invitat la un rom: restaurantul mai era al lui opt zile şi nu vedea de ce s-ar fi supărat de pe acum. Avea tot timpul după aceea. Şeful gării n-avea chef de rom. A cerut un şpriţ de vermut. Şi lui îi pusese careva gînd rău. Îl aştepta un control, cum păţise şi domnul Călugăreanu la Feteşti. Impiegatul ăsta nou, cu care pariase Ion chelnerul că mănîncă 50 de ardei iuţi, se uita la el cam ca prin sticlă de cîteva zile. Fănică şi-a golit ţoiul de rom şi a dat să se ducă la bar, să mai ceară unul. A venit şeful sălii la el şi i-a zis că-şi pierde bacşişul, dacă nu-i aduce el comanda! Cîrciumarul i-a mulţumit, încercînd să nu pară atins: Îi călca pe urme lui Ionică băiatul ăsta, i-a zis domnului Tudorică şi i-a propus să ia şi-o gustare, dacă tot se aşezaseră la masă. Şeful a acceptat, cu o condiţie – să plătească el, măcar o dată, *consumaţia*. Fănică n-ar fi vrut: încă nu venise controlul peste cumătrul şi nici el nu pusese lacăt la intrarea în restaurant. Avea chef de vorbă. Era de şapte ani în Medgidia asta. O scosese el la capăt cu legionarii lui Stelian, pe unde-o mai fi şi ăla?, ca să-i ia de-alde Mînjitu afacerea, cu puterea lui populară?!! Aşa cum se dobzise lumea cu legionarii, îi vine rîndul şi curelarului. Şeful gării nu credea că asta se va întîmpla prea repede. În spatele lui Nicu Mînjină erau ruşii, care-şi puseseră maimuţoii şi la CFR şi peste tot. Aici

Fănică n-avea încotro, îi dădea dreptate. Dar şi ruşii ăştia cît o să mai stea aici în timp de pace? După părerea şefului gării, de-abia începuseră să se simtă bine. Lui Fănică nu-i venea să creadă. Le era şi lor dor de casă, dar ce puteau să zică pe faţă?!

Într-a şaptea zi, Fănică a dat petrecerea de *la revedere*, în restaurant şi pe peron, cu băutură şi mîncare gratis şi la discreţie. Nu făcuse anunţuri speciale, dar venise lumea ca la Maglavit. Unii, ca şeful gării, şi-au plătit consumaţia, fiindcă nu veniseră să bea şi să mănînce la pomana restaurantului domnului Theodorescu. Cîrciumarul le-a primit fericit banii – spera să-i poarte noroc. După miezul nopţii a început în restaurant cheful cu chelnerii şi bucătăresele şi băieţii de peron, de parcă ar fi inaugurat restaurantul. Înainte de orice, Fănică a trecut pe la fiecare în parte şi le-a umplut paharele cu şampania care-i plăcea lui Ionică, cel care dăduse strălucire restaurantului şi care poate se retrăsese la timp. Cîrciumarul a golit paharul, apoi a dat cu el de duşumea, urmat de toţi ceilalţi. Băieţii de prăvălie au venit imediat cu măturile, dar Fănică le-a spus să lase cioburile ghinionului spart în pace. Virginicăi nu-i venea să creadă că urma să se despartă de restaurantul ei. Rîdea înveselită de păhăruţele de rom pe care le tot băuse, strîmbîndu-se. Cîrciumarul a mai cerut un moment de atenţie: Cine îşi găsise de lucru în altă parte să se ducă. Cine nu – să rămînă la restaurant, chiar dacă el îşi pierduse licenţa, fiindcă pînă una, alta el nu va deschide alt local în oraş. Pe la trei dimineaţa, au început să golească restaurantul – bucătăresele duceau acasă la Fănică oalele de ciorbă, cratiţele şi tigăile, chelnerii transportau navetele cu sifoane, farfuriile şi paharele, iar băieţii de prăvălie, mesele şi scaunele. Cînd s-a luminat de ziuă, în restaurant nu mai rămăseseră decît oglinzile de pe pereţi şi butoaiele goale din pivniţă. Cioburile de pe duşumea le-a măturat,

tîrziu, Virginia. La opt dimineaţă apare reprezentatul Puterii populare, iar pe lîngă el, dar mai în spate, Sandu halviţarul, care ţinea o dugheană cu dulciuri lîngă şcoala veche. Fănică îi aştepta aşezat pe singurul scaun care mai rămăsese în restaurant. Mînjină să cadă jos. Unde era inventarul restaurantului, domnu' Theodorescu? Fănică i-a întins procesul-verbal pe care îl încheiase cu CFR-ul în 1940 cînd cîştigase licitaţia. Primise două încăperi goale în care lăsa, de la el, oglinzile de pe pereţi, lustrele din tavan, butoaiele din pivniţă şi scaunul pe care era aşezat. „Şi mesele şi scaunele?", l-a întrebat Mînjină. Astea erau treaba viitorului mandatar al restaurantului, i-a spus cîrciumarul. Puterea populară nu era de aceeaşi părere. Domnul Sandu era un om de încredere, dar lipsit de posibilităţi deocamdată. Fănică s-a ridicat de pe scaun. El îşi băgase tot ce avea în restaurantul ăsta. Oglinzile pe care le lăsase pe pereţi făceau cît trei prăvălii ca ale halviţarului. Dar pentru mese şi scaune ar fi ajuns şi banii pe care domnul Sandu i-ar fi luat pe dugheana lui, dacă găsea cui s-o vîndă. Pentru sifoane, veselă şi pahare domnul Sandu trebuia să se mai împrumute. Fănică s-a scuzat că nu mai avea să le ofere nimic de băut cînd le preda localul, apoi, mergînd destul de drept, a ieşit pe peron, convins că se va întoarce cît de curînd în cele două încăperi cu oglinzi pentru a face din nou restaurant din ele.

Noaptea judecătorului

Buickul albastru nu mai era în curte, iar poarta casei judecătorului era închisă cu lanţul şi lacătul cu care el anunţa că lipseşte din oraş. La şapte dimineaţa, menajera lui s-a întors acasă după ce a văzut lacătul pus. Poştaşul care îi aducea ziarele le-a vîrît ca de obicei prin gard. Cînd s-a dus la doctoriţa Lea, căreia îi bătea la uşă, a întrebat-o dacă ştia unde plecase judecătorul. Lea, despre care mulţi din oraş credeau că trecuse la mîngîierile judecătorului pentru a se consola de arestarea maiorului Scipion, de care nu mai ştia nimeni nimic, i-a spus poştaşului să-şi vadă de treaba lui. Nu ştia ce să-i răspundă, iar în ultima vreme prietenul ei îi vorbea despre o călătorie prin ţară, poate chiar mai departe, pentru a-şi regăsi rostul de judecător, care în ultima vreme îşi pierduse şi puterea şi autoritatea. Lea îl cunoştea destul de bine, pentru a-şi închipui că se dusese undeva, poate la Bucureşti sau poate în lumea largă, în căutarea autorităţii sale pierdute în oraş. Dar îşi mai închipuia şi că judecătorul pornise pe urmele unei aşteptări amoroase, după ce fusese refuzat de fata farmacistului. Lea mai avea o ipoteză, pe care a păstrat-o un timp pentru sine, prietenul ei nu plecase, ci fugise pentru a nu fi arestat ca Scipion şi pentru a lăsa astfel în oraş o portiţă deschisă speranţei. Nu era totuşi deloc sigură că judecătorul ar fi ales o asemenea soluţie a optimismului prin fugă, deşi aşa cum fusese trimis în oraş ca judecător, ar fi avut tot dreptul să plece, înainte de a se vedea transformat în propria sa umbră, ca om de legi. Singura ipoteză la care nu voia să se gîndească era că judecătorul ar fi putut fi şi el luat de acasă ca Scipion şi ca alţii din oraş, unii în timpul zilei, alţii noaptea, cu duba. Dacă el ar fi dispărut şi Buickul ar fi rămas în curte, ar fi

luat în serios şi posibilitatea asta. Dar să-i aresteze şi maşina, i se părea prea de tot.

La o lună după aceea, lacătul de la poarta judecătorului a dispărut şi în casa lui s-a mutat un domn Ciocîrlan cu familia sa. Noul venit spunea discret că e rudă cu judecătorul. Acesta plecase din ţară cu maşina şi cu agoniseala lui în aur: cocoşei, bijuterii şi ceasuri. Ruda îndepărtată a judecătorului primise însărcinarea să aibă grijă de casă, dar cum trebuia să trăiască şi el din ceva, şi-a găsit o slujbă de contabil la CFR, iar soţia lui s-a angajat felceriţă la nou înfiinţatul punct medical de lîngă gară, cu consultaţii şi tratamente gratuite. Erau o pereche modestă şi săritoare, încît doctoriţa, chiar dacă o parte dintre pacienţii ei se duceau la felceriţa de la gară, nu avea nimic împotriva lor. Ceea ce o intriga pe Lea era că judecătorul nu-i scria măcar cîteva rînduri de pe unde ajunsese. L-a întrebat pe domnul Ciocîrlan ce mai ştia de el. Nimic, ce să mai ştie. Părea chiar mirat de curiozitatea ei. Lui nu-i spusese decît că pleacă şi-l rugase să aibă grijă de casă.

Spre deosebire de doctoriţă, Haikis angrosistul era convins că judecătorul fusese arestat de Siguranţă, care încerca să-l facă dispărut, de aceea îi luase şi maşina. După părerea lui, Ciocîrlan ăsta nu era nici un fel de rudă cu prietenul lor: umpluse oraşul că judecătorul fugise din ţară şi nu uita să spună, de fiecare dată, că-şi luase aurul cu el. Lea nu vedea nimic rău în acest amănunt, îl găsea chiar liniştitor. Asta însemna că judecătorul avea din ce trăi măcar un timp, pe unde ajunsese. Angrosistului i-ar fi plăcut să-i dea dreptate Leei. Multă lume din oraş se bucurase că judecătorul nu aşteptase să fie arestat ca maiorul Scipion. Cezărel boiangiul înţelegea discreţia plecării sale, totuşi parcă s-ar fi cuvenit să dea un semn, dacă nu înainte, măcar după aceea. Cei care-i împărtăşeau convingerile curelarului Mînjină se agăţau însă cu îndîrjire de povestea cu automobilul şi aurul, din

care puteai să-ţi dai seama de ce nu-i plăceau *domnului judecător* tribunalele poporului.

Cam după vreun an, cînd domnul Ciocîrlan a renunţat la mînecuţele de contabil la CFR şi a îmbrăcat nou apăruta uniforma militară cu petliţe albastre – avea stele de căpitan pe epoleţi –, Lea a acceptat că Haikis avusese dreptate, dar continua să spere că nu pînă la capăt. Poate că totuşi judecătorul plecase din ţară, iar lepra asta care-i ocupase casa spunea adevărul. Doctoriţa folosea ca argument cartea poştală pe care i-o trimisese Scipion din închisoare după trei ani de cînd nu mai ştia nimic despre el. Dacă judecătorul ar fi fost şi el în puşcărie, ar fi putut trimite măcar o carte poştală pînă acum. Iakob i-a dat dreptate, cu toate că după părerea lui, pe care a păstrat-o pentru sine, chiar dacă nu era în puşcărie, judecătorul nu era nici în străinătate şi nici liber pe undeva prin ţară.

Şapte ani de ghinion cu suspendare

Sandu halviţarul a spart cu mîna lui oglinzile de pe pereţi, a doua zi după ce a luat restaurantul în primire. Nu îndrăznea s-o facă nimeni de frica ghinionului. Sandu, care nu credea în ghinion, ci doar în legile fizicii, a luat o coadă de mătură, să nu sară cioburile pe el şi a făcut oglinzile ţăndări. A adus doi meşteri să zugrăvească şi să dea cu rolul în cele două încăperi, iar în locul meselor şi scaunelor, pe care le luase acasă cîrciumarul Theodorescu, a comandat mese lungi de brad şi nişte banchete la fel de lungi ca mesele. Cînd a redeschis localul, lumea din oraş băga capul pe uşă, dar nu se îndemna nimeni să intre. Ruşii s-au mutat şi ei la cîrciumile de pe strada principală. Muşterii care i-au făcut safteaua lui Sandu au fost curelarul şi oamenii lui. Mînjină îl sfătuise să dea un aer mai popular restaurantului, dar cînd a văzut pereţii daţi cu bidineaua şi înfloraţi cu rolul în cafeniu, l-a tras deoparte pe halviţar şi i-a spus să mai înveselească niţel cîrciuma. Sandu i-a adus din nou pe zugravi să întindă pe pereţi şi un brîu de vopsea verde, ca în sala de aşteptare a gării şi în birtul economic al lui Toegel. În restaurant nu mai intrau decît călătorii grăbiţi. Ceferiştii şi-au făcut vad la cîrciuma de lîngă hotelul Traian, unde în ultimii ani nu mai călcau decît birjarii şi băieţii de prăvălie. După vreo două luni chelnerii şi bucătăresele lui Fănică s-au risipit, iar el a început să creadă că ghinionul oglinzilor sparte picase pe capul lui. Îi venise acasă un impozit care-l lua din urmă cu cîrciuma, deşi îşi plătise toate angaralele la stat cînd îi expirase patenta. Portărelul îi mai adusese şi o somaţie – să plătească impozit ca şi cum ar fi avut cîrciumă, pentru mesele, scaunele şi

tot ce mai luase acasă cînd îi dăduse restaurantul lui Sandu, cu proces verbal. În contul unei datorii la pocher îl întreabă ce să facă pe avocatul Vioreanu din Constanţa. Avocatul îi spune că e o confuzie. În oraş însă mai toţi negustorii primiseră somaţii cu impozite crescute, încît unii dintre ei îşi cedaseră afacerile statului. Sarkis, care mai ştia de la armenii din URSS cum mergeau lucrurile astea, devenise pe tăcute gestionar în propriul lui magazin de coloniale. Nu mai alerga în port după cafea şi nu-şi mai risipea banii pe telegrame să-i vină mai repede coniacurile şi vinurile licoroase, lămîile şi smochinele uscate şi roşcovele de la furnizorii lui din străinătate. Statul devenise unicul său partener de afaceri, căruia îi amintea de două ori pe lună ce aştepta de la el, trimiţînd liste impersonale la sfîrşitul cărora adăuga, din obişnuinţă, formula de politeţe: „Cu cele mai bune gînduri şi urări de succes în afaceri, al dumneavoastră Sarkis”. Sifonarul Ioanidis, care îşi trecuse şi el afacerea la stat de cînd i se măritase fata cu un impiegat de la gară, devenise năzuros şi nu mai stătea noaptea să umple sifoanele pentru cîrciumi. Avea salariu fix şi orar peste care nu trecea nici cu un minut. Chiar şi Bazil, furnizorul Casei Regale şi al mai multor regimente de cavalerie din provincie, găsise că era mai prudent să-şi cedeze potcovăria statului decît s-o piardă din cauza impozitelor pe care nu le-ar fi putut plăti. Din proprietar devenise directorul fabricii sale de potcoave şi caiele şi în locul comenzilor de pînă acum, după care trebuia să alerge, primea un plan lunar de nu-l putea acoperi, atît era de mare. Dar cîtă vreme era de muncă, nu se plîngea. Cîrciumarii din oraş, ameninţaţi şi ei de noile impozite, s-au dus să mai capete păsuiri de la fisc. Primul faliment declarat a venit din partea văduvei măcelarului, care se măritase cu mecanicul ei de locomotivă şi pierduse astfel scutirile de impozite pentru urmaşii celor căzuţi în război. Sorica,

proprietara stabilimentului din deal, a fost declarată falită, deşi era la zi cu impozitele. Iar farmacistul din centru, tatăl Cristinei, căreia îi făcuse curte judecătorul, a fost acuzat că vinde medicamente fără autorizaţie şi i s-a pus sigiliu pe farmacie. Lipsit de asemenea griji, fostul cîrciumar Theodorescu aştepta vremuri mai bune cînd i-au venit jandarmii la poartă să-l conducă la închisoare, fiindcă nu-şi plătise impozitele. Convins că era o confuzie, Fănică nu şi-a făcut valiza, ci i-a urmat pe jandarmi cu mîinile în buzunare. La puşcăria din Constanţa a aflat că avocatul său, Vioreanu, devenise martor al acuzării şi că procesul său se judecase în lipsă, pentru evaziune fiscală agravată de neprezentare. Cînd a aflat că îl aşteptau doi ani de închisoare, Fănică a ridicat din umeri. El se gîndea la şapte, cît ţinea ghinionul greşelii sale de a-i fi lăsat lui Sandu halviţarul oglinzile de pe pereţii restaurantului.

Sfîrşitul şi începutul

Doi ani, opt luni şi cinci zile a numărat Fănică Theodorescu pînă i-au dat drumul din puşcărie. Şcolise cîţiva şefi de celulă în secretele însemnării cărţilor de joc şi pe cei mai îndemînatici dintre ceilalţi îi învăţase principiile de fabricaţie ale zarurilor cu argint viu şi arta mînuirii lor la barbut. Scăpase astfel de umilinţele din celulă, nu şi de bătăile gardienilor, care aveau ordin să-i aducă pe hoţi cu blîndeţe pe calea cea bună, iar pe exploatatorii şi bandiţii ca el să-i înveţe să nu se mai joace cu Puterea populară. Trecuse prin trei închisori. Cînd s-a văzut pe străzile Braşovului îmbrăcat în nişte trenţe mirosind a DDT, se nimerise o zi căldicică de primăvară. În locul biletului de tren primise o hîrtie cu care trebuia să se ducă la miliţia din gară după ştampilă şi s-o predea şefului de post din gara de destinaţie. Recunoştea străzile, dar oamenii erau parcă alţii, încruntaţi şi cu haine ponosite – nu chiar ca ale lui, dar deosebirea era suficient de mică încît să nu bată la ochi. Îşi făcuse planuri minuţioase pentru ziua asta. Se va duce mai întîi într-un restaurant să mănînce o fleică mare cît farfuria şi să bea şpriţuri la gheaţă, apoi va trimite o telegramă acasă, iar de la poştă se va duce la gară cu trăsura. Şeful celulei îi dăduse o adresă de unde putea căpăta bani cu împrumut cu dobîndă de 200 la sută, dacă îi dădea înapoi într-o săptămînă. Dacă nu, dobînda creştea cu 50 % pentru fiecare zi de întîrziere şi pînă la urmă tot ar fi plătit-o sau Doamne, fereşte, Fănică. Înţelegi? Doamne fereşte!

Aerul de-afară îi ţinea şi de foame şi de sete şi, după ce a cotit pe cîteva străzi, a scos de sub limbă cele trei zaruri de barbut pe care i le făcuse cadou unul din celulă la plecare. Dacă ar fi fost ceva, le-ar fi înghiţit. S-a oprit într-un parc şi le-a

încercat. Cel de-al treilea se oprea pe aceeaşi faţă de fiecare dată, dar cînd l-a privit cu atenţie la lumina zilei, nu era chiar la fel ca celelalte două. Dacă ar fi fost îmbrăcat mai acătării şi-ar fi încercat norocul cu ele şi atunci s-ar fi dus să ia bani de la adresa pe care i-o recomandase şeful celulei, cu gîndul că i-ar fi dat înapoi pînă seara. Aerul de-afară îl ameţea. Se dezvăţase cu lumina soarelui şi începuseră să-l usture ochii. S-a dus încet la gară, oprindu-se de cîteva ori, fiindcă îl dureau picioarele. De-abia cînd s-a văzut în tren, în vagonul de clasa a treia, a îndrăznit să se lase cuprins de furie: strîngea din dinţi şi se uita urît în urmă, cu pumnii strînşi. Îşi bătuseră ei joc de el în puşcărie, dar nu-l înmuiaseră. Îi înjura pe toţi, pe rînd, ca şi cum ar fi cîntat pentru el, să-i treacă de urît pînă la Bucureşti. În Gara de Nord, lumea tot ponosită şi încruntată, încît el, care începuse să-şi amintească cum era să fii bine dispus, nu se prea simţea în largul lui. Spre ziuă, cînd s-a dat jos din personal, la Medgidia, s-a oprit dezorientat pe peron. Restaurantul nu mai era! Apoi a descoperit că Miliţia se instalase în locul sălii de la clasa întîi a restaurantului şi zăbrelise ferestrele, iar ceea ce mai rămăsese din cîrciumă era închis noaptea. A intrat la Miliţie, să scape de hîrtia de la puşcărie înainte de a se duce acasă. I-a luat-o un roşcovan grăsuliu pe care nu-l cunoştea şi care l-a sfătuit *să se astîmpere* dacă nu voia să se întoarcă de unde venise. Acasă era întuneric. L-a întîmpinat cîinele la poartă, adulmecîndu-l neîncrezător, dar fără să-l latre. Uşa de la intrare era descuiată. Fănică s-a dezbrăcat în pielea goală, pe întunericul din sala mică, apoi a intrat în sala lungă şi s-a întins pe divanul unde mai dormea cînd se întorcea tîrziu de la stabilimentul din deal. Mirosul cuverturii de pe divan era acelaşi. Pentru prima oară după aproape trei ani Fănică a alunecat în somn fără grijă. S-a trezit după o zi, zgîlţiit de Virginia, care se temea

că venise cu vreo boală din puşcărie şi-o chemase pe doctoriţa Lea să-l consulte.

Cînd a ieşit în oraş, îmbrăcat în cel mai bun costum de toată ziua, care cam fîlfîia pe el, Fănică Theodorescu n-a mai văzut birjele de la gară. Nu mai avea cine să meargă cu ele. Hotelul Traian devenise, la parter, clubul ceferiştilor, iar la etaj, acolo unde îşi avuse Haikis biroul şi locuinţa, apăruseră nişte birouri ale CFR-ului şi sediul sindicatului. Singurele prăvălii de pe strada principală care nu trecuseră la stat erau ceasornicăria lui Zizi tatăl şi atelierul modistei, care-şi pierduse aproape toate clientele pentru rochii de comandă. În casa judecătorului se instalase Direcţia Securităţii Statului, iar în curte, în locul Buickului său era un automobil de teren vopsit într-un verde posomorît. Stabilimentul din deal, abandonat după interzicerea îndeletnicirii fetelor aduse de Sorica în oraş se transformase într-un hotel fantomatic, cu geamurile sparte. În cazarma regimentului îşi găsiseră loc în cele din urmă şi ruşii, cu tancurile lor cu tot. Iar finul său, Cezărel, ca boiangiu de stat ce devenise, spăla în devălmăşie izmenele, cămăşile şi uniformele celor două armate, asta fără a mai pune la socoteală cearşafurile şi feţele de pernă, care nu trebuia separate după aceea, ca efectele personale ale soldaţilor. În cartierul turcilor lucrurile păreau neschimbate. Doctorul Tefik creştea şi vindea curcani, dar nu mai juca la bursă şi se astîmpărase de cîtva timp cu băutura. Mai exact, de cînd imamul Hassan îl invitase la el acasă şi îi spusese că n-o mai duce mult cu boala lui de piept şi că trebuia să se pregătească să-i ia cuviincios locul. Imamul încă se ducea pînă la moschee în zilele de predică, dar părea umbra propriei sale umbre, iar muezinul îi chema la rugăciune pe credincioşi cu ţipete tot mai stridente, ca şi cum voia să anunţe şi sfîrşitul, nu numai începutul rugăciunii.

Lumea nouă

Plutonierul Popescu, noul şef de post, îşi începuse cariera în această funcţie cu o percheziţie acasă la Pomenea poliţistul, cel căruia tocmai îi luase locul. Pomenea ceruse să fie mutat în altă parte, ca simplu miliţian, fiindcă nu-i venea să ia poziţia de drepţi în faţa acestui şef care aproape că nu ştia să scrie, citea cu mare greutate şi se lega fără motiv de persoane respectabile din oraş. Miliţianul Popescu s-a dus noaptea acasă peste fostul său şef. N-avea mandat de percheziţie, dar asta nu l-a împiedicat să-l ia la răscolit, cu încă doi tablagii tineri, aşa cum îl învăţase Pomenea că trebuie cercetate casele infractorilor care ştiu să-şi ascundă urmele. Cînd a terminat percheziţia, plutonierul Popescu l-a somat să scrie el însuşi în procesul-verbal că păstrase uniforma de poliţist în şifonier şi decoraţia primită în timpul criminalului Antonescu. Pomenea l-a refuzat şi i-a atras atenţia că asta ar fi fost împotriva regulamentului. Pînă la urmă procesul-verbal l-a scris unul dintre cei doi miliţieni, la dictarea plutonierului. Chiar dacă nu s-a luat nici o măsură împotriva lui, Pomenea şi-a înaintat demisia. Înainte de a primi răspuns s-a dus la Constanţa cîteva zile, cît să fie văzut şi prin port, iar de acolo s-a suit într-un tren de marfă care mergea la Bucureşti. I s-a pierdut inexplicabil urma, deşi era căutat pentru dezertare.

După ce a scăpat de el, plutonierul Popescu a început percheziţiile acasă la foştii negustori şi pe la toţi cei pe care-i bănuia Nicu Mînjină că umblau să-i submineze autoritatea politică. Lui Sarkis i-a găsit corespondenţa cu negustori din străinătate, dar a reuşit să-l înfunde în puşcărie din cauză că asculta posturi de radio străine. Pe Bazil potcovarul era cît pe-aci să-l declare criminal de război fiindcă furnizase potcoave şi caiele

regimentelor de cavalerie care atacaseră Uniunea Sovietică. O trimisese la interogatorii şi pe doctoriţa Lea, să explice relaţiile ei cu maiorul Scipion şi cu dispărutul judecător. În zilele cînd nu avea cu cine altcineva să-şi găsească de lucru îi făcea cîte o percheziţie la domiciliu fostului cîrciumar, Fănică Theodorescu. Şi îi mai confisca una, alta. Începuse cu scaunele de la restaurant, de care Nicu Mînjină avea nevoie pentru a mobila clubul ceferiştilor din fostul hotel Traian. Tot pentru clubul ceferiştilor îi luase şi mesele, iar cînd miliţianul Popescu a isprăvit cu confiscările, lui Fănică nu-i mai rămăseseră din inventarul restaurantului decît vreo cîteva solniţe şi nişte ţoiuri şi pahare ciobite. Virginia, care lua cocoşeii şi aurul şi se ducea în curte cînd începea percheziţia, într-o zi, se pierduse cu totul. Cînd au plecat miliţienii nu şi-a mai amintit ce făcuse cu tezaurul familiei. Îl pitise în grajd, în coteţul porcilor, la găini sau îi dăduse drumul de frică în gaura umblătorii? A tot căutat după aceea singură sau împreună cu Fănică, pînă cînd el s-a plictisit şi i-a spus că unicul loc unde ar fi putut fi cele două kile de aur era în adîncimea de patru metri a gropii aproape pline a closetului. Pînă atunci Virginia încă se uita de sus la oraşul ăsta, cu gîndul că se putea duce oricînd, dacă nu la Bucureşti, măcar la Constanţa, chiar dacă erau tot mai multe zilele cînd nu putea pune pe masă decît ouăle fierte ale găinilor pe care le prăsise din nostalgie după gospodăria ei de la Slobozia. Totuşi, deşi nu mai avea nimic de ascuns înaintea percheziţiilor pe care le făcea plutonierul la ei acasă, îi sărea inima cînd îl vedea trecînd prin faţa casei.

Chiar şi acum, cînd Tanţi plecase la Bucureşti în apartamentul ei, cu ingineraşul care făcuse doi ani de puşcărie după ce se căsătorise cu el şi o lăsase însărcinată cu Cristian ăla micul, iar Mircea îşi găsise în sfîrşit de lucru, contabil la un IAS, de la Babadag, Virginia tot se temea că miliţianul nu se

uita de pomană la ei în curte. Ingineraşul lui Tanţi nici nu se angaja bine undeva şi era dat afară şi pentru Mircică venise un civil de la Babadag să se interesezeze de el şi de familia lui, fiindcă era vorba să-l pună şef contabil la IAS.

Virginia curăţa peştele prins de Tudorică pe masa din bucătăria restaurantului. Fănică trăsese masa la umbra grajdului şi curăţa şi el la peşti, strîngîndu-le icrele în borcănaşe, să aibă ce vinde în afară de ouă a doua zi la piaţă, ca să aibă bani de pîine. Şi deodată Virginia a încremenit: „Ia uite, Fănică, trece miliţianul Popescu!”. „Lasă-l, femeie, să treacă.” „Nu vezi că e uită peste gard?” Fănică s-a ridicat de la masă şi i-a strigat miliţianului: „Domnul Popescu, nevastă-mea vrea să te invite la o saramură, că i se pare că pofteşti!”. De pe urma acestei invitaţii, miliţianul i-a tras o amendă lui Fănică pentru insultarea autorităţii. Fostul cîrciumar s-a dus a doua zi la post să-i spună plutonierului că n-are bani de amendă, încît miliţianul a avut de ce să-l trimită în sfîrşit la puşcărie, după toate percheziţiile pe care i le făcuse de pomană. Cea de-a doua arestare a lui Fănică a trecut aproape neobservată în oraş. Nici lui nu i s-a mai părut mare lucru. N-a mai numărat zilele, iar în dimineaţa eliberării nu s-a mai bucurat ca prima oară: aerul de-afară nu-i mai ţinea de foame şi de sete. S-a întors acasă înfrigurat. Totuşi, cînd i-a dat biletul de drum miliţianului Popescu, nu s-a putut abţine şi l-a invitat din nou la o saramură de peşte.

Kadish de negustor

Afacerile cu cereale nu mai mergeau de cînd se băgase statul şi în negustoria asta, spunea Haikis cătrănit. Se gîndea să deschidă o bragagerie la Constanţa şi îi făcuse o vizită lui Fănică să se asocieze cu el. Fostul cîrciumar n-a zis nu. Vad s-ar fi găsit, aproape de gară, pentru o prăvălioară cu bragă şi lapte bătut, cu plăcinte cu brînză şi şuberek. Patru, cinci măsuţe înăuntru, iar vara şi pe trotuar cîteva, sub umbrele. Dar cine le dădea lor autorizaţie? Era o întrebare, a admis angrosistul; totuşi, potrivit principiului său că dacă nu ceri cu siguranţă nu capeţi, s-a dus pînă la Constanţa, să facă o întrebare la primărie. S-a întors spre seară, bine dispus: Nu făcuse nimic! Şi cînd l-a mai anunţat şi proprietarul hotelului că trebuie să se mute, l-a apucat rîsul: cu banii pe care-i dăduse pînă atunci pentru camera de la *Traian* ar fi putut să cumpere primăria. Sfîrşitul unei afaceri proaste merită stropit cu şampanie! Doar nu era să-i spună hotelierului că şi el voia să plece, fiindcă nu se mai ajungea cu banii! În apartamentul pe care îl cumpărase la Bucureşti îi fuseseră băgaţi chiriaşi, fiindcă statul observase că îl ţinea nelocuit. Haikis n-ar fi avut nimic împotrivă să închirieze apartamentul, dar nu cu de-a sila, şi cum venea asta, să stabilească statul cît era chiria la el în casă? Ar fi vrut să vîndă apartamentul, cu chiriaşi cu tot, dar nu găsea cui, la un preţ măcar onorabil, dacă nu avantajos. În Bucureşti cine avea bani nu voia să cumpere, ci prefera să stea cu chirie, şi cine ar fi cumpărat n-avea cu ce.

Angrosistului nu-i venea să-şi abandoneze cartierul general din Medgidia. Spera să-i vină o idee pentru o nouă afacere tot pe undeva pe aici. Bucureştiul era plin de negustori care începuseră să-şi vîndă din ce aveau în casă, fiindcă nici de

coşniţă nu le mai ajungeau banii. La hotelul din centru nu s-ar fi mutat pentru nimic în lume; era împuţit şi plin de ploşniţe. Să ia o cameră cu chirie în casa cuiva, nici atît. Ar fi însemnat să-şi dea singur în cap cu ceea ce-i mai rămăsese din firma lui de comerciant de cereale. Prietenul lui, Fănică, se oferise să-l găzduiască gratis, dar amîndoi au ajuns la concluzia că n-ar fi fost bine. Numai să se fi aflat că Iacob Haikis se pripăşise acasă la el, că s-ar fi înghesuit toţi neisprăviţii din oraş să-i cînte de viu kadishul. Sarkis cafegiul, care mai primea scrisori de afaceri din partea foştilor săi parteneri, i-a sărit în ajutor. La Pireu aştepta de vreo lună un vapor cu grîu tare, bun şi pentru pîine şi pentru macaroane. Grecii aveau treabă să se omoare între ei şi nu-şi găseau timp să-l descarce, încît marinarii de pe vapor aeriseau din greu grîul cu lopata, să nu facă explozie. Iakob s-a urcat imediat în maşină şi s-a dus la Constanţa. După cinci telefoane şi trei telegrame expediate cu precizie, vaporul cu grîu a ridicat ancora de la Pireu şi a pornit în marş forţat spre România. Discută Haikis una, alta la căpitania portului şi strecoară, cum ştia el, printre altele, că aştepta un cargo cu nişte marfă. Plăteşte Haikis descărcatul şi vorbeşte la siloz unde să-i pună grîul, să nu se amestece cu grîul care pleca în Uniunea Sovietică. Cînd trage vaporul în port la chei şi începe descărcarea, apar nişte pagube îmbrăcate în costume cenuşii, care se apucă să dea ordine docherilor pe marfa adusă de el. Haikis se bagă între ei, să le astîmpere zelul. Greşiseră vaporul. În ăsta era grîul lui! Doi dintre purtătorii de costume cenuşii l-au dat jos de pe vapor, ţinîndu-l strîns fiecare de cîte un braţ şi i-au făcut vînt pe chei fără nici o explicaţie. Se duce Haikis la căpitănia portului. Nu-l primeşte nimeni. Se întoarce la vapor şi iar îl întîmpină cei doi, care îl sfătuiesc să se ducă acasă, dacă voia să mai ajungă acolo. Iakob nu se lasă – plătise descărcarea vaporului! „Se va avea în vedere!”, i-a

spus aproape înţelegător unul dintre ei, după care l-a întrebat cu o răceală scîrbită dacă chiar voia să doarmă în altă parte decît în patul lui. Ce era să mai zică!? S-a întors la Medgidia, conducîndu-şi Fiatul încet, ca şi cum n-ar mai fi ştiut drumul. La hotelul Traian nu mai era decît portarul. Tot restul personalului dispăruse. Clienţii ceilalţi plecaseră şi ei. În camera lui nu şi-a mai găsit decît hainele şi celelalte lucruri din şifonier şi din sertarele biroului, aşezate în ordine pe jos, pe hîrtie de ziar. Nu lipsea nimic. Haikis a dus totul în maşină – *Tora*, *Codul Comercial* şi cîteva alte cărţi, haine, pantofi, maşina de scris, acte inutile, două sticle de şampanie şi albumul cu fotografii şi afişe împăturite de la teatrul Cărăbuş al maestrului Constantin Tănase. Cînd a întors maşina, a început să rîdă cu gîndul la discuţia lui cu Fănică, despre kadishul său ca negustor, care azi era mort şi îngropat de două ori. O dată în port la Constanţa şi a doua oară la hotelul Traian. Dacă mai voia cineva să-i spună Kadishul într-o formă oarecare şi pentru că se ducea să locuiască la Fănică fiindcă nu găsise ceva de închiriat pe măsura lui poate că asta avea să-i poarte noroc. Şi oricum avea de gînd să-l provoace pe Fănică la un pocheraş, cît să golească împreună cele două sticle de şampanie.

Treburi ţigăneşti

De cînd ieşise din puşcărie, Fănică nu prea mai ştia de ce să se apuce. Tot ce se pricepea el să facă era interzis sau i se interzicea lui. Voia să se întoarcă la vechea lui îndeletnicire de fotograf ambulant, dar noul primar al oraşului refuza să-i dea autorizaţie. Puterea populară n-avea nevoie de fotografi ca el. S-a dus la primărie cu o nouă propunere. Să preia brutăria oraşului, fiindcă pîinea, care se vindea pe cartelă, era de cele mai multe ori acră; or el ştia să facă o pîine neagră fără asemenea inconveniente. „Ce vorbeşti, mă, nea Portofel? Să-ţi dăm ţie pe mînă brutăria strategică a Medgidiei?" Cu zarurile şi cu titirezele ce mai scotea un ban, pe la Constanţa, dar cu mare fereală. Şi chiar dacă nu s-ar fi ferit, partenerii lui nu mai aveau nici ei ce să piardă. Într-o noapte îşi umpluse buzunarele cu bileţele – „Îi datorez domnului Ştefan Theodorescu suma de...". Strînsese astfel vreo 10.000 de lei, bani noi, în chitanţe şi doar vreo 200 în numerar. Nici acasă nu-i mergea mai bine. Virginia se uita cu tot mai puţine speranţe la el. Iar Tudorică se înhăitase cu băieţii lui Leţa croitorul şi cu ţiganii care se duceau la peşte. Fănică îi rupsese undiţele de cîteva ori, dar nu reuşea să-l vindece. Nici cu bătaia nu făcuse mare lucru. Recunoştea în Tudorică încăpăţănarea Virginiei şi propriul său spirit întreprinzător, care o luase pe unde se putea în vremurile astea. Băiatul lui cel mic era mai îndrăzneţ decît Mircea şi, chiar dacă şi-o folosea prost, părea să aibă mai multă minte decît fratele lui mai mare. Fănică dormea puţin şi cu urechea la pîndă de cînd se întorsese din închisoare. L-a auzit pe Tudorică ieşind pe sală şi s-a dus după el. Era îmbrăcat ca pentru şcoală, ceea ce ar fi fost o dovadă de silinţă, dar nu de la 4 dimineaţa, „Unde

te duci, mă!”; „La peşte!”, a recunoscut Tudorică, aşteptînd calm s-o încaseze. „Păi stai, tată, că vin şi eu.” „Cum să vii *tu* la peşte?”; „Să văd şi eu ce tot cauţi tu acolo!” Se îmbracă Fănică fără zgomot, să n-o trezească pe Virginia. Tudorică îl aştepta afară, cu undiţele pe umăr şi cu un săcotei în mînă. De cînd nu mai avea restaurantul gării, cîrciumarul nu mai ieşea noaptea din casă. Cînd au ieşit pe stradă, Tudorică mergea repede înaintea lui, în timp ce el ar fi vrut să mai arunce o privire spre gară. Se făcuse ora la care veneau covrigii şi pîinea de la brutărie. Pe stradă nu era decît un miliţian beat de nesomn, care i-a lăsat să treacă pe lîngă el fără să-i întrebe nimic. Cînd au ajuns la pod, Tudorică a scos din săcotei un felinar de ceferist. L-a aprins şi a coborît spre baltă pe o cărare care pătrundea în stufăriş. Lumina chioară a felinarului l-a făcut pe Fănică să treacă umăr la umăr cu băiatul lui. Şi îl duce Tudorică pe cărare, de nu se mai termina drumul. Din cînd în cînd mai fîlfîia cîte o pasăre din stufăriş speriată de ei doi. Cînd se opreşte puţoiul de fii-su şi se apropie de apă, Fănică de-abia îşi mai simţea picioarele. Tudorică începe să-şi pregătească undiţele şi ia din săcotei o cutie de tablă din care scoate cîte o rîmă pe care o trage pe cîrligele undiţelor. Apoi la lumina felinarului dă pe rînd cu undiţele în nişte ochiuri de apă. Ţînţarii bîzîiau mulţi pe lîngă ei. Tudorică îi spune pe şoptite să-şi aprindă o ţigară ca să-i ţină la distanţă. „Mă, tu fumezi!”, îl ia Fănică la sigur, în timp ce îşi aprinde ţigara. Băiatul lui tace cu ochii la undiţe şi trage de una dintre ele. Scoate un peşte grăsuliu din apă şi îl bagă în săcotei. N-apucă să arunce cîrligul cu rîma înapoi în apă, că trage de încă o undiţă şi mai scoate un peşte. Cerul începuse să se albească. Orăcăiau broaştele. Tudorică al lui scotea din apă peşte după peşte, de-i venea şi lui să-şi încerce norocul, ca la titireze. Dar asta i-ar mai fi trebuit, să se afle că se

apucase de asemenea treburi ţigăneşti de cînd îi luaseră ăştia restaurantul.

Scipion, trenul, Lea

Vorbea sîsîit, albise, era slab şi se uita aproape tot timpul în jos. Cînd îşi ridica privirea, Lea îi recunoştea ochii, strălucitori ca înainte. Chiar dacă se împuţinase la trup, rămăsese aproape la fel de vînjos. Nu mai avea musculatura rotunjită, de militar învăţat cu exerciţiile fizice, ci fibra chinuită a pălmaşilor. Mînca încet. Nu mai avea dinţii din faţă. Îşi tăia cîte o bucată minusculă din friptură şi o mesteca îndelung, cu o plăcere care treptat a început să se amestece cu mirarea că fleica nu se mai termină. A pus tacîmurile jos şi a răsuflat adînc. Lea a întins mîna să-i ia farfuria. A înhăţat-o nervos de braţ. „Las-o acolo", a sîsîit ameninţător. Apoi i-a explicat, încercînd să zîmbească cu buzele strînse, că era un reflex dobîndit. Zîmbetul părea fals. De cînd bătuse la uşă aproape totul era fals. Lea îl luase drept unul dintre foştii puşcăriaşi care se înfiinţau la ea şi-i spuneau că aveau să-i spună ceva din partea lui Scipion. Nu-i cereau de mîncare. Vedea ea singură că erau lihniţi. Pe cei care se uitau prea curioşi la ea după ce le punea masa nu-i găzduia peste noapte. Îi trimitea la gară să-şi ia trenul. Stătea în uşă, cu părul alb, într-o cămaşă cenuşie, *antijeg*, descheiată la guler, nu spunea nimic şi, cînd şi-a dat seama că era el, Scipion apucase să simtă că nu-l recunoscuse. Şi poate că în secundele acelea cît îl privise ca pe un necunoscut el apucase să-şi închipuie că nu mai era binevenit. N-a mai îndrăznit să-l îmbrăţişeze şi nici el n-a luat-o în braţe. L-a luat de mînă, nu-l mai vedea de lacrimi, şi l-a tras în casă. De-abia cînd el i-a spus: „Sper că nu deranjez!", cu vocea lui ironică de bărbat învăţat să comande, dar minată de o sîsîială de bătrîn fără dinţi, s-a răsucit spre el şi l-a sărutat, descoperind cu limba ceea ce Scipion ar fi vrut să-i ascundă, cel puţin

deocamdată, cum i-a spus după al doilea pahar de vin, cînd şi-a mai regăsit umorul. L-a recunoscut, cu ochii închişi cînd a luat-o în braţe şi a dus-o în pat, a dezbrăcat-o şi plecat de lîngă ea, şi prima oară după cinci ani, Lea a auzit din nou zgomotul apei făcut de el în timp ce se spăla şi întrebarea: „De ce nu schimbi lavoarul ăsta?”.

O parte dintre noutăţile din oraş le observase singur, după ce se dăduse jos din tren. Fănică nu mai avea cîrciuma, hotelul Traian nu mai era hotel, ruşii îşi făcuseră cheful şi ocupaseră jumătate din cazarma regimentului. Se dusese pe deal şi le văzuse tancurile în cazarmă. Parcă nu merita să faci cinci ani de puşcărie pentru atîta lucru. Nu merita să faci puşcărie pentru nimic din ceea se întîmpla! – i-a spus Lea, brusc îndîrjită, vărsînd din greşeală vinul din pahar pe cearşaf. Prietenul lor judecătorul înţelesese atîta lucru şi fugise în străinătate. Asta era singura veste bună pe care i-o putea da.

Scipion n-a zis nimic. A doua zi s-a dus acasă şi a scos sabia din ascunzătoare. Lama nu ruginise. Apărătoarea se oxidase puţin, dar aproape că nu conta. Lea i-a spus iritată că se luptase cu primăria în toţi aceşti ani să nu-i bage chiriaşi în casă şi să nu-l exproprieze şi el n-avea ochi decît pentru sabia asta! „Şi pentru tine!” – a sîsîit sec Scipion. După încă trei zile Lea i-a spus că voia să plece din ţară. Nu-şi depusese actele pînă acum, fiindcă îl aşteptase să se întoarcă. Dacă ar fi găsit-o îmbătrînită sau măcar niţel acrită de viaţă, Scipion i-ar fi răspuns că pleacă şi el împreună cu ea: s-ar fi făcut dresor de cai ori s-ar fi dus să muncească în mină, cum făcuse în puşcărie, dar ce legătură mai era între el, cel de acum, şi femeia care-şi păstrase pentru el frumuseţea şi orgoliul tăios în aceşti cinci ani de aşteptare. Se simţea la fel de inutil alături de ea, ca şi atunci cînd îşi luase din nou sabia de cavalerist în mînă. Două luni mai tîrziu a condus-o pe Lea la gară. Ar fi vrut să

meargă cu ea pînă la Bucureşti şi s-o însoţească apoi nevăzut pînă la capătul călătoriei sale. I-a suit cele două valize în tren şi cînd a auzit şuieratul locomotivei a mai sărutat-o o dată, în grabă, şi s-a întors pe peron. În timp ce Lea stătea în uşa vagonului cu mîna întinsă spre el, Scipion se întreba ce-ar fi fost dacă ar fi luat-o în braţe şi s-ar fi dat jos din tren împreună cu ea sau dacă măcar i-ar fi făcut şi el semn cu mîna de la revedere.

Oraşul de atunci şi cel de apoi

Ştefan Theodorescu a fost mai întîi brutar în comuna Slobozia. După o jumătate de zi şi o noapte de barbut cu titireze la Feteşti, cu nişte negustori de cereale, a investit cîştigul într-un aparat de fotografiat. Avusese un noroc imperturbabil, încît n-a trebuit să scoată din buzunar şi al treilea titirez, cel cu argint viu înăuntru, pe care îl folosea împotriva ghinionului. Aparatul i s-a părut la început o simplă jucărie de lux, pe care o arăta prietenilor săi din comună. Era de un negru strălucitor şi cînd el apăsa pe un anumit buton îi deschidea burduful, care ieşea înainte cu ochiul său ciudat de sticlă. Cel care l-a învăţat să-l stăpînească a fost un ambulant care făcea poze la minut. Cînd a căpătat autorizaţie pentru fotografii pe la bîlciuri şi tîrguri, strîngea mai mulţi bani într-o zi decît îi aducea brutăria într-o lună. Pînă atunci brutarul şi-a *făcut mîna* pozîndu-şi copiii, prietenii şi notabilităţile comunei: pe primar, pe învăţător, pe notar şi pe inevitabilul jandarm, şef de post. Ar fi trebuit să alcătuiască o istorie în fotografii a Sloboziei. Proiect abandonat în cele din urmă, deoarece învăţătorul, cel care se angajase să scrie textul istoriei, s-a împiedicat în numele comunei care părea să indice că la origine ar fi putut fi un sat de ţigani sloboziţi pe vremea lui Cuza. Fănică îşi vinde brutăria, vinde şi pămîntul moştenit de Virginia, soţia lui, şi îşi încearcă norocul la licitaţia pentru restaurantul gării din Medgidia. După ce cîştigă licitaţia, îşi lasă copiii în grija familiei învăţătorului şi se mută la Medgidia. Fostul mandatar al restaurantului, domnul Stelian, era şeful, recent numit, al legionarilor din oraş. Un şef

cam bătrîior, dar cu ambiţii la fel de mari ca ale camaradului Horia Sima. Domnului Stelian nu-i venea să creadă că un ţărănoi avusese curajul să dea mai mult decît el pentru cîrciuma gării. Şi nici nu accepta să fie umilit astfel în oraş.

Sfătuit de prietenul său Pascu, băcanul evreu cu prăvălie la Feteşti, dar şi de chelnerul Ion, care lucrase pe transatlanticul Queen Mary şi în Orient Express, de unde a fost concediat din cauza unei neînţelegeri de pe urma căreia a primit despăgubiri, Fănică Theodorescu face din cîrciuma gării un local cu pretenţii, pentru a atrage aici şi lumea din oraş. În noaptea dinaintea inaugurării restaurantului s-a întîmplat cutremurul din 1940, cel care a prăbuşit la Bucureşti hotelul Carlton. Fănică a interpretat spargerea sticlelor de şampanie de pe rafturi drept semn de belşug.

După inaugurare oamenii domnului Stelian îl ameninţă, îi sparg geamurile restaurantului, încît singurii care îndrăznesc să pătrundă în restaurant sînt şeful gării, domnul Tudorică, moşierul Caludi – căruia nu-i spune nimeni unde să nu intre! –, cînd se întoarce de la vînătoare, şi judecătorul de instrucţie care nu se lasă intimidat de domnul Stelian. Judecătorul îl urmărea pe domnul Stelian pentru delicte de drept comun şi îl bănuia de complicitate la asasinarea profesorului Caraeni. Începe să frecventeze restaurantul lui Theodorescu şi angrosistul Haikis. Totuşi, pînă la aşa-numita rebeliune legionară lumea bună şi mai puţin bună din oraş îşi reprima curiozitatea de a intra în restaurantul cu oglinzi cît pereţii al noului mandatar. Bijutierul evreu Marcel, care luptase în Primul Război Mondial şi şi-a făcut apoi ucenicia la Paris, unde s-a şi căsătorit, pleacă din oraş şi din ţară, împreună cu toată familia. Nu suportase să fie ameninţat de „golanii lui Stelian” şi nu acceptase să-şi plătească dreptul de a fi în continuare bijutier şi proprietar de pămînt în România, pentru că era evreu. În ziua plecării Marcel a lăsat la primărie

decoraţia primită în Primul Război. În cele din urmă a ajuns în America, la New York. Şi-a deschis o prăvălie pe strada 42. A devenit rapid milionar. După război, în prăvălia lui a intrat o doamnă impunător îmbrăcată care l-a luat pe româneşte. Era Neli, încă frumoasă, căreia îi vînduse o pereche de cercei în Medgidia, pe vremea cînd era prostituată la stabilimentul din deal. Înainte de a o recunoaşte pe ea, îi regăsise cerceii în memorie. Singurii cu diamante false pe care îi făcuse de cînd era bijutier. Neli venise la el, să-i facă o pereche de cercei la fel, dar cu diamante adevărate. De dragul amintirilor sale din Medgidia, Marcel a acceptat să-i facă el cerceii, iar în loc de plată i-a cerut înapoi pe cei de sticlă, ceea ce Neli n-a vrut. În dimineaţa rebeliunii, maiorul Scipion, care se număra printre cei care călcaseră pînă atunci în restaurantul gării, îi ia de pe stradă cu trupa pe oamenii domnului Stelian, cu şeful lor cu tot. Fără vărsare de sînge, doar cu cîteva oase rupte, în învălmăşeală. Legonarii lui Stelian au ajuns, unii, în închisoare, iar cei mai mulţi pe frontul din Rusia, în linia întîi, să se reabiliteze. Dintr-o confuzie de nume a fost trimis atunci în linia întîi şi învăţătorul din Slobozia, prietenul cîrciumarului. Domnul Ilie a murit împuşcat la Odesa. Numele lui n-a fost gravat pe monumentul eroilor din comună. Aceeaşi soartă au avut-o toţi legionarii din Medgidia care au murit pe front în Rusia. Cei care s-au întors, lăsaţi la vatră, fie au ajuns pe neştiute în Siberia după intrarea armatei sovietice în oraş, fie au fost arestaţi la sfîrşitul războiului şi băgaţi în închisoare. Stelian, şeful lor, a murit de inimă rea în celulă, cînd a aflat de capitularea Germaniei. O soartă mai bună a avut Claudiu, tînărul poştaş care l-a omorît pe profesorul Caraeni şi i-a crestat pe frunte cu vîrful cuţitului o stea cu cinci colţuri, cu unul mai puţin decît steaua lui David, cu care voia să-l însemne, pentru a părea o răzbunare jidovească împotriva

camaradului care luptase în Spania. Claudiu a evadat în curul gol şi fără pantofi din arestul poliţiei. N-a fugit însă dezbrăcat din oraş, cum şi-a închipuit şeful de post, domnul Pomenea. A intrat în casa unui camarad care fusese arestat şi trimis la Bucureşti într-un vagon puşcărie, împreună cu ceilalţi care ieşiseră în stradă cu cîteva săptămâni în urmă. Nevasta camaradului l-a ascuns în pod cîteva zile, pînă s-a plictisit Pomenea să-l mai caute. I-a dat haine groase, o caţaveică neagră îmblănită şi l-a dus la gară într-o noapte vîntoasă. Străzile pustii. Poliţistul şi jandarmii lui îşi făceau rondul, pe loc, prin cîrciumi. Femeia a stat după Claudiu pînă l-a văzut într-un tren de marfă şi l-a plîns de multe ori după aceea, pentru timiditatea şi politeţea lui, cu alte lacrimi decît cele pentru bărbatul ei arestat. Claudiu s-a dus la Bucureşti – ca student la Drept refugiat din Ardeal. I se furaseră şi actele şi banii, de nu mai ştia cum s-o scoată la capăt. Povestea asta îi venise în cap în timp ce clănţănea din dinţi în vagonul marfarului. Avea rude într-un sat din Ardealul care ajunsese la unguri, iar printre camarazii studenţi cu care coresponda era şi unul care făcea Dreptul la Cluj. Claudiu a primit acte şi, ca student refugiat ce era, a căpătat şi un mic ajutor în bani. S-a înscris la facultate şi tot ca refugiat a găsit de lucru în cabinetul unui notar patriot. Claudiu se simţea atît de ocrotit de noroc, încît a cerut să fie trimis voluntar pe front. A căzut prizonier ca sublocotent teterist şi, ca să scape din lagăr, s-a înrolat într-o divizie de români înfiinţată de ruşi. A fost rapid avansat în grad. La sfîrşitul războiului era căpitan, cu două decoraţii. Cel care l-a dat de gol a fost unul dintre camarazii săi din Medgidia, care, avînd de ales între linia întîi şi puşcărie, devenise turnător la Siguranţă şi l-a recunoscut în Bucureşti pe stradă, deşi Claudiu îşi lăsase mustaţă şi nu mai avea aerul timid de pe vremea cînd era poştaş. Arestat pe tăcute şi cam în silă, Claudiu şi-a

petrecut următorii 20 de ani prin închisori şi prin lagăre de muncă. Niciodată n-a fost acuzat că îl omorîse şi îl profanse mort pe profesorul Caraeni. A ispăşit crime pe care nu le comisese şi cînd a ieşit din puşcărie i s-a interzis să-şi reia studiile la Drept. La 46 de ani s-a angajat poştaş la Bucureşti, apoi a emigrat în Canada, cu ajutorul unor camarazi care nu uitaseră că el îl executase pe trădătorul de Caraeni şi care i-au trecut cu vederea rătăcirea de a se fi alăturat bolşevicilor, în divizia care *pîngărise* numele pandurului Tudor Vladimirescu patriotul.

Poliţistul Pomenea, otrăvit că n-a izbutit să-l prindă pe Claudiu după evadarea lui din arest, avea să-l întîlnească în curtea închisorii de la Aiud, unde erau scoşi la plimbare, din celule diferite. Ceea ce-l scotea din minţi pe poliţist chiar şi în puşcărie era că poştaşul care-i scăpase din anchetă era privit cu deferenţă de ceilalţi deţinuţi; de unii ca legionar devotat ţării şi de alţii ca ofiţer al armatei române. Pomenea cugeta în celulă că ajunsese în închisoare doar pentru vina că fusese poliţist şi nu se străduise să devină apoi miliţian. Totuşi, cînd se gîndea că maiorul Scipion ajunsese în puşcărie după ce luptase pe front şi refuzase să le deschidă ruşilor poarta cazărmii din oraş, nu se mai simţea chiar atît de nedreptăţit.

După arestarea lui Stelian şi a oamenilor săi, restaurantul din gară a devenit locul de întîlnire al notabilităţilor oraşului. Unii erau convinşi că noul cîrciumar era protejatul oamenilor generalului Antonescu, cei mai mulţi veneau aici din plăcerea de a fi serviţi de chelnerul Ion, cel care-i făcea să se simtă ca în Orient Express cînd le recomanda vinurile casei, comparîndu-le expert cu marile vinuri franţuzeşti, şi care le învăţase pe bucătărese să gătească feluri de rezistenţă din gastronomia internaţională cu pretenţii. Pe Fănică Theodorescu şi pe doamna lui notabilii din oraş i-au acceptat printre ei de-abia cînd s-au convins că restaurantul

lor le aducea mai mulţi bani decît erau în stare să cheltuiască, iar Fănică era să-l învingă la table pe imamul Hassan, într-o partidă care avusese loc în apartamentul şefului gării. Cum era şi firesc, în restaurantul lui a fost înfiinţat Comitetul de criză al oraşului, care monitoriza mersul războiului punînd cap la cap ceea ce scria în ziare şi se auzea la radio dinspre Bucureşti, Berlin şi Londra, plus ştirile primite de la negustorii din oraş în corespondenţa lor prudentă cu cei cu care făceau afaceri în străinătate. Maiorul Scipion, care interpreta toate aceste ştiri cu autoritatea sa de militar, n-a fost prea încîntat cînd armata română a intrat în Basarabia împreună cu germanii. După părerea lui, Germania domnului Hitler se putea descurca pe două fronturi, dar dacă deschisese un front şi cu ruşii era posibil să i se înfunde. Dacă n-ar fi fost cunoscut ca un ofiţer care se duelase pentru onoarea lui, ratînd astfel două avansări, şi care îşi şmotruia trupa fără milă, maiorul ar fi fost acuzat de defetism şi i s-ar fi luat comanda regimentului. Soluţia găsită de stat-majoriştii de la Bucureşti cînd i-au trimis regimentul pe front a fost să încredinţeze comanda trupei în marş unui colonel care luptase în celălalt război, iar el să rămînă în Medgidia să instruiască răcanii. Răspunsul maiorului a fost că şi-a dat demisia telegrafic din funcţia de comandant instructor şi s-a suit ca voluntar în trenul care-i ducea regimentul pe front. A ajuns cu trupa la Cotul Donului şi, după ce colonelul a fost împuşcat de ruşi, a reuşit să fugă din încercuire cu cîteva zeci de soldaţi, cîţi mai rămăseseră din tot regimentul. S-a întors în ţară, la refacere, doar cu 23 dintre ei, degeraţi şi cu răni cangrenate. El însuşi a rămas fără cîteva degete de la picioare după ce a fost operat fără anestezie de prietena lui, doctoriţa Lea. A primit o Cruce de Fier din partea Germaniei, în timp ce armata română i-a decorat pe toţi supravieţuitorii regimentului în afară de el. Fusese denunţat că îşi

mutilase soldaţii, ajutat de o doctoriţă evreică, pentru a nu fi trimişi din nou pe front. Nu venise nimeni să verifice dacă denunţul era întemeiat. Scipion era cunoscut la Bucureşti pentru comentariile lui răuvoitoare împotriva Mareşalului Antonescu. Meritele sale de ofiţer instructor îl scăpaseră de Curtea Marţială, cînd îşi anunţase demisia de la conducerea regimentului şi plecase pe front de capul lui. La Bucureşti se vorbea cu admiraţie pe culoarele Ministerului de Război despre ceea ce făcuse el pe front: totuşi, chiar şi cei mai aprinşi apărători ai lui erau de acord că decorarea unui asemenea *ferment* de nesupunere pentru actele lui de eroism, altora le-ar fi deschis gustul pentru indisciplină şi laşitate, în timpul retragerii din faţa ofensivei ruşilor. Bucureştiul a mai închis o dată ochii cînd acelaşi Scipion, Dumnezeu să-l mai înţeleagă, l-a făcut scăpat din cazarma regimentului pe ofiţerul german de legătură, ignorînd ordinele confidenţiale pe care le primise, şi a atacat decizia ruperii alianţei cu Germania, pe care şi-a permis să o considere potrivnică intereselor tactice ale ţării. Teoria lui, că Armata ar fi trebuit să-i ţină în loc pe ruşi cu orice preţ, nu să-i lase să ocupe ţara, îi scotea din sărite pe stat-majoriştii care îl cunoşteau. Scipion ori făcea pe prostul, ori îi degerase creierul în Rusia! Ce era în capul lui? Să mai fi dat şi ei o lovitură de stat împotriva regelui după lovitura de stat a regelui împotriva lui Antonescu? N-ajungea că devotaţii Mareşalului de-abia se abţinuseră să nu-l elibereze cu forţa? Dacă ar fi căzut şi regele, facţiunile din armată ar fi început războiul civil. Asta voia strategul regimentului de infanterie din Medgidia? Atunci s-a decis, la Bucureşti, soarta maiorului. N-a mai fost trimis pe front, deşi atîta aştepta, şi a fost tras pe linie moartă, dar nu pentru a fi îngropat la Medgidia, ci în vederea unei avansări la excepţional după ce aveau să se mai liniştească apele. Conflictul său cu ruşii la

Medgidia, cel de pe urma căruia Scipion a fost arestat, a adus în joc forţe mai puternice decît armata, avea să spună unul dintre stat-majoriştii care refuzaseră să o primească în audienţă pe doctoriţa Lea, prietena maiorului, cînd ea încercase să-i dea de urmă lui Scipion. „Maiorul Scipion nu era în custodia armatei!" El însuşi s-a convins în puşcărie că armata îşi pierduse puterea. S-a întîlnit în celulele prin care a trecut cu ofiţeri superiori cărora nu le venea să creadă că schimbaseră uniforma armatei cu ţinuta vărgată a puşcăriaşilor. Cînd a ajuns într-un lagăr de muncă a aflat că un general căruia i se rezervase aceeaşi experienţă îşi luase zilele, dîndu-se cu capul de perete, pentru a scuti armata română de o asemenea inimaginabilă umilinţă.

Dar pînă atunci, în Medgidia, chiar dacă era război, negustoria mergea, iar la restaurantul din gară apăreau ofiţeri şi soldaţi germani şi italieni, care aflaseră că aici puteau comanda mîncăruri ca la ei acasă şi că se puteau înţelege cu ospătarii pe limba lor. La drept vorbind, singurul chelner din restaurant cu care nemţii vorbeau în nemţeşte şi cu care italienii se înţelegeau, în dialectul napolitan, era Ion, cel care învăţase pe transatlantic şi în Orient Express mai multe limbi decît credea că ştie.

Localnicii nu-şi pierduseră plăcerea de a petrece împreună prin cîrciumi, dar nu mai aveau seninătatea binedispusă de dinainte. Dispariţia legionarilor lui Stelian îi făcuse pe cei mai mulţi să se simtă uşuraţi. Se terminase cu defilările şi cu procesiunile lor ameninţătoare. Stelian nu-şi mai trimitea golanii la prăvălii să ceară bani pentru partid şi să vorbească despre ajutorul legionar la care negustorimea avea datoria sacră să contribuie. Rămăsese însă ceva din urîtul şi din ura bănuitoare pe care ei le încuibaseră în oraş. La Bucureşti, partidele nu dădeau nici un semn că ar fi vrut să se încoloneze în spatele generalului Antonescu după

ce armata dăduse de pămînt, la ordinul lui, cu statul legionar. Judecătorul, care se pricepea la politică, era de părere că, dacă apucase toată puterea, generalul nu mai voia s-o împartă cu nimeni. Maiorul Scipion le spusese, într-o seară, la restaurant, prietenilor cu care stătea la masă, că nu excludea ipoteza ca Germania să atace şi Rusia. Apoi le-a explicat şi de ce. Domnul Hitler nu-i putea lăsa pe ruşi să se întărească în coasta lui şi să ocupe România dacă aveau chef să-l lase fără petrol, în Europa. Ghinionul lui Scipion a fost că în restaurant s-a aflat în acea seară şi omul Siguranţei, care în raportul său a tras concluzia că maiorul, cunoscut pentru deviza lui „Patria şi regele", urmărea să submineze autoritatea şefului statului „prezentîndu-l ca pe un simplu executant al ordinelor Berlinului". Trei luni mai tîrziu, cînd regimentul lui Scipion a fost trimis pe front, maiorului i s-a luat comanda trupei. Dar chiar dacă n-ar fi fost acest raport, Scipion era rău privit la Bucureşti din cauză că nu o rupsese cu doctoriţa jidoafcă din oraş, cu care continua să se afişeze, ignorînd şi sfaturile prietenilor de la Ministerul de Război şi legile pe care generalul le dăduse împotriva jidanilor. În oraş s-au pornit nişte chefuri patriotice încrîncenate care ţineau pînă la ziuă. Dacă am luat Basarabia înapoi, o şti Antonescu să ia şi Cadrilaterul de la bulgari şi Ardealul de la unguri! – zicea lumea în cîrciumile din centru unde se adunau cei mai fără pretenţii. Dar şi în restaurantul cu oglinzi din gară se auzeau chiote încrezătoare: „Azi Basarabia! Mîine Ardealul şi Cadrilaterul! Vivat Conducătorul!". Cînd de pe front au început să vină veşti proaste şi femeile din oraş să se îmbrace în doliu, pînă şi petrecerile au devenit posomorîte. Lăutarii au trecut la cîntecele patriotice solemne şi la romanţele de adio pe care le ziceau cu voce scăzută, pentru a respecta ordinul autorităţilor ca în localurile publice programul să ţină seama că România era în război.

Balurile din oraş s-au transformat în întîlniri de binefacere, cu tombole pentru Crucea Roşie sau pentru văduvele de război, iar fetele de la bordelul din deal au hotărît să cotizeze şi ele la efortul de război al ţării cu zece la sută din cîştiguri, deşi ar fi putut spune că susţineau oricum moralul armatelor aliate, ai căror reprezentanţi le vizitau ori de cîte ori aveau prilejul. Drama fetelor din deal a început odată cu schimbarea alianţei, cînd în locul nemţilor şi italienilor s-au văzut asaltate de militarii Armatei Roşii. Că nu le plăteau, ce să zică?! La război ca la război, dar ruşii plantau în ele nişte boli lumeşti de care nu mai puteau scăpa, încît vreo cîteva dintre ele au fost nevoite să plece din oraş pentru a li se pierde urma.

Restaurantul lui Fănică Theodorescu a făcut faţă cu bine schimbării alianţei. De la şniţele cu cartofi şi rasol cu muştar, pentru nemţi, şi de la macaroanele pe care le comandau italienii, chelnerul Ion a umplut bucătăria cîrciumii cu hamsii sărate şi batog ieftin. La sfatul lui, Fănică a cumpărat pe mai nimic două butoaie de castraveciori muraţi din Bulgaria şi spirt alb, de pe unde a găsit în ţară, pe care l-a transformat în vodcă. Aşa că de unde Fănică se aştepta să iasă în pagubă de pe urma venirii ruşilor, s-a văzut în cîştig şi de pe urma lor.

Marea lui pagubă a început atunci cînd se aştepta mai puţin, după ce s-a făcut pace şi cînd ruşii nu mai făceau urît prin prăvălii şi nici la el în restaurant. Dar în locul lor, după alegeri, oraşul fusese luat în stăpînire de Mînjină curelarul, care după ce că era pîrlit de-i plîngea lumea de milă se băgase şi la comunişti. Şi pîrlitul ajunsese de ţinea şi pîinea şi cuţitul în oraş. Pîinea nu prea mai era, în schimb cuţitul pe care îl mînuia Mînjină devenise din ce în ce mai tăios. Maiorul Scipion fusese arestat, judecătorul avea să dispară fără urmă, iar el, Fănică Theodorescu, după ce a pierdut licenţa restaurantului din gară, avea să intre

în puşcărie fiindcă nu-şi plătea impozitele pentru cîrciuma pe care n-o mai avea. Norocul lui, a socotit Fănică, a ţinut pînă cînd Ion, oberchelnerul lui, a murit după ce mîncat 50 de ardei iuţi la un pariu. Se schimbaseră şi vremurile, dar poate că Ionică, dacă ar mai fi trăit, i-ar fi cîntat la ureche lui Mînjină „Internaţionala" pe ruseşte şi l-ar fi convins să lase restaurantul cum era şi la cine era. După moartea lui nimic n-a mai fost ca înainte. Şi a dispărut mai întîi atmosfera care îi făcea pe clienţi să-şi închipuie că, odată intraţi în restaurantul cu oglinzi, trenurile care treceau prin gară stăteau pe loc în timp ce ei porneau într-o călătorie la sfîrşitul căreia aveau să se întoarcă în gara de unde plecaseră. Pînă atunci însă treburile i-au mers lui Fănică mai bine decît spera cînd cîştigase licitaţia pentru care vînduse tot ce avea. Şi totuşi, nu se alesese cu mai nimic din tot ceea ce cîştigase. O parte din bani îi risipise la fetele din deal, dăduse împrumuturi pe care nu la mai ceruse înapoi, cununase şi botezase generos, încît dacă nu s-ar fi luat după Haikis şi nu i-ar fi luat fetei sale un apartament în Bucureşti şi n-ar fi cumpărat ceva aur şi cîteva kilograme de argint, nu s-ar fi ales decît cu teancul gros de obligaţiuni de stat, care nu mai valorau nimic, şi cu trei saci de bancnote – lei şi ruble pe care Virginia îi păstra într-un cotlon din pivniţă doar fiindcă n-o răbda inima să-i ardă. Casa în care stătea nu era a lui. Pînă şi multele lui haine din şifonier se tociseră pînă începuseră să se rupă. Îi mai rămăseseră doar costumul de ginere, care nu-l mai încăpea de mulţi ani, şi costumul albastru închis cu care se ducea la balurile din oraş. Virginia se îmbrăca în taioarele ei tot mai demodate şi din cînd în cînd îşi scotea la aerisit rochiile lungi de naşă şi pe cele pe care le comanda pentru balurile negustorilor. Creşteau din nou găini, ca la Slobozia, şi ţineau cîte patru porci în coteţe, doi să-i taie la Crăciun, doi să-i vîndă, ca să aibă bani de cheltuială şi pentru angarale în timpul

iernii. Prietenul lui, Haikis, din angrosist de cereale ajunsese comisionar. Mai cîştiga un ban şi de pe urma Fiatului la Constanţa, unde vara făcea pe taximetristul. Nu renunţase la papionul pe care îl purta în amintirea artistului Tănase, el tic, eu tac!, nici în cele mai grele momente prin care trecuse, cînd venea la ei acasă ameţit de foame şi Virginia îi dădea să mănînce punîndu-i cîte puţin în farfurie, să nu i se facă rău. Fănică se ducea să cumpere o sticlă de vin spumos pe care o beau în amintirea şampaniei de altădată. Dacă deschideau cutia cu table, să joace un ghiulbahar, fiindcă aveau timp de pierdut, unul dintre ei aducea mai de fiecare dată vorba despre imamul Hussein, care se sfîrşise puţin cîte puţin, bolnav de plâmâni, printre turcii şi tătarii lui pe care nu se îndurase să-i părăsească nici măcar vremelnic, pentru a merge la sanatoriu. Iar dacă tăceau amîndoi cu gîndul la el, pînă la urmă tot îi zgîndărea chemarea cu megafonul la rugăciune, pe care muezinul le-o făcea din turnul moscheii musulmanilor. Ce pierdere pentru oraş! Apoi îşi aminteau de judecător, altă pierdere!, despre care nu mai ştia nimeni nimic de mulţi ani, de inimoasa doctoriţă Lea care plecase din ţară şi se dusese mai întîi în Israel, apoi ajunsese în Franţa, de unde trecuse oceanul. Tot la pierderi îl treceau şi pe maiorul Scipion, care primise, în cele din urmă, o pensioară din partea armatei. Fostul comandant al regimentului din oraş, a cărui singură decoraţie era Crucea de Fier acordată de germani în timpul războiului, nu mai era decît un omuleţ îmbătrînit şi fără dinţi care-şi pierdea vremea prin gară. Şi cine să se mai uite la ochii lui care scăpărau şi azi, cînd maiorul îi ţinea mai mult în jos, ca în anii cît stătuse în puşcărie? Spre seară, cînd Haikis, mai întremat, se ducea acasă, Fănică mergea cu el pînă în centru. Pe strada principală se plimbau alţi oameni decît cei pe care îi cunoşteau ei. Înainte de a se despărţi, în piaţa de lîngă moschee, se uitau

dezorientaţi în jur. Nu mai aveau loc în oraşul de atunci. Şi nu se întrezărea nimic să le poarte, dacă nu speranţele, măcar nostalgiile în oraşul de apoi.

Table of Contents

Cuvânt înainte 9
Istoria abandonată 11
Adio, Ada Kaleh 13
Semn de belşug 15
Raul binefăcătorul 17
Clauzele contractului 20
Ceasul de buzunar 23
Mirosul de la plecare 25
Apa şi legionarii 28
Steaua din frunte 30
Alsacienii judecătorului 32
Pistolul 34
Croitoreasa de lux 36
Cînd a căzut Parisul 38
Sharia şi imamul 40
Curcanii lui Tefik 42
Defilarea 44
Vestitorii Apocalipsei 47
Poştaşul din sertar 49
Trenul special 52
Interogatoriul 55
Duelul 58
Buick de holtei 61
Dom' Caludi 64
Apţii şi dezertorii 66
Neli şi artistul 69
Marea convalescenţă 72

Potcovarul Bazil 75
Bairam Ramadan 78
Copiii 81
Zizi şi Radie 84
Costică Observatorul Astronomic 87
Cumetria tocmai cînd 90
Inspecţia 93
Vin de Dealul Mare 96
„La război, copii!” 98
Modista şi feminismul 100
Noua ordine 103
Norocul lui Fănică 106
Orient Express 109
Grigori 111
Logodnica locotenentului 113
Costumul de cangăr 116
Leuţu lui Neli 119
Anestezie locală 121
Vila şi vinul 124
Pariu pe moarte 127
Martirul Paulică 130
Naşa 133
Răpirea 136
Onoarea şi civilia 139
Trandafirul Profetului 142
Amoraşii din tavan 145
Trenul de ora opt 148
Botezul 151
Prietenii lui Caludi 154
Apartamentul din Bucureşti 156

Noaptea proclamaţiei 159
Accidentul 162
Internatul 165
Ochi fumurii 168
Captură de război 171
Cafeaua lui Sarchis 173
Femeia cu voal 176
Invitaţia expertului 179
Prasceai, prasceai! 182
A doua ţuică 185
Un semn de adio 188
Locuri rezervate 191
Arabica de război 194
Micul dejun 198
Austeritate 201
Dimineaţă senină 204
Nostalgia 207
Scrisoarea primarului 210
Vis în doi 213
Poporul ales a doua oară 216
Semnătura 220
Un pocher pe ruseşte 223
Dans pe linia moartă 227
Pacea la o ciorbă de burtă 230
Fluturaşii 233
Falimentul lui Cezărel 236
Fericitul Ionică 239
Doliu la discreţie 242
Promisiunea 245
Schimbarea la faţă 248

Libertate cu papion 251
Sabia şi Lea 254
Isaiia dănţuieşte din nou 257
7 la 5 260
Fănică şi Mareşalul 263
Soarele Chiruţei 266
Calcan prăjit şi vin acrişor 269
Balul de primăvară 272
Oglinzile şi scaunul 275
Noaptea judecătorului 279
Şapte ani de ghinion cu suspendare 282
Sfîrşitul şi începutul 285
Lumea nouă 288
Kadish de negustor 291
Treburi ţigăneşti 294
Scipion, trenul, Lea 297
Oraşul de atunci şi cel de apoi 300